

De morbis oculi humani inflammatorii / Traugott Wilhelm Gustav Benedict.

Contributors

Benedict, Traugott Guilielmo Gustavo, 1785-1862.
S. & B. Rock (Firm)
University College, London. Library Services

Publication/Creation

Lipsiae : Apud Carol. Henric. Reclam, [1811]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/h88rx4nt>

Provider

University College London

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by UCL Library Services. The original may be consulted at UCL (University College London) where the originals may be consulted.

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

No. 85.1_D

B/C 2809390276

A 43

31

10

THE INSTITUTE
OF
OPHTHALMOLOGY
LONDON

EX LIBRIS

OPHTHALMOLOGY HCF BENEDICT

B.1.3
—
21

Digitized by the Internet Archive
in 2014

<https://archive.org/details/b21284258>

TRAUGOTT GUILIELMI GUSTAVI
BENEDICT

MED. ET CHIR. DOCTORIS, MEDICI ET OPHTHALMIATRI APUD
CHEMNICENSES IN SAXONIA PRACTICI.

DE

MORBIS OCULI HUMANI
INFLAMMATORIIS.

LIBRI XXIII.

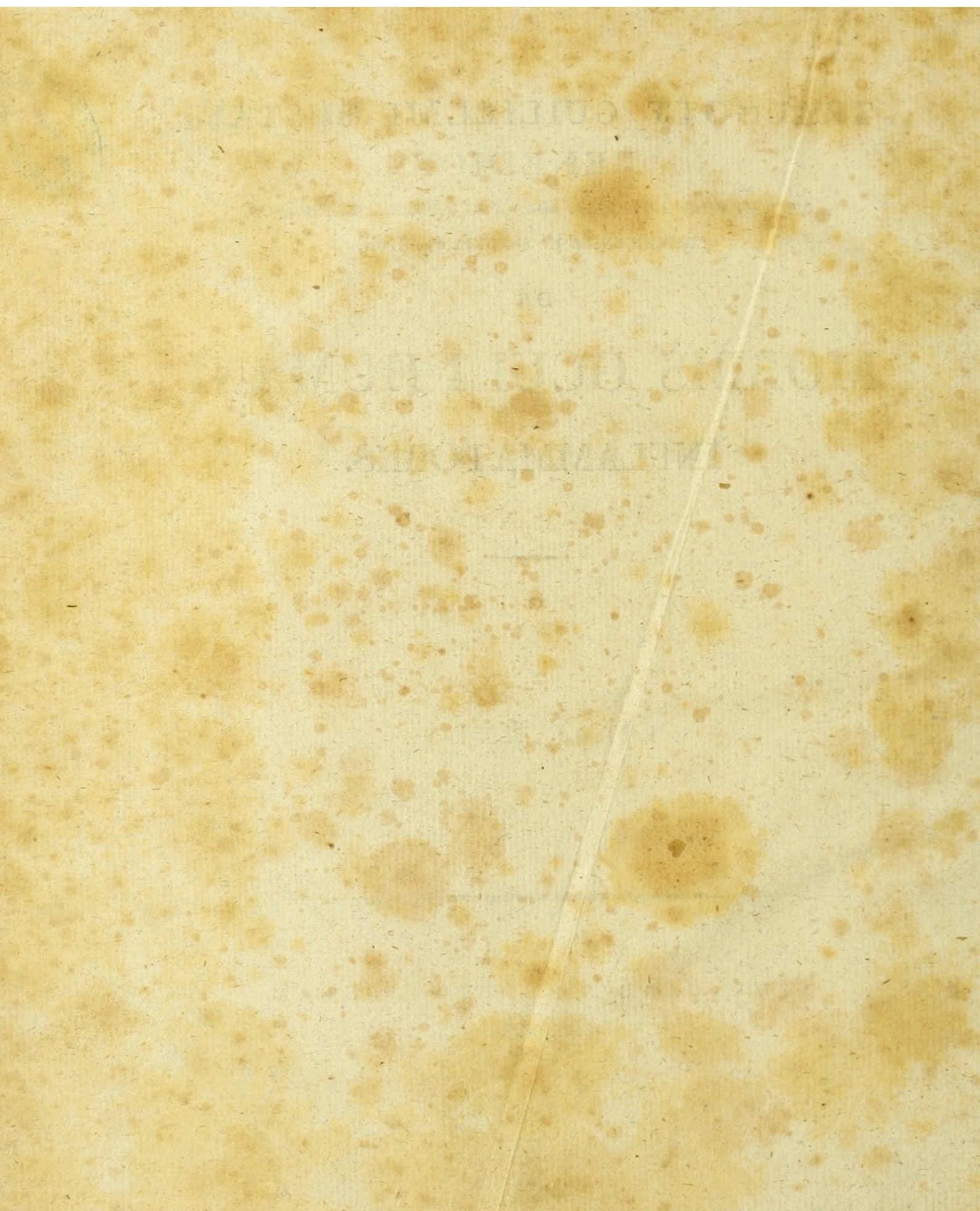
LIPSIAE

APUD CAROL. HENRIC. RECLAM.

cl^o 106621.

VIRIS
ILLUSTRISSIMIS
GENEROSISSIMIS, EXPERIENTISSIMIS
EXCELLENTISSIMIS

ASSESSORIBUS

SOCIETATIS MEDICORUM
PARISIENSIS

DE AEMULATIONE CONSTITUTAE CELEBERRIMIS
ET OPTIME MERITIS

HUNCCE LIBELLUM

OMNI, QUA PAR EST, VENERATIONE

D.

A U C T O R.

71503

LECTORIBUS BENEVOLIS

s.

AUCTOR.

Plurimi scriptores in libello edendo occupati praefationum ope eo utuntur consilio, ut lectoris animum atque notionem de ipsorum scripto conceptam praeoccupent, variaque simul addant, quae scitu necessaria videbantur, et quae, quantum fieri potest, iudicii de peracto labore ferendi dirigant gravitatem. Quamvis igitur medicus doctior atque artis, quam exercet, imperfectae non ignarus praesentis libelli usum bene intelligat, ideoque in ipsius fronte prologus magna ex parte inutilis esse videatur, plura tamen restant argumenta, quae mihi non tam persuadent, quam potius me impellunt, ut sine praefatione hoc meum opus lectoris manibus tradere non sultineam.

Quando non solum tralatitii nostrae aetatis medici, sed eorum etiam plurimi, qui longo artis eminent usu et doctri-

na oculi inflammati curam suscipiunt, omnia ista ipsos premunt curae felicius impedimenta, quae in quolibet adesse solent morbo, cujus diagnoseos principia nondum certa sunt et diuturno artis usu confirmata. Oculum adspicientes rubentem, et cum insigni dolore alia simul morbi signa prodentem oculi quidem inflammationem adesse omnes iudicant, sed quatenam ista sit, praesertim si ad sympathicas pertinuerit ophthalmias, plurimi nesciunt. Ad anamnesin quidem confugientes et respectu simul ad corporis totius habitum facto, interdum felici conjectura veram detegunt mali causam, et aptam ophthalmiae scrophulosaе, catarrhalis, arthriticae diagnosis constituant, verum in totidem aliis et multo pluribus morbi casibus error in mali subrepat cognitione, qui et curam minus opportunam, et inde exitum ipsius magis minusve infaustum adducere valebit.

Quod ophthalmiatros attinet celeberrimos et in hac de oculi inflammationibus doctrina versatos — de iis eadem etiam adfirmare licebit, quae paullo ante de reliquis medicis in hacce artis salutaris parte versatis attulimus. Unus vel alter remedio in uno ophthalmiae genere salutaris detecto, idem ad amovendas etiam reliquas omnes oculi inflammationes de meliori nota commendare non dubitabat, quia et diagnosis ipsi deerat, et illius ignoratione simul via ipsi occlusa videbatur, qua in multiplici mali istius forma diversa etiam curationis egemus methodo. Si vel Richterum, quem honoris causa nomino, exceperis, qui primus uberius ophthalmiarum descriptionem edidit, — in ejus libello ta-

men ea magnopere desiderantur, quae ad firmam et strictam mali diagnosi pertinuerunt. Multa certe profert memoratu digna atque acute dicta, non ea tamen, quae nos ad feliciorum mali curam ex recta diagnosi pendentem praeparare potuissent.

Quod nostrae aetatis attinet tempora, in iis primum ophthalmiatriae ditandae atque perficiendae lumen Vindobonae effulsi. Primus extitit *Bahradius*, Iosephi II. Imperatoris Augusti Ophthalmiater Aulicus et Professor in academia Vindobonensi, cui deinde celeberrimi eius discipuli *Beerius* atque *Schmidtus* adjugebantur. Hi triumviri non solum in omnibus aliis ophthalmiatriae partibus, verum etiam in illa de oculi inflammatione doctrina uberrimas scientiae opes experientia duce sibi colligentes primi eo adducti sunt, ut firmiora stabilirent praecepta, quae in diagnosi ophthalmiarum medicum adjuvare et ad certiorum adducere possunt sanandi rationem. *Bahradius* sine dubio in eo taxandus videtur, quod ea omnia memoratu digna, quae experientia duce cognoverat, clandestinae sapientiae instar sibi retinebat, nec cum aliis uberiores artis suae cognitionem communicabat, paucissimis discipulorum exceptis quos principis sui jussu instituere cogeatur. Inter quos *Schmidtus*, vir eximiae sagacitatis atque immortalis inter ophthalmiatros memoria insignis non penitus a praeceptoris tramite recessit. Paucis modo atque fidelioribus inter auditores suae doctrinae tradidit partem, omnia a se proposita mysticorum verborum ambagibus abscondere atque obscuritate quadam involvere studuit,

atque egregia ista, quae publice docebat ophthalmiatriae praecepta, tantummodo vaga, incerta atque in fragmenta quaedam disrupta lectoribus exhibuit suis. Paucissimi igitur inter ophthalmiatros Germaniae reperiuntur, qui Schmidium in arte sua praeceptorem laudare possint.

Tertius vero inter Vindobonenses ophthalmiater *Beerius* a tramite praeceptoris atque collegae sui penitus discessit. Cuilibet auditorum suorum ad ea aditum concessit, quae medico et ophthalmiatro scitu necessaria reperiuntur, et iis, de quorum industria atque assiduitate sibi habet persuasum, uberrimam multa, quae ad hanc artem spectant, videndi atque cognoscendi praebet occasionem, ut adeo omnes fere Germaniae ophthalmiatri hanc artem Vindobonae edocti inter Beerii discipulos referri mereantur. — Qui vir eximius prae caeteris etiam novam atque memoratu dignissimam ophthalmiarum diagnosin docuit, quae experientia duce est observata et in ipsa rerum natura stabilita atque confirmata, et quae, si rite recteque eam sequimur nobis demum viam sternit ad ophthalmiarum curationem successu feliciori suscipiendam et ad coecitatis periculum a multis aegrotis in tempore amovendum.

Sed ignota adhuc erant illa praecepta multis medicorum, qui Vindobonae *Beerii* de ophthalmiatria praelectiones frequentare non potuerant, ideoque paucissimis proprium videbatur, quod ad tantum aegrotorum numerum rite recteque sanandum omnes possidere debebant. *Bee-*

v
rius ipse negotiorum practicorum copia impeditus ea publice evulgare nequit, quae subtili et ampla adjutus experientia eventu prosperrimo et cum insigni observationum ubertate proponere potuisset. Duo igitur discipulorum ejus loco de hacce doctrina scitu dignissima tradere sunt conati. *Johannes Spindler*, Professor Herbipolitanus, vir vere doctus, fuit primus, qui compendium de oculorum inflammationibus ex *Beerii* praeceptis conscribere adgrederetur ¹⁾. Alter, *C. F. Jaeger*, Bavarus, dissertationem inauguralem de ophthalmia syphilitica et arthritica concinnavit ²⁾, ibique, uti decet *Beerii* discipulum, docte atque distincte de utroque morbo disseruit.

Verum enim vero opus necessarium adhuc restare videbatur, quod aequae diagnosis ac medendi methodum exhiberet, quod formae morbi errores atque complicationes uberius pertractaret, et quo duce etiam medicus nondum plura edoctus ad ipsam uti posset ophthalmiarum sanationem. *Spindleri* libellus compendium magis esse videtur, cujus auxilio in praelectionibus suis, sicut ipse asserit auctor, uti constituerat. Multa igitur eo consilio omitti debebant, ut ipse uberiorem discipulis suis exhibere posset praeceptorum explicationem, non in ipso libello contentam. Praeter ea compen-

¹⁾ *Handbuch der Lehre von den Augenentzündungen, von D. JOHANN SPINDLER, Würzburg, 1807, 8.*

²⁾ *C. F. JAEGER über den Unterschied der arthritischen und syphilitischen Ophthalmie, Landshut, 1808. 8.*

dium Spindlerianum, uti mihi saltem videtur, ea bene composita et in ordinem digesta tradit, quae ex *Beerii* praeceptoris sui praelectionibus hauserat. Sed cum reliqua prodant, auctorem non admodum exercenda ophthalmiatriae arte occupatum esse, plura libello deesse videntur, quae tantummodo ab illo exponi poterant, qui multa vidit et in uberiore artis usu est versatus. — *Jaegeri* autem dissertatio duas modo complectitur ophthalmiarum species, et licet ipsarum diagnosis optima in ipsa exposita videatur, cum fragmento tamen doctum ejus specimen est comparandum, quo totius operis inopia magis prodi, quam tolli videtur. Quare liber, qui omnium oculi inflammationum descriptionem complectitur, non operi supervacaneo erit adnumerandus.

Auctor operis nunc in lucem editi Vindobonae *Beerio* duce ophthalmiatriae operam dederat addiscendae, et Virum Celeberrimum ad lectulos aegrotorum, in nosocomiis publicis et in clinico domestico et in praelectionibus suis differentem, operam suam non frustra impendendo audiverat. In patriam Saxoniae terram redux factus ipsius regionem intravit ophthalmiatri inopia laborantem. Vidit ibi et adhuc videt ex obcoecatis undique concurrentibus tristes ophthalmiarum inepte curatarum effectus, et simul non sine felici successu ophthalmias multas et diversas cum observare tum curare poterat. Hinc mihi uberior oblata videbatur occasio praecepta et observationes praeceptoris mei cum aegris, quorum cura mihi demandata erat, comparandi, et, licet *Beerii* dicta in omnibus fere confirmata esse intelligerem, tamen ab

taxanda illa agendi ratione abstinui, quae in magistri verba jurare jubet, et a qua etiam *Beerius* omnes suos discipulos magnopere dehortabatur.

Ut medicis igitur compendium de ophthalmiis cognoscendis atque curandis exhiberem, praelens opus conscribere incepti atque tandem peregi. Sub finem tamen quaedam monenda sunt, ut eo facilius justum et aequum de meo labore judicium feratur.

Singula operis capita hac ratione conscripsi, ut quasi de qualibet ophthalmiae specie in ipsis pertractata separatam proponerem descriptionem seu monographiam. Inde simul quoddam ipsarum descriptionum discrimen observabis, quarum altera uberior est, altera brevior, sed ita tamen simul comparatae, ut et diagnosis et aetiologia et prognosis et medendi ratio ubique distincte proposita sit, et facile intelligenda. Quare non sine causa spero, fore, ut varia ex hujus libri lectione utilitas ad ipsam praxin sit redundatura. Caeterum omnia superflua omisi, semel jam dicta raro iterum iterumque repetii, ideoque hunc librum stricto sermone concinnatum tali modo coarctare studui, ut ea tantummodo lector reperiat, quae dictu necessaria videbantur.

Inde etiam apparebit, hoc opus non consueta ratione, qua multi aliorum libri solent, sed saepius et animo semper attento ab iis perlegendum esse qui aliquid inde utilitatis percipere cupiverint. Multa omisi, quae medicus jam suam

artem edoctus scire debet et quae ipsi libellum perlegenti tralatitia essent, multa etiam tam breviter adumbravi, ut in paucis verbis multa contineantur, et lectori istis pauculis verbis diutius inhaerendum sit, si uberiores dictorum sensum animo comprehendere voluerit. Interdum enim temporis premebat angustia, cum animum meum aliis negotiis maxima ex parte occupatum hujus tamen simul laboris necessitas urgeret. — Sed de nova ista ophthalmiarum diagnosi non timendum erit, ne incerti quidquam protulerim, de quo adhuc possit disputari, et quod non uberiore experientia cognitum sit atque confirmatum. Imo cum mihi persuasum esset de dictorum veritate, illa edere non dubitavi, ut miseris auxilium feratur, ut multi medici ophthalmias rectius curare incipiant, utque non amplius coecorum et deturpatis oculis incedentium grex vias premat, quae sanis tantum atque vegetis hominibus patent.

Caeterum a Lectore aequo atque benevolo hanc mihi expeto veniam, ut, quae a me ad scribendum nondum satis exercitato forte non satis eleganter neque satis perfecte prolata sunt, ab iis sejungat, quae ad rem ipsam in libello meo tradendam, hoc est ad ophthalmiarum diagnosin pertinent atque curationem. Primus fui, qui hac via ad ejusmodi laborem suscipiendum incederem, et mihi praeter experientiam in hac arte exercenda a me collectam, et praeter doctissimi praeceptoris dicta non multum adjumenti suppeditatum fuit, quo in concinnando hoc opere uti potuissim. In quibusdam mei libri capitibus, ut in isto de sacci lacrymalis inflammatione omnes etiam pristi-

nos aliorum labores, quibus uti potuisssem, penitus abjeci, cum ex istis nihil omnino ad meum prodesse consilium, atque ab iis omnibus abstinendum esse, attenta omnium libellorum de fistula lacrymali editorum pertractatio me doceret. — Sine dubio posteriorum aetas meliora de ophthalmiarum cura poterit proferre. Sed illa melior scientia, sicut in omnia alia re, ita etiam in doctrina de oculi inflammationibus non locum habere posset, nisi jam via strata atque bene trita illis recentioribus scriptoribus pateret. Mihi saltem fuit iter per saltum satis confragosum atque inaequali et impedito tramite infestum. Velitis igitur ea, in quibus propter viae impedimenta errare coactus fui, non tam meae negligentiae, quam ipsius potius tribuere laboris difficultati.

In ipso opere conscribendo hunc ordinem servavi, ut in duas divideretur partes. Prior continet ophthalmias idiopathicas, seu in oculo ipso absque omni corporis universi labe haerentes. Altera vero ophthalmias sympathicas describit, sive istas, quae ex quadam corporis totius constitutione vel ex morbo ipsius universali decursu quodam singulari atque symptomatibus ab istis idiopathicae ophthalmiae diversis oriuntur. Cum praeterea quotidiana jam me doceat experientia, quanti errores a medico in praescribendis medicamentis ophthalmicis committantur, operae pretium factorum esse judicavi, si quaedam de formulis ophthalmicis dicta operi meo adjicerem, quod promissum etiam sub ejus calcem exsolvi. Indicem denique rerum in tali libro pernecessarium una adjeci. Caeterum primas plagulas mendis quibusdam

typographicis deturpatas video. Ex longo locorum intervallo, quo a me remotus vivit typographus, haec vitia originem duxerunt. Quapropter lectorum veniam eo modo mihi parare studui, ut schedulam mendiſ a me observatis plenam libro adjicerem. Ita valet.

Scripti Chemnitii, Call. Octobris c1600cx.

DE
MORBIS OCULI HUMANI
INFLAMMATORIIS

LIBRI XXIII.

PARS PRIMA.
DE OPHTHALMIIS IDIOPATHICIS.

MORRIS OCCULT HUMANI

INFLAMMATOIS

LIBRI XXII

PARS PRIMA

DE ORTHOPEDEIS LIBRIS

LIBER PRIMUS.

---

*Disquisitio de Inflammatione in universum spectata, et de
illa oculorum praesertim.*

§. 1.

Varia omnino sunt atque diversa, quae ab antiquiori inde aetate usque ad recentioris aevi tempora disputarunt de inflammatione viri in medica arte clarissimi. Qui quidem, cum omnes ex symptomatibus, quae in inflammatione in oculos incurrunt, distinctam mali notionem colligere studerent, non raro in eo errarunt, ut magis symptomatum quam status ipsa producentis habitatione notionem aut minus distinctam aut ex parte perversam exhiberent.

Multi praeterea in isto capite errores exinde originem duxerunt, quia non ad singula vivi corporis organa, quae ipsi exposita reperiuntur inflammationi, attendentes, talem morbi ex loco affecto differentiam constituerunt. Quod quidem inflammationis ex organo adfecto discrimen ad nostra usque tempora fuit neglectum. Aliam ejus differentiam, quae ex virium in organo adfecto copia et vigore pendet, et quae etiam in cura mali summa attentione digna videtur, recentiori quidem aetate viri in sua arte clari exhibuerunt. Attamen hac unica ratione tantum nostra aetate doctrina de inflammationibus emendata est, reliquis ipsius capitibus majore adhuc dignis perscrutatione.

§. 2.

Verum enim vero cum non meum sit, sub initio libelli mei amplam exhibere crisin atque historiam doctrinae atque opinionum inde ab Hippocratis aetate ad nostra usque tempora de in-

flammatione propositarum, in iis tantum adquiescam, quae de inflammatione in universum proferenda erunt, quando oculi phlegmonen contemplamur. Uti mihi saltem videtur, oculi sic adfecti contemplatio quaedam nobis ad rectum iudicium de omnium corporis organorum inflammatione ferendum perutilia supeditare videtur.

§. 3.

Plurimae vivi corporis partes, eaeque omnes, in quibus inflammationis originem atque praesentiam observare licet, duplici ornatae reperiuntur facultate, nimirum irritabilitate et sensibilitate. Prior in vasis praesertim atque tela cellulosa haec vasa vesiente, altera in nervis sensibilitati inservientibus animadvertitur. Ex nervis quidem utraque vis ita pendet, ut pars nervorum ad vasa atque telam cellulosam commens iis quasi irritabilitatis insillet facultatem, cum reliqua nervorum pars, ea praesertim, quae exteriores obtinet corporis et organorum fines, et quae ipsum finire solet nervorum tractum, sentiendi magis facultati inserviat. Attamen utramque vim in omni organo junctam et tali modo compositam videmus, ut ubique simul adsit, ut pars quaelibet suam recte peragere valeat functionem, ut in telae cellulosae interstitiis, ubi per extima vasa partes nutrientes effunduntur, nutritio et partium absorptarum reproductio locum habeat, ut organa ad excernendum apta particulas ipsi destinatas secernant, et ut omnis corporis nutritus ejusque vita ex arcta rectaque sensibilitatis pendeat cum irritabilitate conjuncta atque composita actione, nec sine utriusque aequilibrio inter se vera totius organismi integritas constare possit.

§. 4.

Certa praeterea utriusque facultatis et in toto corpore et in singulis ipsius organis adest copia, nimia ipsarum intentione, citius seriusve exhaustiunda. Quae copia utriusque, et irritabilitatis et sensibilitatis junctim animadversa vires exhibet et orga-

DE
MORBIS OCULI HUMANI
INFLAMMATORIIS

LIBRI XXIII.

MEMOIRS OF JAMES MONTGOMERY

BY JAMES MONTGOMERY

LONDON

catur, producit, aut secretionem pristina in organo denuo majorem in modum repetita, aut etiam nova per suppurationem excitata, amovere incipiunt. Quo plura igitur parti inflammatae organa insunt secretoria, eo majus et secretionis augmentum et majorem materiei secretae a statu naturali diversitatem, quae ex nutrientis principii copia majore in ipsa degente, et ex actionis ipsius inter discernendum diversitate pendet, — habebis. Cujus quidem sententiae veritatem inflammationes oculi, qui tam multis instructus est organis secretoriis, uberius demonstrant, id quod paullo infra confirmabitur.

§. 9.

Quaelibet igitur inflammatio in duplex dividitur stadium. Prius est illud, quando nimia in utroque systemate locum habere solet actio, quando et major sanguinis affluentia, et dolor vehementior et spasmus et ex spasmo secretionum oppressio magis minusve insignis observatur. Spasmo ob sensibilitatem exhaustam remittente etiam secretionem redeunt, et inde systemati quoque irritabili ejusque valis sanguine turgidis atque refertis prima occasio exhibetur, qua morbum pedetentim abolere et ad pristinum statum organon reducere possint. Sensibile igitur systema est unicum, quod, si recte tractabitur, primam inflammationis adfert diminutionem. Tractatur quidem et incitamenti in illud agentis imminutione, quo sanguinis praesertim pertinent evacuationes, et topicae et universales, et simul ipsius actionis imminutione, quae quidem sedativis atque narcoticis optime locum habebit. Quae si recte eaque ratione fuerint adhibita, ut cum singulorum organorum natura, et utriusque systematis, quod in ipsis latet, aequilibrio cohaereant, certa quidem speranda erit sanitatis restitutio.

§. 10.

Attamen cujusdam organorum discriminis mentio erit injicienda, quae et gravem constituit ipsius inflammationis differen-

tiam et in cura hujus mali quam maxime est respicienda, si feliciori successu hujus mali curam agere velis. In quibusdam organis systema irritabile praevalet, uti in pulmonibus, in corde et hepate, in aliis systema sensibile majore cum vi agit, uti praesertim in oculo, et in partibus genitalibus, in aliis denique utriusque systematis aequalis adest vigor atque status, atque inflammatio utriusque vim auctam v. g. in cerebro, ventriculo, tractu intestinorum.

§. 11.

Inde magnum pendet in ipsa sanandi methodo discrimen. In vera et genuina partium inflammatione, quae minore sensibilitate majore contra irritabilitate instructae reperiuntur, remedia usum praestant. vasorum actionem et sanguinis copiam deminuentia, simulque vasorum absorbentium vim augentia, — v. g. sanguinis evacuationes topicae et universales, remedia antiphlogistica, cum diaeta atque regimine eadem efficiente conjuncta, et mercurii usus. Sic inflammatio pulmonum, cordis atque hepatis in homine alias robusto et bene vegeto iis omnibus feliciter sanabitur, cum contra opii aliorumque in sensibilitatem agentium usus mortem citius seriusve acceleraret. Interdum in aegrotis per se sensibilibus in tali morbo etiam aliqua alterius systematis adesse poterit adfectio. Attamen ea levioribus remediis cuilibet aegroti aptatis, fomentis emollientibus, pediluviis, semicupiis, aut ipso etiam totius corporis balneo, quando reliquus aegroti status et morbi praesentis ratio ipsum admittit, citius sanabitur, nec fortioribus opus erit remediis, nisi singularis aegroti ratio etiam ipsorum exigat usum.

§. 12.

Plane diversa vero adhibenda erit aegroti sanandi ratio, inflammationem quando in organo animadvertis majore sensibilitatis copia, minore vero irritabilitatis instructo. Habes hic causam infelicioris eventus in plurimis oculi inflammationibus, quando

norum singulorum et totius corporis, earumque constituit quantitatem. Sensibilitas aut irritabilitas, si nimia unius organi actione fuerit exhausta, ex reliquo corpore, si integrum fuerit, mox restitui possunt. Quod si vero una alterave aut etiam utraque indigeat aegrotus, atoniam adductam videmus et singulorum organorum aut totius adeo corporis, quae ipsius morbos reddit graves, et sanatu difficiliore.

§. 5.

Irritamento quodam abnormi in organon quoddam agente, hujus actio varia ratione aucta atque simul immutata reperitur. Irritamenta vario modo effectus exserunt, modo in sensibilitate, modo in irritabilitate organi, alterutram aut utramque simul modo augentia, modo deprimentia. Attamen, licet facultas una prae altera sola addiciatur, tamen arctus utriusque nexus mox unius labem etiam in alteram traducit, eoque modo citius seriusve uno irritamento utriusque et sensibilitatis et irritabilitatis actio laeditur. Propria organi vita ex utriusque systematis actione composita cum ipsius functionibus exinde pendentibus vario modo solet immutari.

§. 6.

Quae vita organi propria ex recta utriusque facultatis conjunctione composita etiam constituit virium in organo latentium aequilibrium. Quae certa quidem quantitate instillatae nimiam neutrius systematis actionem absque noxa perferre possunt. Quando igitur ex irritamento tali, aut sensibilitatem aut irritabilitatem agente, nimia oritur in hac vel illa parte alterutrius actio, et quando ita sublatum est utriusque aequilibrium, quod mutuum et in singulis organis et in toto adeo corpore constabat, inde seriem symptomatum organo plus minusve infectorum oriri videbis. Sensibilitate nimium aucta inde dolorem et spasmum excitari animadvertes, et utrumque phaenomenon, nisi recte sopiatur, certam sensibilitatis in quovis organo dispersae quantitatem eo modo

exhaustire valet, ut tandem, omissa ipsius ex vicinis partibus restitutione totius sensibilitatis diminutionem atque partium paralyfin adducat. Aucta praeterea sensibilitas irritabilitatem quoque adficit ipsi junctam, et citius seriusve auctam ejus adducit efficaciam.

§. 7.

Auctis porro irritabilitatis effectibus nimiam primo videbis sanguinis affluentiam, quae summum atque primum constituit irritabilitatis incitamentum, quo ipsius actio perpetuo sustentatur, et ex quo etiam auctum partis adfectae volumen ejusque rubor pendent. Quando in tali rerum statu sensibilitatis organa varie dispersa nondum ab irritabilitatis organis sic adfectis propter mutuam eorum cohaerentiam morbo sunt adjuncta, nec dolorem habebis nec majorem hujus sanguinis copiae in consuetas organi functiones influxum. Qui corporis status sub merae congestionis nomine distinguendus erit. Sensibilitate demum per sanguinis congestiones adfecta, dolore exorto atque aucta sensibilitate et ad actionis in irritabilitate augmentum conferente congestionis transitum ad inflammationem fieri videbis. Cujus quidem initium et primum stadium eo terminatur, ut non unum modo systema aliqua ex parte, sed utrumque simul adfectum sit, neque rubor tantum atque tumor, verum etiam pruritus, dolor, et reliqua phaenomena sensibilitatem adfectam praenuntiantia malo recens suborto adjungantur.

§. 8.

Utroque systemate jam orta inflammatione adfecto etiam functiones organo inflammato propriae varia ratione immutantur. Sub mali initio ex aucta sensibilitate atque ad incitamenta nimium reagente spasmus oriri vides, et omnium fere excretionum oppressionem. Sensibilitate vero nimia successu temporis exhausta atque diminuta, vires organi majorem nutrimentorum copiam, quae ad partem aliquam est delata, etiam aucta vasorum lymphaticorum absorptione, quae inflammationis discussionem, uti vo-

medici oculum, sicuti reliquas corporis partes contemplati, methodo mere in irritabile systema agente oppugnarent, quando singularem organi sensibilis prae omnibus reliquis rationem non distinguentes, irritabilis actionis deminutione sensibilitatem indies augerent, eoque modo etiam morbi phaenomena magis magisque accumulata mox oculi et visus adducerent extinctionem. Habes hic causam, cur opii et hyosciami tantus sit in ophthalmia usus, quem quidem recentiori demum aetate experientia duce detectum, mox omni applausu ubique receperunt. Attamen de regulis, quae in usu narcoticorum observandae erunt, infra uberius exhibebitur disquisitio.

Eadem ex causa vides, cur in inflammatione genitalium sedativa, topice adplicata, emollientia, quorum quidem usum, uti mox demonstrabitur, oculi ratio maxima ex parte vetat, et ipsa denique narcotica, opium, hyosciamus, cicuta, etc. tam eximium praestare soleant usum.

§. 13.

Casus quidem reperiuntur singulares, in quibus earum quoque partium, in quibus sensibilitas praepollet, inflammatio remedium in systema irritabile agentium usum requirit. Attamen perpauci nostra aetate reperiuntur, et ex corporis aegrotantis constitutione, hominis vitae ratione atque diaeta, sicuti ex febris concomitantis vehementia et vigore sunt cognoscendi. Verum enim vero tunc etiam sedativis una cum antiphlogisticis rite recteque adplicatis opus erit.

§. 14.

Tertius denique organorum ordo, parem utriusque systematis vigorem ostendens, in inflammationibus remedia, quae in utrumque systema effectus suos exserunt, poscit. Sic in mera atque genuina gastritide, enteritide, phrenitide non sanguinis tantum evacuationibus atque medicamine antiphlogistico opus erit, verum narcoticis etiam nimia simul imminuatur systematis sen-

libilis vehementia atque vigor. Attamen tunc cautus sit medicus, qui in quolibet aegroto utriusque systematis mutuam invicem et singularem cum organorum viribus compositionem comparare debet, si in utrumque medicamentis agere decrevit.

§. 15.

Alia porro restat inflammationis divisio, quae ex virium organi adfecti ratione pendet. Quae certa virium copia adest, ea ex partis atque totius corporis nutrimento pendet. Quae si nimis parva fuerit, ut auctam utriusque systematis actionem, quae cum inflammatione conjuncta est, ferre non possit, mox virium copia imminui solet, aut adeo exhauritur, et sic morbum habes, quem sub inflammationis asthenicae nomine distinxerunt, et cujus citam in gangrenam seu organi mortem immutationem ex virium ipsius per inflammationem exhaustionem observare per saepe licet.

§. 16.

Qui quidem inflammationis status animadvertitur in omni hujus generis morbo, in quo auctam unius alteriusve systematis actionem aut plane non, aut nimis fero remedia debilitarunt, aut talia fuerunt adhibita, quae ipsam augebant, et quando tanta fuit inflammationis vehementia, ut sub ejus finem vires organi, aut adeo ipsius vita morbo cedere cogerentur, — si porro non justus et aptus ad utriusque systematis aequilibrium respectus locum habebat, si morbus hominem adgressus erat, qui aut per se debilior habebatur, aut inaequali unius alteriusve systematis actione vel organo prae reliquis debiliore laborabat.

§. 17.

Tali in casu gravior cura singularem requirit medici sanantis cautionem, summumque ipsius studium ad ipsam hominem, ad ejus systemata, organa eorumque vires relatum, ut et in-

inflammationem partis pro varia systematum efficacia atque virium organi quantitate recte curet, et incitationem ex ipsa in toto corpore factam sedet, et simul vires debilitatas eo modo sustentet, quo nec partium nec organi vita propter morbi vehementiam extinguatur. Attamen saepius medici vel cautiore conamina felici carebant successu propter morbi vehementiam, sublatum systematum aequilibrium et virium exhaustionem aucta systematum efficacia ortam.

§. 18.

Ejusmodi inflammationes cum partis atque totius corporis iactura et debilitate conjunctae etiam hominis oculum per saepe adoriuntur. Videmus tales in blepharo - et ophthalmoblennorrhoea, sive adultos sive infantes labefactaverit, ubi sub ophthalmiae neonatorum nomine celebratur, — et in ophthalmia arthritica. Utrumque malum cum inflammatione conjunctum ita quidem nititur laxitate fibrarum insigni, ut in priore sive blennorrhoea membranae potius laesae atque atonicae sint, et a nimio fluidorum accessu distendantur, in altera autem vasa potius debilitatis atque atoniae sedem exhibeant, atque magis minusve varicosae reperiantur. — Utraque vero ophthalmia interdum consueta ratione sanari nequit, atque saepius etiam gravior et summa cum atonia juncta omnia fere medici sanantibus confilia eludit.

§. 19.

Sed ab illa inflammationis in universum spectatae disquisitione ad ea redeamus, quae de oculi inflammationibus differenda sunt. Uti jam supra adnotavimus, et ut omnia in ophthalmiis monstrare videntur symptomata, — systema sensibile, quod in oculo praevallet, etiam in ipsius inflammationibus sensibilitatis auctae producit symptomata, eoque modo etiam ad mali curam remedia requirit ipsum deprimentia sensibile systema.

Attamen oculus ex variis compolitus est partibus, quae mo-

do irritabilitate modo sensibilitate majore instructae reperiuntur. Porro oculi inflammationes non semper omnem occupant bulbum, saepius unam tantum alteramve laedunt oculi partem, ideoque etiam diversa inde symptomata prodibant, quae ex diversa pendent affectae partis ratione. Interdum etiam irritabile systema ex adfecta parte oculi magis irritabili in actione sua ita quidem auctum reperitur, ut sensibilitas una emineat, et status inflammationis aequiparandus sit illorum organorum inflammationi, in quibus utrumque systema pari eminent gradu, ideoque remedia usum praestant in utrumque systema simul effectum editura.

§. 20.

Antequam igitur ad singulorum in ophthalmiis symptomatum enumerationem transgrediamur, prae caeteris organa oculi sunt describenda, prout uni alterive magis adnumeranda systemati, eam quidem ob causam, ut symptomatum series paullo post describenda clarior reddatur, et, quod mali rationem attinet, facilius sit dignoscenda.

Meram fere atque puram sensibilis systematis actionem monstrant retina atque nervus opticus sua per bulbum extensione retinam formans. Utrumque principale quidem oculi organon reliquas quasi dirigit partes, et super istas eminens suum morbum non solum ipsis tradit, sed ab ipsarum etiam affectione facillime in morbi illarum communionem trahitur.

§. 21.

Organis majore praeditis irritabilitatis copia prae caeteris adnumeratur corpus ciliare cum processibus suis et organis ipsi vicinis, choroidea et iride. Attamen summa retinae his ipsis partibus adjunctae vicinia ipsarum inflammationem etiam cum retina citius communicat, atque sensibilitatis auctae, photophobiae, atque coecitatis ex photophobia phaenomena tali in casu semper adesse solent. Minus sensibiles porro partes scler-

rotica sunt atque cornea, quae magis ex irritabilitatis actione pendentes etiam in inflammationibus suis majores ederent irritabilitatis, minores vero sensibilitatis effectus, nisi organis magis sensibilibus modo enumeratis essent magis vicinae. In utraque porro membrana etiam vasorum copia minor atque tenuior adest. Magis vero ex tela cellulosa sunt compositae, albumine indurato referta, atque cartilaginosa naturae esse videntur. Cum vero omnis telae cellulosa nutritus extimis vasorum peragatur canaliculis, et partium systemati irritabili adnumerandarum ea tantum reperiatur facultas, quam reproductionem vocant, etiam haec tela ad ipsum irritabile systema erit referenda.

§. 22.

Quod conjunctivam attinet bulbum obtegentem, ea paullo magis sensibilis esse videtur, et multo majore simul instructa irritabilitatis copia, quod ex majore intelligitur vasorum copia, hancce membranam percurrente. Vita ipsius ex utraque facultate junctim praesente pendens, majore propterea cum vigore exferitur, incitamenta oculum commoventia ipsam multo citius afficiunt quam scleroticam et corneam ipsi vicinam, et ipsius inflammatio multo majore cum tumore et cum dolore satis vehementi solet continuari.

§. 23.

Longe aliter vero sese res habet in lente crystallina et in vitreo humore. Quamvis utraque pars vasis instructa sit atque nutriatur, quamvis et influxui retinae et corporis ciliaris expositus sit et ex utraque parte vitae quasi recipiat vigorem: — tamen ipsius utrumque organon expers reperitur sensibilitatis, merae tantum irritabilitatis particeps. Laesiones utriusque partis nullos adducunt dolores, nisi una partes majore sensibilitate instructae laedantur. Densior lentis fabrica ex laesione tantummodo nutritus per irritabilitatem peracti vitium,

quod in obscuratione ipsius nititur, adducit, — humor vitreus contra ne hos quidem ex ruptura partis ostendit effectus et integer vel ex vehementi remanet laesione, nisi et una ophthalmia arthritica seu singularis fibrarum laxitas oculum tali modo adfecerit, ut glaucoma, seu humoris vitrei obscuratio exinde originem ducat.

§. 24.

Alia contra ratio erit partium oculi bulbum circumdantium et quasi vestientium, quae a singulari hujus partis structura paullulum recedentes reliquo jam corpori similiores reperiuntur. Quod palpebras attinet, in istis irritabilitas cum sensibilitate aequae et ita quidem praepollet, ut utriusque effectus in utraque palpebrarum superficie diversus edatur, et in interna cutis per secretionem mucosam et glandulas ibidem adnatas in membranam abeat mucosam, in externa vero cutis reliquo corporis integumento persimilis reperiatur. Palpebrarum igitur inflammationes et remediis in utrumque systema agentibus, et si in interna haeserint superficie uti inflammationes membranarum mucosarum, in externa vero, uti istae cutis, sive eodem modo, quo Erysipelas erunt sanandae.

§. 25.

Quod partes attinet orbitae internas atque bulbum ibidem circumdantes, eae per se quidem majore instructae sunt irritabilitate cum maxima ex parte ex musculis atque tela cellulosa compositae reperiuntur. Attamen nervorum insignium per ipsas discurrentium copia et cerebri meningis nervique optici vicinia, et ipsius orbitae membrana insigni sensibilitate instructa inflammationibus partium laudatarum cum insigni irritabilitatis incremento junctis etiam gravem adjungit sensibilitatis adfectionem, quae tanta est, ut morbus symptomata exhibeat istis in phrenitide persimilia, quae citos medici effectus in utro-

que systemate edendos poscunt, si non tam oculum aegroti, quam potius vitam fervare velit.

Quod glandulam attinet lacrymalem, ista reliquis glandulis excernentibus per similes etiam ipsa illarum morbis una exposita reperitur. Quamvis ipsius irritabilitas major, sensibilitas vero minor conspiciatur, organorum tamen magis sensibilibus vicinia etiam inflammationibus glandulae summam sensibilitatis adfectionem et symptomata fere phrenitica adjungit.

§. 26.

Quod denique inflammationes sacci atque ductus attinet lacrymalis, istae quidem, cum per se non ad oculos pertineant, eam ob causam tantum adnumerandae erunt, quia symptomata ex istis pendentia oculis quoque magis minusve infesta reperiuntur. Utriusque systematis praesentia in istis organis ita quidem observatur, ut major irritabilitatis vigor, et membranae simul mucosae saccum vestientis major adsit secretio. Attamen ad symptomata inflammationis nos convertamus in singulis oculi partibus conspicua, quae quidem, antequam ad singularum ophthalmiarum descriptionem accedimus, eo consilio enumeranda erunt, ut diagnosi ipsarum sublevetur, alias tam gravis et tanta juncta obscuritate.

LIBER SECUNDUS.

De Diagnosi Ophthalmiarum, earumque sanatione in universum spectata.

§. 27.

Quae de partium oculi comparatione inter se facta in antecedentibus paragraphis proposuimus, iis haec quidem clariora reddentur, quae nunc a nobis tradenda sunt. Initium nobis facien-

dum erit a partibus oculi bulbum circumdantibus, *palpebris, glandula et caruncula lacrymali*, ab *organis in orbita contentis et a ductu lacrymali*. Deinde ad *bulbi inflammati* symptomata nobis erit transeundum, ad *externas ipsius membranas*, ad *iridem* et ad *corpus ciliare*, ad *lentem* et ad *corpus vitreum*, denique ad *retinam* atque ad *ipsum nervum opticum*, qui, licet pars orbitae esse videatur, majori tamen jure ipsi bulbo erit adnumerandus.

§. 28.

Merae *palpebrarum inflammationes*, nec cum phlegmonosa ipsius bulbi affectione junctae symptomata exhibent ab istis, quae in aliis corporis organis eodem modo conspicua sunt, non admodum diversa. Externi palpebrarum lateris inflammatio Erysipelas exhibet merum atque genuinum interdum etiam cum oedemate junctum, prout hic morbus diversum exhibet cutis inflammatae statum. Quae in Erysipelate alius cujusvis partis adhibentur remedia, eadem etiam huic malo conducunt. Calore sicco et aromatico, si talem cutis ferat, partis sanitas citius in integrum restituetur.

§. 29.

Internum palpebrarum latus, si inflammatum fuerit, etiam phaenomena monstrat, quae in qualibet alia conspiciuntur membrana mucosa, glandulis materiam pinguem atque sebosam cum fluido seroso mixtam excernentibus vasisque exhalantibus referta. Dolor adest, cum rubore atque tumore conjunctus, siccitas primo partis, deinde secretionis in ipsa augmentum, et, nisi chronicum et corpori consuetum fuerit, certus nec infringendus mali decursus. Remedia conducunt primo spasmus vasorum ex nimia sensibilitate ortum deminuentia, quae hoc modo rectam promovent secretionem, deinde vero secretionem cohibentia atque styptica. Morbo chronico atque diuturno remedia conducunt, quae irritamenti sui vehementia chronicum istum statum cum sensibilitatis deminutione junctum in acutum

transmutant. Quod si factum fuerit, denuo ea praestabunt utilitatem, quae secretionis transitum maturant, eamque sub morbi finem opprimunt.

Omnia praeterea, quae morbosam reddunt reliquam cutem, incitamenta, etiam palpebris infesta fieri possunt, ut exanthemata varia, variolae, morbilli, scarlatina, impetigines varii generis, scabies, — et in iis symptomata etiam reliquae cuti communia producant.

§. 30.

Symptomata ex inflammatione glandulae lacrymalis, musculorum, telae cellulosaе, nervorumque in orbita contentorum, jam supra in universum exhibuimus. Non solum phrenitidis animadvertuntur symptomata, verum etiam per saepe cum meningum vicinarum cerebrique suppuratione citius orta juncta apparent. Saluberrima hic sunt antiphlogistica omnis generis celeriter et repetitis vicibus exhibita, venae sectiones, hirudines palpebris admotae, Calomelis internus, et unguenti neapolitani fronti illiniti externus usus, et narcotica, quando irritabilitate jam imminuta nimia dolorum atque spasmodum vehementia ipsorum poscere usum videtur.

Quod exitus inflammationis glandulae et carunculae lacrymalis attinet, non raro in aegrotis ad hocce dispositis in ipsarum abibit indurationem, quae cultro admoto tantum in nonnullis aegrotis sanabitur.

§. 31.

Quod ad sacci lacrymalis inflammationem spectat, ea etiam ipsius tumorem, tactu facile cognoscendum, et impeditam lacrymarum absorptionem efficiet. Sanatur sub primo morbi initio inunctionibus mercurialibus cum camphora mixtis, aut, si ultra tres vel quatuor dies continuatum fuerit malum, et suppurationis exortae signa extiterint, fomenta emollientia requirit, donec rumpatur abscessus, seu eo usque maturuerit, ut una

cum sacco per lanceolam aperiri possit. Lege artis et ratione paullo post describenda malum deinde in integrum, si fieri potest, restituatur.

§. 32.

Ad inflammationes, quae ipsa bulbi organa adficientes singularia ibidem producere solent symptomata transeamus. Conjunctiva bulbi diversa est ex partis, quam obtegit, ratione. Illa scleroticae laxa est atque in inflammatione aut insignem vasorum ostendit copiam ab sanguine immisso tinctam, aut una ipsius cellularum tumorem magis minusve insignem, qui in Che-mosi et Ophthalmoblennorrhoea ad summum gradum auctus corneam valli ad instar magis minusve obtegere solet.

Illa praeterea in parte, qua conjunctiva scleroticae in illam corneae transit, ubi sclerotica corneae adjungitur in nonnullis ophthalmiis symptomata observamus, quae arctam monstrare videntur vasorum conjunctivae cum istis in corpore ciliari conjunctionem. Quae nititur in vasorum conjunctivae copia majore et densitate illa in parte ubi sclerotica corneam tangit concurrentium. Exoritur inde limbus rubicundior corneam ambiens. In iis praesertim ophthalmiis observatur, quae cum organorum in oculo irritabilium labe praesertim conjunctae reperiuntur, et quae imprimis in corpore ciliari ejusque ramulis effectus noxios edere solebant. Hinc tralatitium tale symptoma habebis in oculi inflammationibus arthriticorum et venereorum atque in rheumaticis diuturnis et male curatis.

§. 33.

Aliam monstrat rationem conjunctiva corneae. Quae admodum tenuis est atque stricta, et tela cellulosa valde densa corneae adhaeret. In leviori inflammatione plane nullam ostendit mutationem, in graviore vero aut vasa monstrat nonnulla sanguine resecta, quae ex conjunctiva scleroticae in ipsam commeant, aut subito jam secundo ophthalmiarum stadio obscura-

tionem varii generis ex pure secreto pendentem aut superficiei exulcerationem, in qua ipsius membranulae exulceratae lobulos discernere valemus, aut denique in aegrotis ad tale quid dispositis ex ophthalmia externa eaque chronica perspicuitate sua tali modo orbatur, ut lymphæ coagulabilis in ipsius cellulis magis minusve effundatur, atque pannum sic dictum constituat.

§. 34.

Varia omnino sunt remedia, quibus in conjunctione bulbi morbis est utendum, cum singuli ipsius morbi quorum, sicuti posteriores paginae monstrabunt, permulti reperiuntur, etiam diversam remediorum requirant efficacitatem, quae infra uberior erunt exponenda. Omnibus fere bulbi inflammationibus etiam hujus ipsius membranae phlegmone adjungitur, ipsa prima adest, quae plurima excipit ad inflammationes oculi incitamenta, et unde demum solet malum ad interiores transire oculi partes.

§. 35.

Sclerotica inflammata etiam semper minorem exhibet symptomatum copiam, cum et magis chronica sit, et minore vasorum copia instructa. Levem inde vides ipsius ruborem, continuum tamen, nec lingulis striis interruptum, cum vascula scleroticae tenuia sint, nec cartilaginosa telae natura talem ipsorum admittat per sanguinem immixtum extensionem, ut vasculi tritem medicus distinguere valeat. Roseam igitur, nec altiore rubore tinctam semper videbis scleroticam, si vel gravioris inflammationis in oculo particeps fuerit facta. Sub inflammationis vero externae incremento etiam omnia scleroticae inflammatae phaenomena discerni nequeunt. Etenim conjunctiva tumet, eoque modo omnem scleroticae aufert adspectum.

§. 36.

Remedia singularia in scleroticæ inflammationibus non adhibentur. Eadem sunt, quæ in quavis alia inflammatione externa morbi ratio atque natura requirit. Organi natura vix a cartilagine diversa etiam minorem ostendit inflammationem, et a symptomatibus libera reperitur, quæ alias a parte inflammata nequitquam abesse solent. Rarissime, vel plane non suppuratur, vel ulcus ostendit ut adeo in universa bulbi per pus exortum colliquatione integra maneat, nec tam cito, uti cornea consumatur. Ulcera ipsius quidem interdum adesse videntur. Attamen in conjunctiva scleroticam tegente, non vero in ipsa sclerotica latent. Exitus reliquos inflammationum vix ac ne vix quidem in sclerotica medici observarunt, si atrophiam ipsius cum bulbi totius imminutione junctam exceperis, quæ scleroticam tactu molliorem exhibet, — atque sic dictum staphyloma scleroticæ, quod potius in duplicem morbum dividendum erit, non integra atque distincta ipsius notione. Modo enim sub ipso excrescentiam quandam hujus membranae intellexerunt, in oculo ad scirrhum atque excrescentias disposito locum habentem, modo etiam insignes varices in oculo maxime corrupto ex choroidea subjacente et sclerotica ibidem depravata atque consumpta prominentes, uti ipsas ab amico mihi conjunctissimo Ill. *Graefe* descriptas legimus ¹⁾, qui ipsas sub Telangiectasiarum nomine comprehendit.

§. 37.

Ad morbi symptomata quæ cornea nobis exhibet inflammata nos convertimus. Stricta membranae fabrica ipsius vasa in opthalmiis non semper sanguine exhibet referta, nisi scrophulofam, interdum rheumaticam, ophthalmiae externae gradum vehementiorem et nonnullas alias exceperis. Saepius contra in cornea effectus inflammationum secundarios, ulcera nempe atque suppurationem videbis.

¹⁾ Angiectasie von C. F. Graefe, p. 31.

Quod corneae suppurationem attinet, ista modo in superficie ipsius sub ulceris insignioris nomine comprehenditur, modo intra laminas ipsius ex pure locum habet effuso, ut cornea absque ulcere purulenta conspiciatur. — Distinguendum igitur erit inter simplicem puris ex inflammatione subnati in corneae parenchymate collectionem, et inter ulcera corneae superficiem vel internam vel externam occupantia. Utrumque phaenomenon per saepe junctum occurrit. — Interna ista puris generatio intra corneae luminas facta non certum obtinet locum, modo in media parte, modo in lateribus ita quidem apparet, ut semper pus secretum per laminarum interstitia ad inferiora tendere conetur, atque sic inferior corneae pars per saepe sedem obscurationis exhibeat inde pendentis.

§. 38.

Puris copia eo modo si fuerit secreta, ut intra corneam atque conjunctivam ipsius obtineat locum sub onygis nomine comprehenditur. Cognoscitur tunc eminentia quadam, si oculum a latere adspicere volueris, facile distinguenda, et ex mollitie quadam singulari, qua tumor corpori tangenti paullulum cedere solet. Quando autem pus intra ipsius corneae laminas colligitur, illud ex eo cognoscere valemus, quod cornea a latere adspecta nullam exhibet eminentiam, sed ipsius superficies, nisi ulcus superficiale una conspicias, integra atque aequalis reperitur.

Si igitur intra corneae laminas pus tali ratione sit collectum, ut omnis membranae parenchyma quasi ejusmodi materia purulenta perfusum conspiciatur, non solum crassitiem corneae saepius auctam videmus, sed mox etiam ipsius nutritionem tali modo perditam, ut hic prima observetur staphylomatis corneae origo. De quo quidem, cum alio in libello nobis dicendum sit, hic nil aliud addendum videtur, quam hoc, staphyloma ex summa originem ducere corneae per suppurationem universalem depravatione. Qua quidem durante inflammatione ulterius pro-

gressa semper aequaliter rotundam et simul arcuatam amittit cornea superficiem, in media parte ex distensione per pus facta arumen quoddam adipiscitur, et cornea per suppurationem eo modo immutata, in corticem, uti vocatur, abiit purulentum.

§. 39.

Sed ad ulcera, quae corneae superficiem in multis oculi inflammationibus externis obtinent, nobis erit transeundum. Ipsorum differentia, uti conspectus docet, divisionem in ichorosa et purulenta constituit. Utriusque generis diagnosis, cum in capite de ophthalmia scrophulosa uberius sit exhibita, merito hic praetereatur. Decursus ipsorum simili modo diversus reperitur. Ichorosa in corneae magis superficie serpunt, et conjunctivam ejus laminaeque corneae externas sibi vastationum eligunt sedem. Rarissime tam alte penetrant, ut corneae perforationem atque iridis cieant prolapsum. Attamen, si majori ambitu serpunt, et conjunctivam corneae penitus fere destruunt, et, si male curantur nebulosam corneam ita quidem relinquunt, ut visus impedimentum vix ac ne vix quidem amoveri queat. Adstringentibus praesertim cum Laudano mixtis sanantur.

§. 40.

Quod vero ulcera purulenta attinet, quae eo imprimis excellunt, ut alte penetrantia corneam facillime perforent, atque iridis excitent prolapsionem, ista, nisi grave fuerit malum, minorem ostendunt ambitum, quando illum cum ulceris profunditate comparaveris. Attamen hoc singulare in iis observatur, ut facillime perspicuitate membranam orbent, ut ipsam albidam reddant et cartilagineam, et cicatrices relinquant densas, margaritarias, et in corneae superficie prominentes. Ex ipsorum fundo pus facillime intra corneae subjacentis laminae effunditur, atque sic puris generat percolationem, uti ipsam §o. 38. descripsimus.

In ipsorum denique origine atque progressu singulare videmus phaenomenon, ex illa nutriendae corneae ratione facillime

explicandum, quod docet, haecce ulcera purulenta cum vitio nutritionis in corneae parenchymate conjuncta incedere, — atque ichorosa paullo ante descripta non tam corneae quam conjunctivae potius morbum exhibere. Plerumque omne ulcus corneae purulentum in ipsius margine primo haeret, atque ex forma fibrarum circulari per saepe circularem exhibet figuram marginis partem in cornea ambientem. Optime tale symptoma videmus in iis ophthalmoblennorrhoeis, quae cum corneae suppuratione ejusque ulceribus purulentis junctae incedunt.

§. 41.

Ulcerata tali ratione suborta mediam quasi circueunt corneae partem, et sub mali demum incremento etiam hanc tali consumunt ratione, ut cornea rupta lentis atque humorum suboriatum prolapsus. Iridis prolapsio, quae simili ratione ex corneae per ulcera perforatione exoritur, nunquam fere mediam obtinet corneae partem, quae, si exulceratione penetrante laesa fuerit, lentem atque humores tantum finit exire. Unicus iridis prolapsus ex uno tantum ulcere ortus eminentiam quandam format in cornea, ejusdem cum iride coloris, quae a veteribus Myocephalon dicta, facillime cognoscitur. Quando autem per plura ulcera penetrantia plures simul locum habuerint iridis prolapsiones, istae per saepe annuli ad instar mediam circueunt corneae partem. Cornea si simul admodum corrupta atque exesa fuerit, videbis mali originem, quod ex multiplici in cornea eminentia sub staphylomatis racemoli nomine distinxerunt.

Vitia nutrimenti in cornea ab ipsius margine semper originem ducere, et ex alio videbis casu. Arcus senilis seu gerontoxon, uti vocatur, nunquam fere mediam laedit corneam, sed margini ipsius modo infensus circuli instar ipsam ambire solet. — Cornea tali ratione, vel arcu senili vel praegressis ulceribus purulentis depravata perspicuitatem suam eo modo amittit, ut scleroticae vicinae per similes reddatur, et cornea in ipsam quasi soleat transmutari.

§. 42.

In cura ulcerum corneae purulentorum ante omnia hoc respiciendum erit, ut puris generatio tali modo promoveatur, ne partes vicinae consumantur, nec superficiei exulceratae sanatio sic procedat, ut pristina perspicuitate pars adfecta orbeatur. Quamvis igitur conjici possit, tali in casu adstringentia perutilia esse debere, experientia tamen contrariam stabilire jubet sententiam. Etenim adstringentia cujusvis generis, et inter ipsa praesertim saturnina, si in morbo corneae cum puris secretionem conjuncto adhibeantur, insanabilem adducunt ejus membranae obscuracionem, ut adeo leviora quidem adstringentia tunc demum adhiberi possint, quando omnis fere in superficie exulcerata puris desierit secretio, et tunc cum multo Laudano proponenda sint necessario conjuncta.

§. 43.

In omni ejusmodi morbo Laudani usus fere unicus erit, ex quo spes sanitatis effulget. Partem nutrimenti depravatam restituit, atque nimiae sensibilitatis deminutione primam simul ad ophthalmiae sanationem exhibet occasionem. Primo adhibeatur in aqua ophthalmica simplici, et purum simul semel vel bis in die oculo illinatur. Puris secretionem sic penitus fere sublata exhibeatur leviter adstringens cum multo Laudano mixtum, ut perditum partis robur restituatur. Inflammatione denique extincta atque ulceribus perfecte sanatis, si obscuratio quaedam corneae fuerit relicta, quae non cicatrix nominari meretur, ideoque, uti experientia docet, poterit sanari, — unguentum cum mercurio rubro parata perfectam restituent partis perspicuitatem.

§. 44.

Symptomata inflammationis in iride et in corpore ciliari maxima ex parte tantum ex mutata iridis superficie detegi

possunt, quae et quoad formam et quoad colorem a naturali longe aberrat. In iride caerulea margo internus primo in viridem tendit colorem, in badia et nigricante in rubicundio-rem. Symptoma hocce sine dubio ex aucta partis vasorum actione pendet, quae si naturalis et partis viribus consentanea reperi-
tur, etiam secretionem in iridis superficie locum habente natura-lem efficit membranae colorem.

Praeterea extensionem video iridis inflammatae, ut interio-
re ipsius margine magis contracto pupilla sit admodum angus-
ta. Secretione abnormi nondum per iritidem prolata aequali
tamen modo iris contrahitur.

§. 45.

Inflammatione vero in secundum jam stadium transgressa
modo hypopion accedit ex puris secretionem per totam iridis in-
flamatae superficiem facta, — modo abscessus in ipsa exori-
tur iridis substantia, modo denique lympham coagulabilis in mar-
gine interno exsudata et hunc modo imparem atque ferratum
reddit, modo pupillam penitus occludit. Quae omnia in capite
de iritide exacte proposuimus, sicuti et symptomatum descri-
ptionem ex iritide praegressa in ipsa membranula relictarum.

Symptomatis denique mentio injicienda erit, iritidem sem-
per comitantis. Qui quidem vehemens est dolor, non solum in
bulbo locum habes, verum etiam per totam faciem atque ca-
put extensus, et cum ipsa visus diminutione in oculo iritide
adfecto conjunctus. Oritur sine dubio per consensum ex vici-
nia retinae atque ex nervis ciliaribus una per istam inflamma-
tionis vehementiam correptis.

§. 46.

Quod denique symptomata attinet ex retinae morbo per in-
flammationem orto pendentia, haec maxima ex parte cum vi-
cina conjunguntur choroidea, cujus vasa undique in ipsam re-
tinam extenduntur. Dolor oculi atque totius capitis, summus

adeft ſcintillarum et fulgurationis ſenſus ante oculos obſervatur, atque viſus penitus ſublatus reperitur. Quae, ſi per aliquod temporis ſpatium fuerint continuata, etiam retinae ſenſibilitas exhauritur et vaſa choroideae tono ſuo orbata debilitantur, et in graviore malo fiunt varicoſa. Inde noxios, qui retinae inflammationem ſequuntur effectus, aut perfectam amauroſin, aut ſaltem phaenomena majorem vaſorum choroideae in retinam efficacitatem monſtrantia, quae in ſtriis atque maculis ante oculos poſitis conſiſtunt animadvertes. Tale ſymptoma ſi inveteratum, nec cum incremento interea temporis, quo jam continuabatur, conjunctum fuit, vix viſui pericula minitatur. Quando autem recens fuit, ex graviore inflammatione aut eximia oculi intentione coortum, quando recens enatus etiam citius augeri ſolet, — et triſtiores exigit medici prognofin, cum ſaepiſſime amauroſeos originem annuntiet.

LIBER TERTIUS.

De Blepharophthalmia ejusque ſpeciebus.

§. 47.

Sub blepharophthalmiae nomine morbum oculi inflammatorium intellexerunt, qui palpebris modo infeſtus, ſymptomata parti palpebrarum ipſo affectae propria atque communia exhibet. Frequentiſſima mali cauſa in ſingulari nititur cutis per aërem mutatum affectione, quae in membranulas corporis mucoſas tali agit ratione, ut in iisdem inflammationis excitet ſymptomata. Cum vero membranae mucoſae oris, laryngis atque faucium, narium atque oculi imprimis aëris nocivi accellui expoſitae reperiantur; et in iis multo ſaepius effectus videmus ab iſto incitamento ortos, quam in ullo alio corporis organo mem-

brana mucosa instructo. In faucibus et larynge exinde angina atque tussis, in naribus coryza suboritur, — et cum singularis oculi natura saepius palpebras quam ipsum bulbum tali malo occupari sinat, etiam blepharophthalmiam inde ortam videmus.

§. 48.

Quod igitur hujus morbi causam attinet, frequentissime ex universali corporis labe pendebit, ideoque non in sectione de ophthalmiis idiopathicis, sed potius in capite de ophthalmia catarrhali et rheumatica enumerandus esset. Attamen cum universalis morbi causa non morbi decursum adducat ab idiopathico diversum, ideoque eadem mali ratio reperiatur, vides inde, cur blepharophthalmiam ex causa catarrhali pendentem etiam in sectione de ophthalmiis idiopathicis enumerare licuerit. Symptomata morbi diversa erunt ex partis palpebrarum eo affectae differentia. Modo externa palpebra tantum inflammata est, — hinc habes Erysipelas palpebrarum et blepharophthalmiam externam, — modo interna tantum, et tunc blepharophthalmiam vides glandulosam, — modo utraque palpebrarum superficies mali exhibet sedem, atque exinde blepharophthalmitis vera atque sincera originem ducit.

§. 49.

Erysipelas palpebrarum, quod, si solum et absque alio palpebrarum morbo accedit, externam modo cutem occupare solet, cum pruritu atque rubore externi incipit palpebrarum limbi, atque per totam cutem externam eo modo extenditur, ut ad orbitae usque marginem, ubi reliquae faciei cuti palpebrarum cutis adjungitur, perveniat. Sed ibidem rubori distinctos fines sic positos esse videmus, ut arcus instar in alba et pallida faciei cute rubedo ista palpebrarum orbitae ambiat marginem, atque hac ratione fines quasi definiat ambitus palpebrarum. Hocce symptomate Erysipelan palpebrarum ab omni alia cutis faciei inflammatione erysipelatosam facillime discernere possumus. Saepis-

fine malum occupat inferiorem palpebram rarius superiorem. Cute palpebrarum sic rubore tincta pruritus pungens omnem ejus superficiem cum leviori cutis tumore incipit occupare. Ruboris ratio per se est diversa. Attamen pallidior est, et simul obscurus, ut magis violaceum referat colorem.

§. 50.

Quod ad huius mali spectat curam, ea caloris sicci et aromatici ope facile peragitur, vitato omni remedio et frigidiore et madido. Sicuti in omni alio Erysipellate graviora ex methodi minus aptae usu videbis damna, ita etiam tale in Erysipellate palpebrarum observabis. Non solum interiorem palpebrarum paginam exinde inflammata et irritata, aut hordeolorum in limbo observabis originem, sed morbus etiam facillime ad bulbum ipsum transgredietur ibique graviora unius alteriusve oculi inflammati excitabit phaenomena. — Quodsi autem sacculorum discutientium oculo impostorum ope palpebram inflammata calore foveas sicco et aromatico ¹⁾, mox rubor Erysipelatis imminutus incipientem ostendit cutis desquamationem, qua finita etiam omnia morbi cutem adficientis phaenomena disparuerunt.

§. 51.

Ad blepharophthalmiae speciem nunc transimus, internam modo palpebram occupantis, ibique phaenomena exhibentis ex singulari tantum hujus partis structura facilius explicanda. Glandulas mucosas per totam internam palpebrarum paginam eo modo dispersas videmus, ut majori copia accumulatae et in catervas insigniores collectae ad palpebrae haereant limbum, et in illa ipsius conjunctivae parte, quae proxime cuti palpebrarum externae adjungitur. Cum regula certa sit, atque firma, ut omnia organa, in parte quadam summa actione et majore vis vita-

¹⁾ Vid. Formull. §. de ophthalmicis discutientibus.

his copia instructa, etiam primam atque praecipuam morbi, partem laudatam occupantis, sedem exhibeant, ita etiam glandulae istae, perpetuo sebum excernentes et summa quasi totius palpebrae interioris organa exhibentes, — primam semper monstrabunt inflammationis sedem, palpebram oculi internam occupantis. Inde etiam pendeat secretionis glandularum istarum status morbosus. Exinde vides, cur omnes, fere conjunctivae palpebrarum inflammationes sub blepharophthalmiae glandulosae nomine fuerint comprehensae.

§. 52.

Cum admodum frequens sit oculi inflammationis species, cum minus rapido incedat cursu, symptomata exhibeat non plane singularia, sed aliis sebi mucique profluviiis communia, et cum neglecta et male tractata non tam celeriter tristes exerat effectus, ideoque majorem remediorum copiam et frequentius pericula de ipsis facta admittat, — cum denique palpebrae partem exhibeant reliquis corporis partibus magis quam ipsi oculi bulbo similiorem, ideoque remedia in prioribus usitata et longo jam usu comprobata facilius nec sine commodo in palpebrarum inflammatione exhiberi possint, quae in ipsa bulbi phlegmone admodum nocerent, — inde videtis, cur inter omnes oculi inflammationes hae praeprimis descriptae fuerint, cur sanationis successus in iis felicior locum habuerit, quam in iritide, bulbique inflammatione universali, — et cur nostra aetate tam exquisita jam et adcurate elaborata de iis scripta, uti illa Reilii Schmidtiique celebrantur, in lucem edi potuerint.

§. 53.

Frequentissima blepharophthalmiae glandulosae causa nititur modo in singulari ista aëris mutatione, catarrhalem morbum provocante, et sic ophthalmias procreante, quae fere epidemicorum morborum exempla adferre solent, — modo in particulis acrioribus et impuris ipsi aëri admixtis, uti hoc animad-

vertimus in pauperum tabernis, fumo, multorum incolarum exhalationibus et mephitico putore refertis, aut in hominibus, qui in stabulis jumentorum atque pecorum curandorum causa vitam degunt, — quibus omnibus sensibilis palpebrarum et oculi conjunctiva ad inflammationem incitatur, quae quidem in palpebrarum glandulis praesertim noxios edit effectus, — modo propter consensum ex transitu sanguinis per illa abdominis vasa turbato pendet, quae, sicuti sanguinis nimiam ad capitis organa producit affluentiam, ita etiam causis praesertim topicis in oculos una agentibus inflammationes oculi et palpebrarum non tam excitat, quam excitatas jam et perfectas nutrit atque alit, — modo denique mali causa originem ducit ex singulari totius cutis depravatione cum glandularum sebacearum tumore et nimia actione conjuncta, quae in membranis mucosis auctam glandularum istarum secretionem producit. Cujus quidem posterioris causae uberiores in capite de Pforophthalmia injecimus mentionem, et hoc loco tantummodo nobis addendum videtur, ex ipsa saepissime diurnas atque leviores simul blepharophthalmiae glandulosae species originem ducere, quae sub lippitudinis, lemositatis aut blepharophthalmiae senilis nomine in scriptis medicorum occurrunt. Ejusmodi cutis depravationem in iis praesertim, quibus ex veterum opinione cachexia mucosa tribuebatur, et quibus nimiam glandularum corporis mucosarum actionem esse propriam observant, videmus.

§. 54.

Varii reperiuntur mali gradus, qui ex majore aut minore inflammationis vehementia originem ducunt, et qui recte sejuncti facillime nos ex illo nominum labyrintho expedient, quibus veteres medici singulas ejusdem mali species, omitta quidem distincta; cujusvis notiois expositione insigniverunt, eoque modo praecepta de eo malo proponenda multo magis obscurarunt, quam ut ipsius cognitionem atque sanationem maturare possent.

---

 §. 55.

Primum atque levissimum morbi genus in simplici tantum nititur actionis glandularum incremento, quae majorem muci copiam secernentes saepius absque ullo dolore aegrotant. Saepissime etiam omnis partis rubor abesse videtur, leviolem si exceperis circa ipsa glandularum corpuscula in interna palpebra haerentem. Sub lippitudinis nomine inter nos occurrit. Huc pertinet etiam ista lemositas, seu lippitudo angularis. Muci copia in angulo praesertim detegitur interno, quo, uti experientia docet, omnia fluida, omnia corpuscula aliena sub palpebris occultata nec adhaerentia aut spasmō detenta pedetentim deducuntur. Saepissime sine ullo dolore reperitur, si pruritum vesp̄ri praesertim accedentem exceperis, qui interdum malo solet adjungi. Muci secreti particulae et bulbi et corneae superficiem praesertim obtegentes tali modo visum perturbant, ut, si candelae lumen adspexeris, hoc circulo quodam splendente ex intempestiva radiorum per mucum oppositum fractura orto cinctum esse videatur.

§. 56.

Gravius si fuerit malum, et muci copia et rubor limbi palpebrarum augetur. Causis mali perpetuo continuatis, malo ipso ab aegrotis neglecto aut a medico inepte curato, diuturnus fit atque chronicus ejus blepharophthalmiae status, ut fere corpori adfuetam producat secretionem, nec sine damno citius sanandam. Pertinent huc praesertim lippitudo ista senum atque vetularum, lippitudo chronica in sordidis hominibus, aut locum aëre impuro plenum incolentibus propria. In quibus, si medico illarum committitur sanatio, cautus sit in sua morbi curandi methodo. Etenim experientia docui, aut glaucoma ex cita mali suppressione originem ducere aut etiam conjunctivam bulbi sedem morbi talem exhibere, ut pannus non sine difficultate sanandus oboriatur.

§. 57.

Cura mali et in causae eam producentis amotione et in inflammationis ipsius extinctione nititur. Causarum modo ante uberius laudatarum una vel altera si adfuerit, ante omnia, si fieri poterit, amovenda erit. Deinde secretionis abnormis, quae verum exhibet lippitudinis istius symptoma, ratio erit habenda. In malo recenti solutionem lapidis divini ¹⁾ bis terve in diem aut etiam saepius exhibeas laudano impraegnata, aut unguentum cum aerugine, bolo et tutia paratum ²⁾ semel vel bis illinatur. Quando autem malum adfuerit diuturnum et chronicum, ante omnia secretio alia abnormis in vicino et per consensum oculis juncto organo excitetur, talem si absque infelici successu lippitudinem chronicam sanare velis. Prae caeteris igitur emplastrum velicans perpetuum utrique processui mastoideo applicandum erit, diuque puris profluvium ibidem alatur. Deinde simplici primo aqua ophthalmica cum Laudano et mucilagine parata ³⁾ oculus omni bihorio lavandus erit. Quibus per aliquot dies repetitis tenuis tantum atque multo laudano impraegnata solutio lapidis divini exhibeatur. Pedetentim nunc copia lapidis in aqua ista augenda erit, aut ipsius loco unguentum cum aerugine atque tutia substituendum, et cum iis omnibus pergendum, donec malum locale perfecte fuerit sanatum.

§. 58.

Simul vero et perspirationis et secretionis alvinae, malum ejusmodi diuturnum si feliciter oppugnare velit medicus, ratio erit habenda. Prior et lavacro tepido saepius repetito, et camphora, aut vino antimoniali cum paucis laudano mixto et omni vespere exhibito augenda erit, altera vero pilulis cum sapo-

¹⁾ Vid. Formull. §. de ophthalmicis adstringentibus.

²⁾ Vid. Formull. §. eandem

³⁾ Vid. Formull. §. de Ophth. sedativis.

ne veneto et tartaro tartarifato paratis clysmatumque usu frequenti ad perfectam usque mali localis sanationem alatur. — Quibus omnibus rite recteque peractis sanatio mali certa firmaque erit expectanda.

§. 59.

Quando autem morbus majore cum vehementia grassatur, et majus accedit secretionis morbosae incrementum, etiam doloris gravior vehementia persentitur, et major tunicae glandulas istas continentis adest tumor. Malum incipit cum pruritu limbum istum occupante, ejusdem rubore atque tumore magis magisque omnem palpebrae limbum obducente. Pruritus celeriter transit in dolorem pungentem atque flagrantem, qui magna praesertim vehementia accedit, quando secretio glandularum aucta nondum incepit, eaque incipiente imminuitur. Tumor limbi durior adest, densior, atque tanta praeditus sensibilitate, ut sub levissimo attactu graviores excitentur dolores. Limbus versus externam palpebrae cutem non admodum immutatur rubore atque tumore una aut duabus lineis ab ipso limbi margine remotis penitus desinente. Verum ad internam palpebram tali modo protenditur, ut universam palpebrae conjunctivam et rubentem et tumidam reddat, utque adeo vasa conjunctivae bulbi majore, quam alias fieri solet, sanguinis copia referta conspiciantur. Major praeterea adest rubor conjunctivae palpebrarum ea in parte, ubi majore copia glandulae istae conspiciuntur, et conjunctiva proxime palpebrarum limbo adjungitur, quo symptomate quaevis alia conjunctivae inflammatio a blepharophthalmia glandulosa discerni patet.

§. 60.

Dolor praeterea sub quolibet palpebrae motu, praecipue si oculum claudis, augetur, quod sine dubio ex conjunctivae inflammatae motu per orbicularis contractionem facto atque ex limbi utriusque inflammati attactu originem ducit. Hinc et

graviolem et paullo impeditiorem vides palpebrae motum, cum doloris timor ipsius orbicularis agilitatem reddat segniorem.

Vera malum primo in stadio simul comitatur Epiphora, cum lacrymae magna copia secretae atque profluentes et bulbum oculi, et palpebris apertis ipsas genas soleant irrigare. Mucus in palpebra interna plane nullus secernitur. Aucta vero inflammationis vehementia et ad illam conjunctivae partem transgressa, ubi ductus glandulae excretorii finiuntur, tunc etiam lacrymarum definit profluvium, et perfecta adest omnis in conjunctiva excretionis per inflammationem suppressio, quae siccitatem et palpebrarum et totius oculi externi adducit, et quam veteres sub Xeromatis seu Xerophthalmiae nomine comprehenderunt. Admodum molestum tales aegri queruntur siccitatis in oculo sensum, qui vix ac ne vix quidem ablutione per aquam tepidam facta poterit mitigari.

§. 61.

Inflammatione primo in stadio hunc in modum aucta et canaliculi et ostiola ipsorum, a nobis sub punctulorum lacrymalium nomine comprehensa symptomata spectatori exhibent ex ipsorum phlegmone pendentia. Omnis impedita reperitur lacrymarum, si adhuc secernantur, absorptio, papillae lacrymales corrugatae et punctula clausa reperiuntur, nec ullus, si digito faccum compresseris lacrymalem, prodibit per illa punctula lacrymarum liquor. — Quae canaliculorum inflammatio, si diuturna fuerit atque neglecta, saepissime ipsius canaliculi concretionem atque exinde darryostagiam insanabilem producet.

Conjunctiva bulbi etiam ex inflammationis vicinae vehementia levius rubere incipit. Si anguli palpebrarum tantum affecti sunt, etiam conjunctiva bulbi angulis vicina leviori rubore tincta apparebit. Tota vero palpebra interna malo correpta, bulbi quoque conjunctiva ab inferiore et superiore parte vasa numerosa atque cruore referta ostendet. — Quae symptomata primo blepharophthalmiae glandulosae stadio communia erunt.

§. 62.

Secundum stadium secretionis novae initio terminatur. Limbus palpebrarum siccitatem pristinam amittit, et ad angulos praefertim oculi pauxillum muci pellucidi ostendit, cujus copia vero magis magisque augetur. Una pruritus iste atque dolor pungens et flagrans imminuuntur, et quo magis aucta reperitur ista muci secretio, eo minore accedunt vehementia, donec tandem penitus defierint. Tumor limbi palpebrarum et conjunctivae una cum utriusque rubore decrescit, et licet istae partes per totum stadium morbi secundum tumidae reperiantur, tamen non tantus adest tumoris gradus, quantus in primi stadii acme conspiciebatur. Omnia mali symptomata, quae nunc istud comitari solent, ex muci pendent secretionem, eaque pedetentim sublata etiam penitus evanescunt.

§. 63.

Mucus secretus in anteriore haerens superficie talem visus adducit perturbationem, ut aegroti et distincte res objectas discernere nequeant, quippe quae saepius situm suum mutare videntur, et candelae lumen circulo nebuloso obtectum sit, qui quo longius a flamma remotus est aeger, eo major apparet, simulque variis gaudet coloribus huc illuc dispersis. Omnia, quae aegrotus discernit, ipsi nebula quadam obiecta adparent, quae ex lenta demum oculi clausi trituratione digito facta imminuitur.

§. 64.

Ipsa mucus vario temporis intervallo etiam varia instructus reperitur cum firmitate, tum colore et densitate. Quo minor lacrymarum excretarum copia reperitur, eo spissiore videmus mucum. Quo major igitur adest incitamentorum oculos afficientium et lacrymarum profluvium maturantium copia, et eo tenuior et fere aquosus conspicitur mucus. Quod imprimis fieri

solet tempore diurno, sub crebro attritu digitis facto, sub luminis aërisque frigidioris accessu, majore corporis intentione et sanguinis circuitu inde aucto, et animi affectu lacrymas magis minusve eliciente. Spissior inde evadit mucus somni nocturni tempore. Saepius tunc obscuriorem admittit colorem et massam exhibet firmiorem, nec facile in aqua dissolvendam. Semper fere palpebrae aegroti ex somno mane excitati spissiore ejusmodi mucro conglutinatae reperiuntur. Damnum gravius tali in casu pararetur, si quis palpebras sic firmius cohaerentes vi quadam atque rudi manu distrahere conaretur. Etenim epidermidis particulas in palpebrae limbo mucosis ejusmodi crustis conjunctae develleret, palpebram ipsam eo modo vulneraret, atque sic vulnerare suborto facillime concretione palpebrae utriusque in una alterave limbi parte, et quidem in ea praesertim, quae in angulo oculi externo reperitur, et ubi ob viciniam utriusque limbi concretioni proxima occasio exhiberi solet, — maturaret. Contra linteolo vel spongia aqua sive lacte tepido irrigata palpebrae tamdiu sunt fovendae, donec mucro emollito sponte diducantur.

§. 65.

Sicuti experientia medicos docuit, auctam semper observari glandularum sebacearum secretionem, quando ex cibo comesto digestionis operatio fuit aucta, — ita etiam muci in ophthalmia glandulosa secretio semper post cibum sumtum aucta conspicitur. Similes effectus ex vini potu oriuntur. Aegroti minus periti exinde mali incrementum conspicientes saepius cibi potusque magis irritantis rationem sic habent, ut ab iis fere penitus abstineant. Nec tamen sine detrimento. Etenim in hominibus tali nutrimento adfuetis ex immutata victus ratione saepius debilitas originem ducit non solum toti corpori infensa, verum etiam morbo oculum adficienti tale incrementum adducens, ut, si localis cura praesertim minus recte acta fuerit, chronicum existat malum, corpus ipsi secretioni in oculo abnormi adfues-

cat, nec sanatio ipsius ita facilis reperiatur, uti alias eam instituire potuissimus.

§. 66.

Color praeterea muci ex illo inde secundi stadii tempore etiam diversus conspicitur. Mucus pedetentim ex albedo in flavum abit colorem, et omnia fere admittit puris signa, si ab illo discefferis, quod paullo spissior reperiatur, ideoque pro pure magis cum muco commixto habendus sit. Magna interdum copia prorumpit, praesertim in infantibus et tunc etiam insignior adest conjunctivae palpebrarum tumor. Pedetentim vero copia muci purulenti hac ratione secreti imminuitur, et status palpebrarum in integrum redire incipit, donec et muci secretio disparuerit et tumor cum rubore in parte evanuerit adfecta. Sic faustum vides blepharophthalmiae glandulosae exitum, qui accedet et, in cura recte instituta et in hominibus alias sanis et admodum vegetis, qui nullam plane curam adhibentes sua saltem negligentia istud non adferunt damnum quod alias ex inepta curationis ratione redundat.

§. 67.

Verum enim vero exitus morbi saepe minus faustus, nec malum, tam genuinum atque sincerum reperitur, uti illud paulo ante descriptum proposuimus. Modo in aegris universali morbo adfectis inflammatio ex palpebris ad bulbum transit, ibique singularia producit ophthalmiarum genera, quae singulis capitibus de ophthalmia siphilitica, arthritica, scrophulosa, de ophthalmoblennorrhoea etc. exhibuimus. Modo singularis aegrotorum sensibilitas per se jam transitum mali ex palpebris ad oculum maturat, et ita ex simplici blepharophthalmia originem videmus ophthalmiae externae, iritidis et ophthalmitidis sive inflammationis bulbi universalis. Modo morbi denique talis exitus reperitur, ut symptomata, quibus vitium palpebrarum organicum adducitur, accedant.

§. 68.

Primo noxa gravior et vix sananda orietur, si secundum morbi stadium jam diutius constet, et largior muci secretio per longum continuata fuerit temporis spatium, ut ita isti secretioni corpus adfuefactum sit, malumque inveteratum. Cautissime tali in casu aegrotus sanetur. Citius enim, si adstringentibus glandularum actionem suppressere volueris hoc quidem a te peragetur, verum insanabilis ipsius visus perturbatio exinde ducet originem. Videtur tunc externae secretionis loco in internis bulbi organis secretio abnormis originem ducere, quae sine dubio in incipiente nititur glaucomate. Visus imperfectus animadvertitur, praesertim vesperi, muscae ante oculos volitare videntur, et nigror pupillae spectatori diligenti deminutus apparet. Pupillae mobilitas praeterea magis minusve imminuta conspicitur, et ex parte jam ad angulos oculi est praelongata. Conjiendum erit, talem humoris vitrei obscurationem quae, si inceperit, sine dubio causam ejus mali exhibet, imprimis circa istud Soemmeringii foramen locum habere, uti jam alio loco ex Beerii observatione tradidimus¹⁾, et in duplici etiam casu propria experientia ducti observavimus.

§. 69.

Aliud praeterea in stadio secundo symptoma accedere potest, quo morbum producit isti per similem quem in capite de Pforophthalmia sub Blepharophthalmiae ulcerosae nomine descripsimus. Diversum vero a Blepharophthalmia ulcerosa malum reperitur quoniam hoc non universalis comitatur corporis labes, uti hoc in Blepharophthalmia ulcerosa videmus, et quia magis localis adest symptomata modo ante laudata producens palpebrarum dispositio.

Symptomata morbi talia reperiuntur. Durante jam blepharophthalmiae glandulosae stadio, eoque ipso tempore, quo mu-

¹⁾ Libell. Auctor. *De morbis humoris vitrei*, §. 26.

cutis in materiam magis purulentam mutatur, in ipsius palpebrae limbo pustulae prorumpunt, ex ipsis sine dubio glandulis, quae intumuerunt, pendentes, atque pus, si ruptae fuerint, fundentes. Mox tota limbi cutis eo modo vulneratur, atque superficiei ulceratae fit similis. Ab aëre puriori tacta, summos excitat dolores, ut vel levior aëris commotio sensui ingrato praebeat occasionem, ideoque aegri incauti oculos sic affectos penitus claudant, quia ab ejusmodi dolore liberi esse cupiunt. Inde fit, ut, si diu oculos claudant, cutis utriusque limbi sic vulnerati magis minusve concreascit, eoque modo Ancyloblepharon suboriatur, quod imprimis limbum utrumque in externo conjungit oculi angulo.

§. 70.

Interdum ex ruptis ejusmodi pustulis ulcera remanent, eosdem effectus editura tristiores, quos in descriptione blepharophthalmiae ulcerosae uberius exposuimus. Quae, si in limbo alte penetraverint, si perichondrium tarfi ab ipsis fuerit in uno alterove loco corrosum, insanabile Entropium ab istis efficitur, quod ex tarfi corrugatione aut partiali aut totali originem ducit. Tarfi corrugationem, uti jam supra monitum est, semper tunc observamus, si perichondrio ab ulcere laeso eoque denuo sanato tarfi superficies a perichondrio decurtato fuerit contracta.

§. 71.

Aliud organicum vitium ex limbi palpebrarum exulceratione ducit originem, illi contrarium, quod in antecedenti §pho enumeratum fuit. Nempe Ectropium, idque perpetuum et insanabile. Quando exulceratio suborta in angulis oculi potissimum haerens partes occupavit utramque palpebram inter se jungentes, mox istae commissurae, uti illas vocant, ulceribus consumuntur. Quod si factum fuit, uti plerumque in utroque angulo simul, non in uno tantum videmus, etiam id omne sublatum

est, quod utramque jungebat palpebram, atque eversa inferior palpebra gravissimi generis Ectropium constituit.

Plerumque tunc temporis una ab ulcere consumta reperiuntur puncta lacrymalia, cum papillis atque canaliculorum initiis, quo fit, ut insanabile lacrymarum remaneat profluvium, quod etiam tunc temporis locum haberet, si vel integra remanisset palpebrarum commissura.

§. 72.

Denique ex blepharophthalmia glandulosa minus recte sanata Trichiasin absque Entropio ex solo ciliorum situ mutato supersitem vides. Origo mali talis reperitur. Aegri si muci indurati crustas quae intra cilia limbis arcte adposita reperiuntur, amovere voluerint molestas, saepe observant dolores. Inde ista negligitur amotio, istaeque squamulae per sat longum temporis spatium intra cilia relinquuntur. Ita non solum, uti interdum fieri solet, sub crustis nova exoritur exulcerans suppuratio, ciliorum destruens bulbos, eoque modo insanabilem adferens ciliorum extinctionem, verum ipsis etiam frustulis saepe situs ciliorum mutatur, iisdem per longius temporis spatium obsectorum. Quanam ratione hoc fiat, non certe definiri potest. Hoc saltem certum est, tali in casu non tam inversione ciliorum permanente, ex ipsa illorum flexione orta, quam potius situ bulborum mutato malum generari, ut ita limbi cutis, in qua haerebant, crustis istis in situ suo ea ratione mutata sit, ut ad bulbum magis, quam ad partes exteriores cilia subcrescentia convertantur. Trichiasis tunc exoritur vix sananda.

§. 73.

Haec quidem de decursu morbi ad certam ipsius diagnosin proponenda erant. Ex quibus omnibus prognosis facile erit exhibenda. In ipsa quidem respiciendum est ad mali praesentis stadium atque ad tempus, quo jam perduravit, ad mutationes denique a malo in ipsis palpebris effectas. Respiciendum deni-

que erit ad corporis universi blepharophthalmia glandulosa correpti rationem.

Fausta prognos medico permitta est, si morbum levioris gradus sanandum accepit, seu, licet graviore incedat cursu, tamen ille non diu est continuatus. Etenim morbus aptis feliciter cedit remediis. Minus fausta contra locum habebit, si morbus fuerit diuturnus, atque aegroti corpus ipsi adfuetum. Etenim cura mali erit diuturna, sanatio difficilior atque incerta et medico minus cauto gravissima exinde in aegroti oculos damna redundabunt. Prognosis denique infelix erit, si morbus ad illum gradum evectus fuerit, ut jam vitia oculi vix sananda, qualis est corrugatio tarfi cum entropio juncta, ectropium ex commissurae exulceratione, atque trichiasis ex ipso originem duxerint. Omnis vero morbi organici absentia etiam prognosin magis faustam constituit.

§. 74.

Sanatio morbi pro ipsius stadio et gradu erit diversa. Alia medendi methodus requiritur in morbo recenti atque in primo ipsius stadio, alia in stadio secundo, si non modo stadii secundi initium, sed ejus etiam finem spectaveris, alia denique in morbi jam diuturni atque inveterati decursu. Indicatio summa in eo posita sit, ut causae morbum producentes atque alentes removeantur, — ut praeterea actio glandularum abnormis pedetentim in integrum restituatur, extincto ita omni inflammationis signo, quod in aucta ipsarum secretionem sese prodebat.

§. 75.

Prima igitur medici actio in causa mali removenda erit posita, sive in primo, sive in secundo accesserit morbi stadio. Negligenda tantummodo erit haecce indicatio, morbum si ex causa jam extincta superstitem et per se jam nutritum esse animadveritis. Sic aegritudo in secundo stadio, si ex refrigerio suborta fuerit, et cutis jam pristinum recuperaverit statum, et

solummodo topicum malum in oculo fuerit relictum, vix diaphoretico regimine indigebit.

Quodsi igitur refrigeratio locum habuerit, uti in leviori blepharophthalmiae cura jam supra laudata accidit, diaphoreticis, potu calido, camphora, sale volatil. C. C. atque vesicatorio, donec rubeat cutis, adposito, aut etiam balneo utendum erit, dum cutis integritas restituta sit, quod ex sudore emanante, atque ex perfecta morbi universalis initium ophthalmiae comitantis extinctione cognoscimus.

Aëre impuro morbum nutriente aegrotus habitaculum mutet, aut, si hoc fieri non potuerit, aëri puriori ullo modo accessus praeparetur. Quodsi negligitur, uti in aurigis et equisonibus per saepe videmus, quorum vitae negotia ipsos perpetuo huic noxae exponunt, morbus diuturnus existit, et vel vitia organica adducit, vel chronicum istum mali statum, qui vix ac ne vix quidem sanationem admittit.

Omnis denique alia causa, si detecta fuerit, una removeatur.

§. 76.

Primum quod attinet morbi stadium, id nonnulli aquae frigidae adplicatione ad palpebras saepius repetita sanare voluerunt, atque interdum etiam feliciter sanarunt. Verum cum pauciores sint, qui talem ferant aquae frigidae adplicationem, cum illa in aegrotis serophulosis et laxa fibra instructis, cum in arthriticis, rheumaticis et in iis, quibus incipientis ophthalmiae gonorrhoeicae signum est blepharophthalmia glandulosa, — non solum malum sanare non soleat, sed illud eo modo adaugeat, ut ad bulbum transgressum chemosin gignat, ophthalmoblennorrhoeam et iritidem, — a frigoris usu potius cautus quisque abstinebit, cum praesertim in ipso tantum primi stadii initio opem ferat, nec absque noxa in iis adhibeatur, qui ejus usum alias bene ferentes, prima tamen secundi jam stadii monstrant symptomata, — et cum medicus semper fere advocetur ad malum, quod non primum, sed secundum jam stadium exhibet.

§. 77.

Primum contra blepharophthalmiae glandulosae stadium remedio indiget sensibilitatem nimiam immminuente, secretionem glandularum ipsius inflammationis discussionem maturantem promovente, atque sic omnem alium morbi decursum minus felicem avertente. Quod simplici peragitur aqua ophthalmica cum Laudano et mucilagine quadam parata ¹⁾, atque saepius oculis admota. Remedium istud prae caeteris opem feret, si dolores adhuc vehementiores in oculo adfuerint, et si primum jam inceperit stadii secundi tempus, quo nondum purulentus factus fuit mucus. Etenim in stadii secundi fine adstringentia magis opportuna erunt, hac tamen conditione, ut Laudanum semper iis, si fluida fuerint, largiori copia sit admixtum. Etenim alias in nonnullis aegris malum per aliquod tempus tantum opprimunt, novam deinde inflammationem excitantes, quae facillime ad ipsum transire solet bulbum, et ipsius morbi pericula auget.

§. 78.

Huic topico Opii usui etiam calor ficcus vel etiam aromaticus adjungatur per linteola camphora inpraegnata, vel sacculorum discutientium ope magis minusve aromaticorum, qui palpebris adfectis imponendi erunt. Attamen in ipsorum usu sensibilitatis semper erit ratio habenda, cum nonnulli reperiantur, quorum cutis et camphoram et aromata non ferat, et in quibus inflammationem suscitent tactae cutis erysipelatosam. Quod si primo jam die detectum fuerit, prorsus ab his abstinendum erit, et linteolo simplici tantum complicato oculus adfectus eo quidem consilio tegatur, ut sicco saltem colore restitutus vasorum absorbentium vigor inflammationis promoveat discussionem.

§. 79.

Secretione muci jam magis purulenti orta, morboque ad finem stadii secundi properante adstringentibus non multa copia

¹⁾ Vid. Formull. No. IX, X, XL

oculo adnotis uti licet, ne secretionem nimis diu continuata glandulae palpebrarum eo modo debilitentur, ut diuturnum et vix sanandum inde malum oriatur. Secretione tunc opus erit lapidis divini tenuiore et cum Laudano parata, quae magis magisque eo modo augenda est, ut plus lapidis istius contineat. Qua quidem pergendum erit, ad perfectam usque secretionis mucii istius extinctionem.

§. 80.

Rubore atque tumore oculi ex malo penitus fere sanato superflite, utrumque symptomata unguento indiget et adstringente et aberrans partis affectae nutrimentum in integrum restituente. Tunc opem feret unguentum cum Mercurio praecipitato albo, Bolo et Tutia paratum, seu Janini, ut vocant ¹⁾, seu cum adstringentibus laudatis, aerugine bolo et vitriolo albo, atque cum mercurio praecipitato rubro ²⁾ mixtum.

§. 81.

Tantum est, de blepharophthalmiae glandulosae ejusque vehementioris sanatione. Verum alia morbus indiget medendi methodo, si jam inter chronicos referri debet, atque si secretio per ipsas glandulas abnormis et diuturna, cui corpus quasi jam adfuefactum est, cautam exigit atque circumspectam medicam curationem.

Indicatio tunc in eo sit posita, ut non solum secretio abnormis eo tempore jam alio in loco suscitetur, quando illam palpebrarum suppressere velis, sed ut vehemens etiam commoveatur partis affectae incitatio, quae nova quasi et recenti inflammatione pristinam atque inveteratam una cum secretionem, quae ipsam fuerat comitata, quodammodo supprimat.

¹⁾ Vid. Formul. §. de Ophthalmicis mercurialibus.

²⁾ — — §. eandem.

§. 82.

Qua de causa in utroque processu mastoideo vesicatorium adponi debet perpetuum, et in ipsius loco per longius temporis spatium suppuratio est alenda. Bis simul, aut etiam ter hebdomadis totius spatio, si fieri possit, aegrotus balneum ingrediat, atque in graviore casu mixtura utatur abdominis secretionem tali modo promovente, ut bis, ter, vel quater in die alvus laxa fiat et causae amoveantur, quae forte per aequilibrium actionum in abdomine turbatum in ophthalmiam ipsam redundare potuissent. Tali in casu prae caeteris aqua medicata salina, seu solutio salis cujusdam solventis cum extracto quodam leviori, extr. Centaur. Min. Millefol. Fumariae etc. mixta, de meliori nota commendari meretur. Universalis denique morbi cum topico vitio conjuncti suspicio si excitata fuerit, v. g. arthritidis, sive impetiginosi cujusdam contagii, etiam hisce omnibus a medico occurrendum erit, ut universalis quidem labes sit extincta, cum ad topici accesseris sanationem.

§. 83.

Quod vero ipsius blepharophthalmiae attinet sanationem, ea tunc demum est incipienda, quando ex secretionis in oculo suppressione ob novam secretionem in vicino organo excitatam nil prorsus ipsi visus integritati timendum erit. Methodus medendi eadem sit, uti in blepharophthalmia glandulosa supra jam fuit praescripta. Attamen cautus sit et magis lentus sanationis progressus, ipsaque remedia longiori intervallo mutata atque exhibita naturae effectrici in ipsius secretionis suppressione longius permittant tempus, ne nimis repentina suppressio etiam repentinam adferat ipsius visus turbationem. Etenim in ejusmodi casu secretio abnormis alio in loco excitata non semper oculum ab omni defendet periculo, glandularum actio si nimis cito suppressa fuerit, et bulbus ipse per morbi diuturni effectum debilitatus ad novum morbum dispositus manet.

§. 84.

Sub initium curae localis igitur aqua ophthalmica cum Laudano per aliquot dies adhibeatur, donec nimia oculi sensibilitas, quae semper fere talem comitari solet mali gradum, et qua demum extincta ad adstringentium usum nobis transgredi licebit, fuerit imminuta. Tunc primo solutio lapidis divini admodum diluta et cum multo Laudano mixta adhiberi meretur. Pedetentim lapidis divini copia augeatur. Finem sanationi demum unguenta cum mercurio rubro seu albo et adstringentibus mixta imponere valebunt. Initium usus ipsorum ab illo inde tempore definiatur, quo lapis divinus per quoddam temporis spatium adhibitus statum palpebrae adfectae non amplius meliorem reddit, et quo rubor atque tumor limbi palpebrae adfectae ex pristino malo residuus et cum pruritu quodam vespertino tempore conjunctus aegrotos adhuc divexat. Unguenta modo laudata tunc ad perfectam sufficientem mali extinctionem.

§. 85.

Morbo ad bulbum ipsum in aegrotis ad tale malum dispositis transgresso etiam sanatio locum habebit, in singulis capitibus, quae de inflammatione bulbi ipsius agunt proposita. Cura blepharophthalmiae plane negligenda erit, quia partim ipsius vehementia ob insignem bulbi labem minor reperitur, partim oculi ipsius inflammatio celeriores adducit visus et perturbationem et extinctionem. Quare ea prius evertenda erit, antequam ad blepharophthalmiae morbum comitantis sanationem accedere possimus. Interdum etiam remedia bulbo sanando adcommodata palpebras simul in integrum restituere poterunt. Oculi ipsius inflammatione extincta et blepharophthalmia inde remanente ad singularem demum ipsius accedere licet sanationem.

§. 86.

Alia porro agendi ratione medico opus erit, pustulis et ulceribus in limbi palpebrarum ex secundo morbi stadio subortis.

Medicamento tunc opus erit adstringente atque simul reproductionem parvis novam et integram conciliante. Qualia sunt unguenta ophthalmica cum mercurio albo et adstringentibus parata. Prioris insignior ad ulcera palpebrarum purganda efficacitas ipsi tali in casu praerogativam prae mercurio rubro concedere videtur. Praeterea secundum ipsam morbi et vitii in palpebris praesentis varietatem insignior medicamentorum unguentum constituentium differentia locum habebit.

§. 87.

Ut sensibilitatis in oculo ratio habeatur, minor primo copia mercurii albi forsitan $\frac{3}{4}$ — $\frac{1}{2}$ unciae dimidia excipientis massae addatur. Minor praeterea initio dosi adstringentis remedii, et illud ipsum minus adstringens unguento addatur. Sic v. g. bolus alba sub curationis initio, et deinde demum oculo minus sensibili bolus rubra et armenia adhibeantur. Unguentum nimis forte in oculos egisse ex eo cognoscimus, quando nimis longe et majore cum vehementia ex ipsius usu dolet, et quando capitis dolor exinde originem ducit per plures dies et ad sequentem usque diem continuatur. — Sub finem sanationis mercurii copia non amplius augeatur, quod vero non de adstringentibus valet, quorum et copia et vires augendae erunt, si omnem morbi sanationem peragere volueris.

§. 88.

Quod si diuturna locum habuerit palpebrarum per ulcera corruptio, non solum iisdem opus est in morbi sanatione cautionibus, quarum paullo ante mentionem injecimus, sed istud etiam unguentum sub initio mercurium tantum album contineat, nec ullam aut parvam saltem adstringentium copiam, quae pedetentim tantum et addenda et quod eorum multitudinem attinet, erit augenda.

Quando autem per tarsum ex ulceribus corrugationem jam Entropium fuerit exortum, tunc ulcera, si adhuc relictas sint, lau-

data poteris ratione sanare. Attamen corrugatio tarfi et Entropium tanquam mala insanabilia remanebunt. Cura tantummodo palliativa, uti dicitur, in iis locum habebit, quae in ciliorum nititur extractione, et imminuto hac ratione ophthalmiae exinde pendentis periculo. Quod quidem perpetuo repetatur, donec, uti semper sub finem accidit, non amplius ciliorum observaveris ex inverso palpebrae limbo regenerationem.

§. 89.

Ancyloblepharon ex aegri palpebras adfectas rarissime aperientis, ideoque utriusque limbi concretionem promoventis negligentia subortum cultello ad ancyloblephari sectionem destinato caute extinguendum erit. Morbo deinde organico medici manu amoto unguentum cum mercurio et adstringentibus paratum novam impedire poterit limbi concretionem, si ter quaterve in diem palpebris illinatur, et homo per aliquot dies simul a somno retineatur, ne palpebris denuo clausis nec limbi vulnere penitus fere sanato nova et repetita palpebrae concretio, exinde oriatur.

§. 90.

Attamen in universum monendum est, ancyloblephari ex blepharophthalmia simplici residui sanationem saepissime feliciter habere successum, quam illius, quae ex blepharophthalmia cum externa bulbi inflammatione conjuncta pendebat. Etenim in posteriore saepissime concretionem vides palpebrarum cum ipso bulbo et cum cornea jam per inflammationem obscurata initas, quae per se jam graviter sanandae eo tristiores exigunt prognosin, quo magis cornea simul obscurata et tela cellulosa utrasque partes jungens stricta et cartilaginea observatur. Malum organicum ad talem jam gradum auctum omnem fere medici spernere valet opem.

§. 91.

Pessima semper prognosis in tali casu exhibenda erit, ubi commissuris palpebrarum exelis Ectropium palpebrae inferioris

exortum fuit. Hoc insanabile est malum, et vix sperari poterit, fore, ut ullo modo tandem artis ope felicior excogitari possit ejus sanatio. Etenim via sanationis unica haec esset, ut in commissuris per ulcera exelis malum per futuram cruentam et per superficiei ulcerosae vulnerationem arte factam prima reunionem everteretur. Attamen periculum sanationis nondum factum nos de variis admonet impedimentis, quae huic medendi methodo sese opponunt.

Eadem fere sanationis pericula frustra quidem facienda tunc temporis praedici possunt, si effectum exulcerationis habueris in puncta et papillas lacrymales sese exferentem. Etenim iis consumtis etiam lacrymarum absorptio penitus erit impedita, atque dacryostagia nulla plane ratione amovenda remanebit.

§. 92.

Quod denique trichiasin attinet ex situ ciliorum per crustulas immutato, illa aequae omnem curam respuet perfectam. Inflammatio bulbi inde pendens per tempus quoddam pilorum extractione amovebitur. Qua quidem saepius repetita sperandum erit, ut cilia, quae regerminatione sua tantam intulerant noxam, pedetentim repetita extinguantur extractione, neque amplius procrecant.

§. 93.

Quae de blepharophthalmia glandulosa nobis dicenda erunt. Morbo hocce cum erysipelate palpebrarum juncto, ita ut tota fere palpebra inflammata sit, sub blepharophthalmitidis nomine inter ophthalmiatros malum comprehenditur. Symptomata inflammationis primo in stadio majore cum vehementia incedunt, tumor palpebrae alte rubet, magis dolet, vix ullum fert tactum et omnis palpebrarum motus impeditus reperitur. Papillae lacrymales siccae sunt et clausae, nares lateris affecti simili modo fluido suo destitutae, — et saepissime bulbi ipsius inflammatio

malo solet adjungi. Secundo in stadio morbus non semper et glandularum meibomianarum aucta secretione et cutis externae desquamazione terminatur, sed interdum etiam abscessus in palpebrae parenchymate poterat observari, qui nos docet hocce in inflammationis gradu et internam palpebrae telam phlegmone fuisse correptam. Remedia nunc usum praestant, contra utrumque morbi genus adhibenda, — ut medendi methodus duplex quasi sit atque ex regulis composita, quae utriusque mali sanationem promovere potuerunt. Attamen simul primo initio topicae saepius requiruntur sanguinis evacuationes per hirudines factae, ut eo citius et eo feliciori cum successu inflammationis locum habeat extinctio per discussionem. — Quae cum omnia uberius in antecedentibus exhibita sint, non amplius hic proponenda erunt.

§. 94.

Sub capitis hujus finem morbi palpebrarum mentio erit injicienda, qui sequela tantum repetitarum in ista parte inflammationum aptissime sub blepharophthalmiae externae nomine comprehenditur. Differt admodum ab erysipelate palpebrarum, quamvis hoc ipsi per saepe praevisse videtur. Malum est frequens in regionibus Saxoniae montanis, cum contra Vindobonae inter Beerii aegrotos aut Lipsiae nunquam observare potuerim. Crebro inter infantes occurrit jam plures annos natos non tam scrophulosos, quam potius depravatione cutis per immunditiam orta laborantes. Rarissime locum habebit in infantibus divitum aut saltem eorum, qui majore cum cura ad munditiam instituuntur, et mali jamjam incipientis primum opprimunt initium. Saepissime contra locum habebit in fordidis pauperum tabernis aëreque impuro refertis, et in infantibus vestimentorum dilaceratorum et immundae artis squalore obtectis. Ejus mali exempla, quae mihi sananda committebantur, semper in hisce pauperculis locum habebant.

§. 95.

Confpectus hujus blepharophthalmiae externae talis est. Omnis palpebrarum externa cutis, quae in eryſipelate rubore ad externum usque marginem tecta reperitur, in hocce malo crusta ex lymphâ per inflammationem exsudata consistente est oblecta. Ad palpebrae limbum eo modo extenditur, ut ad internum ejus latus non amplius pergat, sed leviter tantum rubeat limbus internus, atque palpebrae conjunctiva vix insignem monstret ruborem, aut glandularum secretionem auctam, et a statu naturali admodum aberrantem. Attamen darryostagia una adest, cum puncti lacrymalis vis absorbens per crustam illud tangentem eo modo turbata sit, ut lacrymae crustam irrigantes eam perpetuo madidam mollemque reddant. Interdum et hocce abest lacrymarum profluvium, et punctum lacrymale ipsarum absorptionem rite recteque peragere valet. Denique etiam in nonnullis aegris blepharophthalmiae glandulosae symptomata cum istis externae conjuncta vidi.

§. 96.

Omnino variae mali causae reperiuntur. Saepissime eryſipelas palpebrarum neglectum et fluidis atque emollientibus inepte tractatum, vel lippitudo aut vehementior blepharophthalmia glandulosa malo dedit occasionem. Interdum in scrophulosis causa catarrhalis impetiginosam alae nasi et labiorum depravationem adducens primam exhibet blepharophthalmiae externae causam. Denique etiam cutis cura neglecta frequens erit momentum, quod saltem ad ejusmodi externam palpebrarum adfectionem praedisponere solebat.

Prognosis in malo genuino et sincero fausta erit. Quando vero blepharophthalmia glandulosa aut alia oculi inflammatio una adfuerint et hujus mali ratio prognosin certam reddet atque firmam, quae semper fere fausta erit, si malum in externa tantum haeserit palpebrarum membrana.

§. 97.

Quod curam mali attinet, illa praesertim adstringentibus, v. g. decocto corticis ulmi vel quercus alumine mixto, solutione lapidis divini vel aqua aluminata¹⁾ peragatur. Omni bihorio partes adfectae iis lavandae erunt, atque paucorum jam dierum spatio mali observabis imminutionem et perfectam tandem extinctionem, cutis simul ratio crebris et repetitis balneis erit habenda. — Blepharophthalmia glandulosa, si una adfuerit, haec posterior primo sananda erit, atque deinde demum, si externum interea temporis remanserit palpebrarum malum, etiam ad hoc sanandum cura medici erit convertenda.

LIBER QUARTUS.

De Hordeola

§. 98.

Sicuti blepharophthalmiae glandulosae symptomata praesertim in eo consistunt, ut et universa interior palpebrae superficies glandulis confita in statum transeat inflammatorium, atque eo modo secundo in stadio auctam producat sebi secretionem, ita etiam localem observarunt inflammationem, limbum palpebrarum occupantem, ejus sedes, — uti omnia nos decent ejus symptomata, una aut altera glandularum est, cujus parenchyma cum tela illud vestiente inflammatione corripitur. Partis inflammatae volumen plus minusve accrescit, atque corpus spectanti exhibet in coniforma elatum, quod modo suppuratione perit, modo arte discutendum erit, modo etiam chirurgica manu est amovendum. Sub Hordeoli nomine (graec. *κρίση*) inter nos celebratur.

¹⁾ Vid. Formull. §. de Adstringentibus Ophthalmicis.

§. 99.

Cum ratio mali affectum requirat glandularum statum, etiam in hominibus frequentius reperitur, quorum in cute glandularum vis vitalis praeter modum aucta conspicitur. Uti videmus in hominibus scrophulosis, aut cute sordida laborantibus. Quapropter saepissime Hordeolum etiam in comitatu est blepharophthalmiae scrophulosae et impetiginosae. Habes tunc cum inflammatione palpebrarum internarum universali simul etiam localem conjunctam, ut in inflammato palpebrarum limbo etiam unus aut plura adsint loca magis rubentia, cum tumore conjuncta, eoque modo hordeoli exhibentia morbum. Quam hordeoli formam complicatam in libello de ophthalmia scrophulosa jam exposuimus.

Attamen hordeolum etiam in hominibus occurrit, alias sano corpore praeditis. Interdum tunc catarrhalis seu rheumatica latet causa, glandulas palpebrarum tali modo adficiens, ut una tantum vel altera ipsarum morbi in se suscipiat vehementiam et ita hordeoli formam exhibeat primarii. De quo quidem nunc nobis sermo erit.

§. 100.

Decursus ejus talis reperitur. In certo limbi palpebrarum loco, qui quidem plerumque uni alterive oculi angulo propior reperitur, pruritus sentimus, qui magis magisque augetur, praefertim, si digito teratur oculus adfectus. Rubor simul adest in isto loco. Mox pruriens iste sensus in dolorem abit lancinantem, flagrantem, locusque rubens tumore magis minusve insigni, circumscripto atque coni formam exhibente exsurgit.

Quae si per aliquod temporis spatium continuata fuerint, sub feliciore morbi progressu et sub symptomatum ejus augmento secundum accedit stadium, extinctionem tumoris per suppurationem adducens. Tensio tumoris atque ipsius ardor imminuuntur, et rubor ejus magis in badium aut lividum abire solet colorem, ita quidem, ut in apice coni albida seu flavescens macula appa-

reat, quae primum suppurationis exhibet signum. Mox abscessus in media hordeoli parte subortus rumpitur, et puris copia evacuat, quo facto tumor ipse collapsus pedetentim evanescit.

§. 101.

Quando autem hordeolum secundo in stadio male fuerit tractatum, aqua frigida saepius lavatum, emplastris irritantibus tactum, vel alio modo incitamentis ineptis aucta inflammationis vehementia suppurationis progressus sit impeditus, — aut quando tale quid imprimis in aegrotis ad indurationem pronis, e. g. scrophulosis locum habuerit, — saepius suppuratio aut penitus supprimitur, aut abscessu jam rupto tumoris forma remanet pristina aut adeo citius augetur. Inflammationis simul signa pedetentim pereunt, et tumoris ambitum dein videmus induratum, scirrhum, quod Ophthalmiatri tunc non amplius hordeolum vocant, sed Chalazion. Non semper chalazia in ipso palpebrarum limbo, sed interdum magis ad exteriorem, interdum etiam ad internam pergunt palpebrarum paginam, ita quidem, ut semper tarso proximus reperiatur tumor.

§. 102.

Ipsam chalazii parenchyma diversae reperitur naturae. Exterior ejus pars semper durissima est, et veram scirrhi exhibet naturam, — interior vero saepius mollior aut etiam caseata, vel adeo naturae purulentae atque semper flavida conspicitur. —

Quo quidem phaenomeno adducti quidam putarunt, abscessus adesse in multis chalaziorum, eorumque originem aut ex suppuratione ab ipso mali initio residua, — aut ex usu vehementiorum incitamentorum, quibus partem induratum per discussionem extinguere medici studuerant, — derivare sunt conati. Attamen nondum omni dubio destituta videtur haecce clariorum in medica arte virorum sententia. Videtur mihi potius materia haecce in internis chalazii partibus haerens reliquias exhibere ductus glandulae ad excernendum destinati, cujus ambitus sub ipso mali

incrementi auctus materiei includebat sebaceae partem. Feliciore hordeoli decursu primum videmus in hacce interna glandulae regione initium suppurationis, in vehementiori autem morbi gradu et in ipsius transitu ad indurationem facto residua manebat haecce glandulae foveola cum materia purulenta ibidem detenta, quae ob vim lymphaticorum vasorum in toto tumore turbatam absorberi non poterat, — et quae instituta chalazii sectione saepius abscessus veri atque sinceri exhibere solet adspectum.

§. 103.

Quod quidem prognosin attinet in hordeolo exhibendam, ea quidem diversa reperitur ex sede et natura ipsius, et ex corporis constitutione homini eodem affecto propria. Periculi expers est in quolibet alio limbi palpebrarum loco, si non, uti interdum fit, ipsum puncti obtinuit lacrymalis locum: Etenim tunc, nisi citius suppuratione tollatur, semper puncti ipsius concretio, atque dacrycotagia inde suborta insanabilis atque perpetua ab isto efficiuntur hordeolo. — Felicior praeterea mali sanatio procedit, si hordeolum recens suppuratione tolli potest, nec in chalazion abiit. Posterius enim, nisi admodum parvum fuerit, operatione tantum sanatur. Interdum minora chalazia, suppuratione, artis ope excitata, extinguuntur, aut etiam solo incitantorum localium usu absque suppuratione discuti videmus. Attamen tale chalazion semper longius curae tempus, et majorem et aegri patientiam et medici curam requirit. — Chalazion praeterea feliciori eventu poterit sanari, tumore cuti tarsoque eo modo imposito, ut sine magno labore sectionis ope amoveri possit, nec tarfi laesio semper periculosa timenda sit. — Denique etiam fausta praedicere licet, aegrum si habueris diatheseos scrophulosae expertem. Etenim cum morbus scrophularis singulari gaudeat partium inflammatarum ad indurationem proclivitate, inde etiam concludi poterit hordeoli in chalazion transitum saepius in scrophulosis observari.

Quod curam attinet hordeoli genuini, ea quidem omnis in eo posita erit, ut suppuratio ipsius tali modo promoveatur, quo perfectam expectare licet tumoris extinctionem. — Primum quidem stadium, quod forte inflammationis discussionem admitteret, nimis cito praeterire solet, ut adeo medicus semper fere secundi observet stadii initia, quae quidem indicationem hancce proponunt, ut decursus stadii secundi, quod suppuratione cognoscitur, citius valeat transire.

Quod quidem simplici emollientium usu peragitur. Qualia sunt cataplasmata ex simila, croco et lacte parata et palpebris affectis imposita, vel etiam lactis cum pauxillo croci mixti usus, si penicillo per illud irrigata tumoris ambitus et limbus palpebrarum saepius tangatur. Quibus omnibus pergendum erit, donec abscessus in hordeolo tali ratione subortus rumpatur, et donec tumor totus suppuratione fuerit extinctus. Naturae dein ipsi abscessus in limbi palpebrarum conspicui sanatio feliciori cum successu permittatur.

Quando autem inflammatione minus recte continuata hordeolum in chalazion abierit, alia ratione sanatio mali procedat. Tumor vel in hordeolum denuo mutetur, ut suppuratione extinctionem ejus peragamus, vel manu chirurgica amoveatur.

Primum quidem vel inunctione cum incitamentis gravioribus facta vel etiam lapis infernalis usu peragendum erit. Locum inprimis methodus habebit laudata, chalazion si parvum, nec profunde situm apparet. Inunctiones ex solutione lapidis infernalis in aqua destillata facta, vel ex aethere vitrioli cum pauxillo tincturae Cantharidum mixto optime instituendae erunt.

Effectus feliciores inunctionum, saepius singulo die repetitarum tales sunt. Semper fere suppuratio chalazii atque vicinarum partium excitari solet, qua continuata tumor ipse ex-

tinguitur. Attamen suppuratione orta ab omni inunctione penitus abstinendum erit et sola applicentur emollientia, ut ita bordeoli genuini instar hoc malum curetur.

§. 106.

Interdum vero etiam absque suppuratione chalazii per inunctiones laudatas observamus extinctionem. Quo in casu remedium agere videtur non per inflammationem, quae suppurationem constituebat, excitatam, sed per auctam vasorum absorbentium actionem, atque vim vitalem partis induratae majorem ad gradum elatam. — Talis chalazii sanatio imprimis locum habet tumore non pone cutem, sed paullo profundius posito, atque inunctionibus minore cum vehementia partem adficiantibus. Quapropter etiam hancce observabis quando externam tantum palpebrae cutim aethere atque tinctura Cantharidum inungis, id quod aetheris alias noxia in bulbum actio requirere videtur. — Praeterea etiam singularis talem ad exitum requiritur partis induratae constitutio, cum functiones vitales, uti vulgo appellantur, in tumore minus oppressae nec penitus deletae reperiuntur.

§. 107.

Lapidis infernalis applicatio in interna praesertim admittatur palpebrarum superficie, chalazio ibidem cuti viciniore. Constituto more locum habeat. Palpebrae superficie interna a bulbo oculi paullulum remota, pars adfecta lapide tangatur, et statim postea lacte vel aqua tepida per syphonem acta particulae lapidis eluantur, ne oculus ipsorum ope inflammatus doleat. — Quibuscum omnibus pergendum erit, donec suppuratione extinctum fuerit chalazion.

§. 108.

Quando autem chalazion nimis magnum fuerit, ad ipsam ejus extinctionem chirurgica manu peragendam medicus acce-

dat. Quae quidem ante omnia summam medici cautionem requirit, ne in operatione cultello tarsus laedatur. Alias enim ejus membranae inflammatio multis incommodis cincta inevitabilis esset ejusdem agendi rationis effectus. Qua propter in chalazio excindendo manu cautissima chirurgus utatur, et si tarsum habuerit nimis vicinum aut adeo cum chalazio plus minusve concretum, — ipsum tumorem non penitus cultello separet, sed subjacentem potius tarsoque proximam ejus particulam ex parte relinquat, ut deinde suppuratione atque irritantibus medicamentis perfecta peragatur sanatio.

§. 109.

Agendi methodum quod attinet, tali in operatione necessariam, ea diversa erit ex vario cujuslibet tumoris situ atque ratione, ut ita aptissimus quisque chirurgus cuilibet casui adaptatam exhibeat sectionis rationem. Chalazion si habueris arcte sub cute positum, uti plerumque reperitur, nec cum tarso concretum, optima ratione aget medicus si cute superjacente digitis intensa leviori istam aperit incisione, ut ita chalazion ipsos occupet vulneris margines. Quo deinde unco capto, facillime cultelli ope enucleatur.

Operatione dein peracta, vulnus aut ipsi committatur naturae sanandum, — aut, si libuerit, aqua saepius eluatur ophthalmica cum aqua vegetominerali Goulardi et aqua vulneraria Thedenii parata. Quae perfecta mox partis antea affectae subsequetur sanatio.

LIBER QUINTUS.

De sacci lacrymalis inflammatione.

§. 110.

Describendum nunc nobis erit inflammationum genus, quod

per se licet non tanti habitum sit, in suis tamen effectibus tam varie descriptum atque ventilatum reperitur, ut medici sacco lacrymali plus attentionis et multo maiorem ei curando laborem impendisse videantur, quam ipsi oculo per saepe ab ipsis aut neglecto aut male tractato. — Quamquam igitur historia doctrinae de sacci lacrymalis morbis propositae multa emendanda recentiori tempore fuisse relictas nos doceat, ab antiquiori tamen aevo ad nostra usque tempora medici in perpetua methodi, qua in curandis illius partis morbis utendum sit, emendatione versati nobis omnibus summum ipsorum studium monstrant in doctrinae emendatione occupatum, quod, licet per saepe ob viae quam ingressi erant importunitatem effectui destitutum fuerit, — ob laborem saltem assiduū laudari meretur.

§. 111.

Cum non meum sit in hocce capite omnium historiam proponere, quae in sacci lacrymalis morbis ex inflammatione ipsius pendentibus inventa atque proposita fuerunt, — praesertim cum libellum jam singularem et perutilem Metzgeri hunc in usum conscriptum habeamus, — in eo tantum adquiescam ut inflammationis et morborum sacci inde pendentium certam et uberio-rem exhibeam diagnosin et medendi methodum cuivis malo aptatam. De morbis organorum lacrymalium singulari immortalis Schmidtii libello omnia fere tam eximie dicta atque proposita sunt, ut, quod diagnosin attinet, hunc solum sequi cogar, et tantummodo in iis paullulum ab ipso recedere velim, quae ipsam spectant sanandi rationem, cum praeceptore atque experientia duce de contrariis saepe certior sim factus. — Quotopere autem haec omnia ab iis discrepent, quae antiquior nobis aetas exhibuit, ex brevi eorum, quae mox a me dicenda sunt, disquisitione apparebit.

§. 112.

Saccus lacrymalis cum ductu nasali membrana gaudet in

interiore superficie, quae tela densiore cincta, ipsum proprie organon constituit. Quod osseis undique partibus circumdatum illud tantummodo anterieus sacci latus integrum atque ab osse intactum relinquit, quod angulo oculi interno vicinum ab ipsis orbicularis palpebrarum fibris obtegatur. Inferior in ductu nasali finis plica membranae instructus reperitur, quae si crassitie et ambitu aucta fuerit aut spasmo adfecta eorum impedit exitum, quae in sacci ductusque spatio contenta in nares exitura erant. Fibras praeterea vi contrahendi instructas ipsi sacco aut saltem ductui inesse varia monstrant phaenomena ex spasticae tantum contractionis praesentia explicanda. Tota denique interior illius partis superficies membranam nobis exhibet mucosam isti per similem, quae et internam palpebrarum superficiem et cavum nasi replet et cum hisce arctissima copulatione conjuncta ipsorum morborum facillime particeps reperitur.

§. 113.

Quae omnia nobis symptomata reddent clariora, in qualibet sacci et ductus nasalis inflammatione conspicua. Quae phaenomenis cognoscenda omni membranae mucosae propriis, modo in leviori gradu auctam ipsius membranae secretionem, modo, si major adest mali vehementia et sensibilitas una est adfecta, ipsius functionis per aliquod tempus oppressionem, suppressa denique inflammatione modo auctam illius partis secretionem per satis longum temporis spatium continuatam ostendunt. Saepe suppuratio atque abscessus in loco quodam ex inflammatione suboritur et fistulam hac ratione exhibet lacrymalem, si praesertim inferior atque angustior canalis pars exsudationibus fibrosis atque lymphaticis concrevit, et ita lacrymarum mucique secreti in nares transitum impedire coepit. Interdum ipsa ductus atque sacci membrana turgere incipit, eoque modo foramen canalis aut angustius reddit aut penitus obstruere solet; quod symptoma in inferiore praesertim organi parte circa turgidam plicam facillime canalem occludit, et sub hydropis sacci lacry-

malis nomine celebratur. — Denique non raro in aegrotis ad haecce omnia dispositis spasmodicae accedere possunt partis contractiones, materiei absorptae atque secretae transitum per tempus quoddam impediens.

Praeterea etiam alia vitia partis illius organica ex inflammatione ipsius originem trahere solent. Modo superficie ipsius exulcerata uti in aegris ad haecce dispositis ex suppuratione orta per saepe observare licet, — cariem deteges in una alterave ossium canalem circumdantium parte; modo tela canalem constituens et ipsius integumenta repetita inflammatione tantopere relaxantur, ut ea in parte, qua ossibus non inclusus est saccus, ab iis, quae continet, magis minusve extendatur, atque mali exhibeat formam, sub herniae sacci lacrymalis nomine descriptam.

§. 114.

Morbi denique universales in corpore locum habentes decursum inflammationis sacci lacrymalis seu dacryocystitidis, uti vocatur, varia ratione immutare atque ad phaenomena ex inflammatione residua disponere solent. Omnium frequentissima causa ex labe catarrhali eaque universali originem ducere solet. Leve tamen atque facile amovendum videbis malum, si modo homines alias sani rectam sanationem admittunt. Plerumque secretionem aucta seu blennorrhoea sacci lacrymalis, uti eam vocant, finitur, et in vehementi tantum malo partis suppuratio cum fistula aut concretionem canalium accedere valebit. Graviorem vero et sanatu difficiliorem invenies morbum, quando tali morbo ii fuerunt correpti, qui scrophulosi habentur aut variolis paullo ante laboraverant. Etenim exitus mali tristiores non solum citius accedent, verum etiam morbus, quando feliciter habet exitum et solam blennorrhoeam relinquit, — hancce posteriorem tamen graviorem reddit, quae per saepe omnem eludit medici curam, et repetitam simul dacryocystitidem excitare valebit. — Caries ossium saccum vestientium, si in scrophulosis aut a variolarum

morbo sanatione minus fausta liberatis accedit, per saepe vix erit sananda. Alia contra mali ratio erit, morbum si reperies ex malo francogallico pendentem. Ex vicino palato per nares sine dubio inflammatio atque ulcera tali in casu ad saccum lacrymalem propagantur. Mercurialium usus haecce phaenomena, sicut etiam tumorem et cariem ossium, — reliquus aegri status si sanationem admiserit, — feliciter extinguet. Rariores denique sunt et facilius sanandae morbi commixtiones cum pfora et cum isto statu scrophulari, qui ex variis exanthematibus praegressis solet pendere. Haec de dacryocystitidis cum universali morbo commixtione.

§. 115.

Decursus dacryocystitidis varius reperitur ex ratione aegroti statuque sacci lacrymalis antea vel sano vel ex pristina inflammatione depravato. Symptomata coryzae plerumque initium mali comitantur, mucus tenuis et acrior ex naribus effluit, et dolor levior pungens et recto tempore recurrens regionem occupat intra angulum oculi internum atque nares. Glandulae una meibomianae ex parte rubent, limbus palpebrarum tumorem licet leviolem ostendit, et lacrymarum vehementius adest profluvium, eaque in regione, ubi palpebra inferior saccum tangit lacrymalem oedema conspicitur telae cellulosaee ad genas usque sese extendens. Si saccum lacrymalem digito prefferis, mucus per puncta lacrymalia flavidus et lacrymis absorptis permixtus exit.

§. 116.

Mucus majore copia secretus et in sacco detentus non amplius in angusto sacci spatio contineri valet, cum membrana mucosa per se jam ex inflammatione turgeat, et ostium ductus tali ratione soleat angustare, ut angustissima pars praesertim in regione plicae penitus occlusa reperiatur. Ex parte adhuc per puncta lacrymalia exprimi potest. Attamen, quando canaliculi

quoque cum punctis morbo pedetentim corripuntur, etiam hoc cessat sub ipso mali incremento et materies in sacco secreta in illo etiam cogitur remanere. Accumulatur nunc ea in parte, qua summam habuerit spatii amplitudinem, id est in regione anguli palpebrarum interni, ubi saccus non osse sed membrana tantum, tela cellulosa atque musculo palpebrarum orbiculari obtectus est, ideoque ex parte potest extendi. Tumor sacci multo magis inde augetur. Ad fabae magnitudinem accrescit et in oedemate superimposito et digito et oculis facillime detegendus erit. Absorptio lacrymarum tunc penitus oppressa reperitur, et dacryostagia multo vehementior, quam sub ipso adfuerat morbi initio, poterit persentiri.

§. 117.

Haec dacryocystitidis merae atque genuinae est imago. Quando leviori in gradu adest atque decrescit, symptomata delinunt coryzae, dolor in regione sacci evanescit, inflammationis symptomata cessant, quae in palpebrarum limbo aderant atque tumor sacci cum oedemate illum obtegente pedetentim minuitur. Remanebunt tamen per tempus plus minusve insigne symptomata blennorrhoeae sacci lacrymalis, quae paullo post uberius exponenda erunt.

Quando vero mali major adest vehementia, morbumque deprehendes in aegro per se debiliore, scrophuloso aut antea jam dacryocystitide affecto, — non tam cito tamque felici amovetur eventum. Secretio in interna sacci pagina aucta adest, cum insigniore membranae mucosae tumore, qui in scrophulosis praesertim tantus est, ut sacci sectione facta singulos in ipso acinos detegere queas, ex glandularum membranae mucosarum tumore pendentes, atque summa inde muci accumulatio cum mechanica sacci extensione juncta inflammationis ipsius augeat vehementiam, quae exinde tanta est, ut mali exitus alias in membranarum mucosarum inflammatione rarissimus, suppurationis nempe origo abscessum efformans conspiciatur. Qui quidem minus recte sa-

natus et cum ductus lacrymalis occlusione junctus mox in ipsam fistulam degenerat lacrymalem.

§. 118.

Tumor sacci tunc certiores adipiscitur limites, obscuriore rubore incipit distingui, et dolor flagrans atque cum crebra palpitatione conjunctus animadvertitur. Tumor ipse versus mediam partem acuminatur cum punctulo albente in extrema ipsius superficie, quae puris definire solet primam originem. — Aut in casu rariori et minus fausto tumor in inferiore conspicitur palpebra cum duritie profunde latente, et puris punctulum in ipsa sacci deest superficie. Suppurationis origo tunc non in sacci anterioris superficie locum habuit, sed in profundiore telae parte, ut ita, pus intra palpebram inferiorem atque bulbum haerere incipiat. Nisi sectione in tempore facta puris maturetur evacuatio, etiam ulterius incipit extendi, intra ipsam bulbi effunditur conjunctivam motumque oculi incipit impedire.

Quodsi abscessus versus exteriora tendens aperietur, pus cum muco atque lacrymis effunditur, quando abscessus ad interiorem usque sacci penetraverit superficiem. Qua evacuatione peracta tumor genae atque palpebrarum evanescit, durities atque rubor in sacci superficie extinguitur et inflammationis in interno sacco phaenomena simul perire incipiunt. Quodsi etiam ostium ductus nasalis una apertum fuerit, quod sub inflammationis extinctione per saepe accidit, nisi continuata inflammatione vera jam ipsius locum habuerit concretio, — etiam abscessus sacci rite sanabitur, nec in fistulosum poterit abire ulcus.

§. 119.

Fistulae lacrymalis originem semper tunc observabis, quando nasalis ductus eo modo occlusus reperitur, ut fluida in sacco detenta per ductum in nares exire nequeant. Quod vel ex vera ductus concretione, vel ex interioris membranae tam grandi pendet tumore, ut omne ipsius lumen occludatur. — Fluida in

sacco retenta exitum quaerunt, ipsumque in abscessu inveniunt ex sacco ad externam genarum superficiem penetrante. Perpetua fluidi destillatione ipsius sacci sanatio impedita est, et sub hisce demum conditionibus fistulae lacrymalis originem observabis. Cujus quidem ostium externum incertum est. Modo e regione sacci adest, modo in multo inferiore genarum parte, ut ita fistula per satis largum penetret telae cellulosae spatium. Fistula continuata anterior simul sacci paries paullulum tumet et fistulae ostium per saepe tam minutum est, ut vix una alterave lacrymarum guttula valeat penetrare.

§. 120.

Alia contra morbi ratio erit, fistulae si una sacci interioris exulceratio atque ossium subjacentium caries adjungitur. Locum habet in scrophulosis praesertim, rachiticis atque venereis. Cognoscitur ex morbi universalis praesentia, ex puris ichorosi per fistulam effluvio, et livido colore laxaque fistulae atque cutis circa fistulam structura, et ex sonda per fistulam immissae tactu ad os carie adfectum facto, quod superficiem asperam prodit atque duriolem.

§. 121.

Denique etiam ex dacryocystitide semper morbus remanebit, qui sub blennorrhoeae sacci lacrymalis nomine inter nos innotuit, et qui eodem modo sacci comitatur inflammationem, quo blennorrhoea urethrae ipsam excipit atque comitatur hujus partis inflammationem. — Locum habet in leviori sacci inflammatione, cujus quidem summum atque unicum fere symptoma reperitur, excipit praeterea gravius malum, quando secretio membranae sub initio suppressa pedetentim instaurata fuit, abscessum porro atque fistulam sacci, sicuti et cariem in ossibus subjacentibus ortam comitatur, et sublatis hisce omnibus malis per tempus plus minusve insignis remanet, aut etiam penitus insanabilis aegros per totam vitam divexat. — Cognoscitur ex mucis magis

minusve purulenti cum lacrymis mixti effluvio, per puncta lacrymalia certo tempore recurrente et ex multo maiore ipsius copia per eosdem canales effluente, si digito saccum certo temporis spatio comprimere volueris. Siccitatem narium in latere affecto tunc temporis demum observabis, si membranae interioris atque turgidae tumore aut vera canalis concretione ductus nasalis eo modo clausus fuerit, ut fluida in nares non amplius penetrare possint. Tumor denique in sacci lacrymalis regione et ipsa sacci hernia tunc demum observabitur, si et clausus fuerit ductus et ipsa sacci hernia exinde et ex atonia sacci atque musculi orbicularis originem duxerit.

§. 122.

De hernia vero nobis dicendum erit in morborum enumeratione qui ipsam comitari aut excipere solent sacci lacrymalis inflammationem. Oritur ex sacci distentione ea in regione facta ubi anterior ejus pars ossibus non oblecta quandam admittere potest dilatationem. Ipsa vero dilatatio ex distentione sacci per fluida ibi contenta per mucum atque lacrymas facta exoritur. Minor talis distentionis gradus in ipsa jam dacryocystitide locum habebit, si gravior fuerit, et cum ipsa ductus occlusionem conjuncta. Verum herniae notio omnem respuere videtur inflammationis praesentiam, — cum contra chronicum morbi genus cum ipsa sacci atonia junctum tale vitium comitetur organicum hocce nomine descriptum, — ideoque hernia non una cum dacryocystitide adesse possit. Puto igitur herniam sacci lacrymalis semper absque vera abesse dacryocystitide, ita tamen, ut semper blennorrhoea sacci adsit, quae muci secreti copia primam exhibet morbi causam. Altera nititur in ipsa sacci atonia cum illius sese contrahendi facultatis amissione conjuncta. Quo magis igitur ista perit, eo minus fluida ibidem contenta per nasi ductum absque vi externa depelli possunt, ideoque in ipso sacci spatio coagmentantur, nec digito expressa ipsius anteriorem superficiem magis minusve extendunt. Hactenus de mera sacci hernia, quae

omnis alius vitii organici expers fluidorum tamen admittit expressionem digito peragendam. Alia contra mali ratio erit, si cum sacci lacrymalis hydrope conjunctum reperitur. Tunc chronicum membranae sacci interioris tumorem oriri animadvertes, qui inferiorem ductum obstruens transitum fluidorum impedire valebit. Remanebit inde et major extensio sacci et gravior erit mali sanatio et facillior ipsius novae inflammationis origo.

§. 123.

Haec de dacryocystitide et omnibus malis ex ipsa originem ducentibus, ut eo certior ipsorum evaderet diagnosi, — erant nobis dicenda. Exinde etiam faciliorem prognosin habebis. Dacryocystitis facilius sanabitur, si nondum vitia produxit organica et nondum repetitis vicibus recurrens intactam quasi et integram adgressa est partem. Magis fausta porro prognosi uti licet, morbus si in aegrotato adparuerit nec scrophuloso nec arthritico nec venereo. In scrophulosis, ad quos etiam omnes ii pertinent, qui ex praegressis exanthematibus debilitate systematis praesertim lymphatici, atque membranarum mucosarum depravatione laborant, — semper fere morbus in diuturnam abibit blennorrhoeam sacci lacrymalis, in ipsius membranae interioris tumorem seu hydropem, et facillime ipsius maturabitur dacryocystitidis recursus, qui multo citius vitia organica adducet. In arthriticis multo citiorem mali decursum, multo maiorem ipsius inflammationis vehementiam, atque faciliorem inde vitii organici originem habebis. In venereis denique, praesertim si ulceribus faucium atque narium laboraverint, perfacile ossium nasi ductum contegentium caries exorietur.

§. 124.

Quod denique vitia attinet organica ex dacryocystitide originem ducentia, ista, licet prognosin semper pejorem, natura sua tamen admodum diversam exigunt. Abscessus sacci lacrymalis per se non admodum periculosus erit, si modo nasi ductus man-

serit apertus neque mali vehementia morbo corporis universali fuerit adducta. Quae si adfuerint, etiam ipsius fistulae lacrymalis originem maturabunt.

§ 125.

Ductus nasalis oclusio ex duplici causa pendet, et duplicem quoque prognosin exinde habebis. Membranae turgor si ipsi tantum occasionem praeberit, malum si recte sanatur, plane potest extinguere et inde prognosin observabis laetioorem. Quando autem vera ductus concretio ex fibra lymphaque exsudata locum habuerit, nunquam sperandum erit, ut lacrymarum transitus ulla ratione restituatur. Etenim hac ipsa concretione membranae sacci inferioris structura et contrahendi facultas sic alienata atque extincta reperitur, ut nunquam integra restitui possit, si vel canalis sat magnus ex sacco in nares traducatur. Canalis quidem adest, nec tamen lacrymae per ipsum deflure valent.

§. 126.

Quod attinet cariem ossis unguis atque vicinorum ossium, ea per se tam gravem exhibet sacci ductusque parietum destructionem, ut, licet caries sanetur, tamen sacci ductusque integritas plane turbata sit, neque lacrymarum transitum ullo modo restituere possis. Eadem locum habebunt, si ex operatione ista varie ventilata, qua novum ex sacco ostium per os unguis perforatum in nares instrumento sub concha superiore aperitur, transitum lacrymarum ex sacco in nares sperare velis. Si vel ostium tali ratione fuerit inflicto, ut concretio ipsius neutiquam suboritur, transitus tamen lacrymarum nulla ratione poterit promoveri, cum vera desit vis canalis contractiva ad lacrymarum transitum pernecessaria, ideoque fluida in sacco collecta per saepe oculum ipsum soleant irrigare.

§. 127.

De blennorrhoea sacci lacrymalis prognosin tunc demum

enuntianda erit, si aegri corpus morbique causas atque tempus diuturnum fueris contemplatus. Ex dacryocystitide leviori et recens praegressa in aegro alias sano blennorrhoea remanebit sanatu facillima. Quando vero homo scrophulosus et dacryocystitis vehementior adfuit, cum variolis, morbillis etc. copulata, quando malum porro repetita vice rediit, — aut blennorrhoea denique ipsa per satis longum temporis spatium fuit continuata, vix cita sanatio erit speranda, cum adeo malum interdum insanabile deprehendatur. Certa in vitae humanae decursu temporis momenta incidunt, quando totius quasi corporis actio atque temperies immutari solet, — et haec interdum extinguunt sacci lacrymalis blennorrhoeam, quae alias omni quasi restiterat curandi methodo. Sic in pueris pubertatis aetas, et deinde prima matrimonii tempora, — et in virginibus menstrui fluxus initium vel primum puerperium morbum per saepe atrocissimum infringunt. Quando autem ab his nihil peractum fuerit, ad mortem usque malum ita perdurabit, ut per saepe ipsius inde pendeat dacryocystitidis reditus cum omni alio symptomate originem exinde ducente. Omnis causa, simplici alias feбри catarrhali atque catarrho praebens occasionem, in tali aegro partem occupabit debiliorem et exinde ipsius cognosces dacryocystitidis vehementioris atque multo periculosioris originem.

§. 128.

Quod denique hydropem atque herniam sacci lacrymalis attinget, — ista mala, si cura recte instituatur, per saepe prognostin laetiozem admittunt. Attamen hydrops sanatu difficilior erit, si morbus ex repetita derivatur sacci inflammatione, et si aegrotus scrophulosus adnumerandus et ad pastosam materiei animalis degenerationem pronus majorem ipsius mali vehementiam producet.

§. 129.

Largior hujus inflammationis et effectuum inde ortorum aetiologia vix exhibenda erit. Praecipua causa posita est in mem-

brantarum mucosarum per morbum catarrhalem adfectione, quae in membrana Schneideri coryzam produciens etiam membranam adficere valet saccum vestientem et arctissime cum illa narium conjunctam. Morbi praeterea exanthematici reperiuntur, singulari efficacia et in membranas mucosas et in saccum lacrymalem conspicui ideoque sacci lacrymalis inflammationem per saepe producentes. Quales sunt variolae praesertim, uti etiam morbilli, scarlatina, etc. Denique etiam chronica mala, membranam narium aut alias quoque adficiunt, uti morbus francogallicus dacryocystitidi interdum occasionem solent praebere. Quae quidem momenta aetiologiam spectantia ex anamnesi optime detegi poterunt. — Quid? quod etiam infantum et puerorum corpus atque foeminae hoc morbo saepius solent corripiri. Sine dubio major organi lacrymalis irritabilitas, frequentior lacrymatio et lacrymarum per saccum transitus tali in casu quandam ad morbum proclivitatem relinquere poterant, quae ipsi dacryocystitidi facilius praebebat originem. Nisi saccus jam morbo praegresso debilitatus aut membranae mucosae morbo universali depravatae fuerunt, vix corpus virile et robustum dacryocystitidis exhibebit adspectum.

§. 130.

De cura dacryocystitidis et vitiorum ex ipsa originem ducentium nunc nobis agendum erit. Dacryocystitidis merae nec cum vitio organico junctae sanatio facilius reperitur. Causae amoveantur et morbi malum comitantis, si una adfuerit, sanatio simul instituatur. Variolae, morbilli, scarlatina lege artis tractandae sunt, causa catarrhalis irritamenta poscit in cutem agentia, morboque in arthritico, scrophuloso, aut siphilitico accedente ratio simul morbi universalis habeatur.

Prima morbi vehementia praesente et morbo nondum per secretionem abnormem finito usum praestabit et hirudinum applicatio ad saccum facta et aquae frigidae per nares adtractio. Sanguinis evacuatione peracta etiam caloris sicci per linteolum

aut sacculos farina refertos ad regionem sacci admotio mali reliquias extinguet. Nec unguenti neapolitani inunctio in sacci lacrymalis regione semel aut bis in die absque utilitate peragetur. — Ut denique dispositio ista ad blennorrhoeam diuturnam ex dacryocystitide orta evanescat, in scrophulosis aut in iis, qui exanthemate laborant et frequens conducet balnei et cautus mercurialium usus. Attamen balneum tunc demum adhibendum erit, quando et universi corporis status illud admittit, et ipsius dacryocystitidis maxima jam evanuit vehementia.

§. 131.

Secundo morbi stadio jam animadverso, adstringente uti licet medicamento, et solutione lapidis divini aut aqua aluminata vel vitriolata, — attamen omnia haecce multo cum Laudano mixta sunt, de cujus eximio in extinctione blennorrhoeae cujusvis usu largior jam experientia nos reddidit certiores. — Solutionis istius adstringentis aliquot guttulae omni quarta aut dimidia horae parte ex pennae calamo aut ex angustiore lagenu-lae minutissimae ostio in angulum oculi internum immittantur. Reclinatus simul jaceat aegrotus et tamdiu in eodem remaneat situ, donec guttulae per puncta lacrymalia fuerint absorptae. — Necessario tamen ante ipsam aquae immisionem sacculus digito exprimatur, donec major ex ipsius cavo abierit muci purulenti copia. Etenim medicamentum in parietem sacci mucosum superstitum aut plane non, aut minore tantum efficacia agere valebit.

§. 132.

Quibus omnibus Dacryocystitis feliciori in casu sanabitur. Attamen curationis exitus non semper tam faustus apparebit. Morbi ipsius vehementia, sacci debilioris natura et status aegroti corporis virium expertis aut universali malo adfecti transitum inflammationis ad morbum organicum, maturabit, cujus differentia etiam diversam medendi exigit rationem.

Exorto abscessu non tam cito ad sacci sectionem et sic dictam fistulae lacrymalis operationem nobis transeundum erit. Quando una nares lateris affecti madescunt, nec amplius siccitate insignes conspiciuntur, certe ductus lacrymalis adhuc est integer, nec opus erit cultello. Frequentior tantum aquae tepidae copia naribus immittenda est, ut ea ostium canalis lacrymalis eluatur, eaque ratione uberius maturetur muci atque lacrymarum transitus. Naribus demum siccitatem continuam exhibentibus jure ad ipsam transire licet operationem.

Abscessus origo cognoscitur etiam dolore flagrante et palpitante, tumore in angulo interno minore et arcte circumscripto, obscuriore atque livido fere rubore, et punctulo albente in medio tumore conspicuo, quod pus fluctuans ostendit. — Aut sicuti Schmidtius ex uberius recte adnotavit experientiae copia, — in casu rariore pus ad palpebram inferiorem delatum conspiciuntur. Cujus quidem jam §pho 118. mentio fuit injecta.

§. 133.

Primis jam suppurationis indiciis in aegroto exortis cataplasmata calida et emollientia cum mica panis albi, lacte et croco parata sacco imponantur, donec abscessus fuerit ruptus aut donec eo etiam res pervenerit, ut abscessus lanceola parva aperiatur. — Plerumque tali in casu saccus abscessu nondum perforatus est, nec ipsius indiget perforatione. Vulnus naturae sanandum relinquatur, et temporis successu simplici tantum emplastro adhaesivo anglico maneat obtectum, donec plane coaluerit. —

Rariore vero suppurationis exitu accedente, quando nempe pus ad ipsam tendit palpebram inferiorem, cataplasmata quidem emollientia simili ratione loco affecto imponantur.

Attamen maturius fiat sectio, quam abscessus ratio illam admittere videtur. Etenim tunc demum sperandum erit, ut pus in inferiorem tela collectum effluere possit. Ostium praeterea linteoli carpti et convoluti ope apertum maneat, donec omne pus fuerit

effusum, palpebraeque tumor penitus disparuerit. Vulnus tunc demum naturae sanandum committatur.

§. 134.

Quando abscessus ratio ex dacryocystitide talis fuerit, ut mucus purulentus in sacco inflammato detentus una per ostium exeat, eoque emisso tumoris sacci deminutio accedat, morbum conspicio primum quidem fistulae lacrymalis initium exhibentem. Attamen non semper in ipsam transit, si inflammationis vehementia fuerit extincta et nasi ductum ex imminuto membranae ipsius interioris tumore apertum reperire possis, et si ficitas narium una secedere incipiat. Abscessus tunc etiam pedetentim sanabitur. Attamen duritiae atque tumore ipsius per tempus quoddam superstitie emollientibus opus erit, donec symptomata ista abscessus sanationem impediunt penitus evanuerint. Quo facto non alia cura opus erit, quam ut morbus naturae benigne effectibus committatur. — Interdum, uti Schmidtus accurate adnotavit, ostium abscessus externum per aliquod tempus apertum servetur, donec interius ipsius ostium penitus fuerit clausum. Quodsi contigerit, id quod ex lacrymarum et muci effluvio extincto cognoscendum erit, ab externo demum abscessus ostio lintei carpti fasciculus amoveatur, quo ostium apertum servabatur.

§. 135.

Alia contra mali ratio erit, si ejusmodi abscessus ex occlusionem ductus nasalis in fistulam abiit lacrymalem. Cognoscitur et continuata narium ficitate et effluvio muci et lacrymarum per abscessum non desinente et difficiliore ipsius abscessus sanatione. Operatione fistulae lacrymalis tunc opus erit. Qua demum peracta causa occlusionis ductus nasalis detegenda erit. Quae si in tumore ipsius membranae interioris posita fuerit, poterit sanari. Quando autem vera ductus concretio adfuerit, nulla amplius spes reliqua erit transitum lacrymarum restituendi,

et aegrotus patienter malum ferat, quod insanabilem dacryostegiam producit. —

§. 136.

Quod fistulae lacrymalis, uti vocatur, operationem attinet, — ista sectione sacci suscipiatur. Quae sectio fiat in ista regione, in qua digiti ante sectionem admoti tactu ipsius sacci locum ex mollitie quadam detexeris, et in cujus latere palpebra superior inferiori adjungi solet. Sectio fiat paullulum transversa, ut inferior vulneris extremitas magis ad palpebram tendat, quam superior; simulque cultellus ita dirigatur, ut vulnus, cujus insignis longitudo adesse debet, versus superiora et inferiora ipso jam primo ictu dilatetur.

Quod si peractum fuerit, sedato sanguinis profluvio firmior linteoli carpti conus et in superiore parte acuminatus in vulnus immittatur, ut illud totum fere repleat, simulque parte anteriore ipsum impleat sacci cavum. Maneat in vulnere die nocteque et emplastro adhaesivo in situ suo retineatur. Usus ipsius in eo consistit, ut vulneris concretio alias tam cito accedens impediatur. — Simul etiam ante immiſsionem linteï in vulnus factam aqua mucilaginosâ cum Laudano per syphonem Anellianam in saccum lacrymalem injici poterit.

§. 137.

Primo jam die per virgulam indagatricem (sondam) in saccum immiſsam ipsius morbus ex parte inquiratur. Altero vero die virgula indagatrix sic immittenda erit, ut in sacco remaneat. Tali autem modo immittenda est, ut ipsius apex primo lateri sacci interno per vulnus imponatur, atque deinde sublato virgulae manubrio ipsius apex ad inferiorem tendat saccum. Attamen hoc vi non agatur aut nimia vehementia, cum alias sacci parietes facillime vulnerentur, sed virgula indagatrix intra duos digitos detenta huc illuc rotetur, donec licuerit altius cum ipsa penetrare. Instrumento sic immisso, ut non ulterius illo

die immitti possit, simul etiam lintei carpti conus juxta illud vulnere denuo immittatur. Attamen ante virgulae immiffionem quolibet die repetitam et ante coni ex linteo parati adplicationem simul aqua laudata per syphonem immittatur, ut eo citius membrana sacci interior, si turgida fuerit ad pristinum reducatur volumen.

§. 138.

Virgula indagatrix quolibet die extrahatur, a muco adhaerente purgetur, et aquae injectione per syphonem facta denuo aut alia paullo crassior ejus loco immittatur. Prima inflammationis vehementia feliciter extincta loco aquae simplicis cum Laudano mixtae solutione lapidis divini cum Laudano parata utendum erit. — Vulnus si interea temporis paullulum magnitudine sua imminutum fuerit, lanceola dilatetur. —

Jam facilius cognosci poterit, utrum obstructio ductus nasalis ex ipso membranae tumore, an ex vera ipsius concretione locum habuerit. Priori in casu virgula indagatrix pedetentim ulterius valet penetrare, et in ipsum nasi ductum transire incipit, praesertim si repetita aquae injectio recte fuerit peracta. Licet tunc ad chordarum transire usum, donec nasi ductus penitus in integrum fuerit restitutus.

§. 139.

Quando sub repetito virgulae indagatricis et injectionum usu eo usque continuata est mali curatio, licet etiam virgulam facile in saccum atque ductum nasalem demergere atque inde extrahere. Tunc demum ad chordas transeundum erit. Prius tenuior eligatur. Apex chordae forfice rotundior reddatur, chordaque ipsa oleo vel saliva inuncta sit, ne duritiae sua vehemens ciet incitamentum. Apex uti virgula indagatrix in saccum immittatur, et pars chordae apici vicina pedetentim per saccum ductumque nasalem transeat. Sensibilitate aegri majore etiam pedetentim chorda ita quidem immitatur, ut chirurgus per ali-

quot temporis momenta quietus maneat, et deinde demum in chordae pergat immiffione. Plerumque repetita fternutatio accedit, qua continuata quietus relinquatur aegrotus. Chordae acumen nunc in nares atque palatum abit ibique vomitum perfaepe folet excitare. Medico tunc officium incumbit, vel acu, vel penna tenuiore in nares immiffa iftam chordae particulam ex nafi ductu prominentem per nares ita producendi, ut per oftium narium chordae promineat apex. Quo facto chordae particula ulterius producat, ut apice forfice feperato ultra pollicis latitudinem promineat chorda. Etenim fi brevior fuerit, mox per mucum et lacrymas emollita decurtatur, et inde fit, ut ad oftium nafi ductus retracta, non amplius arripi poffit, et medicus chordam e facco extrahere novamque denuo fub infigni doloris incremento immittere cogatur.

§. 140.

Immiiffione rite peracta denuo injectio fiat lapidis divini et conus ex linteo carpto paratus juxta chordam in vulnus immittatur, ut illud confervetur apertum. Quolibet die nova chordae particula in faccum ductumque immittatur, protracta per nares ifta parte, quae die anteriore et faccum et ductum repleverat. Immiiffio fiat et digito partem immittendam tenente aut potius dirigente et ope illius partis, quae ex narium oftio prominebat, et quae digitis prehensa extrahitur. Omnia reliqua, et injectio per fymphonem in faccum facta, et novi lintei carpti in vulnus immiffio repetenda funt, quando novam chordae particulam in ductum immiferis nafalem. Chordae pars fequentibus diebus immittenda Laudano femper illinatur, cujus ad membranae ductus nafalis in integrum reftitutionem utilitatem fummam inter Beerii aegrotos mihi obfervare contigit.

§. 141.

Chorda prima per immiiffionem quovis die repetitam abfumta paullo craffiore fimili ratione nafi ductus repleatur. Qua denuo

consumpta respiciendum erit, num libere in ductu moveri possit chorda, num fluida in vulnus injecta juxta chordam in nares una deducantur, et num omne fere muci profluvium ex sacco defierit. Sanatio tunc est peracta. Licet chordam extrahere et vulnus sacci sanare. Conus igitur iste ex linteo carpto paratus extrahatur, et vulneris ostium, si fistulae naturam adeptum fuerit, lapide infernali caute tangatur, donec perfecte fuerit sanatum. — Haec de sanatione occlusionis sacci ex membranae tumore in nasali ductu pendentis.

§. 142.

Alia vero agendi ratione opus erit, si vera ductus nasalis concretio locum habuerit. Ille aegroti status omnem chirurgi respuet opem atque dacryostagiam relinquet insanabilem. Optime agitur, si ipsum sacci ambitum extinguas, eoque modo novam deles inflammationis causam. Quod quidem lapide infernali per vulnus immisso optime peragetur. Nova exinde locum habebit inflammatio, omne sacci lumen concretionē extinguens. — Aegrotus si hoc non permiserit, saltem bis terve in die saccum digito premens fluida ibi contenta per puncta lacrymalia emittat, eoque modo mechanicam dacryocystitidis amoveat causam.

§. 143.

Quando mera locum habuerit fistula lacrymalis, i. e. quando extincto omni dacryocystitidis, tumoris, ruboris atque doloris vestigio ipse abscessus omnia fere inflammationis phaenomena amisit, atque ex ostio fistulae fluidorum in sacco contentorum guttulae prodeunt, — eadem agenda erunt, quae in antecedentibus §phis sunt proposita. Attamen fistulae lacrymalis operatio in primo initio paullulum diversa erit. Etenim saccus ratione jamjam descripta incidatur, atque dein virgula indagatrix immitatur. Deinde vero etiam fistula ad saccum usque incidenda erit. Virgula indagatrix in latere excavata per fistulam ad saccum ducta cultello viam monstrat, qua fistulam ad saccum usque ape-

rire debet chirurgus. Quo facto vulnus fistulae una cum isto sacci linteo carpto repleatur, atque lege artis deinde utriusque instituatursanatio.

§. 144.

Quando porro fistulam habueris cum carie ossis unguis conjunctam, vix sperandum erit, fore ut transitus lacrymarum per nasi ductum restituatur. Etenim malum tam increvit, ut summa totius sacci nasique ductus inde sequatur corruptio. Operatione fistulae peracta cariola pars ossis acumine forficis communis contundatur. Particulae ossis sic separatae vossella extrahantur. Quibus peractis saccus linteo carpto repleatur, unguento digestivo illito, atque suppuratione in superficie ossis vulnerati exorta totum cavum lapide infernali tangatur, donec cum perfecta simul totius sacci extinctione penitus concreverit.

Attamen morbus universalis, si adfuerit, sanandus erit, antequam ad hocce operationis genus accedatur. Siphilis igitur mercurialium usu extinguatur, et scrophularum morbus omnem exigit remediorum et in systema lymphaticum agentium et simul roborantium efficacitatem, fonticulos, balnea, iisque demum rite exhibitis medicus ad mali localis accedat sanationem.

§. 145.

Blennorrhoea sacci iisdem remediis sanabitur, quibus et hydrophis sacci efficies extinctionem. Topicis nempe iis, quae non solum adstringunt et roborant, sed nutritionem quoque partis depravatam in integrum restituunt. Qualia sunt solutio lapidis divini, aqua aluminata, solutio vitrioli albi, quae omnes cum multo Laudano commiscendae erunt. Qualibet hora, vel dimidio ipsius spatii, si tactu digiti antea saccum puriorem reddideris, aliquod guttulae hujus fluidi in angulum internum immittantur, et aegroto supino decumbente tali ratione per puncta lacrymalia absorbeantur. Semel praeterea in dies singulos unguentum mercuriale rubrum et quidem lentis magnitudine oculo

illinatur, cujus particulae simili modo in saccum per absorptionem delatae summam praestabunt utilitatem.

Porro in malo inveterato non solum longo et repetito eorum remediorum usu opus erit, verum inter se etiam invicem per saepe commutentur, ut semper nova et minus consueta in saccum agant incitamenta. Praeterea etiam morbi universalis ratio habenda erit, si una adfuerit, morbi quoque localis auxerit vehementiam.

§. 146

Hernia denique, ultimum istud ex dacryocystitide repetita malum, remediis sanatur et sacci atoniam et blennorrhoeam comitantem tollentibus. Ante omnia igitur remedia usum praestant Spho antecedenti laudata. Attamen non sufficiunt, cum parietis sacci anterioris atonia jam partis extensionem attulerit et pressu tantum sacci sanari possit iterum iterumque continuato. Neutiquam vero opus erit machinis istis varie compositis, quales Sharpiana aliaeque reperiuntur, in quibus modo ingenii mechanici dotes ab earum inventoribus declaratas admirari licebat. Simplex, firmus et oblongior globulus ex linteo carpto paratus et linteo inclusus tumori imponatur, et impositus linteolo atque fascia supra caput faciemque traducta firmetur. Pressus inde fit continuus, mitis, morbumque licet inveteratum et vehementiorem certo temporis spatio extincturus.

LIBER SEXTUS.

De carunculae lacrymalis inflammatione.

§. 147.

Rarissimum est inflammationis in oculo genus, cum saepius vicinae partes, quam ipsum hujus glandulae parenchyma phlegmone corripiantur. Cum aliis ophthalmiis, v. g. ophthal-

mia externa, aut sacci lacrymalis inflammatione vehementiori saepius conjungitur, — tamen morbus tunc magis in integumentis haeret, quam in ipso glandulae ambitu, nec phaenomena profert, quae idiopathicam carunculae inflammationem excipiunt, qualis est abscessus in ejus parenchymate exortus, glandulae tumor aut ejus nutritionis incrementum, quod saepius cultello medicus delere cogitur. Corpora aliena praeterea hanc ob causam carunculae rarius infensa reperiuntur, quia in extremis haeret anguli interni finibus, ibique corpora ista, vel sub initio illapsa, vel ex angulo externo eodem deducta citius eliminantur. Attamen unica fere hujus phlegmones causa in corporibus nititur alienis carunculae parenchyma irritantibus. Quae igitur tantum haecce peragere poterunt, acumine latiori si fuerint praedita atque ipsi glandulae corpori quasi infixi. Praesertim, si fracto corpore acumen in glandula non detectum restat, atque sic ophthalmiatri conamina optato carent successu, cum inflammationis causam corporis istius amotione extinguere nequeat.

§. 148.

Diagnosis morbi facilior. Rubor atque tumor carunculae atque valvulae semilunaris, quae semper inflammationis particeps fit, cum dolore in illa regione locali, qui primo pruriens, mox pungens et flagrans reperitur, prima exhibent hujus morbi phaenomena. Tumor mox ad nucis avellanae magnitudinem usque augetur. Dolor tunc ad ipsa narium extenditur integumenta. Tumor puncta lacrymalia premens, eoque modo ex situ suo movens lacrymarum impedit absorptionem. Inde dacryostagia frequens et perpetuus reperitur inflammationis in caruncula comes. Insigni praeterea duritie sub ipso mali initio tumor praeditus reperitur.

§. 149.

Mox vero rubor tumoris ejusque durities decrescunt atque dolor minor persequitur. Puris generatio nunc locum habuit.

Abscessus mox apparet, punctulo flavido facile cognoscendus. Qui quidem nisi citius aperiatur, et ita sanatio celerior locum habeat, magis ambitu auctus mox omnem glandulam membranque semilunarem confumit, et ita, cum tela pereat cellulosa palpebram inferiorem jungens superiori, Ectropium prioris producit insanabile, quod, cum et puncta lacrymalia eo modo situm suum mutare soleant, dacryostagia perpetua comitatur.

§. 150.

Graviori in casu inflammatio ad vicinum transit saccum lacrymalem atque ipsius phlegmonem producit, propriis signis alibi jam enumeratis facile cognoscendam, remediisque ibidem adlatis sanandam. — Interdum etiam, inflammatione non recte per suppurationem exortam extincta atque nutritione partis glandulosae eo modo graviter depravata, glandula fungosam induit formam, volumen ejus magis magisque augetur, et reliqua simul defunt partis inflammatae phaenomena. Denique et cancrofi ulceris in parte affecta observarunt originem. De quo quidem in singulo capite nobis erit agendum.

§. 151.

Sub primo mali initio, quod quidem medico rarissime sanandum committitur, inflammatio frigoris ope discutienda erit. Quod quidem aqua frigida simplici linteolorum ope imposita peragere solemus. Simul et causa, si fieri poterit, removenda erit, et corporis praesertim alieni ex artis lege ratio habenda.

Attamen, si suppuratio jam inceperit, antea hoc erit agendum, ut ejus incrementum ob causas jam supra allatas impediatur, et simul partis puris generatione adfectae acceleretur sanatio. Cum partis glandulosae natura vix caustici ferat effectus, quo quidem alias abscessus ars aperire jubet, cultello solo utendum nobis erit, talem si aperire decreverimus abscessum. Quo quidem peracto et pure inde emisso, pars aqua saepius abstergetur cum aqua calcis et spiritus vini pauxillo parata. Quibus omni-

bus ad perfectam usque partis in integrum restitutionem erit per-
gendum.

§. 152.

Fungosum vero glandulae corpus ex inflammatione residuum
cauta manu tractetur. Homine alias sano, vegeto, robusto, om-
nisque cachexiae experte primo tentandum erit, num guttula
Laudani semel aut bis per diem penicillo ad partem adfectam alla-
ta ipsius tumoris peragatur discussio. Quibus autem per aliquot
dies repetitis non sine eventu prospero succedente sola tumoris
amotio manu chirurgica peracta sanitatem restituere valebit. Tu-
morem unco aut vossella bene comparata correptum sive cultello
sive forfice Davidiana eo modo separamus, ut et tota pars tumi-
da, si fieri possit, separetur. Quo temporis momento simul vici-
narum partium, punctulorum et canaliculorum praesertim lacry-
malium ea habetur ratio, ut omnis ipsarum laesio penitus evite-
tur. — Sanguinis profluvium satis parvum erit, nec, si validius
fuerit, ullo artis auxilio opprimatur. Quibus peractis et suppu-
ratione exorta vulnus tali modo inflictum lege artis ad sanitatem
reducatur.

LIBER SEPTIMUS.

De Orbitae et de Glandulae lacrymalis inflammatione.

§. 153.

Sub orbitae inflammationis nomine comprehendimus omnium
organorum inflammationem, quae in orbita adsunt, et quae
propterea etiam glandulae lacrymalis inflammationem in se con-
tinebit. Uti Schmidtus jam recte adnotavit ¹⁾, vix vera glandu-
lae inflammatio locum habebit, cum potius tela ipsam vestiens et

¹⁾ Handbuch der Krankheiten des Thränenorgans, p. 133.

in acinorum abiens interstitia phlegmones sedem exhibeat, et cum exinde etiam universa orbitae tela cum illa glandulae cohaerens citius malo corripitur, et ipsi occasionem praebeat inflammationi.

§. 154.

Cum vero haecce tela contineat magnam nervorum copiam, et ad musculos oculi et ad systema oculi ciliare conneantem, cum ipsum vestiatur nervum opticum, cum denique cum periorbita cohaereat, membrana ista meningibus arcta copulatione juncta, — exinde concludes, orbitae inflammationem magno cum irritabilitatis tum sensibilitatis fervore effectus suos exserere debere. Etenim muscoli et vasa satis numerosa orbitae insunt, et exinde phaenomena adparent ex nimia et irritabilitatis et sensibilitatis actione facillime discernenda. Propterea etiam morbus majore vehementia auctus semper phrenitidis symptomata exhibebit, cum et meninges et ipsum adeo cerebrum in regione thalami nervorum opticorum inflammationis magis minusve participes fieri soleant.

§. 155.

Talis reperitur tam gravis morbi decursus. Aegrotus primo oculi dolorem persentiscit prementem et tempora occupantem, et, sicuti quidam voluerunt, pone oculum et in averfa oculi parte locum habentem, uti aegroti quidam ipsum describere sunt conati. Orbitam sub doloris incremento nimis parvam aegrotus accusat, ut quasi bulbus ex ipsa protrudi videatur. Apparet simul oculi siccitas, quae eo tempore, quo dolores crescunt, simili modo augeri solet, et aegrotis maximam creat molestiam.

§. 156.

Sub ipso doloris incremento etiam febris accedit inflammatoria, cum pulsu duro, celeri, frequenti, secretionum suppressione magis minusve insigni, somni absentia aliisque symptomatibus gravioribus conjuncta. Dolor ad furorem usque augetur,

totum occupat affectum capitis latus, ad totum denique caput cum insigni aegrotorum cruciatu extenditur, donec ad delirium aegroti delabantur, quod sub magno morbi incremento insigni cum vehementia accedere solet. — Interea temporis, quo malum tali ratione etiam universi corporis labem adducit, palpebra superior tumere incipit, et sub ipso tumore cum inflammatione incremento cutis palpebrae livida fit, durior atque quasi splendens. Quae tumore vehementia per saepe etiam interioris oculi impedit disquisitionem.

§. 157

Exitus mali nunc triplex reperitur. Modo sub phrenitidis perfectae symptomatibus aegroti animam exspirant, — modo morbi vides in abscessum oculi transitum, — modo denique ophthalmitis perfecta orbitae inflammationi adjungitur, et bulbi suppuratio cum abscessu orbitae conjuncta accedit.

Si orbitae abscessus tantum apparet, in tumore palpebrae superioris prima habebis puris secreti indicia, atque suppurationis vestigia. Febris simul vehementia decrescit, doloris remittitur furor, et in pulsantem magis solet abire, et abscessus si rite fuerit apertus saepissime morbus sic sanari solet, ut et vitam et oculi formam et quandam adeo visus facultatem magis minusve integram retineant aegroti. Apertione omissa vero apostematis pus ita collectum mechanica ratione maximam denuo excitat inflammationis vehementia, quae citius in phrenitidem abiens aegrotum interimit. Sectione cadaveris instituta et lobum cerebri anteriorem cum meninge inflammatum et puris cum in cranii superficie tum in orbita collectionem videbis.

§. 158.

Quando autem et oculi bulbus mali particeps fit, et quando ophthalmitis sincera orbitae adjungitur inflammationi, haec symptomata fere adparent. Leviter quidem rubet bulbi superficies et pupilla fit angustior non sine impedita iridis mobilitate

atque visus deminutione. Quod malum eo magis augetur, quo majora capiuntur et doloris et febris inflammatoriae incrementa. Mox scintillarum sensus ante oculos adparet, atque fulgurum imagines aegros jam penitus fere obcoecatos divexant. Eodem tempore, quo abscessus orbitae originem cum febris atque doloris deminutione animadvertimus, etiam hypopii gravissimi symptomata adparent, eoque modo, quo in capitibus de Iritide et de Ophthalmitide dictum fuit, ipsam turbare incipiunt oculi formam. — Talem et tam varium morbi gravissimi exitum animadvertere licet.

§. 159.

Quae cum ita sint, etiam prognosin habebis in omni ejusmodi malo minus faustam, quod et vitam et ipsam videndi facultatem et oculi formam attinet. Meliora praedicere licet, quando aut inflammatio minima fuerit, aut in abscessum transferit ad exteriora penetrantem atque sic locum habuerit parvis evacuationibus. Melior porro adparebit prognosis, si non ophthalmitis malo fuerit adjuncta, — quod vero rarissime locum habebit, cum inflammationis vehementia vix partem ab organis inflammatis vestitam intactam relinquat. Etenim bulbo vix aut minori saltem gradu affecto etiam bulbi forma manet integra, et si malum absque nervi optici depravatione per inflammationem orta locum habuerit et visus integer manet, aut in amblyopiam modo leviolem morbus transit. — Prognosis porro laetior efformanda erit, si primae jam febris hoc malum comitantis vehementiae rite recteque obviam ire eamque sedare licet, — cum exitus inde semper pendeat felicior.

§. 160.

Contra pejora adnuntianda sunt, si major febris vehementia vix poterit sedari, aut si medicus tunc demum accessitus fuerit, quando mali exitus jam in typho conspicuus cernitur.

Tunc, sicut in isto casu, ubi vera phrenitis malo adjuncta fuerit, vix vitae conservandae spes affulgebit. —

Oculi porro visusque certam timeas extinctionem, si non orbita tantum, sed totus etiam bulbus fuerit inflammatus. Visus citius perit, quam mali vehementia infringi potuisset, et bulbi universi suppuratio citius etiam ipsam ejus adducit destructionem. — Hoc saltem certissimum erit, in omni orbitae inflammatione eventu contentum esse debere medicum, ubi perditio visu atque extincta oculi forma aegrotus vitam suam retinuit.

§. 161.

Quod mali curationem attinet, ea et localis esse debet et assiduam febris universalis exigit deminutionem. — Quod febrem attinet, ista sub initio venaesectione largiore et, si aegroti status postulaverit, repetita, diaeta aquosa, tenui, acidulata, alvum ducentibus antiphlogisticis, et calomelis usu largiore cum inunctionibus unguenti neapolitani conjuncto, donec vestigia ptyalismis adparuerint, — indigebit. Venaesectionibus denique praegressis, febrisque fervore jam sedato, si dolores nimii adhuc superstites manserint, opiatum certam poterit adferre opem. Cura porro localis posita sit in larga et repetita hirudinum admotione, quae venaesectioni optime solet adjungi, in unguenti neapolitani supra orbitam inunctione et cataplasmatum emollientium et calidorum adplicatione, — si ophthalmidis nondum apparuerint vestigia. Quando autem ophthalmidis una adparuerit, a cataplasmatum usu penitus abstinenceatur, et calor siccus facculorum ope adplicandus unaque aqua simplex ophthalmica cum Laudano parata adhibeantur. Quibus omnibus pergendum erit, donec vel malum discussione finitum fuerit, vel prima jam abscessus orbitae vestigia adparuerint.

Quo quidem suborto et cataplasmata amollientia sedulo imponantur et abscessus, quam primum hoc fieri potuerit, lanceola aperiatur et deinde artis lege per tempus certum apertus ser-

vetur. — Quibus omnibus, si qua morbi gravioris sanandi spes affulserit, certior ejus expectanda erit sanatio.

LIBER OCTAVUS.

De Ophthalmia externa idiopathica.

§. 162.

Sub ophthalmiae externae nomine inflammationis genus intelligitur, quod externas bulbi membranas, conjunctivam praesertim, scleroticam, corneam occupare solet, atque phaenomena exhibet, secundum causas morbum producentes, et ex varia hominis aegroti natura quam maxime diversa. Frequentissimum omnium ophthalmiarum genus nominari meretur, cum ex ipsa plerumque reliqua etiam exoriantur oculi inflammationum genera, quae ob singularem morbi et universi corporis rationem etiam diversa reperiuntur. Ita ex ophthalmia externa oriri solent et ophthalmoblennorrhoeae et ophthalmiae venerea, arthritica, scorbutica, scrophulosa. Tunc in aegrotis universi corporis morbo laborantibus citius seriusve evanescent sincera ophthalmiae externae idiopathicae symptomata et phaenomena pedetentim accedunt, quae quamlibet singularem ophthalmiam cum corporis labe conjunctam adnuntiant; uti mox in sequentibus uberius exponetur.

§. 163.

Interdum et interna bulbi inflammatio huic externae succedit, causis praesertim, quae hancce externam producebant, simul in interna oculi organa agentibus. Saepissime etiam cum palpebrarum labe juncta apparet, ut blepharophthalmia vel glandulosa, vel erisipelatosa comes ejus reperiatur. Cujuslibet mali cum ipsa conjuncti cura et huic ipsius curandi methodo erit adjungenda.

Varii quidem hujus inflammationis occurrunt gradus. Bee-rius illam in veram et spuriam dividebat. Sub verae quidem nomine comprehendit eam, quae a primo initio sola in externis bulbi haeret membranis, et cum conjunctivae bulbi tumore conjuncta adparet. Spuriam contra vocat illam, quae a palpebris inde et a blepharophthalmia originem ducens, huic morbo primario succedaneus quasi et symptomaticus accedit morbus. Rarius tamen sine ulla palpebrarum inflammatione ophthalmia locum habebit externa, cum arcta conjunctio inter bulbum externum et palpebras per conjunctivam utrasque partes vestientem orta saepius morbum excitet et palpebras et bulbum externum una afficientem. Ophthalmia externa in iis frequenter casibus absque palpebrarum inflammatione apparebit, ubi laesionem bulbum externum modo adficiantem habueris, et ubi ophthalmia, uti vocatur, traumatica partem inceperit occupare ab incitamento quodam laesam. Uti praefertim in laesione bulbi per corpuscula observavimus aliena.

§. 165.

Causae ophthalmiam externam idiopathicam producentes vario numero reperiuntur. Qualia sunt corpuscula aliena in oculum illapfa et vi mechanica bulbum irritantia, particulae ferri inter labores fabrorum aliorumque oculo ita admotae, ut aut conjunctivae bulbi firmiter inhaereant, aut illam latere tangant acuminato, — particulae vitri contusi aut ligni scissi ulla quadam ratione et simili modo ad oculum usque penetrantes, inserta inter oculum et palpebras haerentia, cilia palpebrarum aut inversa aut tali modo progerminantia, ut ipsam tangant superficiem bulbi externam, id quod in trichiasi et entropio reperitur, — sive corpora mechanica et chemica ratione simul aut chemice tantum conjunctivam bulbi laedentia, uti particulae calcis vivae vel pulveris sternutatorii ex herba nicotianae et q. f. a. Denique etiam

humilis acrioribus, quorum guttulae oculum tetigerunt, ophthalmiae externae saepius observavimus originem.

§. 166.

Causae a labe universali pendentes nec immediate oculum ipsum proxime afficientes, neutiquam huc pertinent, cum non ophthalmiam externam idiopathicam, sed potius symptomaticam efficiant. Frequentissime illa oritur ex abnormi cutis per aëris accessum ratione, quae ophthalmiam catarrhalem et rheumaticam oriri jubet. Alia autem nititur in febre totius corporis, quae singularem in membranas oculi externas effectum exserit. Quale damnum adferunt morbilli, scarlatina, variolae. De quibus omnibus in singulis agetur capitibus, in altera opusculi parte contentis.

§. 167.

Varii reperiuntur ophthalmiae externae gradus, qui quidem singuli diverso decursu incedentes et variam exigunt prognosin et diversam requirunt medicamentorum rationem.

Prima atque levior sub Taraxeos nomine inter nos celebratur. Conjunctiva bulbi praecipuam exhibet ejus sedem. Vasa ejus undique sanguine referta conspiciuntur, et ex ambitu bulbi externo undique ad corneam concurrentes. Sclerotica simili modo majorem vasorum sanguiferorum ostendit actionem. Attamen, cum tenuiora reperiantur, non tam distincte eorum conspiciere vales decursum, sed tantummodo sclerotica ipsa rubore quodam pallidiore et singulari perfunditur. Quapropter in tali inflammationis externae gradu, post rete vasorum conjunctivae sanguine refertorum rosaceum vides bulbi exterioris, si corneam exceperis, adspectum, ut ita vasa conjunctivae supra superficiem leviori rubore perfusam extensa conspiciantur.

Vasa ista bulbum in Taraxi obtegentia in conjunctiva tantum locum habere exinde videbis, bulbum si saepius ab aegro huc illuc moveri jubeas. Etenim in illis praesertim conjunctivae bul-

bi partibus, quae illi palpebrarum propiores sunt, quandam situs vasorum mutationem observabis, quae ex laxioris conjunctivae extensione et ex motu bulbi ipsa obtecti originem ducit et quae certissimum medico indicium erit, vasa haecce non in sclerotica sed in sola bulbi conjunctiva adesse.

§. 168.

Leviora praeterea aegroti observant ophthalmiae externae in Taraxi signa. Primo aeger de pruritu quodam conqueritur, in oculi ambitu locum habente, qui talem quidem sensum excitat, qualem corpusculum alienum aut arenula oculo illapsa solet exhibere. Quapropter in ophthalmia rheumatica et catarrhali multi aegrotorum corpusculum alienum oculo illapsum esse autumantes de ejus remotione consilia agitarunt. Sensus iste pruriens magis magisque augetur et tandem in dolorem abit pungentem et flagrantem. Praecipue augetur sub quolibet oculi et palpebrarum motu, sine dubio, si frictio palpebrarum et bulbi externi locum habuerit, quae talem excitat dolorem. Dolor iste in superficie modo haerens mox augetur, Taraxis si in Chemosis aut etiam ipsam Iritidem aut in bulbi inflammationem transierit. Sed tunc non amplius Taraxin habes, imo potius aliud inflammationis genus, de quo quidem alio in loco differetur.

§. 169.

Semper aucta lacrymarum secretio conspicitur in Taraxi, — sicuti et muci ex glandulis meibomianis secretio paullo major adesse videtur, si vel palpebrarum conjunctiva a morbo immunis reperiatur. Saltem hoc nobis monstrare videtur symptoma istud, quod aegrotis Taraxi correptis candelarum lumen circulo splendente cinctum demonstrat, ut ita luminis radii fluido mucoso corneae superficiem obtegente alio modo frangantur, quam alias in statu oculi saniore fieri solet. — Lacrymarum secretio si sublata fuerit, eo graviolem monstrat ophthalmiae externae gradum a taraxi genuina jam longe abhorrentem atque Chemoseos et Oph-

thlmitidis praesentiam adnuntiantem. De Xeromate igitur, uti tale symptoma vocari solet, alio in loco a nobis sermo erit instituendus.

§. 170.

Taraxis praecipue adest in omni ophthalmia catarrhali et rheumatica, nec si in graviolem abierint oculi labem ultra hujus morbi fines malum extenditur. Taraxis praeterea in omni ophthalmiae deuteropathicae, uti o. venerea, arthriticae, etc. primo initio reperitur. Denique etiam primum comitatur cujuslibet ophthalmiae traumaticae stadium, quod interdum in sola consistit taraxi atque illa terminari solet, — interdum etiam in alias transit ophthalmiae traumaticae species.

§. 171.

Taraxis quando augetur, non amplius tali nomine digna in alias transit ophthalmiarum species, qualis est praesertim Chemosis et Ophthalmoblennorrhoea, vel etiam morbo ad interna oculi organa progressu, Iritis et Ophthalmitis perfecta, quae externae oculi inflammationi adjunguntur.

Si autem Taraxis ad sanationem proclivior reddita decrescere incipit, primum sanitatis recurrentis signum et in dolore imminuto et in secretionis lacrymarum vehementia conspicitur decrescere. Dolor pedetentim evanescit, secretio lacrymarum ad ordinarium fere redit statum, et rubor bulbi magis magisque pallefcere incipit. In singulis jam exterioris bulbi locis vasorum sanguine turgentium copia deest, donec tandem versus angulos tantum, aut in superiore vel inferiore bulbi margine conspiciantur, et in omnibus demum bulbi regionibus, morbo penitus jam extincto, oculum fugiant spectantis.

§. 172.

Attamen non semper tam felici successu ophthalmiae externae symptomata decurrunt. Graviori in casu Taraxeos habemus in

Chemosis transitum, cujus sub nomine inflammationis gradus comprehenditur, symptomata exhibens ab illis Taraxeos longe diversa.

Primum Chemoseos ex Taraxi initium et conjunctivae tumore incipiente et bulbi ipsius siccitate et doloris incremento cognoscitur. Sicuti omnis inflammatio vehementior in ulla parte secer-nente haerens secretionis ejus suppressionem magis minusve insignem efformat, ita etiam Chemosis bulbi exterioris secretionem, i. e. illam feri mucique tenuioris penitus tollit. Sine dubio propter palpebrarum consensum glandulae simili modo affectae mucum vel plane nullum vel multo pauciorum, quam par esset, secer-nunt, talique modo faciliorem reddunt morbi diagnosin. Bulbi inde oritur siccitas insignis, quam veteres Xeroma apellarunt.

§. 173.

Conjunctiva bulbi praeterea omni ex parte et aequali cum superficie tumere incipit. Attamen conjunctiva corneae magis stricta atque densa solam exsurgere finit membranam scleroticam obtegentem et hucusque immutata in secundo demum chemoseos stadio symptomata exhibet, quae ejus mutationes per inflammationem factas annuntiant. Hinc fit, ut tumor conjunctivae magis magisque auctus ipsam valli instar in omni corneae extremitate affurgere cogat. Conjunctiva bulbi tali modo extensa corneam obtegere incipit scleroticae magis vicinam. Quae si facta fuerint, et ambitus corneae minor videbitur, cum tumore isto conjunctivae paullulum elevato veros demum conspiciere poteris corneae fines, eosque ejus regionis, quae ipsam cum sclerotica magis vicina conjungunt.

§. 174.

Color hujus tumoris in conjunctiva est maxime rubicundus, attactu duriusculam et strictam cognosces tumoris superficiem, et gravis dolor vix ullum permittit et membranae tumentis attactum et crebriorem impedit palpebrarum apertionem. Quibus

omnibus, sicuti et bulbi siccitate Chemosis facillime ab Ophthalmoblennorrhoea dignoscere valebis. Etenim in hacce ophthalmiae specie etiam conjunctiva non aequali modo extensa et tumida reperitur, — cum lobulos formet singulares corneam anteriorem a latere obtegentes, et in ipsa superficie, quae palpebris obtegitur, inaequalis, rugosa et gibbera quasi conspiciatur, — et tumor conjunctivae aut pallide rubeat, aut, quod praesertim in ophthalmia scorbutica videmus, in violaceum tendat colorem, — et tumor ipse flaccidus sit et rudem adeo ferat attactum, ideoque etiam faciliorem admittat palpebrarum aperturam, — et mucī insignis adsit secretio, nec unquam ulla vel levissima Xeromatis indicia adpareant.

§. 175.

Attamen cornea ejusque conjunctiva in primo morbi stadio non omnis phaenomeni morborum expers reperitur. Vasa ejus majore sanguinis copia irrigantur. Inde vides, quo magis auctus fuerit conjunctivae tumor etiam perspicuitatem corneae imminutam, eamque sub inflammationis incremento levi rubore tinctam, ut adeo valis unius alteriusve in illa cognoscere valeas decursum. — Quae sunt primi Chemoseos stadii phaenomena.

Dolor oculi hocce tempore magis magisque augetur, et praesertim insigni cum vehementia aegrotos vexat, si oculum inflammatum aperire conati fuerint. Una febris accedit universi corporis per Chemosis exhibens irritationem, quae magis minusve insignis inflammatoriae febris symptomata initio praebet, atque cum bulbi inflammati recta curatione tum etiam methodo antiphlogistica bene adhibita erit sananda.

§. 176.

Morbo talem ad gradum provento nec recta adhibita medendi methodo secundum ejus accedit stadium, quod vero rarius solum, sed saepius cum aliis oculi inflammationibus conjunctum apparebit. Etenim externarum oculi membranarum labes tanta

cum vehementia effectus suos in omnes bulbi partes exferit, ut totius oculi inflammatio aut saltem iritis, seu partium intra humorem vitreum et corneam positarum phlegmone chemosi adjungatur. Quapropter etiam secundum hujus mali stadium saepius hypopion totiusque bulbi colliquationem in comitatu suo habebit.

Secundi chemoseos stadii symptomata haec sunt. Puris intra laminae corneae secretio primum ejus exhibet signum. Cornea flavescens tunc adipiscitur colorem, qui vero in uno alterove loco magis flavidus unius aut adeo plurium abscessuum intra corneae laminae subortorum locum designat. Quibus pedetentim auctis et perspicuitas corneae penitus perit et ejus crassitudo tali modo augetur, ut laminae ejus pure distentae ter, quater aut quinquies adeo pristinum corneae diametrum valeant superare.

§. 177.

Simul etiam materiae purulentae in conjunctiva affecta incipit secretio. Modo abscessus in ipsa suboriuntur membranae tumentis tela cellulosa, modo purulenta materia, si vel pauca fuerit, ad margines saltem conjunctivae, ubi valli instar corneam includebat, secernitur, modo in omni adest tumoris superficie et chemosis perfecta exhibet ophthalmoblennorrhoeae symptomata. Tali enim in casu chemosis saepissime, si in secundum stadium transgressa fuerit, abit in ophthalmoblennorrhoeam.

§. 178.

Morbo ad talem gradum crescente exitus reperitur ex secretionem abnormi diversus. Hypopio et bulbi colliquatione a morbo concomitante suborta non solum visus perit, verum etiam ipsa oculi nutritio atque forma, et exinde inflammatione sanata et oculi atrophia locum habebit, et perfecta bulbi per ipsam successu temporis extinctio. — Morbo autem in externis modo oculi partibus haerente atque chemosi sola atque genuina praesente alius reperitur morbi decursus, ipsam oculi formam adhuc in-

tegram servans, si vel corneae obscuratione visu destituti fuerint aegri. Dolor concomitans pedetentim decrescit, et tumor conjunctivae ex parte tandemque penitus imminuitur. Plurimis abscessibus corneam obtinentibus ii vel rumpuntur atque pure effuso ulcus remanet purulentum et magis minusve profundum et intra corneae laminae extensum. Vel abscessu non apertus pedetentim resorbetur. In utroque casu locus corneae tali modo affectus obscurationem splendide albam aut adeo striis subcaeruleis vel rubidis tinctam relinquit.

§. 179.

Qui quidem decursus est secundi chemoseos stadii, in quo, si vel recte fuerit tractatus aeger, rarius visum integrum retinebit. Quando autem in primo jam morbi stadio recta medendi methodo aegrotis auxilium tulerit medicus, tumor conjunctivae cum Xeromate magis magisque evanescit, dolor pedetentim imminuitur, atque perspicuitas corneae sanguine vasa extendente paullulum imminuta denuo redit. Donec morbus ad ipsa redierit Taraxeos symptomata, cujus jam supra injecimus mentionem.

§. 180.

Haec de decursu atque phaenomenis ophthalmiae externae idiopathicae. Ad ophthalmiam externam pertinent porro Erysipelas oculi, atque Oedema oculi. Attamen notionem, phaenomena atque medelam utriusque speciei in capite de ophthalmia catarrhali lubentius exponemus, cum semper fere ex causa catarrhali originem ducant, eamque ob causam ophthalmiae catarrhali sint adnumerandae. Diversa conjunctivae bulbi per morbum mutatio, quae et summum inter Taraxin et Chemosin discrimen ponebat, et hasce ophthalmiae catarrhalis species distincte sejungit, medicoque in diagnosi vix errorem committere finit.

§. 181.

Nunc ad prognosin in Taraxi et in Chemosi formandam pergamus. In priore longe laetior praecipue medicum ob causas morbum producentes respicere jubet, Laetior erit, si suborta Taraxi traumatica haec noxia incitamenta, quae ipsam adferunt, citius, sub ipso mali initio, et sine ulla rudiori tractatione amovere valemus, laetior, si ipsa causa morbum producens tam lenta atque mitis erat, ut in externas modo oculi membranas, neutiquam vero in interna bulbi organa effectus extenderet suos. Contraria et pejorem prognosin requirunt, cum Taraxis facillime ad graviolem transeat inflammationis gradum. Felicior porro morbi decursus erit, hominem si occupaverit alias sanum. Etenim vitia universi corporis et diversum saepissime atque multo periculosiorem exhibent ophthalmiae decursus, si quidem ophthalmia venerea, arthritica, scrophulosa, scorbutica etc. in hominibus tali morbo laborantibus saepissime ex Taraxi suboritur, et primum ipsarum stadium semper ex simplici Taraxi conspicitur compositum.

§. 182.

Quod porro prognosin in Chemosi attinet, ea nititur in ipsius mali gradu et in ejus medela. Malum, si in primo tantum stadio versatur, melius et feliciori cum successu sanabitur, quam si secundi jam stadii initia accesserunt. Chemosis porro feliciorem saepe eventum eam ob causam exhibebit, — quia in ipsa cornea non tam cito perspicuitate sua orbat, primumque morbi stadium non tam cito in secundum abit stadium cum secretionem abnormi conjunctum, — uti hoc in aliis ophthalmiis gravioribus observare licet. Morbus praeterea feliciora praedicere sinit, si externae modo oculi membranae affectae reperiuntur, partibus bulbi internis adhuc integris, nec iritis aut totius bulbi inflammatio una accesserunt. Pejor contra exitus imminet, cornea jam in secundo morbi stadio pure atque abscessibus referta. Etenim, si vel pus fuerit resorptum, forma-

que oculi retenta, ex abscessibus residuae manent cicatriculae magis minusve insignes omnemque visum intercludentes, ut ita vel tota cornea subcaerulea reperiatur.

§. 183.

Hoc praeterea monendum erit, in aegrotis dyscrasia quadam singulari totius corporis affectis Taraxin rarissime in Chemofin abire, sed contra in venereis, arthriticis, scorbuticis ophthalmias singulari modo decurrentes producere, quorum infra mentio injicietur. Simili modo in debilitato corpore et in scrophulosis plane non Chemoseos observabimus originem, — sed tunc Taraxis aliis quibusdam causis in illam agentibus in ophthalmoblennorrhoeae symptomata solet abire. — Chemosis omnino locum habebit in aegrotis vegetis et robustis atque insigni systematis irritabilis vigore fibraeque stricta ornatis, atque universali destitutis corporis labe. Unica esse videtur oculi inflammatio, quae medendi methodum admittit inflammationibus in reliquo corpore obviis adaptatam, quaeque remediis antiphlogisticis, in quibus simul sensibilitatis oculi recte ratio habita fuerit, feliciter poterit removeri.

§. 184.

Quod Taraxeos idiopathicae attinet curam, ea prae caeteris in causarum eam producentium nititur amotione. Quae cum maxima ex parte in corpusculis alienis oculum tangentibus positae sint, ante omnia quaedam regulae proponendae erunt, ipsorum amotionem maturantes.

Corpuscula aliena mechanico modo irritantia oculum inflammatum reddere valent, modo si spatium obtinuerint, inter bulbum oculi et palpebras interjectum, nec tamen firmiter haerentia facilius e loco adfecto amoveri solent, — modo si acumine quodam corneae aut conjunctivae scleroticae tali ratione impacta fuerint, ut oculis apertis facilius detegantur, modo si in conjunctiva palpebrarum aut eo in loco, ubi conjunctiva

bulbi cum illa palpebrarum concurrit, haerentia, vicinas vellicaverint partes. — Denique etiam corpora quaedam chemica ratione oculum irritare valebunt.

§. 185.

Prima igitur classis corporum alienorum, quae Taraxin excitare valent, inter bulbum oculi atque palpebras detenta facilius huc illuc moventur. Iis praesertim adnumerantur arenulae, infectula etc. Tali modo in oculum illapsa. Remotio ipsorum facili peragitur opera, cum ipsa lacrymarum secretio aucta et ab iis provocata huc conferre videatur.

Etenim lacrymis bulbum irrigantibus haecce corpuscula angulo oculi interno magis magisque appropinquantur, id quod lenta et saepius repetita oculi clausi trituratione facili levare solet negotio. Quae si non parvo suffecerint temporis spatio, injectionibus aquae aut lactis tepidi per syphonem in angulo oculi externo factis saepiusque repetitis remotio corporis alieni facillime maturabitur.

§. 186.

Attamen non semper tam facile peragitur corporum alienorum ex oculo remotio. Interdum, si latere aut apice valde acuminato praedita fuerint corneae aut conjunctivae scleroticam vestienti firmiter impacta haerent. Prae caeteris hoc locum habebit particulis ferri inter labores fabrorum ferrariorum aut ulla alia occasione cum vehementia quadam oculo illapsis, quae quidem, quando simul candentes fuerint, non mechanice solum, verum etiam initio simul chemice oculum adficere solent. Cognoscas punctulum nigricans corneae aut scleroticae superficiem obtinens. Gravior quidem diagnosi erit, si corneae inhaeret, si iridis color obscurior atque particula ferri admodum minuta reperitur. Attamen oculo attento, et si bulbum a latere saepius huc illuc motum adspexeris, — errorem facili vitabis negotio.

§. 187.

Ejusmodi corporis ferrei remotio artis legibus tali modo peragitur. Homine sellae imposito atque adjutore tali modo, quo in cataractae operatione fieri solet, caput palpebramque superiorem aegri tenente, medicus inferiorem detrahit palpebram, et oculum firmum tenere et in unum locum dirigere aegrotum jubet. Deinde lanceola Beeriana, qua alias lentis capsula in extractione aperitur ad hominis oculum ducta corpusculum ferreum tangere et caute ex vulnuscule, quod ipso inflictum fuerat, elatum amovere studet. Oculus quidem per aliquod temporis spatium inquietus mobilitate sua medicum solet impedire, tamen patienti medico mox majorem quietem, eaque ratione etiam felicioris corpusculi amotionem sine ulla alia oculi laesione concedit. — Corpore sic ex loco suo amoto et in bulbi superficie adhuc superstiti, linteoli ope celerrime ex oculo amovetur.

§. 188.

Particula ferri, si per aliquod jam temporis spatium oculo fuerit impacta, in calcem seu oxydum flavescent, ut vocant, magis minusve mutatur. Tali in casu saepe fit, ut pars particulae tantum lanceola amoveatur, pars in calcem mutata ad vulneris latera remaneat. Tunc medicus praesertim etiam hancce particulam amovere adgrediatur, quia alias inflammatio tam gravis oriretur, quam quae esset timenda, si totum corpus in oculo remanisset. — Quando enim particula ferri tota in oculo restiterit, nec chirurgica manu sit amota, inflammatio magis minusve insignis exoritur. Tunc corporis amotio sola suppuratione, in vulnere ipso excitata, perficitur. Corpus antea firmiter impactum mox ex vulnere decidit, et lacrymis profluentibus ex oculo amovetur. Quando in cornea haeserit, pristinam ejus nunc reperies sedem, quae in fovea paullulum obscurata consistit, et quae in ulcus abit, non sine corneae abscuracione sanandum.

Attamen non semper tam facili negotio corporis alieni et membranae impacti remotio peragitur. Interdum tam profunde penetravit, ut adeo cornea perforata in cameram oculi anteriorem et in ipsam iridis substantiam corpus penetraverit alienum. Quo quidem in casu tristiore graviora etiam accedunt symptomata, majusque ex ophthalmia periculum. Medicus ante omnia corpus alienum in parte prominente vossella capere atque sic ulla quaque ratione studeat amovere. Quod si non peragi poterit, ad aptiorem ophthalmiae subortae curam respiciat, atque suppuratione vulneris excitata corporis ipsius feliciorum expectet amotionem. Attamen semper prognosi utatur infausta aut saltem ancipiti, cum ob ophthalmiae subortae vehementiam, quae eo graviores sanationem admittet, quo minus causae ipsam efficientis amotio successu felici fuit peracta, — tum etiam ob partium internarum laesionem magis minusve insignem, quae aut cataractam aut amblyopiam amauroticam aut amaurosin ipsam et q. s. a. pernicioso effectu suo facilius excitat. — Caeterum species ophthalmiae gravioris ex simplici eaque externa tali in casu suborta secundum methodum, singulo in capite luculentius expositam, tractetur.

Alio in casu corpus alienum in conjunctivam scleroticae immersum vulnus ibidem ob laxiorem membranae fabricam inaequale atque scissum inflixit. Quae quidem vulnera, cum multo graviores excitare soleant inflammationis externae gradum, saepiusque Chemosin ipsam et deinde Ophthalmoblennorrhoeam inducant, medicus ante omnia cum ipsius corporis remotione etiam vulneris naturam immutare eamque sanatu faciliorem reddere studeat. Quod quidem eo modo peragendum erit, ut corpusculo et membranae laesae parte vossella capta hancce eo in spatio, ubi laesa conspicitur, forfice separet Davieliana. Quo

modo vulnus suboritur purum et bene lectum, quod nec inflammationis pericula adducit, nec difficulter erit sanandum.

§. 191.

Alia porro agendi ratione opus erit, si corpus alienum non in conjunctiva bulbi, sed illa in parte haeserit, qua conjunctiva bulbi in illam palpebrarum abit, aut in ipsa palpebrarum conjunctiva.

Omnis gravioris impedimenti expers erit sanatio, corpus si in vicinia palpebrae inferioris sedebat. Etenim palpebra deorsum retracta facili detegitur negotio, praesertim, si bulbum oculi sursum movere jusseris, ut totus in conspectum veniat angulus, a conjunctiva palpebrarum bulbum tangente formatus. Pro varia corporis ratione, si tali modo detectum fuerit, hoc aut vossellae ope extrahitur, aut aquae tepidae eluitur injectionibus.

§. 192.

Multo gravius autem saepe negotium in corpusculi alieni remotione exoritur, quod inter palpebram superiorem atque bulbum retentum fuerit, imprimis, si firmitus conjunctivae haeret impactum. Etenim palpebra superior multo difficiliore opera tali modo retrahitur, ut internam ejus superficiem ex parte detegere valeamus, et ipsum anguli spatium multo profundius est, atque magis in superiori parte extensum, quam ut omni opera penitus distingui queat. Attamen etiam in tali casu omnis opera in corpusculi alieni amotione nitatur. Quo melius igitur ipsius situm distinguere valeamus limbo ciliisque digito indice et pollice prehensis palpebram omni modo a bulbo, capite aegroti paullulum reflexo, retrahere studemus. Qua quidem ratione internam palpebram maxima ex parte detegere valeamus, praesertim si bulbus ad inferiora fuerit deflexus. Corpusculum tali ratione feliciter detectum aut vossella aut cochlearis Davieliani tenuioris ope, quod inter bulbum et palpebram

introducitur et cujus concava superficie corpusculum istud capere studemus, aut injectionibus demum aqua tepida factis amovendum erit.

§. 193.

Quando autem vel omni opera recte adhibita neutiquam detectum fuerit corpus, quod oculum tali modo adficiebat, — amotio ejus tali modo promoveatur, ut sine graviore bulbi irritatione et sedem mutet suam et deinde ex oculo eluatur. Quod quidem peragitur et frequenti bulbi motu huc illuc facto, et repetitis injectionibus aqua lacteve factis et cauta cochlearis Davieliani tenuioris introductione in interstitium oculi laudatum ita quidem facta, ut concava ejus superficies ad angulum oculi internum transducatur, et sic corpusculum, si ipsa captum fuerit, ad ipsam aptius reddat ex oculo remotionem. Attamen, quo minor cochleari fiat oculi irritatio, palpebra ipsa a bulbo paullulum amota teneatur, si istud cochlear inter illam atque bulbum traducere inceperis. Quibus omnibus rite recteque peractis atque saepius repetitis, si vel ipsum neutiquam detexeris corpus, tamen istius amotionem mox ex singulari irritationis dolorisque immutatione observabis, et tunc relicto oculo quietiore ab omni ulteriore oculi perscrutatione erit abstinendum.

§. 194.

Attamen corporibus alienis oculum irritantibus, praesertim si acutiora et acuminatis lateribus praedita fuerint, symptoma frequens accidit, quo corporis amotio initio penitus impeditur, spastica nempe palpebrarum contractio, omnem oculi respuens aperturam. Vi mechanica nullo modo eam tollere valebis, et si vel initio tale quid conatus fueris, fructum tantummodo huncce inde percipies, ut inflammatio oculi mirum quantum exinde augeatur. Qua quidem occasione remedium longe praestat, in reliquis ophthalmiarum speciebus cane pejus et angue fugiendum, cataplasmata nempe ad emolliendum ex mica panis albi cum lacte

et pauxillo croci parata, calidaque oculo affecto imposita. Quando ex parte calorem amiserint, cum aliis calidioribus permutentur, donec dolores cum spasmo isto conjuncti evanuerint, atque imminuta sensibilitate nimia oculi apertio minus impedita ulteriorem concedat et disquisitionem, et corporis alieni, si fieri poterit, amotionem.

§. 195.

Ad incitamenta nunc transimus, chemica ratione oculum irritantia. Quodsi fluida fuerint, mere chemica ratione agunt, firmiora e contrario etiam mechanice simul bulbum valent irritare. Duplex igitur ipsorum amotio locum habebit.

Fluida ista chemice irritantia pro diversa acrimoniae ratione etiam varium exhibent laesionis genus. Non remanent in oculo, aut si particulae remanserint, a lacrymis largiter profluentibus acritate destituta mox ex oculo eliminantur. Quapropter nil aliud erit agendum, quam ut initio lacte tepido saepius oculi eluantur, atque deinde inflammatio residua artis lege tractetur.

§. 196.

Attamen non semper faustus erit ophthalmiae exitus, si fluida acriora praesertim copia majore bulbum tetigerint. Etenim corneae ipsius perspicuitas ipsorum attactu perire solet, nec inflammatione subsequente in integrum ipsam restituere valemus. Interdum etiam interiora oculi organa eo modo gravius adficiuntur. Ita Beerius ex solo acidi mineralis habitu bulbum tangente in foemina cataractae originem in utroque oculo observaverat. Medicus igitur cautus sit in prognosi formanda, quando ejusmodi aegroti sanationem susceperit.

§. 197.

Oculis calce viva aut phosphoro illapsis gravius semper exoritur periculum, cum et lacrymarum profluentium admixtio, et palpebrarum trituratione damnum ex utraque materia in oculum redundans soleant augere, nec consueta ratione corpora ista sint

eliminanda. — Penicillo pinguedine mitiori fluidaque irrigato medicus corpuscula studeat amovere, quae oculum tali modo irritant. Quibus caute et sedulo peractis oculus saepius eadem pinguedine inungendus erit, atque deinde ophthalmia artis lege tractanda. Attamen etiam in tali casu saepissime corneae perspicuitas magis minusve peribit, nec, nisi minutissima fuerit particula corporis irritantis, semper, licet omnia recte fuerint peracta, in integrum restitui poterit. Quapropter et tunc prognosi minus laetiore medicus utatur.

§. 198.

Haec de corporum alienorum oculum irritantium amotione in universum. Inflammatio oculi externa iis excitata pro vario gradu etiam diversam postulat medendi rationem. Corpore mechanice tantum irritante, nec vulnere oculo inflicto, si corpusculum amotum fuerit, — etiam inflammatio sponte nulloque remedio exhibito cessabit. — Vulnuscule autem in superficie conjunctivae illato oculus aqua ophthalmica eluendus erit cum aqua vegetominerali Goulardi mixta. Unicus hic reperitur casus, in quo saturninum majori copia oculo illatum usum absque omni noxa subsequente praestabit. Quibus singulo die repetitis, oculus naturae sanandus committatur, modo si graviora inflammationis phaenomena desiderentur. — Quodsi vero ulcus unum alterumve obsidere bulbum inceperit, idque purulentum, aqua adhibeatur ophthalmica cum lapide divino et multo Laudano parata. — Rubore denique oculi per aliquod temporis spatium superstiti oculus calore sicco aut graviore in casu etiam fomentis leviter aromaticis in integrum restituatur. Prius caloris genus linteoli quadruplici plicatura collecti ope, quod oculis imponitur, nutritur, calor aromaticus vero applicatione sacculorum istorum leviter aromaticorum effici poterit.

§. 199.

Haec de Taraxeos idiopathicae sanatione in universum. Quod

Chemofin attinet, ea primo in stadio multo feliciori fucceffu evanefcet, remediis parti affectae recte applicatis. Cum nimia fystematis irritabilis actio in hacce inflammationis promineat fpecie, cum vafa fanguifera praefertim fedem exhibeant morbi, etiam ipfarum ante omnia ratio erit habenda. Ergo fanguinis evacuationes exhibebunt curae initium. Febre univerfali fat vehemente, pulfu duro, ferrato, contracto una alterave praecedat venae-fectio fat larga in pede manuve fufcepta. Aegroti corporis ratio et febris inflammatoriae vehementia etiam copiam fanguinis emittendi et ipfam phlebotomiae repetitionem definire debent. Univerfali evacuatione rectius inftituta etiam localis peragatur. Quatuor hirudines ufque ad octo numero in vicinia oculi applicandae funt, et ad angulum oculi internum, in ea quidem regione, ubi offa nafi exfurgere incipiunt, et ad temporum partem angulum externum attingentem et in foraminis infraorbitalis regione. Denique etiam cultello cataractae extrahendae deftinato tumoris ipfius in conjunctiva fuperficies largis fed non alte penetrantibus incifionibus aperiatur, ut et ipfa fanguinis in conjunctiva haerentis copia diminuta facilius inflammationis difcuffio peragatur. Locale fanguinis profluvium etiam aquae tepidae attactu maturetur, et eo ufque continuetur, donec conjunctivae tumor admodum fuerit imminutus.

§. 200.

Interna praeterea aeger capiat remedia morbo confentanea. Capiat v. g. omni bihorio Pulpam Tamarindorum cum Cremore tartari mixtam, aut Emulfionem, cui aliquid nitri additum fuerit; denique etiam pediluvia, praegreffis fanguinis evacuationibus, femel in die ingrediatur.

Imminuto conjunctivae per fanguinem effluentem tumore, aqua oculus lavandus erit ophthalmica cum Laudano et mucilage parata et calor ficcus linteolo impofito adplicetur, — donec doloris ipfius fopita fuerit vehementia, atque puris excretio in ipfa inceperit oculi conjunctiva. Quorum fymptoma-

tum incesso mox inflammatio magis magisque regressa simplicis denique exhibebit Taraxeos formam. Quae et lapidis divini solutione tenuiori multoque Laudano mixta, et sacculorum discutientium usu extincta oculum plane sanatum restituet.

§. 201.

Medicus denique ad secundum Chemoseos stadium accessitus prognosi admodum infauusta exhibita methodum medendi paululum immutatam instituat. Respiciat non tam ad inflammationis ipsius vehementiam, quam potius ad secretionis jam incipientis gradum. Sanguinis evacuationes quidem, nisi perfectus adlit ophthalmoblennorrhoeae gradus, etiam tunc instituantur, et universales et topicae, sed iis peractis ad secretionis abnormis extinctionem praecipuum spectabit sanandi consilium. Aegrotus aqua ophthalmica utatur cum multo Laudano parata, et sacculorum discutientium, eorumque fortiorum ope valorum jam atonicorum peragatur in integrum restitutio. Semel praeterea singulo die Laudanum purum penicillo inungatur. Interne aegrotus quater per diem gran. j—ij Calomelanos cum gran. β Opii capiat, et in usu hujus remedii pergendum erit, donec etiam oculi inflammatio fuerit extincta, et ipsa ptyalismus incipientis symptomata apparuerint.

§. 202.

Morbo nondum ad talem gradum adaucto, nec cum iritide aut totius bulbi inflammatione conjuncto — aegroti sanationem semper fere felici successu peragere valemus. Quando autem reliquarum quoque partium inflammatio malo adjuncta fuerit, vix felicior eventus sperari poterit cum iritidis cum chemosi junctae sanatio multo difficilior reperiatur, et ipsa retinae per inflammationem internam laesio saepissime visus ipsius per amaurosin adducat extinctionem. Felix igitur medici sanatio tunc in eo posita videtur, ut visu abolito ipsam servet oculi formam. Quae quidem spes etiam successu saepius desituta erit felici, atrophia oculi

talem mox inflammationis gradum excipiente. — Quae omnia sub ipsum curationis initium aut prognosin exigunt penitus infauſtam, aut dubiam ſaltem requirunt atque ambiguam.

Chemofi vero in perfectam Ophthalmoblennorrhoeam transgreſſa, cura in capite de Ophthalmoblennorrhoea exhibita locum habebit. Attamen noſtra aetate hominibus debilioribus aut majore praefertim membranarum mucosarum debilitate inſtructis talem ſaeppiſſime obſervabis morbi tranſitum, multoque frequentiore, quam alias poterat obſervari.

§. 203.

Chemofeos ſtadio ſecundo felici jam eventu ſanato etiam hic inflammationis gradus ſub ipſo ſanationis tempore in Taraxin abit. Quae ſi facta fuerint, etiam medendi methodus ſimili ratione immutetur. Solutione lapidis divini cum multo Laudano parata et calore aromatico homo utatur. Attamen tunc ſacculi iſti diſcutientes majorem contineant aromatis copiam, i. e. inſigniore Camphorae vel ſimilium quantitatem, cum major ſit vaſorum et membranarum debilitas ſananda.

LIBER NONUS.

De Ophthalmia interna ſive Iritide.

§. 204.

Ad internam accedo oculi inflammationem ſeu Iritidem, uti a partis oculi in ea inprimis affectae nomine inter nos celebratur. Gravius eſt malum et admodum periculolum. Et enim non ſolum prae omni alia ophthalmiarum ſpecie exitu minus fauſto aegrotum viſu deſtituit, ſed ipſius etiam medici ſaepius eo modo eludere ſolet diligentiam, ut morbi ratio interdum vel ab exercitatiſſimo quoque non ſananda deprehendatur. Sedes mali prae-

sertim in partibus oculi interni haeret maxima vasorum copia instructis, i. e. in iride, corpore ciliari ejusque singulis partibus, ibidem symptomata etiam singularia edit, et varios inflammationis exitus producit.

§. 205.

Causae morbi remotae in singulari positae sunt partium oculi laudatarum et totius bulbi ad causas inflammationem producentes renifu (reactione), uti in aegris videmus, qui admodum sensibiles, et infirmitate vasorum in toto corpore abnormi laborantes una motum iridis in lumine pigriorem magisque lentum exhibere solent. Causae vero data occasione ortae (occasionales) reperiuntur eae, quae singulari modo partes hasce oculi internas adficiendo talem accelerant ipsarum reactionem, quae cum inflammatione conjuncta apparet. In quarum numero reperiuntur et eae causae, quae imprimis hasce adficiunt partes, uti operationes chirurgicae in oculo, extractio praesertim cataractae minus feliciter peracta, vel luminis nimia in oculum effusio, vel inflammationes oculi externae et initio minore cum periculo conjunctae, quae vero minus recte tractatae etiam ad interiores oculi partes transire solent, ibique iritidem adjungunt antecedenti.

§. 206.

Decursus Iritidis gentinae talis reperitur. Primo in stadio morbi vehemens adest oculi et totius orbitae dolor, cum rubore bulbi multo minore, quam pro vehementia symptomatum conjiciendum esset. Attamen rubor iste aequali modo diffusus reperitur. Photophobia primo jam adest morbi initio, eaque tanta, ut mox visus facultas admodum imminuta sub morbi incremento penitus evanescat. Praeterea aegrotus scintillas ante oculos conspicit volitantes, aut de quodam fulgurationis sensu conqueritur, quae ambo morbi vehementiam ejusque effectus in retinam portendunt. Pupilla magis magisque angustatur, aequali tamen ubique ambitu, cum ipsius exsudationes eam in secundo tantum stadio,

vel in iritide siphilitica, de qua quidem in sequentibus nobis dicendum erit, reddant deformem.

§. 207.

In primo praeterea morbi initio iris, si color ipsius immutatur, morbi denotare solet et vehementiam et sedem. Consuetus ejus color eo modo immutatur, ut in caeruleis et glaucis oculis viridi similior, in badiis et nigricantibus vero rubens conspiciatur. Quae coloris in iritide immutatio primo in margine iridis interiore, seu toto seu in parte ipsius tantum initium capit, deinde sub mali incremento ulterius extensa per totam tandem iridis superficiem extenditur. Quod symptoma in locis iridis morbo affectis immutatum vasorum denotare solet renisum.

Sub primo jam inflammationis initio mobilitas in iride perit. Firma manet atque immobilis sub quovis luminis incitamento. Praeterea haecce membrana corneae magis appropinquat, et ad corneae rationem in superficie ejus anteriore paullulum acuminatam coni formam prae se fert. Causa hujus phaenomeni vel in orto iridis ipsius tumore, vel in humoris aquei posita videtur imminuta secretionem.

§. 208.

Secundum iritidis stadium ex secretionis abnormis in oculo initio cognoscitur. Diversa illa est ex aegrotantis hominis ratione atque vi plastica in oculo vario modo excitata. Modo materia purulenta ex inflammata iridis superficie secreta in cameris oculi apparet, et ibi hypopion producit, modo abscessus in ipsa apparet iride, ibique vel ruptus pus effundit, vel denuo resorptus evanescit, modo loco materiei purulentae plastica lympa feceritur, atque iridis cum capsula lentis concretionem aut ipsam adeo iridis atresiam producit.

§. 209.

Morbo in Hypopion desinente sub doloris ipsius remissione

et quadam febricula accedente primo exigui materiae purulentae copiam in inferiore camerae oculi anterioris parte effusam observamus. Quae deinde sub mali incremento magis magisque accumulatur, ad pupillam usque adscendit, eoque modo tandem utramque cameram sic replere valet, ut cornea ab omni parte albida seu potius flavescent esse videatur. Conjiendum est, sub prima Hypopii origine etiam pus in camera posteriore effusum haerere, quod quidem sub initio minus bene cognoscendum mox sub mali incremento per pupillam apertam purulentae materiae in camera anteriori haerenti admixtum tunc demum nobis hypopii exhibet totius adspectum.

§. 210.

Diagnos praesentis in camera oculi puris difficilior est, quam vulgo medici credunt. Etenim spissa ejus natura impedire solet, quo minus consilium illud tralatitium, quo sub capitis motu etiam motum purulentae in oculo materiei observari dicunt, in omni aegroto cum fructu adhiberi possit, praesertim si, uti Himly recte adnotavit, pauca ejus copia adest, et in extremis istis haeret camerae anterioris angustis, quae a cornea et iride inter se junctis formantur. In omni tali casu diagnoseos minus certae caput in jacentis corporis situ per longius temporis spatium declive atque inversum teneatur. Tunc demum sperandum erit, ut spissa materia locum suum valeat immutare, et ad latera corneae arcus instar effusa medicum de hypopii praesentis natura reddat certiore. Quando enim inter corneae laminae, minime vero in cameris oculi effusa haeret materia purulenta et sub diuturno ejusmodi capitis situ obscuratio ista situm pristinum mutare nequit, quae originem a pure effuso ducebat.

§. 211.

Simile quid notandum erit de facta puris inter corneam ejusque conjunctivam effusione. Nisi quod ea etiam ex superficie conjunctivae in loco obscurato plus minusve prominente cognoscatur.

Denique etiam ab ulcere purulento inferiorem corneae superficiem exedente hypopion est discernendum. Habes in tali exulcerationis casu et immobilem obscurationem, et si ea a latere adspiciatur, superficiem corneae exesam et foveolam quandam referentem, et formam obscurationis imparem quasi et irregularem, cum pus in camera effusum regularem semper arcus formam spectatori valeat exhibere. Semper etiam tale ulcus externa oculi inflammatio una comitari solet.

§. 212.

Quodsi hypopion tali modo accreverit, ut et pupillam ipsam et superiorem iridis marginem obtegere incipiat, et cornea maxima ex parte obscurata conspiciatur, dolores, qui antea imminuti animadvertiebantur, majore cum vehementia redeunt, et cum bulbus, seu potius cornea magis magisque a pure accumulato extendatur, immane quantum augentur, donec tandem cornea, quae interea temporis, uti conjiciendum erat, etiam inflammatione et puris secretionem fuerat correpta, in media atque debiliore ipsius parte rumpatur, atque miram puris cum sanguine et partibus oculi internis mixti fundat copiam. Bulbi reliquiae tali in casu collapsae oculum referunt atrophicum, donec tandem penitus evanescat.

§. 213.

Alter iritidis exitus nititur in abscessu in ipsa iride suborto. In secundo morbi stadio apparet tumor quidam flavescentem seu albidus, qui in parte iridis, cujus color jam inflammatione mutatus est, locum tenet suum. Situs ipsius incertus reperitur. Attamen frequentius in margine iridis interno, seu in ejus vicinia reperitur, cum ibidem frequentior reperiatur inflammationis sedes, et cum externus ejusdem membranae circulus raro inflammatus sit, si gravissimos iritidis casus exceperis. Cum ipsius abscessus origine etiam reliqua perseverare solent inflammationis symptomata, et conjici potest, cum ipsius origine non

tanta accedere doloris levamina, quanta cum illo iritidis in hypopion transitu observare licebat.

§. 214.

Plerumque vero abscessus iste non solus adest, sed vel plures observantur puris intra laminae corneae collectiones, vel hypopion verum, vel saltem, uti saepissime observare licet, tertius una adest infaustus in iridis inflammatione exitus, exsudationes nempe in margine interno magis minusve insignes.

Abscessus iste in iride duplici ratione finitur. Vel rumpitur, uti saepissime fit, pauculam purulentae materiae copiam in anteriorem oculi cameram fundens, et tunc abscessus iste per humorem aqueum repletus pedetentim sanatur, — vel, quod quidem rarius, nec sine aptiori medendi methodo locum habebit, abscessus pure denuo resorpto sub inflammationis ipsius degressu iterum evanescit. Uterque mali exitus facile cognoscendus erit, nec, si saltem nullum aliud adsit in oculo malum, pericula oculis aegris adferet majora.

§. 215.

Tertius denique infaustus iritidis exitus in exsudatione nititur, internum ejus marginem magis minusve obtinente. Cognoscitur ex iritidis signis una praesentibus et sequentium serie symptomatum. Margo iridis interior inaequalis redditur, atque fit rugosus. Regio camerae posterioris, ubi eminentiae istae, seu inaequalis in iride superficies observantur, simul nebula quadam obtecta reperitur. Quo magis nunc inaequalis adest iste pupillae margo, quo magis contractus apparet, eo magis obscuratio ista in camera posteriore augetur, donec penitus pupillam occludat. In graviore malo etiam obscuratio intensior fit, fibrae albae in ipsius ambitu distincte cognoscuntur, ab uno marginis pupillaris latere ad alterum transeuntes, et perfecta pupillae occlusio ex membrana ista remanet obscura, quae

distantes iridis particulas inter se jungens luminis radiis omnem occludit ad retinam accessum.

§. 216.

Istae exsudationes, si varium illarum gradum spectaveris, diversae reperiuntur. Interdum leviores sunt, atque accessum luminis radiorum ita admittunt, ut homo saltem diem a nocte et lumen a tenebris oculo hocce obcoecato discernere queat. Tunc non tam densa gaudent structura, uti major eam exhibet mali gradus. Interdum autem tanta adest exsudationum copia, ut omne repleant camerae posterioris spatium atque vel minutissimo aegrotos privent luminis sensu.

Denique etiam iridis forma in iritide tali modo immutatur, ut sub finem inflammationis corneae arcte adposita reperiatur, cum camerae anterioris magis minusve perfecta extinctione. Rarius tunc vera adest corneae cum iride concretio. Saepius tantummodo utriusque superficies sibi invicem adposita reperitur. Saepissime etiam visus illaesus, pupilla integra et oculi forma una adest pristina atque sana. Causa illius mutationis morbosae sine dubio latet vel in concretionem iridis in iritide cum posteriore corneae superficie facta, vel si non concreta, sed potius ipsi adposita reperitur, in singulari quadam ipsius debilitate seu laxitate, quae ex inflammatione residua situm ejus pristinum immutaverat, eamque corneae reddiderat propiorem.

§. 217.

Ad prognosin nunc nos convertamus, antequam cura mali proposita fuerit. Morbus tam gravis etiam semper medici praedictionem reddat cautam, et, nisi certissima adsint eventus prosperi indicia, saltem ambiguam. Meliora erunt speranda, si medicus in primo saltem stadio accedit, rectamque morbi curam adhibere solet, cum contra secundi stadii tempus summa portendat pericula. Magis fausta speranda erunt, si primum morbi stadium habet locum in homine alias sano, vegeto et bene

nutrito. Contra aeger saepius medici conamina vel in primo morbi frustrabitur stadio, si pauper est et egenus, si eam ob causam et corpore gaudet minus bene nutrito, et medici, uti plerumque fieri solet, praeceptis non recte obedit, si in cubiculo decumbit angusto et exhalationibus impuris referto, si cachecticae corporis conditioni est obnoxius, vel si morbo franco-gallico vel impetiginibus est affectus. Denique etiam oculi et incitamenti iritidem producentis ratio medici animo in prognosi rectius constituenda obversabuntur.

§. 218.

Oculus jam antecedentibus ophthalmiis debilitatus, vel ex parte atrophicus vel incipiente humoris vitrei dissolutione laborans, uti tale quid ex mollitie bulbi justo majore cognoscimus, vel denique vasis majorem in modum irritabilibus instructus, uti tale quid ex nimio et celeriter suborto bulbi rubore intelligere vales, bulbum si digito caute tetigeris, — semper iritidis tristiores portendit exitum, nisi alia ad prognosin nos incitare valeant feliciores et medicus in primo accedat morbi initio. Oculum vero si sanum habes, et morborum modo laudatorum expertem, etiam meliora in cura morbi recte instituta nobis sperare licebit.

§. 219.

Denique etiam efficiens iritidis causa erit respicenda. Quo gravior ista in bulbum egerat, eo vehementior etiam accedet iridis inflammatio. Omnes vehementiores bulbi laesiones, praesertim vero extractio cataractae minus feliciter peracta frequentissimam exhibet morbi laudati causam. Extractio eam ob causam facilius iritidem excitabit, cum imprimis iridem laedat, atque marginem ejus internum, cum iste per cataractam e bulbo exemptam magis minusve extendatur, et comprimatur, — et cum, uti frequens me docuit experientia, iridis laesiones ex pressione ortae praesertim noxae sint et iritidis originem maturent, quip-

pe vulnera instrumenti acuti ope inflictæ vel plane nulla pericula adducant.

§. 220.

Denique etiam casus reperiuntur cataractæ singulares, qui semper et in homine sano et in bulbo alias integerrimo iritidem, si cataracta extrahitur, producant. Quales sunt omnes eae lentis obscuraciones, quae loco secretionis abnormis subortae semper oculum ad tales inflammationes proclivem reliquerunt, uti ex Schmidti observatis cataracta cum bursa ichorem continente, et omnis suffusio cum vehementi capitis dolore aut ophthalmia graviore suborta. Huc denique pertinent omnes istae lentis vel capsulae obscuraciones, quarum amotio per extractionem difficulter tantum, nec sine partium oculi, iridis imprimis laesione peragitur graviore. Quales sunt prae caeteris cataractae cum iride magis minusve concretæ aut in capsula posteriore locum habentes.

§. 221.

Quod curam attinet mali, ea quidem primo in stadio duplici nititur indicatione, qua et inflammationem partis discutientium ope sedamus, et nimiam iridis expansionem pericula visui afferentem minuere studemus.

Priorem quod attinet indicationem, ea raro quidem vel nunquam sanguinis evacuationibus indiget, si aegros istos exceperis, in quibus ophthalmia externa atque conjunctivae vehementior inflammatio iritidi adjungitur. Tunc et conjunctivae scarificationes lanceola factae et hirudinum adhaesio utilitatem praestabunt, et aqua ophthalmica simplex cum Laudano de meliori nota commendanda erit.

Quando autem iritidem curaveris simplicem primo sinapis nuchae, atque deinde rubente ibidem cute brachiis simili modo, ut ruborem tantum excitet, imponatur. Eodem tempore, quo sanguinis collectionem ad alia, eaque vicina organa tali

modo excitare studemus, etiam eam ab oculo discutientium localium et universalium usu amovere debemus. Quod peragitur impositione sacculorum aliqua ex parte aromaticorum, peragitur etiam mercurii usu cum interno tum externo. Capiat aegrotus quater per diem gran. j. Calomelanum, et bis quovis die regioni supraorbitali unguentum neapolitanum pili majoris magnitudine inungatur.

§. 222.

Altera indicatio nititur in remediorum nimiam iridis expansionem imminuentium usu. Quae quidem nostra aetate cum felicissimo successu Schmidtius alique celebriores viri in sanatione iritidis exhibuerunt, et mea me experientia de ipsorum utilitate tali in casu reddidit certiore. Cum Belladonnae usus non ita periculi expers habeatur, uti blandior Hyosciami actio, etiam posteriorem, si Extractum ejus bene paratum adsit, priori tali in casu anteponendum esse censeo. Itaque exhibeatur Hyosciamus et externo et interno usu. Externe Extractum ejus in aqua solutum ¹⁾ omni bihorio oculis affectis simili modo imponatur, uti hoc cum aquis ophthalmicis peragi solet. Quō modo perpetuum iridis ad contractionem excitamus nifum, atque eo modo symptoma istud opprimere studemus periculosum. Attamen quo longius fuerit tempus, per quod jam extractum istud oculis fuit impositum, eo majori etiam dosi exhibendum erit, oculo ipsius usui jamjam adfucto. — Cum insigni praeterea effectu nonnullis aegrorum meorum emplastrum cum extracto Hyosciami paratum regioni applicavi et supra - et infraorbitali, eo quidem consilio ut nervi per hancce regionem ad bulbum ipsum et praesertim ad ganglion ciliare et iridem commeantes effectum remedii persentiscant laudati.

§. 223.

Quod internū attinet in iritide hyosciami usum, ille quidem per se et solus neutiquam morbi vehementiam poterit im-

¹⁾ R. Extr. Hyosciami ʒβ. Solve in Ve Rosar. ʒj. D.

mutare. Attamen cum externa medicamenti adplicatione junctus rarius spem fallere poterit in ipso positam. Homo secundum sensibilitatis et corporis rationem omni bihorio gran. j — ad jv. extracti hyosciami capiat, quod quidem optime, si etiam alia ipsi jam exhibeantur medicamenta, hisce addi poterit.

§. 224.

Verum quaedam mihi addenda videntur, quae in usu ejus medicamenti experientia duce observavi, et quae me hucusque retinuerunt, quominus de certissima ejus ope in iritide mihi semper haberem persuasum. Vidi in talibus aegrotis quidem opem ex hyosciami usu primis morbi temporibus allatam. Attamen, si vel iritidem sanaveris, mox in nonnullis aegrotis recurret, et quidem majore cum vehementia atque celeritate, ut vix ac ne vix quidem in tali recidiva effectus minus fausti ejusdem morbi possint evitari. Puto igitur, virtutem ejus medicamenti non tam in sanando, quam potius in malo per aliquod temporis spatium opprimendo cerni, et auxilium quidem exhibere in ejus sanatione, minime vero perfectam semper et expectatam ferre opem.

§. 225.

Symptomata, quae in oculo alias sano extractum hyosciami producit, uti omnes scimus, in nimia iridis contractione atque pupillae dilatatione nituntur. Attamen alia sunt, quae in oculo iritide adfecto tali modo adparent. Iris mirum quantum expansa ex hyosciamo parum contrahitur. Attamen non amplius expanditur, ambitum retinet, quem sub prima hyosciami retinuerat adplicatione, et sic majores morbi progressus in atresiam et exsudationes tendentes hoc remedium infringit, visusque facultatem tali modo conservat.

§. 226.

Morbi phaenomena, si primo in stadio tali modo recte sanatur, pedetentim decrescunt. Pupilla non amplius contrahitur

dolores oculi et capitis magis magi que imminuuntur, visus facultas redit, photophobia signa evanescent. Scintillarum et fulgurationis ante oculos sensus non amplius aegrotos vexat, et rubor bulbi, qui jam antea levior fuerat, penitus amovetur.

Cautus sit aegrotus in tam felici primi stadii exitu, si perfectam oculi sanitatem accelerare et malum recidivum evitare decreverit. Luminis radiis pedetentim tantum aegrotus exponatur, ut cubiculi tenebrae in dies magis magisque imminuantur. Vulnera cutis vesicatoriis aut sinapismis illata per certum temporis spatium pus fundant atque maneant aperta. Hyosciami applicatio per aliquod temporis spatium morbo jam sanato continuetur, et calore sicco robur oculi necessarium restituatur.

§. 227.

Praeterea etiam, si iritis paullo gravior adfuerit, ipsa vel recte sanata symptomata quaedam remanent quae ipsius membranae pristinam produnt affectionem. Etenim vel mobilitas in iride multo minor adest, quam ante iritidem ortam poterat observari vel etiam plane periit. Symptoma istud nititur in exudationibus lymphaticis marginem iridis interiorem tali modo occupantibus, ut oculorum acie quidem conspici nequeant, motum tamen iridis magis minusve infringant. Interdum sanitate oculi diutius continuata denuo resorbentur exudationes istae, atque iris pristinam ex parte recuperare valet mobilitatem. Interdum vero structuram adeptae sunt fibrae istae firmiorem atque arctius cum ipsa cohaerent iride. Habes inde haud intermissam iridis immobilitatem, quae iritide nova accedente multo majora parare valet pericula, cum pars inflammata jam ad exudationes prona reperitur, atque facilius citiusque pupillae adferat atresiam.

§. 228.

Nunc ad medendi methodum transgrediendum erit, quae in secundo exigitur iritidis stadio, ubi inflammationis vehementia secretionis abnormis initio terminatur. Uti jam supra adnotavi-

mus vel hypopion, vel abscessus in iride, vel denique exsudationes lymphaticae plus minusve insignes atque internum iridis marginem occupantes in secunda hacce periodo apparent. Secundum cujuslibet secretionis differentiam etiam diversa erit medendi methodus, primi tamen simul stadii habita ratione. Remedia primo stadio aptata etiam in secundo de meliori nota commendanda erunt ut nempe etiam inflammatio discutientibus sedetur, eoque modo et secretioni abnormi finis imponatur, simulque iridis nimia impediatur expansio. Ergo sinapismi ad nuchas et dein ad brachia, donec ruborem excitaverint, positi, caloris aromatici ad oculos applicatio et extracti hyoscyami usus cum internus tum externus in secundo morbi stadio et in secretionem cujusvis generis suborta continuandus erit, si feliciori successu reliqua cuique secretioni aptata decreveris exhibere.

§. 229.

Hypopio exorto respiciendum erit ad puris secreti copiam. Quam si minorem observaveris, ut pupilla ipsa nondum sit oblecta, et materies inferiorem tantum camerae anterioris partem, aut saltem inferius tantummodo pupillae latus occupaverit, puris resorptio felicissimo cum successu erit peragenda.

Quo quidem consilio praeter remedia in primo jam stadio exhibita aqua simplici ophthalmica cum multo Laudano parata oculus omni quarta abluatur horae parte et Laudanum ipsum ex morbi gravitate aut vehementia semel vel bis in dies inungatur.

§. 230.

Quibus peractis et puris resorptione tali modo orta et continuata, ut etiam illa puris particula, quae in infima haerebat camerae anterioris parte evanescat, denuo medicamentis continuanda erit curatio, primo jam morbi stadio exhibitis, donec omnia inflammationis symptomata consueta ratione evanuerint.

Hypopii vero vehementia graviolem ad gradum excitata, ut omnem obteget pupillam, ut camera tota pure repleta sit, et om-

nis cornea a pure sub illa collecto subllava reperiatur, iis medicamentis, quibus major vasorum lymphaticorum actio excitatur, et quae sic inflammationis promovere valent discussionem, neutiquam medicus opem ferre poterit. Uti saepius in hydrope paracentesi peracta diureticis sanitatem restituere valent medici, ita etiam in hypopii tam gravis gradu ex puris evacuatione tantum salus erit speranda. Qua quidem per corneae incisionem peracta medendi methodus in hypopii levioris gradu supra proposita locum habere debet, et discutientia usum praestabunt meliorem. Attamen ad vulnus corneae tunc respiciendum erit. Quodsi adhuc apertum reperiatur, ab aqua abstineas ophthalmica sola Laudani puri inunctione confusus.

§. 231.

Praeterea corneae incisio cauta manu et ita peragatur, ut parva sit, nec talis uti in cataractae extractione. Etenim tunc semper fere lentis timenda erit prolapsio et visui majus periculum. Tale quid autem non locum habebit, si vulnus corneae minore gaudet ambitu, qualis est illius, quod ad peragendam Beeri Coretonectomiam infligitur. Quae etiam minore ambitu praedita esse debet ut lentis prolapsio aut situs ejus mutatio eo modo vitetur.

Parvum vulnus corneae semper tali in hypopio sufficiet. Etenim tota camera pure referta est, quod, si vel spiffius reperiatur, tamen ob pondus proprium et propter oculi agilitatem motumque per corneam prodibit in inferiore parte apertam. Frustrabitur tantummodo tali in casu medici expectationem, si multo minor puris copia in cameris effusa fuit; sed tunc etiam incisio corneae plane non necessaria instituebatur, solo discutientium usu oculi sanitatem restituente.

§. 232.

Attamen cautus sit medicus in prognosi formanda, si in tali hypopio vehementiori corneae incisionem peragere fuerit coactus.

Etenim, si vel hypopion feliciter deinde sit sanatum, si lens ex inflammatione integra manserit, et omnes alii desint perniciosi vehementioris iritidis effectus, — tamen in plurimis casibus pure in tota camera anteriore effuso et inflammatione cornea, seu saltem laminae ejus internae correptae fuerunt, ideoque obscuratio ejus sanata iritide atque hypopio remanet, quae semper visus turbationem adducit magis minusve vehementem, nec tam facile sanari poterit, cum obscuratio raro in maculis, saepius in cicatrice corneam obtinente posita reperiatur.

§. 233.

Quod alteram attinet secretionis abnormis ex iritide speciem, ea in abscessu iridis ipsius posita, si quidem sola adest, multo minus adfert oculo periculi. Saepissime quidem rumpitur, atque effuso pure hypopion format, quod vero ob exiguam puris copiam mox resorbebitur. Medendi methodus exhibeatur in primo iritidis stadio et in hypopio incipiente proposita, aqua ophthalmica cum Laudano, sicuti et solutio extracti hyosciami, sinapis brachiis et nuchis adplicatus, sacculique discutientes oculo impositi. —

Rupto abscessu pedetentim puris resorptio procedet cum ipsa simul inflammationis in iride extinctione. Abscessus etiam perpetuo humoris aquei confluxui expositus mox sanatur, et copiam puris fundere definit. Interdum etiam, si opportuno tempore curam adhibueris puris peragitur in abscessu resorptio absque ulla ejus ruptura, atque parietes abscessus denuo concrescunt.

§. 234.

Quod denique curam spectat tunc temporis instituendam, si lymphae coagulari solitae exsudationes locum habuerint, ea nititur in ipsius inflammationis extinctione, et si ea penitus fuerit peracta, in majore vasorum lymphaticorum ad actiones suas incitatione. Quo modo fieri poterit, ut si exsudatae particulae minus cum iride atque vasis ipsius cohaereant, minusque vita propria

sint instructae, tandem etiam ambitus ipsarum imminuatur, et illae penitus evanescent. Praeterea simul remedia, quae pristinam iridis contractionem magis magisque excitant, atque tali modo etiam separationem membranae a fibris exsudatis et ipsarum, si fieri possit, disruptionem maturant, erunt adhibenda.

§. 235.

Si exsudationes in iritide inceperint, inflammatio consueta ratione tractanda erit, et sacculis discutientibus, et sinapismis rite adplicatis et mercurii usu cum interno tum externo, extracto denique hyosciami, quo minus iridis expansio fiat periculosa. Rarius jam, talem si medendi methodum rite fueris exsecutus, exsudationes locum habebunt visui periculosae. Quando autem adfuerint, vel si ad aegrotum minus recte sanatum accedas, ipsa exsudationum, si fieri poterit, extinctio, oppressa demum oculi inflammatione, maturanda erit.

§. 236.

Quando hoc peragere decreveris, id quod remediis concitatur et vaforum absorbentium actionem promoventibus, et iridis simul contractionem efficientibus, ante omnia ad statum respicias exsudationum, earumque structuram atque copiam.

Exsudationes si nimis densae reperiuntur, omnemque pupillam tali modo occludentes, ut telam forment albam atque densam, nec singulis striis albidioribus intertextam, rarissime tali modo amoveri poterunt. Medicus ejusmodi in casu, si reliqua signa adfuerint, quae feliciorum pronunciant eventum, ad pupillae artificialis transeat operationem, eoque modo homini visum restituere studeat.

Simili modo non solum cura paullo post describenda, verum etiam pupillae artificialis operatio incassum instituentur, si exsudationes non solum locum pupillae pristinum, verum etiam totum camerae posterioris spatium et lentis praesertim superficiem anteriorem tali obtinent modo, ut omnis luminis sensus in oculo

affecto fuerit extinctus. In utroque igitur casu modo laudato frustra aegrotus visus sperabit recuperationem.

§. 237.

Contra vero exsudationes in interno iridis margine locum habentes, si sanandae sunt, ejusmodi visus relinquunt facultatem, quae non solum diem a nocte, verum etiam corporis majoris ambitum et formam distincte cernere permittunt, et quae nebulam modo leviolem visui obducunt. Praeterea etiam coloris exsudationum ratio erit habenda. Nimia ipsarum albedo rarius feliciorcm promittet curae successum.

§. 238.

Localis praeterea cura oculum requirit alias penitus sanum, nec atrophiam et humoris vitrei dissolutionem, nec hydrope, statu vasorum varicoso, glaucomate aut simili quodam malo adfectum.

Exsudationes, uti jam supra adnotavimus, medendi methodo extinguuntur, duplici quae nititur indicatione. Et vasorum in oculo absorbentium vis augenda, et simul remedia applicanda sunt, quae iridis una promovere solent contractionem.

§. 239.

Ad vim vasorum absorbentium excitandam magnopere conducunt unguenta cum mercurialibus, mercurio praesertim praecipitato rubro parata, quibus aegrotus consueto utatur more.

Inflammatione oculi penitus extincta aeger unguento cum octo granis mercurii et uncia dimidia butyri parato uti incipiat. Omni vespere, seu etiam bis per diem et mane et vespere illinatur. Sensibilitate oculi tali medicamento magis assuesfacta, quod quidem ex minore oculi rubore et dacryostagia unguenti applicationem subsequente cognoscitur, in illo mercurii dosi pedetentim augenda erit. Quo quidem augmento non saepius indigebit, exsudationibus mox magis minusve extinctis.

§. 240.

Una vero remedia oculo adplicanda erunt, contractionem in iride excitantia. Utilitatem ipsorum tali in morbo inter plures aegrotos tantam vidi, ut line iis fere nunquam ad ipsarum exsudationum accedam sanationem. Ipsorum enim usa visae mihi sunt exsudationes citius extinctae, cum fibras exsudatas magis minusve iridis extendat contractio, eoque modo et tenuiores reddat et ad ipsam absorptionem aptiores.

Consueto more indicatio peragitur si solutionem extracti hyosciami modo ante laudatam hora post unguenti mercurialis usum praeterlapso oculo admoveas. Si vel non manifesta in iride locum habuerit contractio, tamen nifus ad illam in ipsa excitari solet, qui quidem etiam ad feliciorum conferet curae progressum. Quando haec quidem remedia utilitatem attulerunt, jam hyosciami applicatio cura mali feliciter jam procedente, nec tali ad absorptionem stimulo indigente oculo, poterit omitti.

§. 241.

Caeterum, licet feliciori successu exsudationum instituta fuerit extinctio, tamen non semper perfecta locum habebit. Saepius tantummodo pars ipsarum absorbetur, reliquis integris remanentibus, atque visui impedimenta objicientibus non superanda. Tale quid cognoscitur, si visus facultas sub unguenti laudati usu non amplius augetur, nec, quantum oculi acie poterit distingui, copia decrescit exsudationum.

Tali in casu ab omni abstinence remedium usu, et oculus relinquatur intactus. Satius erit, si oculi affecti visum, licet non penitus ab omni vitio liberum, tamen paullo reddideris meliorem.

LIBER DECIMUS.

De Bulbi totius inflammatione, seu de Ophthalmitide idiopathica.

§. 242.

Sub Ophthalmitidis proprie sic dictae nomine inflammationem oculi comprehendimus, quae omnia bulbi ipsius organa, omnesque ipsius partes, quibus constat, una corripuit. Ab iritide in eo differt, quod in hac modo iris atque corpus ciliare sedes mali observetur, a chemosi vero, quod haec externas tantum corripit oculi membranas. In ophthalmitide vero et interna bulbi organa, retina praesertim atque choroidea affecta sunt, atque iritidis et chemoseos symptomata simul observantur. Ab orbitae vero et glandulae lacrymalis inflammatione in eo differt, quod bulbus in hisce non sub initio laesus sit, sed sub mali demum incremento, quod ejus functionem et formam attinet, incipiat laedi.

§. 243.

Causa mali ex incitamento pendet, totum simul bulbum et principem quasi ipsius partem, retinam et corpus ciliare simul commovente, quibus laesis etiam reliquarum una sequitur bulbi partium inflammatio. Nimius praesertim luminis in oculos influxus saepe ejusmodi malum producit. Attamen non tam vehemens esse debet. Alias enim loco inflammationis simplicem modo adduceret paralyfin atque amaurofin inde pendentem nimium istud nervi optici incitamentum. Quando autem minore vehementia agit lumen, primo nervi optici retinaeque vita atque actio solet augeri, atque vita ipsius propria tali modo adaucta ob nimiam vasorum actionem inde excitatam mox ipsam illius vicinorumque organorum inflammationem producet.

§. 244.

Interdum vero etiam causa ophthalmitidis profundius latet,

atque cum ipsius meningis cerebrique inflammatione ophthalmitis accedit. Talem habebis morbum inter calidiorum terrae regionum incolas, qui ictui solis, sicut eum vocant, per saepe adjungitur. Attamen rarior inter nos talis est morbi complicatio, et licet ophthalmitis genuina per se vix laetam admittat prognosin, iste tamen ipsius gradus multo funestior erit, cum citam adducat organismi mortem, ex cerebri paralyfi per inflammationem cito exorta pendentem.

§. 245.

Malum, uti omnes fere ophthalmiae in duo dividitur stadia, quorum alterum secretionis abnormis initio terminatur, primum vero meram atque genuinam exhibet phlegmonem, cum omnis fere in oculo secretionis suppressione.

Incipit dolore quodam premente atque constringente per totum fere bulbum disperse, mobilitate bulbi impedita, atque ipsius siccitate. Doloris ipsius origini mox coecitas succedit, ex statu retinae inflammationi obnoxio pendens, et cum crebro et molesto scintillarum et fulgurationis sensu conjuncta. Distinguitur hac ratione malum ab inflammatione orbitae et glandulae lacrymalis, quae, licet omnia fere ostendat ophthalmidis phaenomena, hocce tamen retinae inflammatae phaenomenon sub initio non una adducit. Simili modo et iritis non sub primo ipsius initio retinam inflammata ostendit.

§. 246.

Rubor quidem adest in sclerotica et in conjunctiva. Attamen pallidior reperitur et diffusus, nec cum conjunctivae tumore conjunctus, si malum absque chemosi accesserit. Quae si ophthalmitidi, uti per saepe fit, fuerit adjuncta, citius rubor iste augetur, conjunctiva bulbi incipit tumere, et cornea ipsa a sanguine irrigante pristina perspicuitate ex parte orbatur. Rubicundus iste conjunctivae tumor durior, uti in chemosi vera, et cum tanto sensibilitatis incremento conjunctus est, ut vix attactum digiti ferat.

§. 247.

Iris porro aequali modo contrahitur, ut circulum licet admodum parvum, tamen aequaliter rotundum exhibeat, et mobilitate sua destituatur. Iritis igitur una adjungitur morbo. Dolor in orbita magis magisque augetur, totam non solum orbitam, verum etiam dimidium faciei latus occupat, et morbi vehementia mox febrem creat inflammatoriam totum corpus occupantem, cum pulsu duro, pleno, celeri, serrato, cutis siccitate, siti vehementi, urina parca atque flammea, reliquarum secretionum oppreſſione magis minusve insigni et ipso delirio ex sensorii per vicini organi inflammationem affectione orto conjunctam. Orbita quasi, sicuti aegrotus dictitat, pro oculi magnitudine nimis parva reperitur. Haec primi sunt in ophthalmitide stadii phaenomena.

§. 248.

Secundum vero stadium secretionis initio in loco inflammato terminatur. Tumore conjunctivae nimio et corneam fere obtegente atque cornea jam turbida facta, bulbus ex ipsa orbita incipit prominere. In ipsius penetralibus jam suppuratio initium capit, et bulbus ipse turgidior factus ita tumere incipit, ut ipsius ambitus magis magisque augeatur. Suppuratio ista in ophthalmitide eo a reliquis differt ejus secretionis speciebus, quod citius augetur, et tanto incedit furore, ut bulbi forma neutiquam possit servari. Cornea ipsa magis magisque pallescit ex pure intra ipsius laminae effuso, et in utraque simul camera, totiusque bulbi spatio degente. Dolores immanes ipsaque deliria magis magisque augentur. Tandem anterior bulbi superficies difrumpitur, et omnis oculi liquor in pus quasi mutatus insigni copia effluit. Quo facto bulbi reliquiae collabuntur, et quamvis nunc inflammatio sedetur, atrophia tamen bulbi accedit, ipsumque citius in orbita extinguit, quae quidem vacua relinquitur.

§. 249.

Interdum vero etiam febris hoc malum comitantis tanta exitit vehementia, malumque topicum jam cerebro et meningibus eo modo est communicatum, ut morbi furor non in exitu commemorato adquiescat. Tunc aegrotus aut ipsa necatur phrenitide, aut morbi vehementia exhaustus in unam alteramve incidit febris asthenicae speciem, quae pedetentim mortem adducit. Interdum etiam in aegrotis ad singularia nutrimenti vitia dispositis corruptae bulbi reliquiae in scirrhum commutari incipiunt, et nisi tumoris atrophia, sicut in capite de ophthalmia cancrofa docuimus, adduci possit, exitus felicior minime erit expectandus.

§. 250.

Ex dictis modo prolatis prognosin facilius efformare valebis. Quando vel malum simplex fuerit, nec cum encephalitide et phrenitide conjunctum, quando vel sub primo morbi initio illud sanare atque opprimere licuerit, tamen semper vel amaurosis perfecta aut amblyopia saltem amaurotica ex primo morbi in retinam ipsam transgressu remanebit. Quo serius cura mali instituitur, eo certius locum habebit visus extinctio. Cautus igitur sit medicus in prognosi ex malo tam tristi edicenda. Quando autem secundum jam stadium inceperit cum universali totius bulbi suppuratione, quando jam rupta fuerit cornea, et de visu et de oculi forma tristissima quaeque praedicenda erunt. Etenim oculus sic destructus citius perfecta extinguitur atrophia. — Quando autem mali progressus cum statu typhode in aegro per se debili conjunctus fuerit, aut ophthalmidis initium jam cum phrenitide junctum, uti ex solis ictu observant, tunc non solum de omni spe oculi conservandi abjicienda, sed etiam de admodum dubia ipsius vitae conservatione medicus necessaria praedicat.

§. 251.

Quod morbi tam tristis attinet curam ea et localis et universalis erit, simulque diversa in primo et secundo stadio. Primi stadii cura localis nititur in larga et repetita hirudinum ad palpebras admotione, in conjunctivae tumentis, quando chemosis malo fuerit adjuncta, scarificatione lanceola facta, aquae ophthalmicae cum Laudano et extracto Hyosciami paratae ad oculum applicatione, et caloris ficci per saccos ex flore Sambuci et farina paratos usu. Simul etiam unguentum neapolitanum regioni et infra et supra orbitam conspicuae illinatur, quando sanguinis evacuationes fuerint praegressae. — Universalis autem cura in primo stadio in venae sectione larga et repetita ex febris malum comitantis vehementia, vitae ratione atque diaeta antiphlogistica, mercurii usu citius ad prima salivationis initia repetito, atque alvum ducentibus antiphlogisticis copiose haustis, sale amaro cum oxymelle mixto, pulpa tamarindorum cum cremore tartari, etc. — consistat. — Febri et ophthalmiae furore sic sedato calor ficcus et aquae ophthalmicae jam laudatae usus sufficiet ad morbi topici extinctionem. Coecitate per amaurosin non adducta, sed amblyopia tantum superstite fortasse periculum faciendum est, num per irritantia topica, halitum spiritus salis ammoniaci, aetheris vitrioli, etc. bulbo adplicatum, et per electricitatis effectus in oculo edendos visus maturari possit emendatio.

§. 252.

Quando vero secundum jam stadium originem duxerit cum coorta universali ipsius bulbi suppuratione, ea sit cura localis, quae in omni alio hypopio gravissimo et cum perfecta totius bulbi per pus depravatione conjuncto adhibetur. Aqua igitur ophthalmica cum Laudano multo parata oculo bis qualibet hora applicetur, Laudanum purum bis illinatur, et calor non tantum ficcus verum etiam aromaticus per sacculos discutientes

bulbi affecti foveat superficiem. Exorta suppuratione insigni atque tensione bulbi cum dolore gravissimo conjuncta, incilio corneae ante omnia suscipiatur, uti in hypopio graviore jure meritoque adhiberi solet. — Quae adhibenda erunt in locali ophthalmidis secundo jam stadio insignioris sanatione.

§. 253.

Quod interna attinet medicamenta, etiam ex febris malum comitantis ratione methodus medendi erit diversa. Mere inflammatoria non solum antiphlogistica cuilibet aegroto rite exhibita, sed etiam mercurii exiguitas usum. Febri autem jam cum insigni debilitate stipata et cortex et volatilia et spiritus vitrioli de meliori nota commenduntur. Attamen et tunc remedium pernecessarium erit in omni inflammatione asthenica utilissimum. Hoc est internus calomelis cum opio juncti usus. Quibus omnibus in tempore atque eo modo exhibitis, uti vulgaria docent artis salutaris praecepta, — quamquam nec visus nec oculi formae retentio, certe tamen ipsius vitae integritas erit speranda.

LIBER UNDECIMUS.

De vulneribus oculi seu de Ophthalmia traumatica.

§. 254.

Cum de vulneribus oculi agendum nobis sit, non solum de iis differendum erit, quae ipsi bulbo atque palpebris inflicta fuerunt, sed quae etiam vicinas partes tali modo tetigerunt, ut exinde noxa magis minusve insignis oculum adficiat atque visus impediat facultatem. Itaque etiam de vulneribus frontis, de vulneribus partium faciei et supra et infra oculi orbitam con-

spicuarum nobis erit dicendum. Etenim uberior jam experientia nobis demonstravit, ex hisce omnibus et vitia dinamica et formae errores in ipsum redundare bulbum, eaque prae reliquis corporis laesionibus singularem exigere tractandi methodum atque curam.

§. 255.

Quod vulnera attinet frontis, ea si fuerint horizontalia, facillime ex cutis per cicatricem exortam extensione aut blepharoptosin, aut particula cutis per suppurationem consumita lagophthalmosin vel etiam palpebrae superioris ectropium gignunt. Quapropter prima atque praecipua indicatio in eo nititur, ut per citam sanentur reunionem, quod quidem facillime peragi poterit. Reunio ista quidem futura cruenta atque emplastris adhaesivis in ipsis acuum interstitiis adpositis recte perficitur. Simul et fomentis ex aqua Thedeniana aut aceto vini cum spiritu vini mixto paratis ipsa inflammatio citissime discutatur, ne suborta suppuratio ipsa medici conamina felici privet successu.

§. 256.

Quando autem perpendicularia fuerint vulnera, tunc futura cruenta non amplius opus habemus, et emplastra adhaesiva cum fascia bicipite recte adplicata omnino sufficiunt ad ipsarum sine noxa sanationem. Attamen, quamvis non illa exinde oriuntur discrimina, quae in horizontalibus vulneribus non per primam intentionem sanatis locum habere solent, — tamen melius erit actum, si etiam vulnus perpendiculare statim per primam reunionem sanare studemus, et si suppurationem atque cicatricem exinde ortam, quantumcunque fieri poterit, feliciter vitare valemus.

Obliqua denique si fronti vulnera sint inflicta, omnino mixta indigent medendi methodo. Modo ad perpendicularia magis accedunt, atque tunc minus futura indigent cruenta, modo horizontalibus magis similes aequali cum hisce ratione

tractentur. Omnino etiam in iis haecce sententia valet summa atque primaria, ut suppuratio cita inflammationis extinctione evitetur, et per primam reunionem, si vulneris natura ipsam admiserit, sanatio peragatur.

§. 257.

Vulnera frontis si locum habuerint cum instrumento minus acuto facta, si cum contusione conjuncta fuerint, et insigni ipsius vulneratae partis compressione, — in iis quidem a cita cutis unione nihil est sperandum. Attamen medicus ipsa eo modo sanare studeat, ut et inflammationem celeriter discutiat, et suppurationem exortam eo modo dirigat, quo nec cutis per cicatricem extensio, nec ipsius substantiae per suppurationem minus felicem deperditio, ideoque nullum ex vitiis modo laudatis suboriatur.

§. 258.

Ad vulnera nunc transimus, regioni supraorbitali illata, quae eam ob causam summam excitarunt medicorum attentionem, quia saepissime graviora oculi mala, amaurosin praesertim seu saltem amblyopiam efficiunt. Hippocrates jam in Coacis de visus loquitur obscuracione ex vulneribus huic parti illatis residua. Attamen ad Platneri senioris usque tempora nullus medicorum hujus phaenomeni rationem atque causas inquirere conatus est. Platnerus primo istam visus obscuracionem ex laesione rami primi quinti paris, ramulos ad musculos oculi mittentis est deducere conatus. Cum vero origo mali varia deprehendatur, quia modo cum laesione simul, modo post laesionem, modo sub ipsum sanandi vulneris tempus, modo sero demum, cicatricula jam formata oriri solet, — etiam varias morbi suborientis causas adesse, jure meritoque concluditur. Praeterea phaenomena in oculo sic adfecto diversa insignem quoque causarum admittere jubent differentiam. Etenim pupilla modo admodum angusta modo mirum quantum dilatata depre-

henditur. Attamen semper ejus mobilitatem aliqua ratione impeditam videmus. Praeterea etiam morbus gradu differt. Modo amaurosin habes perfectam, modo talem visus depravationem, qua adhuc res quasdam visui objectas aegrotus discernere valet, et quam sub amblyopiae nomine distinxerunt recentiores.

§. 259.

Ut igitur certiora quaedam de morbi natura ex vulnere supraorbitali regioni illato asserere possimus, etiam paullo accuratius in illud tempus nobis inquirendum erit, quo vulnus infligebatur, et in symptomata tunc temporis jam suborta. Instrumento laedente non acuto, sed magis obtuso, vulnere cum insigni contusione, fibrarum distorsione atque ruptura conjuncto, et margini supraorbitali arcte adposito, sanguinis effusione non solum in partibus laesioni propinquis, sed et in ipso bulbo ejusque cameris locum habente, oculo penitus obcoecato omnique luminis sensu destituto, pupilla admodum dilatata et penitus immobili, dolore in oculo insigni atque ad cerebrum usque penetrante, — jure concludendum erit, visum non ex nervorum consensu esse depravatum, sed ex ipsa oculi laesione pendere. Retina tunc sine dubio commota, a choroidea adhaerente soluta et passim rupta per se jam coecitatis insanabilis adfert causam. In casu tam tristi nil aliud erit agendum, quam ut sanguinis effusi absorptio promoveatur, inflammatio topicis remediis recte extingatur, dolores sopiantur, et ad ipsius cerebri commotionem, si adfuerit, respiciatur. Visus vero recuperandi nulla spes locum habebit.

§. 260.

Interdum etiam talis laesio simplicem modo adfert visus imminutionem, seu amaurosin imperfectam. Tunc non retinae laesio perfecta, sed ejus tantum cum toto bulbo conquassatio atque ipsius functionis depravatio minus insignis locum habebat.

Attamen vulnus est minus grave, sanguinis copia in cameris oculi effusa penitus abest, et tantummodo in regione haeret supraorbitali, atque inter scleroticam et bulbi conjunctivam. Visus immutatio autem cum ipsa incipit vi partibus hisce illata. Tali in casu prognosis laetior erit, et nisi subsequencia mala, quorum paullo post mentio injicietur, ex ipsa cerebri laesione pendentia perfectam amaurosin inducant, visus deperditi recuperatio ex parte saltem est speranda. Praeter remedia contra ipsam inflammationem atque ad sanguinis effusi resorptionem destinata etiam ea conducunt, quae in nervos oculi agunt, eorumque tollunt debilitatem ex commotione residuam, quae summa erat atque gravissima amblyopiae causa.

§. 261.

Interdum coecitas suboritur aliquo jam tempore post laesionem factam praeterlapso. Causa mali tunc latet in sanguinis effusione juxta nervum opticum facta, aut in puris secretionem eadem in regione locum habente. Commotio cerebri cum ipso vulnere externo juncta funestum hocce symptoma producit. Facile confunditur hocce mali genus cum illo, quod ex cicatrice nervos supraorbitales premente et irritante interdum excitatur. Attamen attentior medicus mox utramque causam sejungere valebit. Nostra si locum habet, plerumque commotionis in cerebro symptomata una adfuerunt, cicatrix vulnere adhuc aperto nondum exorta est, si amaurosis jam adesse incepit, vehemens ipsam comitatur cephalalgia, reliquaque adsunt signa abscessum aut sanguinis collectionem ad ipsum cerebri parenchyma indicantia.

Tristissima tunc prognosis saepissime irrita reddet medici conamina. Praesertim cum fere nunquam discernere valeamus, utrum sanguis effusus an puris secretio causam mali attulerit. Forte priori in casu ab ipsa sanguinis absorptione aliquid boni sperandum erit. Quando autem abscessus ad basin cranii exortus est, semper fere apoplectica mors ex puris incremento et abscessus ad interiora cerebri organa transgressione timenda erit, nisi,

quod interdum fieri solebat, ipsa puris per aures fiat evacuatio, vel, uti praesertim abscessu ad ipsam oculi orbitam penetrante observare licet, puris copia in bulbi vicinia appareat, eoque modo valeat exstillare. Saepius pure jam exstillante ob abscessus magnitudinem aegrique ipsius debilitatem febris perseverat, viresque diminuuntur, donec febris hectica morbo finem imponat, nisi jam antea ob maiorem cerebri ex abscessu laesionem mors apoplectica inciderit.

§. 262.

Signum nunc addere licet, amaurosin ex cerebri abscessu distincte indicans, quod Beerius primo discipulos suos docuit, de cuius vero veritate me ipsam jam experientia reddidit certior. Quod signum in pupilla nititur perpendiculariter elongata, ut ita summus ipsius apex frontem spectet, inferior genas. Causa phaenomeni per se obscura in eo posita esse videtur, quod sensibilitatis incrementum praeternaturale ex ipsa organi summi laesione magis minusve insigni pendens, etiam in iride sese solet manifestare. Sicuti autem systematis in oculo irritabilis incrementum pupilla ad angulos praelongata cognoscitur, id quod in glaucomate et in amaurosi ex retina per varices depravata videmus, et sicuti in animalibus eximio irritabilitatis vigore instructis semper pupillam videmus ad angulos praelongatam, — ita etiam sensibilitatis in oculo incrementum pupillae formam reddit perpendiculariter praelongatam, uti tale quid in animalibus observare licet, eximia sensibilitate et totius corporis et oculorum praesertim instructis. Abscessus vero in cerebro juxta nervum opticum subortus semper in comitatu suo vicinarum partium habet inflammationem. Cerebri aut meningum et nervorum inflammatio, cum organa sensibilitati inserviant, semper etiam sensibilitatis portendit incrementum. Hinc formam habes pupillae ex cerebri abscessu perpendiculariter praelongatam. Plura de his atque adcuratius inquisita in capite de ophthalmia arthritica et de glaucomatis origine occurrunt.

§. 263

De amaurosi ex vulnere palpebrarum per retinae nervique optici laesionem suborta haec sunt adnotanda. Cura mali tam gravis etiam prognosin exigit aut penitus tristem aut dubiam saltem atque ancipitem. Priori in casu, ubi retinam habes ruptam et a choroidea solutam inflammationem tantum discutere licet. Sanguinis missi absorptio fomentis cum vino rubro paratis promoveatur, quibus deinde etiam aromatici quidquam addi poterit, ut ita vinum herbis ejusmodi aromaticis infundatur, atque deinde expressum per linteola imponatur. Praeterea etiam dolorum ex nervi laesione sat gravium ratio erit habenda, qui opio interne sumto, oculoque simul per inunctiones applicato sopiendi erunt. Praeterea aegrotus infusum bibat florum Arnicae, donec omnia sanguinis extra vasa degentis symptomata disparuerint.

§. 264.

Quando autem visus ipsius imminutio ex simplici ipsius retinae conquassatione adest, prognosin licet dubiam, tamen paullo laetiores exhibere licet, cum interdum saltem visus in integrum restitutionem ex aptis remediis sperare liceat. Incitamenta graviora tali in casu conducent, v. g. guttulae aliquot Spiritus salis ammoniaci aut Naphthae vitrioli et Spiritus Lavendulae vola manus exceptae atque e regione oculi positae, ut partes incitantes aëreae bulbum tangant, — inunctiones cum Naphtha vitrioli et Tinctura aromatica in regione supraorbitali factae, si vulnus sanatum tales admittat, usus electricitatis etc. —

§. 265.

Causa amauroseos autem profundiore atque ex sanguinis in basi cranii effusione aut abscessu ad nervum opticum haerente prognosin non solum quoad visum, sed etiam quoad vitae ipsius integritatem tristior locum habebit. Commotio cerebri sub ipsius vulneris initio orta artis lege quidem tractetur. Abscessu autem jam suborto, nisi, uti in infantibus praesertim fieri solet, per aures

effundatur, nulla relinquitur spes vitae servandae, atque aegrotus mox apoplexia correptus peribit.

§. 266.

Haec de causis amauroseos ex laesione in regione supraorbitali pendentis, quae in ipso oculi bulbo aut in vicinia nervi optici effectus prodixerunt infausos, et cum amaurosi junctos. Ad illam nunc transimus guttae serенаe speciem, quae ex mera tantum ganglii ciliaris atque ramulorum ejus depravatione pendens et aliam agnoscit causam, et singulari atque diversa indiget medendi methodo. Triplicem omnino videmus ganglii ciliaris ex vulnere supraorbitali laesionem, et triplicem inde ortam visus depravati causam. Modo oritur ex contusione et ruptura nervorum ad foramen supraorbitale discurrentium, cum ipso vulnere ibidem locum habente. Cognoscitur casus ex amaurosi cum ipso vulneris initio incedente, ex insigni iridis dilatatione atque mobilitate ejus extincta, et ex absentia symptomatum bulbi ipsius aut cerebri commotionem vel retinae indicantium rupturam. Haec si una adfuerint, mixtum mali casum indicare solent, causamque ejus duplicem, et ex ganglii ciliaris et ex retinae aut nervi optici laesione pendentem. Simplici autem nervi supraorbitalis laesione locum habente amaurosis sine dubio ex secreto illo originem ducit consensu, inter nervum opticum et ganglion ciliare intercedente, quae unius morbum etiam in alterum mox traducit, et quae plerumque in amaurosi ex nervo optico pendente iridis adducit immobilitatem, et ex nervi ciliaris labe cum iridis rigore juncta etiam ipsam visus per guttam serenam efficiet extinctionem.

§. 267.

Altera ganglii ciliaris laesio amaurosin laesioni supraorbitali adjungens nititur in extensione et depravatione nervorum supraorbitalium, quae ex sanatione vulneris minus recta atque ex insigni et graviore cicatricula pendet. Eadem cohaerentia, sicuti in prima mali gravioris specie proximam huic malo exhibet occasionem. Attamen mali causa cognoscitur ex ipsius initio. Sana-

tione vulneris nondum peracta visus suam servat integritatem. Vulnere aut maxima ex parte aut penitus sanato et laesione jam in cicatricem mutata mali proximum vides initium. Porro symptomata defunt, quae abscessus in cerebro produnt praesentiam. Quae si adfuerint, etiam casum ex utraque causa simul accedente mixtum et complicatum habebis.

§. 268.

Tertia denique ganglii ciliaris laesio nititur in unius alteriusve nervuli ciliaris ad iridem commeantis ruptura. Quae oritur ex bulbi commotione atque contusione eodem tempore, quo regio supraorbitalis vulnerabatur, inflicta. Amblyopia igitur, cum meram amaurosin rarissime producat, semper cum ipsa regionis supraorbitalis incipit laesione. Signa reliqua, ex quibus talem nervulorum ciliarium depravationem cognoscimus, in descriptione laesionum bulbi ipsius afferre licebit, cum huc proprie non pertineant. Vulnus regioni supraorbitali una illatum, quod consueto tramite incedit, sanatur, nec in casu feliciori secundam amauroseos per nervos supraorbitales speciem producit.

§. 269.

Quod morbi genus attinet, ex nervorum supraorbitalium ruptura atque violenta compressione cum ipso vulnere exorta pendens, hoc prognosi indiget admodum infauusta. Etenim laesio nervorum longe gravior atque vehementior fuit, quam ut ipsorum per remedia apta sperare possis restitutionem. Vulnus quidem recte sanatur, — sed perfecta tamen amaurosis remanebit. Periculum quidem esset faciendum cum inunctionibus incitantibus atque spirituosis, v. g. Naphth. vitriol. Ol. terebinthin. destill. Ol. Menth. Cajeput, etc. in regione vulneris illati, ut ita laesae nervorum particulae ab ipsis tactae pristinam in casu leviori recuperarent vim atque efficacitatem. Verum enim vero in casibus quam plurimis effectum carebunt, spe et ab aegro et a medico frustra sustentata. — Uti mea me docuit experientia, in casu amauroseos insanabilis ex vulnere supraorbitali exortae sive ince-

perit ex ruptura et violenta nervorum supraorbitalium compressione, five ex retinae nervique optici per commotum bulbum depravatione, five ex simplici tantum, sed graviore bulbi commotione, — saepissime atrophiam oculi succedit. Cautus igitur medicus ambigua prognosi quoad oculi formam utatur, cum visui penitus amisso etiam talis nutrimenti in bulbo depravatio succedat, quae primum ipsius atrophiae initium constituere solet.

§. 270.

Quando autem secundum adest amauroseos genus ex simplici pendens nervorum supraorbitalium per cicatriculam exortam compressione, quod vulnere demum sanato succedit, — tunc, licet prognosi ambigua sit utendum, melior tamen spes affulget visus per medici operam recuperandi. Indicatio nititur in effectus, quem cicatrix in nervos supraorbitales exerebat, extinctione. Quod quidem non tam per inunctiones emollientes in ipsa cicatrice factas, quam potius nervorum circa foramen supraorbitale dissectione peragitur perfecta. Praeter alios medicos quam plurimos etiam Beerius in duplici casu visum eo modo restituere conatus est. Cultello ad os usque adacto atque vulnere circulari, quod omne foramen supraorbitale circumdaret, inflicto, omnes fere dissecuit nervulos inde prodeuntes atque mox visus exinde in integrum observavit restitutionem. Uti experientia jam alibi monstravit non nervi sectio instrumento acuto peracta, imo potius ruptura ejus ex contusione aut vi comprimente facta ejus vim delere solet vitalem. Vides inde, cur hoc in casu visus ex simplici nervorum sectione speranda sit restitutio, cum alibi ruptura et compressio nervorum visus perfectam adducant abolitionem.

Huic vero nervorum sectioni etiam in casu singulari adjungenda erit inunctio incitans supra descripta, quae, si vel visus initio non redierit, mox perfectam ipsius in integrum restitutionem maturabit.

§. 271.

Ad vulnera nunc transimus regioni infraorbitali illata. Cum

ibidem etiam per foramen infraorbitale ramus prodeat quinti paris nervorum, etiam similia mala ex ejusmodi nervorum laesione in visus redundare possunt facultatem, quae in paragraphis antecedentibus de vulneribus regioni supraorbitali illatis proposuimus. Eadem porro ratione bulbi conquassatio, retinae ruptura atque abscessus ad nervum opticum laesioni infra oculi orbitam vehementiori adjungi possunt. Eadem igitur amauroseos independentis diagnosis, eadem prognosis, eadem denique sanandi methodus adhibenda erit. Ne igitur superflui quidquam proponatur, benevolus lector antecedentia evolvat, si de vulneribus infraorbitali regioni illatis, quae amaurosin produxerunt certiora quaedam et separatim proposita perlegere voluerit. Caeterum multo rarius haecce observantur vulnera, cum ossis zygomatici vicinia saepissime vim laedentem avertat.

§. 272.

Ex ejusmodi vulneribus, nisi per primam, uti vocatur, reunionem, sed per suppurationem sanantur, quo modo magis cutis externa perit, et lagophthalmus et ectropium exoriri solent. Quae mala organica etiam lege artis sananda erunt. Lagophthalmus ex palpebra inferiore etiam ob minorem palpebrae latitudinem minus timendus erit. Sanabitur inunctionibus oleosis atque emollientibus cum crebra et repetita cutis externae extensione digito facta conjunctis. Quibus, si per aliquod temporis spatium continuatae fuerint, mox pristina cutis latitudo instauranda erit, et inde morbi pendebit extinctio.

§. 273.

Alia vero requiritur ectropii in palpebra inferiore sanatio, si ortum est a cute externa per cicatricem decurtata. Non solum cutis externae extensio suscipiatur, sicuti ipsam jam descripsimus, quae vel emplastri adhaesivi adplicatione poterit promoveri, sed conjunctivae etiam in palpebra adfecta ratio erit habenda. Quae si per aliquod temporis spatium aëri externo exponitur, crassior fit, atque luxuriantem adipiscitur superficiem. Quae primo ad-

plicatione unguenti mercurialis rubri seu graviori in casu lapidis infernalis attactu, deinde vero, membrana ista ad integrum restituta, inversione tarli in palpebra inferiore arte peracta, — uti illam in capite de ophthalmia neonatorum uberius proposuimus, — peragitur.

§. 274.

Vulnera palpebrarum ob singularem harum partium structuram atque naturam etiam singulari indigent curatione, cum minus opportune sanata facillime vitia relinquant organica, bulbo ipsi magis minusve infesta. — Prae caeteris in ejusmodi vulneribus respiciendum erit, num laesus sit tarsus palpebrae an non, numve laesio angulo interno propior etiam ipsius puncti et canalis lacrymalis rupturam adducat.

§. 275.

Quando tarsus atque partes reliquae modo ante laudatae manserunt integrae, etiam sanatio facilior et prognosis laeta erit, si modo per primam vulnus sanare poteris reunionem. Vulnere perpendiculari simplici tantum indiges emplastro adhaesivo, quo firma sit atque sufficiens vulneris labiorum adpositio. Quando autem horizontalis reperitur vulneris sectio, simplex emplastrum adhaesivum neutiquam sufficiet, primam si peragere volueris reunionem, cum ob imparem atque in superiore parte parvae foveae similem palpebrae affectae superficiem, si superior fuerit, tum ob lacrymarum profluvium, quod emplastra inferiori palpebrae adposita facillime irrigaret eaque ratione, quod vulneris sanationem attinet, inutilia redderet. — In omni tali vulnere futura cruenta eo modo opus erit, ut vel una, vel vulnere majore duabus acubus incurvis filum ceratum artis lege inducatur, atque vulneris labia tali modo juncta ad perfectam usque laesionis sanationem contineantur, qua peracta filum denuo extrahimus.

§. 276.

Hactenus de vulneribus palpebrarum, penitus omnem musculi orbicularis carnem secantibus. Quando autem musculi particula tantum aut cutis tantum dissecta fuit, — ne his quidem opus erit.

Simplex emplastrum adhaesivum recte adpositum, si tali adhuc opus fuerit, mox sanationem peragere valebit.

§. 277.

Alia vero opus erit agendi ratione, quando in horizontali vulnere palpebra tota una cum tarso secta fuerit, et morbi genus exinde originem ducat, quod sub Colobomatis, seu fissurae palpebrarum nomine inter nos occurrit, et quod in palpebra praesertim superiore locum habens aut ex vitio primae formationis aut ex vulnere palpebrarum minus recte sanato originem ducere solet. Prima tunc per futuram cruentam acu incurva peragendam reunio tentanda erit. Attamen cautus sit medicus in sua praedictione, cum saepissime vulnus vel recte sanatum tarfi adducat corrugationem atque entropium exinde oriatur insanabile, quod tantum repetita ciliorum extractione mitigari potest.

§. 278.

Medicus praeterea in ipsius acus inductione habili et idonea manu tarfi ipsius vitet laesionem, ut in superficie ejus acus inter cutim tarsumque progrediatur, nec in ipsam penetret cartilaginis carnem. Nam omnis ejusmodi laesio tarfi ejusque membranae maturabit inflammationem atque suppurationem excitabit, ex qua tarfi corrugatio insanabilis oriatur. — Quando praeterea acus in loco palpebrae immittenda est, qui a tarso remotus est, non cutis tantum, sed etiam pars musculi orbicularis ita quidem trahenda erit, ut non per totam acus cum filo penetret palpebram, sed in ipsa haereat palpebrae carne, cum alias bulbus tali modo tactus gravi laborare inciperet inflammatione, eoque modo etiam ipsius suturae effectum plane irritum redderet atque impediret. Etenim sutura, quando bulbus graviter inflammari inceperit, statim erit solvenda. — In vulnere minore una tantum acus requiritur. Ad majorem autem et longiorem palpebrae fissuram etiam duabus opus erit, quarum una et prior circa extremam palpebrae partem, et in ipsius tarfi superficie, altera vero in media palpebrae adplicanda erit parte. — Suturae deni-

que cruentae etiam sicca ita quidem adjungenda erit, ut uno alterove emplastro adhaesivo vulneris labia firmentur.

§. 279.

Ad cujusvis vulneris in palpebra sanationem summa praeterea requiritur oculi quies, omnisque ejus motus impeditio. Quando igitur vulnus, pro varia ipsius ratione recte fuerit firmatum, palpebra utraque, uti post cataractae operationem, emplastro adhaesivo claudatur, atque linteolo fascia frontali firmato obtegatur. Quae quidem etiam fomenti ipsius cum aqua Thedeniana parati interdiciunt usum, atque vulnus naturae soli sanandum relinquunt. Labiis in vulnere demum unitis etiam linteolum cum emplastris amoveatur, filaque ipsa extrahantur.

§. 280.

Quando denique vulnera palpebrarum conjuncta fuerint cum laesione canaliculorum et punctorum lacrymalium, tunc etiam omnia peragenda erunt, quae de vulneribus palpebrarum modo in medium protulimus. Attamen prognosis minus laeta aegrotis exhibeatur, cum rarissime vulnus tam aequaliter coalescat, ut integer relinquatur canaliculi rupti transitus, cum semper fere parietes tenuis ejusmodi tubuli concrecant, eoque modo absorptione lacrymarum sublata perpetuum aegrotos per totam vitam vexare soleat lacrymarum profluvium.

§. 281.

Vulnere palpebrarum cum tali ipsius carnis disperditione conjuncto, ut primam adeo reunionem futura peragendam tentare nequeas, aut, si vel summo labore hoc peregeris, ut bulbi ipsius motus palpebra angustiore atque tensa sit impeditus, — tunc ab omni tali abstinendum erit conamine, parteque laesa linteolo fascia frontali confirmato tecta, ipsam naturae committas sanationem, quae, licet vitium quoddam formae saepius relinquat, non tamen incommoda simul adferet, quae ex artis ope cum tantis periculis conjuncta oriuntur.

§. 282.

Ad laesiones nunc transimus ipsi bulbo illatas. Exceptis iis, quae sub operatione ophthalmiatrica semper locum habere solent, et quarum hoc loco nulla nobis mentio injicienda erit, laesiones bulbi ipsius rariores sunt, quam alias conjici posset. Causa hujus observationis in eo praesertim latere videtur, quod globus iste oculi elasticus, renitens, et cartilagine glabra vestitus instrumenta laedentia magis ad spatium istud mollius et facile perforandum inducat, quod inter bulbum et inter ossa orbitam includentia locum habet, et quod tela cellulosa eaque pinguiore et musculis oculi repletur. Id quod et natura demonstrat. Multo saepius laedens instrumentum, quod per palpebram ad ipsum pervenerat oculum in orbitam bulbo adhuc illaeso penetrat, quam ut ipsum oculum valeat perforare.

§. 283.

Quod prognosin attinet ad ipsius bulbi vulnera necessariam, ea semper ambigua erit in omni tali laesione, quae per ipsas oculi membranas ad interiora penetraverat ejus organa. Multo certius visus imminet extinctio, quando vulnus majus et grande fuerit. Etenim liquores oculi effluentes inevitabilem ipsius colapsionem, quae et coecitatem perfectam et atrophiam bulbi in suo comitatu habet, maturant. Symptoma tunc locum habet in humoris vitrei effluvio inprimis manifestatum. Photophobia gravior exoritur, quae ex retina ab humore adjacente denudata, luminis radiis magis exposita et inflammata pendens semper inevitabilem ex retinae jam laesae corruptione adducit visus depravationem, cum membrana ista non amplius extensa corrugari incipiat, ideoque ad rectam nadorum luminis perceptionem non amplius idonea reperiatur.

§. 284.

Graviorem praeterea inflammationis gradum excitant vulnera scleroticae illata, quam illa, quae corneam sibi sedem elegerant. Etenim non simplex modo adest scleroticae sectio, ad-

est etiam choroideae atque retinae laesio, quae posterior semper praeter inflammationem etiam perfectam amaurosin gignit. Retinae margo duabus lineis a corneae margine distans, etiam omnibus vulneribus scleroticam penetrantibus et ultra duas istas lineas a cornea remotis retinae necessario adjungit depravationem.

§. 285.

Gravia denique et visui infesta reperiuntur corneae vulnera pupillae e regione sita, cum vel optime sanata cicatriculam ideoque etiam insanabilem corneae obscurationem eo in loco adducant. Quae cum e regione pupillae haereat, etiam magis minusve insignem visus depravationem efficit. Contra vero vix periculosa erunt vulnera, quae corneae lateralem modo partem absque reliquarum partium occupant laesione. Si vel cicatrix vel graviore in casu iridis prolepsio in illa remanserit, tamen nulla visus exinde remanebit depravatio, cum cornea pupillae e regione sita mali non exhibeat sedem.

§. 286.

Vulnera iridis instrumento admodum acuto inflicta non timenda erunt. Eo magis vero ista iritidis maturabunt periculum, quae instrumento obtusiore facta cum ejus membranae compressione juncta fuerunt. Quod etiam experientia duce in cataractae extractione demonstratur. Laesio iridis cultello admodum acuminato facta, si vel summa fuerit, et cum particulae iridis exsectione juncta, vix periculum iritidis adducet, quae tamen ex simplici iridis compressione cochleari Davieliano facta, aut ex nimia pupillae extensione a cataracta praegrandi facta tam facile acceleratur.

§. 287.

Quod denique laesiones lentis attinet ad vulnera oculi accedentes, eae omnes, cum lentem modo ex situ amoveant suo aut disrumpant, aut comprimant, aut saltem lentis vulnerent capsulam, justam partis hujusce nutritionem eo modo infestare.

solent, ut et lentis et capsulae obscuraciones exinde originem ducant. Quae, si reliquarum oculi partium status operatione amovere permiserit, non tam extractione sanari poterunt, — cum ob ruptam cataractae formam, quae majorem ad eam extrahendam operam et vehementiorem inde oculi laesionem requirit, tum ob majorem bulbi ex pristino vulnere ad inflammationes proclivitatem, — quam potius depressione ex methodo Pottiana peracta, quae lentem et cataractam undique disrumpere jubet, donec absorptione fuerit extincta. Interdum etiam hac non opus erit, gravior si adfuerit lentis capsulaeque ejus laesio atque ruptura. Etenim tunc absorptio per se recto incedit tramite, homo mox sine ullo remedio visum recuperabit, — et si quid adeo agendum sit, hoc in applicatione irritamentorum localium consistat, quibus vis in oculo absorbens poterit instigari.

§. 288.

Quod denique vulnera attinet corpori vitreo illata, uti ea in cataractae reclamatione saepius observamus, ea prorsus omnis periculi expertia reperiuntur. Singularis huic parti virtus inesse videtur, qua non solum laesiones illatas sine ullo ferat inflammationis periculo, sed etiam tela ipsius cellulosa citius concreascit, si dissecta vel rupta fuerit. Attamen de meris hoc tantum intelligendum erit istius humoris laesionibus. Graviora et irritabilia damna parabunt ista vitrei humoris vulnera, quae cum ipsius retinae humorem ambientis laesione sunt conjuncta. Etenim non solum vomitus et summi dolores, verum etiam perfecta et insanabilis visus obscuratio ejusmodi excipiunt laesionem.

§. 289.

Quod vero cujusvis in bulbo vulneris sanationem attinet, ea penitus fere naturae permittenda erit. Partes si tali ratione laesae fuerint, ut visus sit extincta facultas, illae etiam optima inflammationis sanatione oculo vires neutiquam restituere valebunt. — Palpebrae emplastro adhaesivo clausae teneantur, uti tale quid operationibus peractis fieri solet, methodus in uni-

verum antiphlogistica pro febris exortae ratione et vario hominis aegrotantis statu locum habeat, dolores exorti opio et hyosciamo praesertim sopiantur, atque iritide accedente etiam localis exhibeatur hyosciami et belladonnae usus. A reliquo topicorum apparatu et vulnus et singularis partis vulneratae ratio abstinere jubent.

§. 290.

Nunc ad laesiones transimus, quae bulbo adhuc integro relicto in cavum orbitae penetrare et telam cum musculis ibidem degentibus afficere solent. Sive magis sive minus graves atque periculosae reperiuntur, pro partis vulneratae ratione et pro loco, ad quem usque penetrarunt. Vulnere non profunda atque telae cellulosa tantum infensa per se vix graviora mala portendunt. More consueto per suppurationem exortam sanantur. Attamen symptoma saepius ipsa grave comitatur, et ad spectu horrendum, quod in musculorum oculi ex vulnere paralyti et in oculi prolapsu sive exophthalmia nititur inde pendente. Caute tunc atque lente bulbus prolapsus reponatur, et palpebrae emplastro adhaesivo clausae ipsum teneant repositum. Nisi una nervus opticus laesus fuerit, rarissime ex tali exophthalmia visus observabis deperditionem. Vulnus sic inflictum artis lege antiphlogisticis topicis tractetur, dolores exorti anodyno leviores sedentur, atque suppuratione exorta partes separatae mox coeant concretionem.

§. 291.

Alia vero mali ratio erit, laesionem quando habueris in orbita profundiores. Sicuti experientia docuit, partes posteriorem orbitam occupantes ob nerveam atque tendinosam plurimarum structuram maiore sensibilitate praeditas esse, et vulnere ipsis illata per se jam symptomata inflammationis cerebri nervorumque adducere, ita et eadem exinde phrenitidis oriuntur pericula. Multo magis vero hoc locum habebit, si ossei orbitae parietes, qui in posteriore ipsius sine tenuiores reperiuntur, instrumento

laedente perforati fractique fuerint, et si laesio cerebri vicini exinde duxerit originem. Symptomata phrenitidis semper fere imminebunt, nec facili ratione poterunt extinguui.

§. 292.

In omni ejusmodi vulnere medicus prognosi utatur dubia, sicut in omni cranii laesione fieri debet. Etenim hac ratione nec ambitum nec gravitatem partium laesarum perspicere valet, nec symptomata statim initio adsunt, quae longo demum aegrotos enecare valent temporum intervallo. Quod curam attinet, ea talis erit, ut et praesentem inflammationem debilitet, et futura inde mala avertere studeat. Methodo antiphlogistica utatur aegrotus, sanguinis missiones et universales et topicae in regione vulneris adplicatae, antiphlogistica alvina atque diaeta tenuis et parca ad illud usque tempus exhibeantur, quo febris vehementia extincta vulneris suppuratio exorta fuit. Phrenitidis imminenti symptomata et fomentationibus frigidis capiti adplicatis, et mercurio larga copia exhibito indigebunt. Attamen iis sanguinis antecedere debent evacuationes. Quibus praemissis et dolorum vehementi cruciatu remanente etiam opiatum sat larga copia eo facilius exhibere licebit, quo magis partes admodum sensibiles in regione vulneris commotae etiam auctam inflammationi sensibilitatem sublatumque nervorum aequilibrium adjungunt. — Praeterea initio quidem ab omni alia vulneris tractatione locali abstinendum erit. Corpora si aliena adfuerint, optima quaque ratione removeantur, suppuratio primis diebus injectionibus lenientibus ex aqua tepida aut lacte cum pauxillo croci paratis promoveatur, et vulnus, si profundum fuerit, ad illud usque tempus, quo profundiora coaluerint, apertum servetur, aut etiam, pro varia ipsius ratione in ostio paullulum dilatetur. Caeterum linteum carptum atque molle vulneris ostiolo applicandum erit, et aquae tepidae insperione altero quovis die vulnus purgandum, donec plane atque penitus coaluerit.

DE
MORBIS OCULI HUMANI
INFLAMMATORIIS

LIBRI XXIII.

PARS SECUNDA.
DE OPHTHALMIIS SYMPATHICIS.

MOORE'S OCULAR HUMAN

SYMPTOMS

OF THE EYE

PART SECOND

BY J. MOORE, M.D.

LIBER DUODECIMUS.

De Ophthalmia intermittente.

§. 293.

Morbum oculi inflammatorium certis temporibus eo modo repetitum ut intervalla habeat, in quibus oculum ab omni fere phlogosi liberum habemus, sub ophthalmiae intermittens nomine comprehendimus. Rarius quidem est malum, cujus tamen observationem clari in arte viri nobis tradiderunt, ut de veritate morbi neutiquam dubitare liceat. Vidi inter Beerii aegrotos casus ejusmodi singulares, uti et duplex exemplum inter meos, — quorum descriptio, ut clarior de tota re notio existat, adjicienda erit.

§. 294.

Sicuti typum istum in febribus intermittentibus, cujus explicationem naturae scrutatores neutiquam exhibere potuerunt, et in multis variisque corporis humani affectionibus observamus, ita eandem etiam in ophthalmiis videre licet. Attamen tales distinguendae sunt ab ophthalmiis caractere remittente notatis, quarum multae medico saepissime offeruntur. Ophthalmia intermittens stadium intermedium habere debet ab omni labe liberum, ejusque accessus tempore redire solent, a typo remittente longius abhorrente. Etenim rarius vel plane non omni vespere, sed alio tempore, mane, vel pomeridianis horis vel nocte intermedia redit, neque semper omni die, verum etiam sub forma tertianae aut etiam tertianae duplicatae accessus ejus animadvertitur. Ante omnia vero apyrexia ejus libera, perfecta et omni fere inflammationis symptomate orbata esse debet.

§. 295.

Remittentes ophthalmiae plurimae observantur ex causa catarrhali derivatae. Mane atque sub meridiem aegrotus pauca per sentit morbi symptomata, ut magis ejus initium adesse videatur, cum parvo in conjunctiva bulbi rubore. Sed horis pomeridianis ad vesperam vergentibus rubor bulbi augetur, vehementior accedit dolor, lacrymarum profluvium atque photophobia, visusque magis impeditur. Symptomata haecce sub noctis initium eximie augentur, atque deinde demum sub ipso novi diei ortu decrescunt. Distinguendus vero erit talis morbus, quod diagnofin attinet, ab ophthalmia syphilitica, cujus jam suo loco injecimus mentionem.

§. 296.

Morborum formae, sub quibus ophthalmia accedit intermittens, variae omnino reperiuntur. Modo ophthalmia mere externa locum habet, uti eam Beerius atque Ware observarunt, et inter meos etiam videre potui aegrotos. Certo tempore, typi rationem servante, conjunctiva bulbi rubore obduci incipit, dolor adest, qualis ille est ex corpore alieno in oculi affinis haerente, photophobia atque lacrymarum profluvium. Symptomatibus hisce mirum quantum adauctis pedetentim decrescere incipiunt, donec tandem penitus evanescunt, et conjunctiva bulbi colorem adipiscitur illi in statu saniori simillimum. — Interdum etiam talis inflammatio intermittens non solum externas adoritur oculi membranas, sed etiam ad interiores extenditur oculi partes, non solum cum photophobia insigni atque iridis coarctatione, verum etiam cum vehementibus capitis doloribus ita conjuncta est, ut ad delirium usque augeantur. Quae vero mox cum ipsius febris localis accessu evanescunt. Tunc iritidis formam servat malum.

§. 297.

Beerius praeterea ophthalmiam intermittentem cum ophthalmoblennorrhoea junctam vidit, quae omni die horis meridianis

redire solebat. Omnia aderant morbi symptomata, tumor conjunctivae insignis, visus perturbatio summa, atque tantum muci profluvium, ut genae largo muco irrigatae conspicerentur. Sub maximo morbi incremento etiam summus aderat capitis dolor, aderant una convulsiones. Morbi accessu finito conjunctiva bulbi omnis tumoris atque doloris expers et tam leviter tincta conspiciebatur, ut tantummodo oculum te cernere putares, cujus vasa majore cruoris copia turgent.

§. 298.

Rarissimum denique hypopii periodici casum observavit Janinus. Aeger per annum semper binis quolibet mense septimanis inflammatione correptus fuerat oculi interna, cum puris in camera anteriori collectione. Verum ista inflammatio non tanta augebatur celeritate, ut oculum per quatuordecim dies tam gravi morbo laborantem destrueret, — sed sub finem hujus temporis integerrima oculi perspicuitate relictā denuo evanuit.

§. 299.

Prognosis in hocce morbo semper vehementia symptomatum sub quolibet accessu locum habentium definire solet. Quando non tanta est, ut oculi vitia adducat, etiam amoto vehementis morbi impetu, adhuc reliqua, meliora sperare licet. Similia locum habent in ophthalmia intermittente, cujus paroxysmi non per longius jam accesserunt temporis spatium. Etenim mali accessus repetiti semper dispositionem quandam illi morbo respondentem in oculo relinquunt, et repetiti impetus pericula atque vehementiam augentem. Contraria etiam contrariam exigunt prognosin.

§. 300.

Quod denique medendi methodum attinet tali in aegro, qui ophthalmia intermittente affectus est, exercendam, ea a celeberrimis ophthalmiatris instituta est, qualis est illa febris intermit-

tentis. Exhibuerunt corticem, cum impetum morbi extinctum viderent. Attamen conjiciendum erit, cum morbus etiam partes invadat et maxime sensibiles, una etiam utilitatem praestare posse et localem et internum sensibilitatem diminuentium medicamentorum usum. Id quod Warius tali in casu feliciter peregit, cum Opium una cum tinctura Valerianae volatili cortici cum prospero adderet eventum.

§. 301.

Quapropter, si vel morbi sponte evanescentis ratio localium medicamentorum interdicat usum, cum utilitate tamen aqua ophthalmica cum Laudano paroxysmi tempore exhibeatur, ut ipsius decursus eo modo lente atque cum imminuta aegrorum sensibilitate promoveatur. Forte et derivantibus locus dabitur, ut vetustior schola ipsa vocat, ideoque et vesicatorium perpetuum vel fonticulus vel cortex mezerei viciniae oculi adplicatus utilitatem praestabit, si repetitos paroxysmos opprimere in animo habueris.

LIBER DECIMUS TERTIUS.

De Ophthalmia Catarrhali et Rheumatica.

§. 302.

Ad describendum morbi genus me converto, quod inter omnes ophthalmias frequentissimum atque celeberrimum in casibus quam plurimis reliquis oculi inflammationibus occasionem praebet, quae ex hacce demum originem ducunt ejusque formam in aliam singularem atque per saepe multo graviolem transmutant.

Quae quidem ophthalmia arctum indicat consensum, quae externae oculi membranae cum reliqua cute conjunctae reperiuntur, et cujus morbi ratio semper fere statum membranarum oculi a legitimo atque sano permultum abhorrentem adducit.

§. 303.

Quando ex singulari aëris transmutatione, quae semper epidemiam comitatur catarrhalem, catarrhi symptomata apparent, in cute organorum respirationi inservientium et in membrana oris et narium mucosa simul conspicua, nec raro cum febris totum corpus occupante conjuncta: saepius etiam partium oculi inflammationem videmus, quae sub ophthalmiae catarrhalis nomine inter nos celebratur. Quodsi praecipuos videmus morbi catarrhalis in membranas oculi mucosas effectus, etiam ophthalmia catarrhalis praesertim formam blepharophthalmiae glandulosae admittere solet.

§. 304.

Aliud vero malum exoritur, quando ex aëris actione cuti non satis aptato, id quod saepius mutata aëris temperie observare licet, — rheumatismi morbus adfertur. Videmus istum praesertim in partibus corporis irritabilibus atque serosis ejus membranis. Quando tali ex causa aegroti ophthalmia laborant, hanc ophthalmiam rheumaticam nominare licet. Cum huic malo non tantopere mucosae obnoxiae sint membranae, etiam rarius inde blepharophthalmiae glandulosae originem, saepissime vero illam ophthalmiae externae, et ipsius adeo in casu graviore iritidis animadvertimus. Cum praeterea rheumatismus per se jam majorem adducat doloris in parte affecta copiam, etiam majores in ophthalmia rheumatica dolores sentiuntur, quam in catarrhali, quae interdum vespertinis tantum horis movet dolores.

§. 305.

Isti quidem dolores in ophthalmia rheumatica omnem occupare solent orbitae marginem, aut saltem unum alterumve ipsius locum, angulum utrumque vel unum tantum aut regionem supraorbitalem vel infraorbitalem vexant. Attentus quisque istos dolores vix cum iis confundere poterit, qui ophthalmiae siphiliticae et arthriticae comites reperiuntur. Etenim in siphilitica

supraorbitalem tantum obtinere solent marginem, et reliqua simul in bulbo ipso sese manifestant symptomata, suo jam loco enumeranda. In arthritica vero dolores multo vehementiores totum occupant faciei affectae latus, eoque modo manifestam jam utriusque mali exhibent differentiam.

§. 306.

Utriusque igitur ophthalmiae et catarrhalis et rheumaticae discrimen, quod attinet ejus diagnosin, nititur partim in causa, quae est illa aut catarrhi aut rheumatismi, et quam paullo ante jam uberius exhibuimus, partim in doloris comitantis vehementia, quae major in rheumatica, multo minor in catarrhali reperitur, partim in ipsa denique morbi sede, quae in catarrhali palpebras magis, in rheumatica vero bulbi exteriores tangit membranas. Saepe in hominibus mera adest atque sincera ophthalmia vel catarrhalis vel rheumatica, saepe vero utraque etiam conjuncta apparet, ut utriusque una adsint phaenomena. Forma mali tunc exoritur, quam vulgo catarrhalem appellarunt, quae vero majore jure ophthalmiae rheumatico-catarrhalis nomen meretur.

§. 307.

Ophthalmia igitur externa et blepharophthalmia glandulosa utroque morbo saepissime excitantur. Decursus cum phaenomenis suis tunc idem reperitur, qualem eum paullo ante singulis exposuimus libellis. Nil igitur aliud tali in casu nisi hoc addendum erit, ut causa catarrhali latente etiam sub curae initio incutim laesam agatur, atque diaphoreticorum et internorum et externorum usu simul cura localis sustentetur. Ophthalmia igitur catarrhalis rheumatica ex mea quidem opinione unicum erit inflammationis genus in oculo humano, ubi in adultis aegris velicatoria donec rubor oriatur admota, atque sinapismi ad cutis pruritum excitandum impositi usum praestabunt. Attamen hoc tantum in ophthalmiae valet initio. Quodsi vero jam per aliquot

dies continuatum fuerit malum, et cutis jam per se pristinum recuperaverit statum, vix necessaria erunt irritamenta ista, in certo cutis loco admota. In infantibus denique penitus abjicienda erunt, cum nimis noxii sint ipsorum effectus in corporibus, tanta nervorum praeditis sensibilitate.

§. 308.

Ad duplicem nunc transeo ophthalmiae externae speciem, quae cum semper ex causa pendeat cutem laedente, ideoque jure meritoque rheumatica vocanda sit, non in libro de ophthalmia externa idiopathica a me est proposita, sed ad caput de ophthalmia catarrhali et rheumatica translata. Unam oedema oculi, alteram Erysipelas bulbi vocare constitui.

§. 309.

Prior, uti omnes ophthalmiae, quae huc pertinent, cito suboritur cum ingrato oculi pruritu atque tali sensu, ut quasi arenula inter bulbum et palpebras haerere videatur. Advocatus ad aegrum medicus tunc jam tumidam videt bulbi conjunctivam ab aquosa congerie in cellulis ipsius detenta, una cum majore sanguinis copia in membranae laudatae vasis stagnante. Tumor iste mox eo modo augetur, ut cornea ab ipso valli instar circumdetur, atque phaenomenon isti simile suboritur, quod in chemosi conjunctiva exhibet per inflammationem sanguine referta. Tumor oedematis una palpebras a limbo ad exteriores usque margines, incipit occupare, nec raro Erysipelas oedematodes in facie suboritur, oculi et palpebrarum vitio adhaerens.

§. 310.

Morbus omnis quidem periculi expers cito sanari poterit, si recta usus fueris methodo. Veficatorium in nuchis, donec rubor oriatur, impositum, atque regimen diaphoreticum per dies nonnullos observatum, una cum topico caloris ficci et aromatici usu malum citius extinguunt. Oedemate jam amoto et solo con-

conjunctivae rubore ex ipso adhuc superstiti, solutio lapidis divini reliquias hasce sanabit.

§. 311.

Eadem sanatio locum habebit in Erysipelate oculi seu conjunctivae potius, quod semper etiam ex causa pendebit rheumatica et catarrhali. Conjunctiva bulbi cum pruritu atque ingrato tensionis sensu sub motu oculi atque palpebrarum aucto ruborem levissimum ostendit, atque tumorem quidem sed tenuem atque inaequalem, ut vix ultra corneae margines exfurgat. Lacrymarum secretio saepissime imminuta reperitur. Plerumque cutis quoque palpebrarum statum habes erysipelatoden cum hacce conjunctivae inflammatione conjunctum. — Quodsi quis inscitia plenus, hocce oculi erysipelas et oedema fluidis praesertim remediis atque unguentis irritantibus oppugnare fuerit conatus, non solum inflammationis atque doloris incrementum, verum ipsius etiam transitum ad chemosin atque ophthalmoblennorrhoeam et internorum oculi organorum phlegmonem ex cura tam inepta ortum esse intelliget.

§. 312.

Utraque inflammationis species, et Erysipelas et Oedema oculi gradu tantum initio differre videntur, ut Oedema gravio-rem quidem prae se ferat morbi vehementiam, Erysipelas contra minorem, seu tantum ipsius mali initium. Attamen cum diagnosin sublevare et sic sanationem reddere faciliorem in toto meo opere studerem, peritiores eam ob causam mihi veniam rei hoc modo tractatae concedent. Longe quidem ab illorum abhorreo vitiis et abusu, qui omnes unius morbi transmutationes atque mixtum ipsorum statum ut novum venditant morbi genus, eoque modo morborum in varias classes atque genera distributorum ambitum sine justa causa nimium quantum auxerunt. — Erysipelas caeterum eadem indiget medendi methodo, uti istam in oedematis oculi descripsimus sanatione.

LIBER DECIMUS QUARTUS.

De Ophthalmoblennorrhoea.

§. 313.

Ad inflammationum in oculo humano genus nunc describendum transimus, quod cum ob symptomata, quae exhibet admodum singularia, tum ob causam singularem, quae ipsi subesse solet, et ob medendi methodum, qua in sanatione ejus medicus uti cogitur, — summam excitat attentionem nostram, et ipsius oculi cum omni reliquo corpore arctissimam monstrare valet conjunctionem. Ophthalmia istos tantummodo aegros laeasset, qui magna organismi atonia atque debilitate adfecti, eandem etiam in oculo habebant. Sensibilitas aequae atque irritabilitas in oculo oppressa reperitur ophthalmoblennorrhoea adfecto, membranae simul bulbi mucosae praecipuam exhibent morbi sedem, et vim vitalem oculo propriam sic oppressam atque deperditam animadvertimus, ut exitus inflammationis funestior in ophthalmoblennorrhoea multo citius adsit, ipsique visui oculique formae pericula minuetur. — Ophthalmoblennorrhoea omnino in oculo ille morbus esse videtur, quam videmus in toto organismo sub typhi perfecti forma, ubi utroque systemate simul suppresso atque exhausto vix ac ne vix quidem organismum extollere valemus. Attamen typhus per se consistit. Ophthalmoblennorrhoea vero ex debiliore totius organismi statu originem ducit, et cum ipso ita quidem conjuncta manet, ut corpus reliquum alias sanum esse videatur, et morbus oculi tantummodo symptoma status in toto corpore praesentis adsit, quod quasi ea prodat, quae abscondita sunt in reliquo corporis organismo vitia debilitatis.

§. 314.

Symptomata ophthalmoblennorrhoeae videmus quidem in

aliis etiam oculi inflammationibus. Attamen varia sunt, quibus haecce perfacile sejungi possint a morbo, qui genuina quasi ophthalmoblennorrhoea nominari meretur. Sic phaenomena ipsius jam habebis in ophthalmia gonorrhoeica, et in ophthalmoblennorrhoea ex arthritide suppressa pendente. Attamen utrique malo proprium quoddam et quasi specificum, ut vocant, malum subest, gonorrhoea nempe suppressa, vel saltem per tactus contagionem oculo adnota, aut nimis cita arthritidis regularis vel mali alius arthritici suppressio. Eadem videmus in ophthalmia scorbutica et in ophthalmia recens natorum. Utriusque symptomata istis ophthalmoblennorrhoeae tantopere similia sunt, ut nonnisi causa ab hac discrepent, cum in hac priore scorbutus sublit, et singularis systematis sanguiferi depravatio, in altera vero laxitas corporis infantilis per se quidem sani causam exhibeat phaenomenorum. Utriusque vero mali symptomata ophthalmoblennorrhoeae genuinae simillima reperiuntur.

§. 315.

Symptomata morbi cum istis blepharophthalmiae et ophthalmiae externae, uti jam a nobis descripta sunt, incipere solent. Mox malum conjunctum apparet cum insigni palpebrarum tumore, erysipelate cutis ipsarum externae et muci purulenti secretionem insigni, qui magna copia genas ipsas solet irrigare. Symptomata nunc adsunt blepharoblennorrhoeae. Dolor sub initio gravis cito imminuitur, nec aegri de isto non ferendo aut photophobia amplius conquēruntur. Malum mox ad bulbum ipsum eo modo transit, ut conjunctiva tumere incipiat, et ipsius tumor eo modo augetur, ut, — sicuti in chemosi videmus, ipsam corneam obtegere incipiat, quae in media tantummodo parte erit conspicienda. Attamen a chemosi sincera malum in eo differt, quod tumor non tantopere rubeat, quod non durior sit, aut cum dolore graviore conjunctus, — cum tactum facillime ferre possit. Denique etiam muci purulenti profluvium sat grave ophthalmoblennorrhoeam facillime a chemosi

distinguere jubet sincera. Praeterea tumori conjunctivae superficies est impar, et inaequali modo corneae ambire solet margines, ut lobuli quasi varii hancce obtegere incipiant. In chemosi contra habebis in omni margine aequalem tumoris ad corneam extensionem, et conjunctivae tumidae durities omnem fere lobulorum ex ipsa impedit conformationem.

§. 316.

Bulbo tali ratione laborante vera exoritur ophthalmoblenorrhoea. Multo major effluit muci copia, et genae saepius ipsis penitus irrigantur. Sed haecce omnia non tam tristes exererent effectus, neque visum cum ipsa oculi forma abolerent, nisi malum cito ad ipsam corneam extenderetur, eamque vastationum sedem eligeret. Etenim tumore conjunctivae bulbi cum muci profluvio exorto, intra corneae ipsius laminae puris incipit secretio, primo jam ad aspectu facillime cognoscenda, cum perspicuitate pristina orbetur corneae, atque color ipsius in flavidum tendere incipiat. Aegrotus vel plane nil, vel pauca tantummodo sub oculorum sensum posita hoc in statu discernere valebit. — Verum non solum intra corneae laminae quaedam effunditur puris copia, sed ulcera etiam purulenta corneae superficiem vastare incipiunt. Sedent in margine primo corneae scleroticam tangente, ibique ex forma ejus fibrarum circulari incurvam etiam formam adipiscuntur. Pedetentim altius penetrant, per totam adeo, si plura fuerint, corneam extenduntur, et in malo perfecto atque consummato pluribus in locis ipsam hancce perforare incipiunt membranam.

§. 317.

Quo facto humor aqueus per ostiola facta effunditur, iris in ipsorum margines penetrat, et in quolibet ulceris ostio iridis exoritur prolapsus. Cognoscitur tale malum corpusculo obscuriore, paullulum elato, iridis in oculo colorem gestante, pristinumque foraminis locum occupante. Malum si eo usque jam

auctum fuerit, magnum exinde redundat inflammationis atque doloris ipsam comitantis incrementum, cum ipsa iridis superficies inflammari incipiat. — Quando denique ulcera purulenta corneam majori gradu depaverint, ut et media membranae pars corrupta sit atque multiplici ulcere perforata; tum etiam ipsa lens capsula ipsius rupta prodit et per corneam sic deturpatam prolabitur.

§. 318.

Inflammatiō per se quidem, morbo ad talem gradum aucto, imminui solet. Attamen omnis spes et visus et formae oculi conservandae peribit. Cornea in cicatricem mutata albidam atque caeruleam omnem visum penitus intercludit. Interdum etiam in staphyloma perfectum aut racemosum, uti vocatur, immutari solet. Prioris cum summa corneae corruptione locum habentis causas alio loco exponamus. Alterum vero, quod racemosum vocatur, ex multiplici iridis pendet per corneae foramina prolapsione, — et ex concretionē prolapsarum iridis partium cum cornea obscurata. Videbis inde superficiem corneae albidam et caeruleam eminentiis sibi invicem adpositis obtectam. — Saepissime vero etiam haecce vitia organica per ophthalmoblenorrhoeam in cornea producta non unica restant. Tota oculi nutritio hocce morbo tali ratione depravatur, ut bulbi universalis inde succedat atrophia. Qua quidem suborta ambitus oculi imminui solet, atque in graviore casu penitus fere evanescit.

§. 319.

Quod prognosin attinet, ista in omni ophthalmoblenorrhoea gravior erit, cum ob rapidiorem vastationum ex ipsa decursum, cum ob insignem et oculi et totius corporis virium jacturam. Attamen meliora praedicere licet, morbi si primum stadium jam recte poterit sanari, et si omnis alius morbi singularis, uti arthritidis suppressae aut contagii blennorrhoeae vi-

ruventae expers oculi inflammatio reperitur. Pejora vero contrarius hisce status promittere solet. Pessima denique annuntianda erunt, ulcera in cornea si plura adfuerint, quae alte penetrant et corneam perforant, si iris prolapsa sit, cornea jam tota destructa, atque lens per ipsam prolapsa. Etenim vix aut plane non retinebit aeger videndi facultatem. Denique ambigua semper sit prognosis in ophthalmoblennorrhoea ista, quae jam purulenta ostendit corneae ulcera, et quae in aegroto adest paupere, qui nec nutrimento lautiore, nec largiore corticis usu et habitaculi melioris et puro aëre instructi beneficio medici sustentare valet labores.

§. 320.

Aetiologia facilis est ophthalmoblennorrhoeae idiopathicae, nec istius, quae ex, contagione aut arthritide suppressa originem durit. Duplex omnino adest morbi idiopathici causa. Primo est ea, quae ophthalmiam externam constituebat. Qualis quidem multiplex erit, et ea praesertim, quae catarrhalem genere valet morbum. Altera vero, quae ex virium totius corporis atque oculi defectu atque atonia pendet. Utraque si recte juncta fuerit, vix ac ne vix quidem ophthalmoblennorrhoeae originem desiderabis.

§. 321.

Indicatio ad ophthalmoblennorrhoeae sanationem triplex locum habebit. Primo est ea, quae vires totius organismi ejusque vigorem extollere jubet, — altera quae etiam atoniam tollit bulbo conspicuam, — tertia denique, quae et secretionem abnormem ibidem subortam extinguit et in rectam partis transmutat nutritionem.

Prior expletur largo corticis, — vel si malum levius fuerit, caryophyllatae cum calamo aromatico mixtae usu. Decocto utriusque remedii utatur aegrotus, cui et liquorem anodynum et pauxillum Laudani addas. Quibus pergendum erit, donec aegrotus penitus fuerit sanatus.

§. 322.

Altera indicatio, quae atoniam bulbi ejusque membranarum et vasorum tollere jubet, sicut et tertia ophthalmicis indigent localibus. Oculus quavis quarta vel dimidia horae parte a muco liberetur magna copia effluente per aquam simplicem ophthalmicam cum Laudano paratam, cui tamen plus Laudani addatur. Semel, aut in casu graviore bis in dies Laudanum purum oculo affecto penicilli ope illinatur; — et quod caput rei est, sacculi discutientes cum camphora parati bulbo ita quidem imponantur, ut praegressa semper ipsius per aquam ophthalmicam ablutione calore sicco et aromatico sit fovendus.

§. 323.

Quibus omnibus pergendum erit, donec ophthalmoblennorrhoea feliciter fuerit extincta. Transsit nunc in formam ophthalmiae externae simplicis, quae et consueto more caloris sicci ope et solutione lapidis divini ope curetur, donec penitus disparuerit. Maculae, si in cornea apparuerint sanabiles, unguento cum mercurio praecipitato rubro parato amoveantur.

§. 324.

Ad hoc ophthalmoblennorrhoeae genus etiam ista pertinet ophthalmia, quae inter Aegyptios tanto cum furore grassatur, et numerum obcoecatorum in ista infelici terra tantopere adauget, ut inde etiam ophthalmiae aegyptiacae nomen acceperit. Scitu digniora et uberiores ejus mali descriptionem nostra aetate accepissemus, si medici Francogallorum in hacce terra quondam degentes occasione ipsis oblata melius fuissent usi, et si loco venae-sectionum atque purgationum alvi, qua aegrotos ista ophthalmia adfectos vexare non detrectabant, — et uberiores experientiae in isto malo copiam colligere, et medendi methodum excogitare aptiorem studuissent. — Secundum ea, quae ex morbi descriptione recentiori aetate edita conjicere licet, non una causa, sed plures eo conferre videntur, ut malum in hacce terra tam fre-

quens et epidemicum fere, et cum tanto simul malignitatis vigore conjunctum grassetur. Huc pertinent etiam frequens ista temperiei mutatio, morbis exhibens catarrhalibus occasionem, nimis calida capitis integumenta, istis in terris admodum consueta, exhalationes ex canalibus, piscinis atque lacubus paludosis, perpetuus terrae albicantis et oculos, si sole tacta fuerit, valde incitantis adspectus, repetitus ciborum, qui cali in se continent, usus, denique singularis aëris depravatio, quam, licet nondum adcurate possimus describere, omnes tamen, qui in hacce terra fuerunt versati, queruntur. — Quae omnia in Aegypto nec extra Aegyptum locum habere, uberius experientia monstrat. Etenim ophthalmia adfecti Aegyptum relinquentes citius convalescunt, omni simul alia medela aut cautione saltem abstinentes, — et si vera sunt ea, quorum Himly mentionem injicit ¹⁾, etiam vitia oculi organica, quae ex ophthalmia aegyptiaca originem duxerant, absque omni artis ope imminuuntur, si aegroto istis adfecto istam regionem infaustam relinquere contigerit. — Equidem cenfeo, ex adcuratiore ophthalmiae aegyptiacae descriptione et ex repetitis observationibus de ista collectis plura, eaque memoratu dignissima ad universam de oculi inflammationibus doctrinam aliquando esse redundatura.

LIBER DECIMUS QUINTUS.

De Ophthalmia recens natorum.

§. 325.

Morbum oculi inflammatorium in infantibus recens natis tali modo decurrentem, ut, licet in externis praesertim oculi par-

¹⁾ Ophthalmologische Bibliothek, von Schmidt und Himly, Vol. II, 1 Stück, S. 194. seq.

tibus morbus haereat, et uti ipsarum inflammationes consueto more decurrat, quaedam tamen singularia adfint symptomata, ex corporis infantilis natura ejusque in externa incitamenta reactione explicanda, — sub ophthalmiae recens natorum nomine comprehendimus.

§. 326.

Malum est gravius oculi, quod male tractatum multos luminis usu eo modo destituit, ut insanabili coecitate laborent. Ex eo inde tempore demum, quo ophthalmiatria melius excolebatur, etiam hujus ophthalmiae mentionem videmus injectam in scriptis medicorum et ophthalmiattrorum, — cum antea, quo tempore oculi singularem naturam prae reliquis corporis organis minus respicientes, ejus inflammationes uti illas reliqui corporis tractarent, saepius infaulti observari possent ophthalmiae recens natorum effectus, quam recentiori aetate, qua ex parte saltem medicorum nonnulli medendi methodo magis adaptata utuntur.

§. 327.

Medici seculi XVII primo in scriptis suis morbi laudati incipere incipiunt mentionem. Verum medio seculo jam praeterlapso plenior et magis perfecta nobis data est hujus morbi descriptio. Primo Warnerus in opusculo suo de morbis oculorum (Londini, 1775) edito tale peregit opus, successorem habens inter Britannos Warium, qui sine dubio primus adstringentium usum in morbo laudato de meliori nota commendavit. Attamen ophthalmiam neonatorum inter Germanorum medicos celeberrimi viri Reilius atque Schmidtus tali modo descripserunt, ut exteris hisce palmam praeriperent, atque non facile quisquam dictis ipforum bene intellectis in ophthalmia neonatorum errorem committat, infelici eventu conspicuum.

§. 328.

Causae ophthalmiae recens natorum variae reperiuntur, quarum contemplatio medicum adjuvabit et in malo evitando, et

si ortum fuerit, bene sanando. Prima causa latet in refrigerio, cui cutis infantilis majore adhuc sensibilitate praedita minus caute exponebatur. Cum vero cutis in infante recens nato tam saepe et tam graviter laboret, si ex calore materno in aliam et saepius multo frigidioram transit atmosphaeram, et consensus ejus cum membranis oculi externis tam arctus sit, vides inde ophthalmiae recens natorum causam admodum frequentem in refrigerio positam esse. Talis refrigeratio excitatur, si partus hyemis tempore in conclavi locum habet frigidior, si infans recens natus lavacro immittitur non tepido, sed frigido, uti nascutum quendam sacerdotem sui infantis morbum adducentem vidi, qui eo mirum robur filiolo suo instillari posse opinabatur, — si sacro fonte adspergitur infans paucis post partum diebus in templo frigido vestimentis levioribus indutus, et si aqua frigida, non tepida, uti fieri debuisset, adspergitur, et sic porro.

§. 329.

Alia causa latet in incitamentis abnormibus, oculum ipsum protopathice adficientibus. V. c. si infantem noctis tempore natum obstetrices incautae sub lucentis candelae splendore lavant atque involvunt, qua occasione semper oculos antea obtegere cauta medicorum prudentia jubet, cum alias non solum oculi inflammationes, verum etiam graviora bulbi mala, cataracta, et retinae paralyxis timenda sint, — si in coena nocturna, sollemnem baptismi ritum excipiente, convivae atque sponsores utriusque sexus sibi infantem recens natum ad candelae lucem vicissim tradendum curant, ut ex ejus facie utrius parentum suorum similitudinem prae se ferat, intelligant, — si solis radiis incaute exponuntur oculi infantis, — si infans in aëre nutritur minus puro, exhalationibus noxiis, particulis ammoniacalibus et fumo plenis, — aut si denique vis externa oculo infertur, quod praefertim sub ipsum partus tempus fit a capite nimis atque justo diutius compresso, aut si obstetrix illud tangens vim oculis intulit, aut si ulla alia ratione rudi manu illos tractavit. — Quae

omnia vel sola, vel cum refrigerio una accedente juncta ophthalmiam neonatorum accelerabunt.

§. 330.

Denique etiam ab infectione contagii francogallici in transitu capitis per vaginam facto ophthalmiam neonatorum subortam vidimus, in infantibus, quorum matres albo fluore siphilitico laborabant. Decurrit morbus tali in casu, uti ophthalmia gonorrhaica in capite de ophthalmia siphilitica descripta, attamen paullo rapidiore decursu, quam gonorrhoea oculi adultorum, uti laxitas fibrae infantilis conjicere nos jubet. Differentia ipsius ab ophthalmia neonatorum simplici eadem est, quae illa ophthalmiae gonorrhaicae a simplici ophthalmoblennorrhoea, multo celeriore incedit passu, et multo celerius aegrotum visu destituere solet. Remedia eadem requirit, quae ophthalmia gonorrhaica adultorum, habito simul corporis infantilis atque remedium ipsi magis idoneorum respectu. — Saepius etiam fluor albus in matre non siphilitica, seu benignus, uti vocatur, ophthalmiam in recens nato excitare valebit.

§. 331.

Num et ab ulceribus venereis vaginam obfidentibus muliebrem tali modo infantis oculus adfici queat, ut ulcera venerea limbum palpebrarum obfidere incipiant, nondum experientia nobis demonstravit. Conjiciendum erit, tali in casu ulcera multo rarius in palpebris, quam in reliqua capitis superficie proruptura esse. Quando autem locum habuerint, universalem requirunt contra morbum francogallicum medendi methodum, et localem aquae ophthalmicae cum Sublimato paratae ad palpebras adplicationem.

§. 332.

Sed transeamus ad simplicem recens natorum ophthalmiam, ejusque symptomata atque decursum. Modo sub forma blepharo-

blennorrhoeae, modo ophthalmoblennorrhoeae apparet. Saepius quidem et in infantibus magis robustis palpebras modo sedem eligit morbi, et inde sine dubio Schmidti^{us} ophthalmiam neonatorum sub forma blepharoblennorrhoeae descripsit. Attamen, — si malum in iisdem aegrotis etiam ad bulbum ipsum transgreditur, et ophthalmoblennorrhoeam adducit, — cur non etiam hancce ophthalmiam neonatorum vocare liceat? Semper tamen initio simplex adest blepharoblennorrhoea, quae deinde demum certis in aegris et sub medendi methodo minus apta in bulbi ipsius blennorrhoeam transit.

§. 333.

Symptomata mali quidem eadem adsunt, quae in simplici blepharophthalmia glandulosa adultorum aut in ipsorum ophthalmoblennorrhoea animadvertuntur. Attamen fibrae in infantili corpore laxitas cum aucta et sensibilitate et vi reproductiva conjuncta celeriores adducunt morbi decursus atque proniores reddunt partes affectas et ad tumorem et ad secretionem abnormem ex illa inflammatione. Quae omnia in aegrotis eo magis locum habebunt, quo debili^{or} infans, et quo magis systema irritabile depravatum cum diathesi detegitur scrophulosa, quae quidem in tam tenera aetate minus clara erit atque aperta.

§. 334.

Incertum est vitae tempus, quo primum in infantibus ophthalmiae initium observamus. Tertio, quarto, sexto, decimo, decimo quarto vitae die aut adeo quatuor et sex post partum septimanis originem videbis ejus mali. Quando autem serius exoritur, tribus, quatuor, sex et pluribus mensibus praeterlapsis, non amplius ad ophthalmiam pertinet neonatorum, sed magis ad ophthalmiam scrophulosam et blepharophthalmiam impetiginosam, si impetigines capitis, crusta lactea, etc. adfuerint, aut ad ullum aliud oculi inflammationum genus. Partes corpo-

ris in infante jam laxitate ista destitutae reperiuntur, quae praecipue in ophthalmiae neonatorum comitatu reperitur.

§. 335.

Sub initio morbi, si blepharoblennorrhoea adest, videmus leviores limbi palpebrarum ruborem, cum mucis secretionibus, qui albidus reperitur. Mucus mox per totam extenditur conjunctivae palpebrarum superficiem, atque inter bulbum et palpebram inferiorem collectus haeret. Conjunctiva bulbi sub morbi initio ne rubore quidem obiecta reperitur, quod sub ipso morbi incremento tamen locum habere incipit. Conjunctiva palpebrarum autem a tarfi extremo margine ad illum usque finem, quo ad bulbum transit, et rubens et paululum tumida conspicitur. Tale est primum stadium morbi, a Schmidtio sic vocatum.

§. 336.

Secundum blepharoblennorrhoeae neonatorum stadium incipit sub tumoris conjunctivae et effluvii mucosi incremento. Tumor conjunctivae saepius tali modo incrementum accipit, ut, si vel bulbus re vera a morbo immunis reperiatur, media tamen pars tumoris ad palpebrarum usque penetret intervallum, atque tali modo levissima quaque causa accedente Ectropii initium atque naturam maturet. Rubor partium una augetur, ut etiam bulbi conjunctiva talem ostendat. Ob photophobiae incrementum palpebrae per longius temporis spatium clausae manent, atque spasmus iis inesse videtur, ut adeo nulla ratione ipsas aperire valeas. Rubet tumetque et externa palpebrae superioris cutis et sub omni aegrotorum nisu, clamore, corporis intentione et tumor palpebrae externus augetur, et lividum admittere solet colorem. Quando tali in statu, si palpebrae conjunctivam habes mirum quantum tumentem, ut prae ipsa vix bulbum cognoscere queas, — oculum vi quadam aperire velis, praesertim aegrotis clamitantibus, per saepe et irrita erunt conamina tua et ectropium efficies, quod, nisi citius restituatur, et ex abnormi conjunctivae aëri expolitae augmento permanens redditur.

§. 337.

Muci natura etiam sub morbi incremento mutatur. In infantibus robustis, qui jam sub initio spiffiorem ostendebant mucum albidumque, malo increfcente magis flavidus redditur et purulentus, atque inflammatione vehementiori copia ejus ita crefcit, ut magna copia ex genis ad palpebras defluere incipiat. Interdum et gena oculi adfecti una tumere incipit, et membrana mucosa narium et facci lacrymalis una adficitur, ut ex naribus etiam fimilis effluere soleat mucus. Tali in morbi gradu sanguinis effluvium ex oculis magis minusve infigne ita quidem ortum, ut mucus purulentus ab ipfo tingatur, laetum exhibet fignum. Etenim venae in conjunctivae superficie illum fanguinem cum infigni inflammationis levamine fundunt.

§. 338.

In aegrotis minus vegetis et debilioribus mucus natura magis aquofa praeditus atque tenuior reperitur, et partis illum fecerentis labes etiam acrimoniam ipfi infert plus minusve infignem. Tunc sub ipfo mali incremento paullo spiffior quidem exiftit, subflavum tamen, imo subviridem colorem demonftrans, et celeriorrem plerumque ad bulbi conjunctivam inflammationis transgreffum, et tumorem palpebrarum majorem et inflammationem genae oculi adfecti eryfipelatofam cum tumore cutis junctam producit. Tunc praefertim opus erit interno medicamentorum ufu, fi aegrotos hofce tali ratione fanare velis, ut morbus ficut in iis decurrat, qui corpore robustiore gaudent.

§. 339.

Quod fecundum attinet morbi ftadium, in illo etiam corpus univerfum ex continuata partis inflammatae reactione laborare incipit, imprimis fi aegri jam antea debiles et male nutriti confpiciebantur. Infantes die nocteque quiete ac fomno et ciborum appetitu deftituti tempus terunt. Nutritio corporis eo modo magis minusve corrumpitur, ut ita vi producendi magis laefa et

in infantibus jam antea male vegetis morbus ille chronicus una exoriatur, quem sub atrophiae infantum nomine comprehendunt. Quae quidem, si una locum habuerit, oculi inflammationem paullo diuturniorem reddit, — tamen plerumque ophthalmia recte tractata feliciter sanatur, antequam infans ex atrophia diem supremum obire possit.

§. 340.

Sub tertio morbi stadio symptomata ejus denuo decrescunt. Muci secretio magis magisque imminuitur, et spissior conspicitur mucus. Tumor conjunctivae palpebrarum indies tenuior fit, et aegroti, palpebris ipsorum aqua tepida antea a mucro inhaerente liberatis oculos facilius aperiunt, praesertim si in cubiculo versantur tenebricoso, aut diluculi tempore. Alias sensibilitas quaedam oculorum restare solet, faciliorem oculorum impediens aperi- tionem. Tandem et muci secretio penitus definit, rubore quodam in conjunctiva palpebrarum superstite, qui vero aptis denuo extinguitur medicamentis.

Simul etiam universi corporis labes ex tali oculi inflamma- tione, si recte fuerit curata, nec in atrophiam versa citius de- crescit, ut adeo sub tertii stadii initio plane non locum habere soleat. Magis tranquillatur aegroti, rarius lacrymas fundunt, facilius dormiunt, victum lubentius comedunt cum laudabili vi- rium incremento. — Interdum et ectropium remanet ex morbo perpetuum, cujus cura ex artis lege erit instituenda.

§. 341.

Quod prognosin attinet, ea proponenda erit et ex oculi affecti et ex corporis universi statu. Inflammatio si tantummodo con- junctivam palpebrarum ita obtinuit, ut bulbus integer manserit, meliora praedicere licet. Etenim certa ejus blepharophthalmiae periodus etiam certam adferre solet sanationem. Meliorem adesse statum conjicimus, si morbus non vitia partium organica adduxit, qualis est nimia et luxurians conjunctivae palpebrarum incrassatio,

cum ectropio permanente juncta. Contra peior adest mali status, si bulbus inflammatione una laborare incepit, — tunc vero jam ad sequens ophthalmiae neonatorum genus, ad ophthalmoblennorrhoeam, non vero ad illam pertinet speciem, cujus nunc proposuimus descriptionem. Simili modo morbus male cessit, si conjunctivae bulbi levior obscuratio remanet, aut etiam ectropium permanens fuit relictum. Cum vero utrumque malum aptis remediis facilius sanari possit, tunc etiam non trifiori infantis parentes prognosi terrere cogimur.

§. 342.

Quod universi corporis status in comitatu ophthalmiae neonatorum conspectum attinet, ille etiam respiciendus erit, prognosin si rectam proponere decreveris. Malum locale diutius continuabitur, et facilius in ophthalmoblennorrhoeam cum omnibus hujus mali incommodis conjunctam transibit, si corpus infantis debile, nutritio ejus tenuior, et habitaculum ejus impurum, exhalationibus mephiticis plenum, — quarum foetorem plerumque animadvertimus in aedificiis ad excipiendos infantes expositos et artem obstetriciam in parturientibus exercendam destinatis — reperitur, et si vestimenta infantis sordibus squalida cum recentibus et bene lotis non saepius permutantur. Contraria et laetiores permittunt praedicationem. Graviora timenda sunt, si infans ex locali inflammatione febre laborare incipit universali, cujus vehementia interdum organismum aut cum febre perimit, aut nutritionem ejus sic labefactat, aut atrophiam tandem vitam auferre possit.

§. 343.

Quod curam attinet blepharoblennorrhoeae recens natorum, ea semper in illa inititur indicatione, qua morbi vehementia minuitur, atque stadia morbi breviora redduntur. Etenim, sicut in omni blennorrhoea observamus, morbi decursus semper firmus et constans reperitur, nec stadia mali ullo modo opprimere

valemus. Quod etiam in hacce blepharoblennorrhoea infantum, si eam curare velis, erit respiciendum. Praeterea labes universi corporis, si una adfuerit, medici excitare debet attentionem.

§. 344.

Quando sub ipso morbi initio, aut primo in stadio medicus accedit, locali utatur medicamento sensibilitatem partis nimiam opprimente, et inflammationem partis ita imminuente, ut muci profluvium morbi initio jam subortum lente procedat, tumoris conjunctivae incrementum, quantum fieri poterit, decreascit, et sic morbi decursus levior et majoris vehementiae experts reddatur.

Tale quid praestat aqua simplex ophthalmica cum pauxillo Laudani parata, cujus ope, si tepidior fuerit facta, saepius indies, interdum semel, bis terve in hora singula oculus affectus erit lavandus, quod optime per spongiam, tali aqua impletam, peragimus. Frequentior usus e mali atque symptomatum ejus vehementia pendeat necesse erit. — Ab unguentis vero cum mercurio praecipit. rubro vel albo paratis, uti illa Schmidtus de meliori nota commendare conatus est, experientia me hocce in stadio abstinere coegit, cum inflammationis et secretionis morbosae phaenomena sub usu ipsorum augeantur. In tertio demum stadio utilitatem praestant, sicuti etiam adstringentia fortiora in omni blennorrhoea oculi sub finem demum inflammationis praestant utilitatem.

§. 345.

Secundo in morbi stadio remedia eadem de meliori nota commendanda sunt. Attamen Laudani copia erit augenda, praesertim sub vehementiori conjunctivae tumore. Laudanum purum una semel in dies oculo illinatur, et calor siccus bulbo sacculorum discutientium ope admoveatur, qui quidem pro varia oculi sensibilitate magis vel minus aromatici adhibeantur. — Praecipuum vero hocce in stadio medici conamen eo dirigatur, ut oculum ab effluente muco tam saepe, quam fieri poterit, studeat libe-

rare. Quapropter mihi saltem in primo et secundo morbi stadio aquae ophthalmicae prae unguentis de meliori nota commendandae videntur, cum ipsarum ope huic indicationi una medicus satisfacere possit.

§. 346.

Quando hisce remediis excessus actionum ita imminuitur, ut blepharophthalmia minori cum vehementia primum et secundum praesertim morbi transcurrat stadium, — una etiam ad universum corporis statum respiciendum erit. Infantibus inquietis, die nocteque vagitum edentibus atque victum minus avide appetentibus exhibeantur cauta manu volatilia statui infantili magis apta, uti Liqu. C. C. succinatus, vel Liqu. anodyn. min. H., — ita quidem, ut prioris ʒj — ʒj., posterioris gutt. Vj — XV, in ʒij aquae Foeniculi vel Melissae dentur, ex quibus omni dimidia horae parte cochlear parvum exhibeatur.

§. 347.

Symptomata abdominis adfecti, si ophthalmiam comitantur, in iis tantummodo infantibus locum habebunt, quorum digestio- nis organa primis jam post partum diebus syrups istis lubricanti- bus, uti vetulae et medici istis per similes exhibere solent, — fuerunt debilitata. Tali in casu clysmata simplicia cum amylo parata, et saepius injecta, inunctiones unguenti Althaeae cum oleo Chamomillae mixti in abdomen factae, et vitellum ovi eru- dum bis in die infanti porrectum ad perfectam sufficient abdo- minis aegroti sanationem. Etenim non solum secretiones ibidem turbatae in integrum restituuntur, verum etiam status amovetur spasmodicus, semper fere hancce aegri labem excipiens.

§. 348.

Morbo sanationem non amplius impediante, tumore con- junctivae imminuto, muci secretionem desinente vel prorsus ex- tincta, aegro ipso quietiore et recta corporis universi sanatione

ornato, localia quaedam remanere solent mala ex conjunctivae bulbi pendentia affectione. Primo et saepissime leviori antecedente morbi gradu rubor ejus remanere solet, cum sensibilitate oculi ipsius magis minusve insigni conjuncta. Status remediis indiget leviter incitantibus et systematis absorbentis in membrana adfecta actionem promoventibus. Unguenta tali in casu opem ferre possunt cum Tutia et aerugine parata, quibus et pauxillum mercur. praecip. albi addi potest, — seu unguentum ophthalmicum Ianini tali ratione paratum, ut ipsius partes aegroti sensibilitati aptiores reddantur. Quibuscum pergendum erit, donec omnes mali localis reliquiae evanuerint.

§. 349.

Alio in casu et in infantibus pastoso habitu instructis inflammationis vehementia extincta et muci secretionem in serosam mutata, tumorem conjunctivae palpebrarum quidem ex parte immixtum, sed mole tamen insignem et paullo firmiorem videmus, ut sarcomatosus fere adpareat. Tali in casu eadem indicatio erit explenda, quam in casu morbi antecedentis, attamen paullo fortioribus indiget remediis, felicem si peragere decreveris sanationem. Unguentum cum mercurio praecipitato rubro paratum, quod copia mercurii magis magisque aucta exhibeatur, tali in casu, si semel aut bis in dies conjunctivae adfectae illinitur, formam et nutritionem ipsius pedetentim in integrum restituet.

§. 350.

Denique etiam, antequam ad ophthalmoblennorrhoeam nos convertamus infantum, de ectropio erit agendum in blepharoblennorrhoea infantum suborto, quod, si initio minus recte tractatum fuit, mox permanens redditur, et multo vehementiorem medici exigit operam.

Causae ectropii in blepharoblennorrhoea infantum originem efficientes variae concurrunt, uti jam Schmidtius recte adnotavit. Etenim et tumor conjunctivae palpebrarum nimius, si

praesertim ophthalmoblennorrhoea una praesente etiam conjunctivae bulbi tumore augetur, — et ipsius extra spatium, quod a palpebris includitur, progressus magis minusve insignis, — et tarsi inversio tale quid efficere valent. Causae tres, si una locum habuerint, primam efficiunt ectropii causam.

§. 351.

Tumore conjunctivae tam insigni tarsi inversio ex causa quavis leviori excitatur. Quales sunt nimia corporis infantilis intentio inter clamandum et capitis motus facta, uti imprimis tumore conjunctivae mirum quantum aucto locum habebit, — et inepta temerariaque medici agendi ratio, oculos photophobia et spasmo palpebrarum affectos aperire conantis tunc, si vel tumor conjunctivae minor fuerit, facillime tarsi inversio atque tumoris conjunctivae palpebrarum progressus ad exteriora locum habebit, eoque modo ectropii in una alterave palpebra videmus originem.

§. 352.

Interdum tale ectropium per se evanuit, si nempe ophthalmia non graviore causae ectropii evanuerunt, antequam tumor conjunctivae aëris accessu naturam adeptus est firmiorem, quae semper permanentis ectropii causa habetur. Tale quid interdum sub infantum somno locum habere solet. Attamen rarius tale quid invenitur. Quando igitur nocturni saltem temporis spatio non sponte Ectropium evanuerit, medicus ad inversionem ejus arte peragendam accedat, feliciter si permanentis mali initium evitare decreverit.

§. 353.

Inversio tali modo peragitur. Pollicis et digiti indicis utriusque manus acumine oleo quodam seu sebo inuncto, palpebra si inferior ectropio affecta fuit, utriusque digiti in utraque manu acumine tarsum comprehendimus inversum et quidem in

angulo et externo et interno, paullulum a bulbi superficie amovemus, et deinde cum celeritate quadam tarsum palpebramque ipsam ad superiora elevamus, — ita quidem, ut digitus index internae-superficieiei impositus tumorem internum ad inferiorem conjunctivae palpebrarum partem deprimat.

Palpebra autem superiore Ectropio laborante tarsi restitutio hac ratione peragitur. Pollice utriusque manus ad internam, indice ad externam palpebrae superficiem adposito palpebram paullulum a bulbo amovemus, habita simul conjunctivae tumantis et protuberantis ratione, ut eam ad interiora premendo tumentes e conspectu amoveamus partes, quibus peractis citius palpebram eversam digitis detrahimus. Ectropium palpebrae superioris semper fere hac ratione in integrum restituetur.

§. 354.

Quam facilis sit talis ectropii recentis artis ope restitutio exemplum probat, quod Beerius aliquando Vindobonae observaverat. Mendicus utramque palpebram utriusque oculi caeterum sani ita evertere valebat, ut ectropium in iis omnibus perfectum ostentaret, et sic horrendo adspectu civium excitaret misericordiam. Quolibet mane tale ectropium manibus peragebat, vespere in domicilium redux factus restituebat. Tandem vero artificio ipsius detecto ad utiliore redactus est vitae rationem.

§. 355.

Quando autem Ectropium jam per longius duraverit temporis spatium, tumens conjunctiva aëris accessu structuram adipiscitur et firmiorem et omne restitutionis digito peragendae periculum respuentem. Tunc remediis incitantibus ipsius structura in integrum erit restituenda, antequam ad sanationem ectropii per repositionem accedere valeas. Quod peragitur unguento cum mercurio rubro, pauxillo Opii et ullo alterove adstringente parato. Eo fortius erit parandum, quo diutius duravit malum, quo durior et minus sensibilis reperitur conjunctivae

tumor, et bis quotidie tota ipso tumentis conjunctivae superficies inungatur. In statu autem contrario et minor infit mercurii praecipitati copia, et semel tantum in dies adhibeatur. Graviori in casu et lapide infernali tangenda erit conjunctiva in callum quasi mutata, qui quidem, uti mea docuit experientia, nunquam medici frustrabit expectationem. — Tumore conjunctivae hac ratione imminuto ectropium ratione jam supra laudata digitorum ope per inversionem tarfi penitus erit tollendum.

§. 356.

Quamvis blepharoblennorrhoea neonatorum per se bulbum oculi nequaquam adficiat, tamen, si longior fuerit mali decursus, quandam conjunctione bulbi adfectionem, sine dubio per consensum ex conjunctiva palpebrarum originem ducentem observamus. Nititur illa in leviori conjunctivae intumescencia, quam ex leviori obscuracione corneam obtegente cognoscimus. Sponte in tam vegeto organismo evanescit, seu etiam, uti reliquae corneae obscuraciones per unguentum mercuriale rubrum pedetentim extinguuntur.

§. 357.

Transeundum nobis nunc est ad ophthalmoblennorrhoeam neonatorum, quae altera et multo gravior est species inflammationis oculorum in infantibus recens natis conspicuae. Semper cum blepharoblennorrhoea graviori juncta adparet, et male tractata aut in infantibus minus recte nutritis et debilioribus orta cito bulbi ipsius maturare valet destructionem.

Omnia eam comitantur blepharoblennorrhoeae symptomata uberius jam supra exposita, eamque antecedunt. Levior bulbi rubor conjunctivam in blepharoblennorrhoea simplici obtegens mox vehementior redditur, cum tumore membranae facilius discernendo. Conjunctiva bulbi magis magisque tumet, et valli instar supra corneae margines elevatur. Reliqua inflammationis

oculi symptomata una augentur, et muci puriformis secretio non solum conjunctivam scleroticae et conjunctivam corneae sed etiam corneam ipsam cum insigni ipsius obscuratione occupare incipit. Conjunctiva scleroticae tumida lobulos quasi formet omnem corneae superficiem a latere sic obtegentes, ut parvam et interiorem corneae partem tantum palpebris apertis medicus cognoscere valeat.

§. 358.

Incrementum morbi topici etiam universum corpus magis magisque afficere solet cum insigni infantis inquietudine, febre et appetitus amissione. Malo ita aucto cornea magis magisque materia purulenta intra laminae ipsius atque in ejus conjunctivae superficie effusa tumet et obscuratur, donec eo modo visus jam sit destructus. Exulceratio suboritur in latere ipsius superficiei, quae vero cum insigni materiei purulentae excretionem juncta mox etiam interioris corneae laminae exedit, et magis magisque ad corneam accedit pupillae e regione sitam. Cornea si mirum quantum intumuerit, *vorticis* purulenti inter ophthalmiatros nomen accepit.

§. 359.

Non solum vortex iste purulentus in media parte corneae acumen quoddam accipit, cum crassitie ejus in media parte imminuta, ubi tandem rumpitur, — sed etiam ulcera ista corneae lateralia istam sub finem penetrare solent. Vortice in media parte rupto exoritur foramen, per quod lentem et interiores oculi partes medicus discernere valet. Sed mox capsula lentis rupta lens per foramen istud et capsulae et corneae extra oculum cum subsequente humoris vitrei particula solet prodire. Per foramina reliquis ulceribus corneae facta, si penetraverint, humore aqueo effuso particulae iridis penetrant, multiplicem hujus membranae prolapsum efficientes. Cognoscuntur ex punctulis nigricantibus omnem corneae superficiem hic illic ob-

tegentibus. Tunc si ophthalmia sanata oculi formam integram retinuerit aegrotus, nec in atrophia bulbi malum defierit, uti saepius observamus, — semper tamen staphyloma corneae, sive perfectum, sive racemosum cum perfecta et insanabili vilis remanet perturbatione.

§. 360.

Prognosis in omni ophthalmoblephorrhoea neonatorum est pessima. Etenim rapide procedit malum, atque aegrotos citius destituit luminis et oculi usu, praesertim, si infans debilior et minus bene reperiatur nutritus. Nihil certi unquam quoad visum in ipso mali initio definire audeat medicus, et si malum jam auctum et cornea exulcerata adest, certiora de infelici morbi exitu erunt praedicenda. Praeterea morbi vehementia, etiam saepius mortem infanti adfert, praesertim oculo cum cornea per pus effusum destructo atque colliquefacto. Nam pauculae vires citius exhauriuntur, et atrophia diem infans obire solet supremum. Attamen agenda erunt, quae ars jubet, et praesertim sub primo ophthalmoblephorrhoeae initio felicius exitus non rara exempla reperiuntur.

§. 361.

Localis cura eadem exhibeatur, quae in graviore blepharoblephorrhoeae casu. Aqua mucilaginosa cum Laudano omni quarta aut dimidia horae parte oculus ab effluente muco liberetur, et semel aut bis indies Laudanum purum oculo sic adfecto penicilli ope inungatur. Praeterea sacculi discutientes cum herbis aromaticis parati oculi sic adfecto imponantur. Quibus ad illud usque morbi stadium pergendum erit, quo mucii secretio definit, et cornea si non nimium corrupta fuerit, nec in vorticem purulentum mutata, vel ab ulceribus exesa, perspicuitatem pristinam recipit atque tumor conjunctivae penitus extinguitur. Quibus peractis Laudani inunctiones omittantur, et loco aquae mucilaginosae cum Laudano tenuior exhibeatur la-

pidis divini seu vitrioli albi solutio cum multo Laudono parata, qua tepida facta omni bihorio oculus erit lavandus. Sacculi discutientes una cum ipsa ad integram usque adhibeantur aegroti sanationem.

§. 362.

Universi simul corporis ratio eo modo erit habenda. Abstineat medicus ab omni alvum evacuantium usu, cum medicamina, quae infantes jam debiles magis debilitant, ne ullam quidem oculo exhibeant utilitatem, imo potius bulbi accelerare soleant suppuratione destructionem. Abstineat praeterea ab omni localium irritamentorum cujusvis generis usu. Solis locus dabitur volatilibus levioribus et caute exhibitis, uti Liqu. C. C. succinato, et pauxillo Liqu. anodyn. min. Hofm. cum aqua Foeniculi mixti, et si nimia aegrorum sensibilitas cum alvi profluvio admodum debilitante hoc poscere videtur, paucae Laudani guttulae addendae erunt. Laudanum vero denuo omittatur, si infantis minor sensibilitas et alvi profluvium jam extinctum reperitur. Cum reliquorum volatilium usu pergendum erit, donec ophthalmia penitus fuerit extincta.

§. 363.

Vitia organica oculi ex ophthalmoblephorrhoea neonatorum residua, prout natura ipsorum sanationem admittit, erunt sananda. Cicatrices corneae universales, seu staphylomata universalis vel racemosa omnem medici respuunt opem et nisi staphylomata ob oculi formam aegro postulante amovenda sint, intacta relinquantur. Cicatrices partiales, staphylomata partialia e regione pupillae sita et visum occludentia pupillae artificialis poscunt operationem, si reliquus eam oculi status admittat. In homine jam adulto, qui ex ephebis excessit ista ope Coretometomiae, sive Coretotomiae Beerianae instituatur, cum Coretodialysis lente in oculo praesente sit respuenda ¹⁾. Obscura-

¹⁾ Vid. Libellum meum: *De pupillae artificialis conformatione*, §. 63. sq. —

tiones denique corneae sine cicatrice locum habentes, consueta artis ratione sanentur.

§. 364.

Aliquid jam de ophthalmia recens natorum in universum sub finem capitis nobis addendum videtur. Raro uterque bulbus oculi simul a malo corripitur, cum alterum plerumque minus, vel aliquo demum tempore interjecto inflammatum videmus. Sic morbi secundum jam stadium in uno adesse potest oculo, cum alterum primum modo primi stadii initium demonstret. Unus oculorum ophthalmoblennorrhoeam subit, cum in altero morbus in anfractibus remaneat palpebrarum et blepharoblennorrhoeam, vel adeo lippitudinem leviolem producat. Rarius tamen unus oculus modo altero penitus illaeso remanente in se morbi suscipit vehementiam.

LIBER DECIMUS SEXTUS.

De ophthalmia variolarum comite seu variolosa.

§. 365.

Quando in aegrotis variolarum morbo adfectis oculi inflammatio suboritur, vel singulas oculi partes, vel totum etiam bulbum adfectura, ophthalmiam variolosam adesse judicamus. Malum vario suboritur morbi tempore, varias adoritur oculi partes, et exinde vehementiam ejus et periculi cum ipsa juncti gravitatem medici observarunt diversam.

§. 366.

Habes inde ophthalmias in ipso variolarum decursu, habes etiam oculi inflammationem nonnullis post variolas desquamatas

diebus; aut hebdomadibus praeterlapsis subortam. Posteriores plerumque ophthalmiis scrophulosis adnumerarunt, cum corporis dispositio ex variolarum morbo relicta jure meritoque scrophulosa habeatur. Cum vero ophthalmia haecce multis in rebus ab illa mere scrophulosa differat, cum tempore exoritur ad ultimum quasi variolarum stadium pertinente, cum praesertim medendi methodum ex parte requirat singularem atque diversam, eam ab ophthalmia scrophulosa separavi, descriptionem ejus in hocce de ophthalmia variolosa capite propositurus.

§. 367.

Antequam variolarum periculum infusione pustularum illarum Jennerianarum imminueretur, ophthalmiae variolosae non leve erant aut rarum in praxi medica malum, cumque medicorum quamplurimi aptam ejus omitterent curationem, aut aegroti ipsi auxilio medicorum destituti morbum oculosque una adfectos negligerent, — vides inde causam, qua plurimi homines deturpatis oculis visuque aut imminuto aut penitus sublato inter nos incedentes ophthalmias mere variolosas causam coecitatis accusare cogebantur. Nostri quidem aetate cum rariori variolarum morbo etiam ophthalmiae variolosae rariores extiterunt. Verum enim vero ipsarum loco scrophulosa oculi inflammationes multo frequentiores videntur adesse, de quibus jam suo loco nobis agendum erit.

§. 368.

Decursus ophthalmiae mere variolosae, i. e. talis, quae cum ipso variolarum exanthemate juncta occurrit, varius est. Etenim modo sub forma blepharophthalmiae, modo sub forma blepharo- et ophthalmoblennorrhoeae, modo sub illa inflammationis oculi externae reperitur, quae interdum etiam ad interiora transit et iritidi adjungitur. Quod genus triplex nunc erit describendum.

§. 369.

Blepharophthalmia variolosa, quae solas modo afficit oculi palpebras, et quae in hominibus caeteroquin sat vegetis atque robustis aut oculo non debiliore praeditis raro cum bulbi inflammatione juncta apparet, originem ex pustulis variolosis palpebram magis minusve oblidentibus ducit. Oritur cum ipso variolarum exanthemate, et decrescit cum ipsis usque ad perfectam morbi extinctionem. Symptomata adsunt blepharophthalmiae familiaria, rubor atque tumor palpebrarum ita pedetentim auctus, ut bulbi superficies externa penitus occludatur, et aegrotus per totum morbi exanthematici tempus luminis sit usu privatus. Frequenter transit malum ad membranam sacci lacrymalis internam. De his quidem jam alio diximus loco.

§. 370.

Magna mucii copia ex interna palpebrarum superficie separatur, et sat vehemens adest dacryostagia. Utrumque symptoma magni ad morbi diagnosis atque curam est momenti, uti sequenti demonstrabitur paragrapho.

Mera glandularum palpebrarum inflammatio nullum adfert oculo damnum, nisi una adsint symptomata bulbi ipsius inflammationem praenuntiantia. Cura universali recte instituta localis tantummodo eaque simplicior ad felicioris morbi transitum sufficiet. Saepius per diem aqua ophthalmica cum Laudano parata ope syphonis Anellianae per angulum oculi externum palpebrae abstergantur. Bulbus si tumore nimio clausus reperitur, nec inflammatio extra palpebrarum limites est progressa, luminis radiis neutiquam exponatur, sed calor tantummodo ficcus ope lintae simplicis et calefacti ipsi admoveatur.

§. 371.

Ne praeterea palpebrarum cutis structura morbo immutetur, medicus attentus sit ad variolas ipsarum superficiem obtegentes. Quando pure refertae reperiuntur, ipsas sollicita aperiat manu,

puris copiam aqua eluat ophthalmica, atque sic variolas in simpliciora mutet ulcera, quae pedetentim ad sanationem conversa minorem cutis atque limbi palpebrarum adducunt depravationem, quam si variolis clausis et pure intra ipsarum crustas detento exsiccatio habuerit locum. Cujus sententiae veritatem luculentius deturpatae eorum palpebrae demonstrant, qui olim variolis laborantes tali modo tractati fuerant.

§. 372.

Etenim, si neglecta fuerit haec palpebrarum adfectio a variolis orta, maculae in iis per totam vitam remanent rubicundae, quarum rubor sub quovis incitamento partem tangente aut frigore vehementiori augetur. Cilia decidunt, nec unquam postea per totam recrescunt vitam. Interdum et tylosis partialis aut perfecta in limbo remanet palpebrarum, quae, nisi in tempore fuerit tractata, rarius postea sanabitur. Reliqua ex variolarum morbo in palpebris vitia ne primo quidem post morbum praeterlapsum tempore sanationem admittunt, si semel morbo adhuc continuato suborta fuerunt.

§. 373.

Morbo denique ad finem properante ulcerum ex variolis restitutorum sanatio aqua leviori aluminata cum laudano parata, qua omni bihorio oculus lavetur necesse erit, aut solutione lapidis divini poterit promoveri. Interne simul aegris exhibeatur laxans leviter antiphlogisticum et bis terve per diem gr. j. Calomelanos cum saccharo mixtum. Quae omnia ad integram aegri ex blepharophthalmia variolosa restitutionem sufficient.

§. 374.

In debilioribus aegris, praesertim in iis, qui morbo scrophuloso adfecti multo pejore variolarum laborant decursu, haecce palpebrarum inflammatio aut blepharophthalmia facillime in blepharoblennorrhoeam et ophthalmoblennorrhoeam abit.

Praefertim si sub finem morbi inflammatio fuerit suborta. Methodus medendi in capite de ophthalmoblennorrhoea allata et hocce in casu erit utilior. Verum enim vero pejor semper erit exitus timendus, ob singularem miasmatis variolosi in oculos et in corneam effectum, qui in crebra materiei puriformis secretionem et in ipsius corneae per ipsam obscuracionem nititur, quae vel a dexterrimo medico minus poterit impediri.

§. 375.

Prognosis tali in casu diversa erit ex morbi statu et tempore diverso et hominis aegrotantis ratione. Medicus si initio fuerit accessitus, si leviter tantum blepharoblennorrhoea adfuerit, si bulbus nondum adfectus aut si ophthalmoblennorrhoea jam suborta cornea saltem libera atque secretionis puriformis experta, meliora poterit praenuntiare. Quando autem sero tantum medicus ad aegrotum accedit, quando bulbus jam majori gradu adfectus, cornea jam ulceribus magis minusve insignibus oblecta, purisque magna copia intra corneae laminae secreta haeret, pessima quaeque erunt praenuntianda, quod et visum et oculi formam attinet. Etenim plerumque organisatio corneae eo modo destruitur, ut forma ejus pereat, et non solum obscuratio ejus, sed etiam unum alterumve genus staphylomatis insanabilem morbi prodat effectum.

§. 376.

Cura ophthalmoblennorrhoeae variolosae eam ob causam gravior erit, et multa medico opponet impedimenta, — cum remedia non quadrare soleant contra ophthalmoblennorrhoeam genuinam celebrata, si universalis adest morbus cum febre singulari atque vehemente incedens. Non semper enim tali in casu licet corticis infusum cum volatilibus exhibere, aut victu admodum incitante et bene nutriente aegri vim excitare vitalem. Localis igitur cura praefertim omne adferet auxilium, si illud adhuc ex morbi ratione sit sperandum. Aqua ophthalmica multo

Laudano impraegnata omni dimidia aut quarta horae parte materia puriformis bulbo adhaerens abluatur, semel aut bis per diem Laudanum aut Tinctura Thebaica penicilli ope oculo illinatur, et calor ficcus et aromaticus per sacculos herbis aromaticis et pauxillo Camphorae refertos parti inflammatae admoveatur. Veficatorium praeterea ad utrumque processum mastoideum ea ratione ponatur, ut suppuratio in ejus loco per longum temporis spatium nutrirı possit.

§. 377.

Quae si recte fuerint peracta, sperare inde licet, effectum in quam plurimis casibus non omnino destitutum fore medici conamen. Interne simul mercurialium usus ex morbi ratione erit de meliori nota commendandus. Forte etiam, nisi ophthalmoblenorrhoea penitus hoc modo sanari possit, ipsius tamen progressus hac ratione sic infringendus erit, ut tandem morbi universalis stadium accedat, quod roborantium cum volatilibus mixtorum concedit usum. Attamen in variolosis semper attendat medicus, ut semper in talium medicamentorum usu alvum servet lubricam et calomelanos usum iis adjungat. Qua tantum ratione effectus ex variolis tristiores poterit evitare.

§. 378.

Tertium denique morbi genus nititur in inflammatione oculi externa cum variolis ipsam obsidentibus. Blepharophthalmia interdum cum ipsa juncta reperitur, ut ita sine alicrum symptomatum observatione ipsam bulbi adfectionem praenuntiantium eam vix ac ne vix quidem cognoscere possit medicus, cum nimius palpebrarum tumor adcuratiorem ipsius oculi impediatur adspectum. Attamen clari in arte viri signa nobis exhibuerunt diagnostica, quibus, si vel exterior bulbi adspectus medicum fugiat, ejus inflammationem cognoscere valeamus.

§. 379.

Si blepharophthalmia adest cum aucto lacrymarum proflu-

vio et sine photophobia, externam bulbi superficiem integram esse judicare poterit medicus. Quando autem lacrymarum fluxus imminutus aut penitus oppressus reperitur, et summa luminis aversatio aegrum vexare solet, inflammationem bulbi ipsius adesse recte conjiciendum erit. Tunc alia aegrotus indiget medendi methodo, si visus facultatem et oculi formam retinere voluerit.

§. 380.

Quae ophthalmia externa autem non semper cum ipso suboritur variolarum initio. Interdum et in seriore exanthematis decursu adeoque nonnullis diebus post desquamationem accedit. Attamen tunc pustularum in cornea exsurgentium non tanta copia et magnitudo reperitur, accedunt magis ad pustulas in ophthalmia scrophulosa corneam obfidentes, et tantummodo ob morbi praegressi vehementiam ejusque crisin non perfectam multo majore puris copia repletae reperiuntur, et corneae, si crebriores adfuerint, multo majora pericula adducunt.

§. 381.

In primo ejus stadio adest rubor bulbi diffusus, uti in scrophulosa ophthalmia conjunctivam primo occupans, dein vero in scleroticam extensus et cum photophobia, dolore bulbi sensitivo premente et dacryostagia junctus. Dacryostagia, uti supra adnotavimus, definit et in Xeroma abit, interiori bulbo ab inflammatione correpto. Unus alterve locus corneae perspicuitate magis minusve orbatus reperitur, ut ita quasi leviori videatur nebula obductus. Iritide nunc suborta et iridis immobilitas adest, et color ejus in margine interno immutatus. Exterior una inflammatio procedit cum conjunctivae tumore et macularum in cornea nebulosarum augmento.

§. 382.

Etenim sub symptomatum isto augmento et rubedine bulbi

accrefcente maculae istae in cornea ante conspicuae magis magisque exfurgunt, donec tandem in pustulas sic dictas fuerint transmutatae. Rarius in sclerotica, saepius in cornea conspiciuntur, cui prae omni alia oculi parte variolarum morbus noxam adferre videtur. Forma pustularum sat magna, rotunda et supra corneae superficiem elata, — tamen non conica, uti in pustulis ophthalmiae mere scrophulosaee reperitur. Plerumque in media assurgunt corneae parte e regione marginis aut etiam mediae pupillae partis. Rarius ad exteriora, per saepe in cameram oculi anteriorem aperiuntur, atque pus effundunt. Quae si facta fuerint, natura quidem sola hocce ulcus oculi internum sanatur, at tamen densa et insanibilis ejus locum occupat cicatrix qua aegrotus magis minusve destituitur visu.

§. 383.

Prognosis pessima, si aegrotus una iritide laborat aut adeo ipsi hypopion adjungitur. Atresia enim iridis semper fere hunc morbum excipiet. Pessima, si pustula non artis lege aperta naturae committitur aperienda, ut cicatrix insanibilis remaneat, — pessima, si plures pustulae, eaeque e regione pupillae adfunt. Etenim non solum cicatrices omnem visum intercludentes oriuntur, verum etiam corneae organisatio ea ratione destruitur, ut saepius in staphyloma abeat perfectum. — Meliora praedicare poterit medicus, si tempore primo ophthalmiae fuit accessitus, si pustulae pure plenae aperi potuerint, si minor ipsarum adfuerit copia, nec e regione pupillae sint subortae. Laetior etiam est prognosis, si inflammatione in externis modo membranis haerente, iritis penitus abest.

§. 384.

Interne cum reliquo medicamentorum apparatu mercurialium usus et hocce in mali gradu medici neutiquam frustrabitur expectationem. Cum imprimis in hacce oculi inflammatione eorum usum admodum salubrem experientia jamjam uberrima

comprobaverit. Aeger praeterea lavacrum tepidum semel aut bis omni die ingrediatur. — Externe ab oculo adfecto et luminis et aëris accessus retineatur, et aqua ophthalmica cum Laudano aut Tinctura croci saepius per diem oculus lavetur. Simul sacculorum ope calor ficcus bulbo admoveatur. Neutiquam vero calorem aromaticum suaderem, quando oculorum inflammatio, uti in variolis per saepe fit, tale incitamentum ferre nollet. — Denique, si praesertim sub finem exanthematis inflammatio denuo sit suborta, derivantia summam adferunt utilitatem. Vesicatorium ponatur perpetuum ad processum mastoideum, et cortex Mezerei brachio adplicetur, qui, nisi suppurationem efficiat, saltem tamen in cute vesiculas ichorem acrem fundentes elicere solet.

§. 385.

Quorum sub usu, si blepharoblennorrhoea una adfuerit, palpebrarum tumor pedetentim ea imminuitur ratione, ut ipsas deducere, atque bulbi totius ambitum inquirendo adspicere valeamus. Cum primum pustulas pure refertas ejusque superficiem obtegentes adspicere valet medicus, illae acu sic aperiendae erunt, ut in ulcera transeant simplicia, ne, si variolas istas aperire omittas, iis exsiccatis cicatrix insanabilis relinquatur. Aegroti oculus nunc aqua cum multo Laudano parata omni dimidia horae parte lavetur, et semel aut bis per diem, habita simul caloris ficci ratione Laudano puro illinatur, ad perfectam usque ulcerum variolosorum sanationem ipsiusque ophthalmiae extinctionem.

§. 386.

Ophthalmia nunc restat, quae variolas excipit, et tempore aliquo post variolarum exsiccationem atque desquamationem praeterlapso exoritur. Tertio quartove ex variolarum desquamatione incipiente die, interdum et duobus aut tribus hebdomadibus post eam praeterlapsis primam observarunt ejus ophthalmiae originem.

Videtur ex variolarum morbo, cujus specifica in oculos actio

extra omnem dubitationem posita videtur, singularis in bulbo dispositio originem ducere, quae illum ad inflammationem ex causa vel levissima proniorem reddit. Ophthalmia inde suborta maxime quidem ad scrophulosam accedit, cum ex variolis scrophularem morbum per saepe adduci communis docuerit experientia, — attamen differentia quaedam inter utramque locum habet, quae a variolis modo praegressis pendens, nobis utramque ophthalmiam non unam eandemque esse distincte demonstrat.

§. 387.

Cujus differentiae rationem diversa nobis exhibuit methodus ad utrumque morbum sanandum pernecessaria. In ophthalmia scrophulosa praeter ophthalmica medicamina etiam interne remedia ad faciliorem dispositionis scrophulosae extinctionem exhiberi debent. Sola tunc neutiquam sufficiunt in systema lymphaticum incitamenta, uti mercurialia et antimonialia, et usus purgantium repetitus. Opprimunt quidem per aliquod temporis spatium morbosam dispositionem facile tamen cum insigni mali incremento redit. Internus igitur tonicorum cujusvis generis usus cum balneo et medicamentis in systema lymphaticum agentibus una adhibendus erit, si dispositionem mere scrophulosam medicus sanare decreverit.

§. 388.

Quando autem dispositionem corporis scrophulosam ex variolis modo praegressis sanare velis, remedia ad hoc conducunt, scrophulas solas aut non perfecte sanantia, aut adeo mali augmentum adducentia. Qualia sunt frequens mercurialium usus, interpositis per saepe alvi per purgantia evacuationibus, solers omnis frigoris evitatio, ciborum usus ex vegetabilibus tantum paratorum, et secretiones artis ope per setacea, corticem mezerei aut vesicatoria perpetua excitatae. Quibus dispositio talis a variolarum exanthemate excitata maxima ex parte evertitur. Una simul conducunt frequens balnei calidi et talis tartari emetici

usus, ut sudoris secretio augeatur, et interdum etiam levi vomitu virium in singulis corporis partibus aequilibrium restituitur. — Interno talium medicamentorum usu semper opus erit, si ab ophthalmicis in tali ophthalmia localis mali extinctionem expectare velimus.

§. 389.

Redeamus nunc ad localium medicamentorum usum, qui cum modo laudatis iungendus erit, si ophthalmiam post variolarum desquamationem ortam sanare velis. Qui quidem diversus erit ex varia morbi localis ratione et forma. Etenim modo Blepharophthalmia glandulosa, modo Pforophthalmia, modo ophthalmia externa, modo etiam Ophthalmoblennorrhoea et Blepharoblennorrhoea apparet.

§. 390.

Si Blepharophthalmiae glandulosae symptomata adsunt, quae imprimis in rubore atque tumore limbi atque conjunctivae palpebrarum cum exudatione materiei mucosae aut purulentae plus minusve insigni nituntur, per aliquot dies aqua ophthalmica cum aqua et mucilagine parata exhibeatur, ut ejus ope secretio in parte laudata per morbum inducta promoveatur, excessus vero actionum in parte admodum sensibili imminuatur. Materia secreta sub usu ejus medicaminis pedetentim spissior redditur, et magis magisque flavescit. Ut ita antea mucosa nunc magis ad puris naturam accedere videatur.

§. 391.

Quando haec purulentae materiei secretio inceptit, id quod secundum est aut potius tertium Blepharophthalmiae glandulosae stadium, aqua ophthalmica cum Laudano remota aegro exhibeatur medicamentum adstringens, uti solutio lapidis divini, aqua ophthalmica cum alumine aut vitriolo albo parata. Verum adstringentis principii pauca tantum copia iis inesse debet, quae

deinde demum magis magisque augeatur, morbo pedetentim ad finem properante. — Praeterea sub initio usus adstringentium major hisce aquis ophthalmicis Laudani copia addatur, quam dein oculi sensibilitate magis magisque imminuta pro lubitu medici imminuere valemus. Denique etiam in tali lymphae purulentae excretionem, praesertim, si non palpebrae tantum adfectae, verum etiam bulbus non plane a morbi consensu immunis reperitur, — medicus cane pejus et angue saturninorum vitet usum, et si vel ob medicaminis compositionem addenda sint, uti interdum in lapidis divini solutione videmus, pauxillum tantummodo admisceatur. Etenim saturnina, — uti jam supra admonuimus, — lymphae ipsius stagnationem et inde pellucidarum oculi partium obscuracionem efficiunt. In omni igitur seniore ophthalmiarum stadio nocent.

§. 392.

Quando sub finem morbi rubor remanet palpebrae internae cum ardoris sensu et chronico totius inflammationis habitu, remediis modo laudatis plus minusve reluctante, pro vario sensibilitatis statu in hominis oculo sacculi cum herbis aromaticis aut etiam pauxillo Camphorae parati hasce feliciter debellabunt blepharophthalmiae reliquias.

§. 393.

Quando ad secretionem abnormem in palpebris cum statu ipsarum inflammatorio junctam ulcuscula accedunt internam palpebrarum superficiem obtegentia, morbus exoritur, quem Pforophthalmiam vocarunt, quae vero, si non a Pfora ipsa pendeat, etiam nomine minus recto descripta melius Blepharophthalmia ulcerosa vocaretur. Cognoscitur malum ex pruritu atque dolore illum Blepharophthalmiae glandulosae simplicis longe superante, ex ulceribus oculo paullulum attento et materia a superficie palpebrarum interna deterfa facillime discernendis, cum loco glandularum turgentium caveae adfint materiam fundentes singula-

rem et ab illa puris mitioris longe diversam, et ex ciliorum sub
 mali incrementum defluxione magis minusve insigni. Caetera
 videas, quae in capite singulari de Pforophthalmia ulterius pro-
 posuimus.

§. 394.

Tali blepharophthalmia ulcerosa ad variolas praegressas ac-
 cedente praeter interna remedia jam supra laudata aegrotis ex-
 hibetur aqua ophthalmica Conradina cum Mercurio sublimato
 et Laudano parata, cujus ope ter quaterve per diem aut etiam
 saepius oculi abluantur. Vespere unguentum citrinum Edinbur-
 gente cum pauxillo opii mixtum pili minoris magnitudine pal-
 pebris illinatur. Remediis hisce per aliquod temporis spatium
 exhibitis aquae Conradinae substituatur solutio lapidis divini aut
 aqua aluminata vel vitriolata. Ulcera hac ratione magis magis-
 que ad sanationem perducuntur, — donec tandem omnis ma-
 teriei purulentae secretio desierit. Quo facto et unguenti lau-
 dati usus omittatur, reliquiis morbi mox penitus extinctis.

§. 395.

Si ophthalmia externa variolas sequitur desquamatas semper
 fere, uti jam supra adnotavimus, ophthalmiae scrophulosae ex-
 hibet symptomata, ruborem oculi diffusum, in phlyctaenulas et
 pustulas vergentem, quae in corneae superficie minores, in sclero-
 ticae ambitu majores ulceribus originem exhibere solent aut
 ichorosis aut purulentis ex varia hominis aegrotantis ratione.
 Localia igitur remedia omnia sunt, uti in ophthalmia scrophu-
 losa leges artis praescribunt.

§. 396.

Phlyctaenulae praesentes usum aquae ophthalmicae cum
 sublimato et pauxillo Laudani paratae requirunt. Quibus aper-
 tis et in ulcera transmutatis adstringentia cum Laudano adhi-
 beantur, ut ulcerum sanatio optima quaque ratione promovea-
 tur. Puris quantitate jam extra ulcera in vicinas corneae lami-

nas dissipata et obscuracione ipsius inde imminente semel in die Laudanum purum penicillo illinatur, cujus ope et puris absorptio et ulceris sanatio egregie procedet. Statu denique isto oculi praesente, qui reditum ophthalmiae scrophulosaе facillime admittit, et cujus in capite de ophthalmia scrophulosa uberior mentio fuit injecta, unguenti cum pauca mercurii praecipitati rubri copia et opio parati usus egregie conducet, ut haec oculi ad inflammationes dispositio feliciter extinguatur. Vitet tamen medicus tali in casu unguenti laudati usum, si ulcera oculi adhuc praesentia conspiciuntur, et nondum ad sanationem perfectam adducta fuerunt. Iis demum sanatis et inflammatione oculi residua externus mercurii rubri cum opio in unguento juncti usus omnem medici explebit expectationem.

§. 397.

Transeamus nunc ad ophthalmoblennorrhoeam variolis praegressis originem ducentem. Quae quidem inter ophthalmoblennorrhoeas cum virium totius corporis jactura junctas gravissima non raro aegroti oculum penitus destruens corneae perspicuitate everfa staphyloma relinquit. Etenim inflammatio tangit oculum pristino morbo jam debilitatum atque morbose incitamenti ipsi propositis renitentem, — cornea a variolarum contagio singulari modo quasi tacta et ad inflammationem cum supuratione prona est facta, et secretio abnormis materiei purulentae et in externa oculi superficie, et si internae partes una sint adfectae, in cameris bulbi locum habens, multo majori cum vehementia et periculo incedit — cum dispositio organismi a variolis relictæ ad tales maximopere prona sit corporis excretiones, et sic ophthalmoblennorrhoea talis eundem fere periculi gradum admittat, qualem in ophthalmoblennorrhoea ex podagra suppressa clari observarunt in arte viri.

§. 398.

In cura mali tam gravis, quod plerumque ex blepharoblennorrhoea in hominibus debilioribus et a summo scrophularum

malo adfectis suboritur, celeriter medicus, quae necessaria videntur, peragat, si oculum aegroti servare velit. Cura interna sit, quam supra descripsimus, imprimis si statim cum variolarum exitu originem observamus ophthalmoblennorrhoeae. Quando autem longo demum temporis spatio ex variolis desquamatis originem cernimus mali, et magis natura morbi mere scrophulosa videtur, cum antiscrophulosis internis una jungantur tonica cum volatilibus incitamentis mixta. Aeger v. g. capiat ter quaterve in dies infusum corticis peruviani frigide paratum, cum liquore anodyno et pauxillo laudani. Praesertim vero secretionem abnormi in alia parte minus generosa cito et sat larga copia fuscitata opus erit, si in locali inflammationis cura felici agere velis successu. Sinapismi et fetacea, vel cortex mezerei brachiis applicentur, et in ipsorum loco suppuratio diu retineatur, — habita tamen ratione sensibilitatis in aegroti conspicuae, cum infantes aut raro aut nunquam talem ferant irritamentorum localium apparatus. In iis calidum corporis regimen, cum cauto tartari emetici ad levem vomituritionem usu, et largior mercurii copia ad alvi evacuationem usque porrecta eorum loco erunt substituendae.

§. 399.

Quae denique localia tangunt bulbum remedia ea sunt, quae et in genuina ophthalmoblennorrhoea aegris sanitatem restituere valent. Aqua simplice ophthalmica cum Laudano parata saepius per diem bulbus eluatur, semel in die Laudanum purum illinatur, et sacculi herbis aromaticis et pauxillo Camphorae referti, aut eorum loco lintheola camphorae particulis trituratione impleta ipsi bulbo imponantur. Talis localis oculum curandi ratio cum internis medicaminibus juncta si aegris eo modo opem tulerit, ut secretio materiei purulentae cum tumore in conjunctiva sit imminuta aut plane evanuerit, ad tonica transeat medicus. Interna vero medendi ratio una eademque maneat usque ad perfectam mali amotionem. Solutio lapidis

divini dilutior cum pauxillo aceti lythargyrii et multo Laudano parata oculis sic ad sanitatem revertentibus adplicetur, et faculi discutientes modo laudati cum herbis minus aromaticis repleantur, ut magis calor siccus quam aromaticus oculos tangere valeat. Quibus ad perfectam usque oculi sanationem erit continuandum.

§. 400.

Quae hactenus diximus, spectabant sanationem ophthalmiae jam subortae. Verum, si variolis jam amotis ejusmodi oculi inflammationis secundariae originem vitare velis, in aegroto variae observandae erunt regulae, quibus morbi incitamenta ab oculo avertuntur debilitato. Luminis aërisque liber accessus ab oculo quavis ratione retineatur, et pedetentim tantum aegrotus iis adfuescat. Cutis ejus calida servetur et refrigeria cane pejus et angue fugiantur. Balneum ter quaterve in septimana ingreditur. Alvus omni die aperta servetur, et vel clysmate erit promovenda. Aeger praeterea saepius leviori medicamento laxante, aut mercurio dulci utatur. In cibis vitet omnia graviter digerenda, vitet per aliquod temporis spatium carnes, vegetabilia tantum iis substituat, et post aliquot demum septimanas ad pristinam redeat victus rationem. — Quae si recte fuissent observata, certe nostra aetate non tanta obcoecatorum aut deturpatis oculis incedentium copia incederet, qui ejus temporis, quo variolarum adhuc grassabantur epidemiae, tristes ad mortem usque reliquiae remanebunt.

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

De ophthalmia scarlatinosa et morbillosa.

§. 401.

Quando hominem scarlatina aut morbillis adfectum, oculo-

rum corripit inflammatio, quae et comes et effectus ejus morbi febrilis reperitur, symptomata singularia exhibet, et cum ultimo exanthematis stadio una evanescit, — sub ophthalmiae scarlatinosae aut morbillosae nomine ipsam jure meritoque comprehendimus.

§. 402.

Conjunctio membranarum oculi externarum cum toto cutis systemate, quae saepius hujus morbos et in oculi superficiem traducit; — etiam huic ophthalmiarum ordini occasionem dedisse videtur. Quapropter etiam morbi sedes in externis modo reperitur membranarum bulbum obtegentibus, et exinde demum, quod raro fieri solet, in aegris debilioribus et oculo admodum irritabili praeditis aut incitamentis nocivis in oculos eodem tempore agentibus ad internas transit inflammati oculi partes, atque iritidis exhibet formam.

§. 403.

In utroque morbo tempus minus certum reperitur, quo primam videmus ophthalmiae laudatae originem. Modo antecedit exanthema, modo morbum jam erumpentem comitatur, modo etiam in ultimo ejus stadio aut finito jam morbo apparet. Cum vero uterque morbus febrilis, uti variolae, dispositionem quandam, licet leviolem, ad scrophulas relinquat, sera ophthalmiae in iis praesentia semper fere in debilioribus aut aperto morbo scrophularum adfectis apparet, et scrophulari ophthalmiae magis minusve similis reperitur.

§. 404.

Utriusque ophthalmiae decursus in primo praesertim stadio nullam exhibet differentiam, qua ipsam inter se discernere valeas. Rubor adest pallidus et diffusus bulbi, primo tantum conjunctivam occupans, dein vero etiam in sclerotica haerens. Dolor pungens in oculi superficie adest. Photophobia et lacryma-

rum profluvium sat magno adsunt gradu, et cornea iis irrigata in uno alterove loco majorem prae se ferre videtur splendorem. Conjunctivae bulbi adfectio una per canaliculos lacrymales in saccum lacrymalem et in cavum narium transire videtur. Hinc crebrae sternutationes et materiae serosae ex naribus excretio vel majori vel minori copia observantur.

§. 405.

In secundo hujus ophthalmiae stadio per secretionem in interna ejus superficie excitatam inflammationis phaenomena magis magisque decrescunt. In initio ejus rubor oculi quidem magis intenditur, photophobia tamen imminuitur, et mucus effluentibus lacrymis ita admixtus videtur, ut copia ejus magis magisque augeatur. Secretio meibomianarum glandularum augeri incipit, sub sensibilitate limbi palpebrarum magis minusve aucta. Phlyctaenulae exsurgunt in corneae superficie, uti in ophthalmia scrophulosa, quibus ruptis et sero ipsorum acriori emissio ulcuscula remanent, quae corneae superficiem nebulosam reddunt.

§. 406.

Haec omnia adsunt in ophthalmia morbillosa. Attamen in secundo stadio ophthalmiae scarlatinosae phaenomena adsunt, quae multo majorem bulbi per inflammationem affectionem produnt. Quae, etsi ex majore febris concomitantis vehementia, et ex summa ejus actione in caput et in cerebri organa, quibuscum oculi arctissime juncti reperiuntur, pendere videntur, — tamen ex parte augentur per incitamenta et per diaphoreticam medendi methodum, quibus hactenus plurimi medicorum scarlatinosas tractarunt febres, et ex quibus plurimorum aegrotorum hocce morbo laborantium mors inopinata pendere videtur.

§. 407.

Phaenomena, quae secundum ophthalmiae scarlatinosae stadium comitantur, praeter ea, quae jam in ophthalmia morbillosa

enumeravimus, sunt photophobia adhuc in oculo praesens, acrius lacrymarum profluvium, annulus caerulei coloris corneae marginem circumdans, — qui sine dubio ex sanguinis congestionibus ad corpus ciliare factis, quibus vasa ejus extenduntur, originem ducit, — et major ulcerum corneae adhaerentium copia, quibus interdum et bulbi corripitur conjunctiva. Interdum et sanguinis congestionibus ad corpus ciliare gravioribus ipsa exoritur iritis, cum omnibus signis, et miseris ejusdem morbi gravioris sequelis.

§. 408.

Prognosis in utroque morbo est laeta, nisi iritis aut ulcera corneae accesserint. Ulcera corneae recte tractata etiam prognosin sat faustam admittunt. Iritide autem praesente dubiam exhibeat medicus, cum gradus ejusdem morbi adsint, omnem medici respicientes opem, et cum iritis vel optime tractata et sanata dispositionem quandam in oculo relinquat, iteratas oculi inflammationes, praesertim internas admittentem.

§. 409.

Quod curam attinet morbi primo in stadio utriusque ophthalmiae actionum tantummodo excessus imminuantur. Luminis igitur et aëris incitamenta multo minori copia oculum tangant, et aegrotus oculis per peplum nigrum (*durch einen schwarzen Flor*) clausis in cubiculo aëris frigidioris impetui non expósito retineatur. — Aqua ophthalmica simplex cum aqua rosarum et mucilagine parata, si aeger sensibilitate majore praeditus de dolorum queritur vehementia, exhiberi poterit, et saepius per diem oculi ipsa laventur.

§. 410.

Secundo autem morbi stadio ingruente et ulceribus in cornea praesentibus solutio lapidis divini cum Laudano parata consueto more adhibeatur. Luminis et aëris accessio non amplius tanta cura ab oculo adfecto retineatur, ita tamen, ut accessio utriusque

pedetentim tantum locum habeat, habita sensibilitatis in oculo ratione. Calor liccus, aut si bulbus ferat, etiam aromaticus sacculorum ope oculo adplicetur, — ad perfectam ulcerum sanationem et ruboris in oculo extinctionem. — Phlyctaenulae in cornea, si nondum ruptae fuerint, solutionem postulant Sublimati. Verum paucissimis in aegris necessaria erit, cum phlyctaenulae istae aqua ichorosa refertae celeriter rumpantur, et in ulcera transire soleant, sola lapidis divini solutione ad sanationem perducenda.

§. 411.

Quando autem in scarlatinosis iritis accedit, cura maxime sollicita sit medici. Praeter solutionem lapidis divini, praesentibus ulceribus strenue adhibendam, facculosque herbis aromaticis refertos solutio extracti Hyosciami adhibeatur, omni trihorio oculis adfectis adplicanda. Aegris minus sensibilibus sinapismi brachiis aut nuchae, donec rubeat cutis imponantur, et pediluvia cum interno mercurii usu locum habeant. Caetera hoc loco scitu necessaria in capite videas de Iritide. Dispositioni scrophulosaе, si sub finem febris exanthematicae se manifestaverit, consueto more medicus occurrat.

LIBER DECIMUS OCTAVUS.

De Psorophthalmia.

§. 412.

De morbo nobis dicendum erit, cujus nomen non inepte quidem excogitatum, tam variis tamen inditum est morborum speciebus, ut de plurimis ipsorum plane alia notio sit propo-

nenda, quam nomen audienti indicare solet. Antequam igitur ad species morbi ita dicti uberius adumbrandas transierimus, singula genera a nobis enumeranda erunt, quibus hactenus Pforophthalmiae nomen fuit impositum, et ex quibus tam falso inter se commixtis non parva ad aptam curandorum ejusmodi morborum rationem redundavit noxa, quae strictiore tantum cujuslibet morbi separatione poterit evitari.

§. 413.

Uti nomen docet Pforophthalmia proprie designat oculi inflammationem ex pfora corpus occupante ortam. Cum vero medici in doctrina de oculi inflammationibus minus versati observassent, symptomata hujus ophthalmiae pforicae praesertim in exulceratione limbi et superficiei palpebrarum internae cum immani pruritu conjunctae posita esse, hinc omnibus ophthalmiis cum palpebrarum exulceratione et pruritu vehementi junctis pforophthalmiae nomen tribuerunt, licet a contagione pforica non duxissent originem.

Quamvis igitur recentiores originem et naturam morborum bene intellexerint, qui sub tali nomine comprehendebantur, nominis tamen ratione minus habita Pforophthalmiam vocarunt omnem palpebrarum limbi exulcerationem ex praegressa blepharophthalmia subortam et cum pruriente dolore et crustis ulcera obtegentibus conjunctam atque sat diu continuatam. Liceat igitur nobis singulas hujus morbi sic dicti formas exponere.

§. 414.

Symptomata modo allata primo apparent in palpebrarum et oculi inflammatione, cujus causa in pfora aut praegressa aut praesente aut saltem in infectione locali ex pforica contagione orta est posita. Quae *Pforophthalmiae* nomine vere digna etiam sola hoc ipso insigniri deberet. — Signa ejus morbi porro apparent in omni blepharophthalmia neglecta, et ob diuturnam morbi continuationem jam quasi habituali, id quod imprimis ex

neglecta cutis munditie, variisque aliis causis paullo post uberius exponendis pendere videtur. Notio morbi magis distincta exprimeretur, si hanc pforophthalmiae speciem sub *blepharophthalmiae ulcerosae* nomine comprehenderemus. — Tertia pforophthalmiae sic dictae species occurrit in infantibus scrophulosis atque variis impetiginibus, quae illum morbum sequuntur, affectis. Cum ejusmodi locales infantum morbi propter humores nimis multos ad caput adfluentes saepissime etiam in externa capitis adpareant superficie, ibique sub Crustae lacteae, Tineae et Favi nomine comprehendantur, facillime etiam tales impetigines ad membranas oculi externas extenduntur, et ibi statum Pforophthalmiae per similem efficiunt. Qualem quidem *Blepharophthalmiam infantum impetiginosam* vocare mallet. — Denique etiam Herpes, quando ad oculos extenditur, statum palpebrarum efficit exulceratum. Quod ultimum genus *Blepharophthalmiae impetiginosae* proprie sic dictae nomen meretur.

§. 415.

Pforophthalmia proprie sic dicta modo ex oculo tantum contagione infecto, modo ex ipso morbo universali, quem comitatur, modo ex morbo minus recte oppresso originem ducit.

Symptomata mali haecce apparent. In primo morbi stadio vehemens ac fere intolerabilis ad margines palpebrarum pruritus exoritur, cum impari et admodum sensibili ipsarum obscuro rubore infectarum tumore. Solos imprimis obtinet margines, plane non ad externam, sed ad internam palpebrarum cutim, seu ad conjunctivam magis extenditur, non tanto autem gradu, ut conjunctivae tumore ectropium efficiatur.

§. 416.

Secundum Pforophthalmiae stadium incipit cum ipsa pustularum minutarum sed magna copia et in palpebra praesertim superiore prorumpentium eruptione. Quarum ratio diversa est ex sedis ipsarum differentia.

In superficie marginis interna, seu in conjunctiva lymphæ ex pustulis ruptis cum muco et lacrymis mixta phaenomena blepharoblennorrhoeae prodiit. In superficie autem marginis externa pustulae vesiculas exhibent parvas et flavescentes, quibus ruptis lymphæ effunditur, cum lacrymis prorumpentibus sese miscens et acritate sua inflammationem erysipelatofam in externa genarum cute excitans. His ruptis tumor augetur, rubicundus color pallefcit, et in margine palpebrarum ex oxydatione per aëris accessum facta crustae flavescentes fusco colore admixto oriuntur, ulcera ex ruptis vesiculis facta obtegentes.

§. 417.

Malum si per totam eamque internam extenditur palpebrarum superficiem ficus recens dissectae speciem prae se fert, et tunc a veteribus sub nomine palpebrae ficosae seu lycoseos descriptum est malum.

Ulcera ista satis profunde serpentia ad tarsum usque extenduntur, et superficie ejus corrosa corrugationem ejus talem efficiunt, ut entropium et trichiasis insanabilis inde oriantur.

Vesiculae istae pforicae interdum ad bulbum ipsum extenduntur, et tunc, nisi apta medendi methodus exhibeatur, ulcera exinde orta corrodunt corneam, cum consueta ratione nequeant sanari, et sic corneae perspicuitate destructa aegrotus visu destituitur.

§. 418.

Tandem adeo propter incautam curationis rationem ancyloblepharon partiale oriri potest. Etenim membrana mucosa, quae sedes morbi est, facultatem suam, — qua in inflammationibus per excretionem in ipsius superficie subortam impedire solet, quominus cum vicina membrana concreseat, — eo modo amittit, ut excretionem penitus fere sublata, plastica vis membranam obtinere incipiat, eaque cum vicinis partibus concreseat. Ancyloblepharon tunc suboritur, si limbus utriusque palpebrae ex parte

vel totus concrefcit, aut etiam conjunctiva palpebrae cum illa bulbi ejusmodi abnormem fibris exfudatis incipit conjunctionem. Quod imprimis timendum erit, fi cruftis et muco induratis, quibus per noctem utraque palpebra jungebatur, — et incauta manu diductis, cutis ipfa palpebrarum laedatur. Unde inflammatio ipsius nova fequetur, omnem cutis naturam fic immutans, ut mucofa ejus fecretione magis minusve abolita ipsius fuperficiem ad abnormem pronior reddatur concretionem.

§. 419.

Antequam hujus morbi curationem exponamus, quaedam dicenda erunt de caufis Pforophthalmiae effectricibus quarum jam fupra mentio fuit injecta. Oritur modo a contagione oculum adficiente. Quae caufa imprimis in homines impuros fordidosque cadit, qui cum fcabiofis degentes et ipforum contagium vario modo fufcipientes, digitos materia contagiofa plenos ad oculos adhibere folent extergendos. — Sive pforophthalmia tanquam morbi univerfalis comes confpicitur. Talem imprimis in hominibus pforicis locum habere conjicimus, qui ulla alia de caufa oculi inflammatione corripuntur, mox ob morbi univerfalis praefentiam pforophthalmiae figna prodente. Saepius etiam in hominibus fcabie adfectis haec prima adefle poteft caufa, quando digitorum fcabie adfectorum attritu aut ulla alia ratione contagium in oculos hactenus a morbo liberos traducitur, et ita pforophthalmiae fymptomata impetigini univerfali adjunguntur.

§. 420.

Tertia denique morbi caufa nititur in oppreffione pforae minus tempeftiva. In hominibus ad oculi inflammationes pronis nunc oritur in oculo actio vicarians feu metaftalis fub ophthalmiae forma, pforophthalmiae perfimili. Talem vidi in infantibus pauperum hominum, quando parentes eos in fcholas atque orphanotrophea traducere ftuduerant. Cum vero pfora adfecti neutiquam admitterentur morbus in iis quavis ratione ipsis obvia

nimis celeriter opprimebatur. Verum felici tantum fato ducti ejusmodi aegri simplici tantum corripiantur pforophthalmia, cum in sexcentis aliis ex pfora inepte suppressa glaucoma aut amaurosis sub multo dolorum cruciatu in aegrorum male curatorum oculis ducat originem.

§. 421.

Quod prognosin attinet, ea diversa erit ex varia morbi ratione, tempore et cura. Melior erit bulbo nondum adfecto aut saltem ulceribus pforicis in cornea non profundis vel amplum spatium occupantibus vel pupillae e regione sitis. Contraria etiam contrariam exigunt prognosin. Prognosis magis erit fausta, si morbus in palpebris haerens, nondum ipsorum tarsum sic affecit, ut corrugatio ipsius insanabilis cum reliquis symptomatibus morbosus eam comitantibus sit suborta. Spes major sanationis affulget, si morbus aegros vexat non sordidos aut immundos, et quorum vitae ratio cutis culturam admittit salubriorem. Denique etiam majore morbum oppugnabis successu, si non per longius duravit temporis spatium, et quasi vetustate jam fuit confirmatus, et si alii defunt in oculo morbi.

§. 422.

Quod curam morbi attinet pforophthalmiae per infectionem localem sine pfora universali corpus tenente, ea duplici nititur indicatione, quae et oculi inflammationem, et curam corporis prophylacticam spectat, ne etiam corripatur morbo. Ante omnia igitur bis quotidie unguentum citrinum Edinburgense pifi minoris magnitudine penicilli ope palpebris admoveatur, deinde vespere, antequam aegrotus cubitum abierit, oleo quodam pingui palpebrae illinantur, ne concretio ipsarum per mucum atque crustas noctis fiat tempore. Si vel hoc factum fuerit, mane sequente non diducantur palpebrae inter se cohaerentes, sed lacte aut aqua tepida tam diu foveantur, donec ipsae palpebrae propria vi bulbis oculi concedant adspectum.

§. 423.

Quibus per aliquod temporis spatium peractis pruritu atque dolore bulbi imminuto, secretionem mucii minore, et ulceribus ad ipsam sanationem aptioribus redditis, — semel tantum in dies horisque matutinis unguentum citrinum illinatur, vespere vero et pomeridianis horis ipsi substituatur hocce unguentum: R. Lapid. divin. Tutiae ~~pp~~tae aa gr. viij, Camphor. gr. jv. Butyr. recent. insulf. 3β. M. exactissim. — Olei simplicis usus penitus omittatur. Sanatione ulterius procedente etiam unguentum citrinum non amplius erit adhibendum, altero unguento ejus loco utilitatem praestante, quod vero etiam cum solutione lapidis divini poterit commutari.

§. 424.

Sub cujus usu ad perfectam usque mali extinctionem erit pergendum. Tylosi palpebrarum ex ipso residua unguentum mercuriale rubrum consueta adhibeatur ratione, sicut etiam omnis alius morbus secundarius sua quisque ratione artis opem requirit.

Quod attinet remedia tali in casu ad universi corporis salutem prophylactice adhibenda, — ea praesertim posita sint in balneo, quovis die et per longius temporis spatium adhibendo, in summa totius corporis munditie cum frequenti indusiorum mutatione conjuncta, in summa ab omni refrigerio cautione, in victu bene nutriente et leviter etiam digerendo, et alvi secretionem nulla ratione suppressa. Quae satis erunt, ad omnem infectionis timorem feliciter amovendum. Si vero tamen suborta fuerit pfora, artis lege erit sananda.

§. 425.

Pforophthalmia si adest cum universali scabie, localis cura una eodemque erit, quae praecedentibus proposita fuit paragraphis. Quod curam attinet morbi universalis ea talis erit. Capiat aeger ter aut quater in dies pulverem ex floribus sulphuris paratum, et deinde unguento cum sulphure mixto bis quotidie cu-

tem illinat. Balneum saepius ingrediatur, et summam fervet cutis munditiem. Balneo per aliquod temporis spatium jam adhibito nec immutata morbi vehementia aegrotus loco unguenti cum sulphure parati unguento utatur Werlhofiano, cujus quantitatem nucis avellanae majoris magnitudine bis per diem cutis parti maxime adfectae inungat. Quae mox sub aucto impetiginis pruritu ejus extinctionem accelerabunt. Sub finem morbi aliquoties exhibeantur alvum purgantia, quae sicuti balnei usus, per aliquod temporis spatium aegro jam sanato adhibendus aegri perfectam accelerabunt sanationem.

§. 426.

Quaedam adjicienda sunt de morbi phaenomeno sat periculoso, si nempe pustulae pforicae corneam obtegentes ejus superficiem incipiunt exulcerare. Phaenomenon, quod fato felici est rarissimum, tamen, si adest, summa adfert visui pericula. Etenim ulcera ista eorum loco in cornea suborta hancce corrodescentes omnia efficiunt symptomata, quae ex corneae per ulcera destructione magis minusve insigni oriuntur. Et haecce ulcera pforica, uti experientia ducti vidimus, multo majora medico opponunt impedimenta, cum omnibus medicamentis, ex artis lege contra ulcera corneae vulgaria adhibendis, resistent.

§. 427.

Methodus unica, in tali casu tristiori salutem spondens, haec est. Homo remediis morbo universali oppositis multo majore assiduitate utatur, ut eo celerius istud temporis momentum accedat, quo vi propria morbi extincta ad finem vergunt ejus phaenomena. Simul omnia remedia ophthalmica negligat, excepto unguento citrino Edinb., quod bis aut ter indies oculis illinatur. Quando medicus viderit sanationem ulcerum in oculo et pforae simul in toto corpore extinctionem feliciter procedere, curationis periculum faciat cum solutione lapidis divini multo laudano impregnata, laudanum purum, si status oculi postulat, semel

quotidie applicet, atque hisce ex voto procedentibus certiora demum atque laetiora de prognosi adnunciet.

§. 428.

Quando denique scabiosa oculi inflammatio ex pfora minus opportuno tempore suppressa originem ducit, sanatio neutiquam procedet, nisi pristinum malum fuerit rite revocatum, aut saltem cutis status, utut fieri potuerit ad meliorem restitutus sanitatem. Localis oculi cura, saltem sub initio mali, talis sit, qualem paullo ante in pfora ipsa proposuimus. Infusio pforae, si fieri poterit, ab alio pforico citius locum habeat, et contagium per vestimenta et per somnum in uno eodemque lecto saepius capiendum in aegrotum de novo transferatur. Saepius simul balneo utatur, pulverem ex sulphure cum Camphora paratum capiat, cutemque unguento illinat sulphureo. Quibus factis, mox ophthalmia sub pristini morbi recta cura imminuetur. Tunc temporis demum, si morbus una rite processerit, adstringentibus locus dabitur, quae alias minus opportune exhibita oculorum destruerent fabricam. Hisce, nisi alia latuerit causa, mox perfecta hominis sanatio maturabitur.

§. 429.

Ad alteram nos nunc convertimus morbi formam, hactenus sub pforophthalmiae nomine comprehensam, quae vero, uti jam supra adnotavimus, nomine blepharophthalmiae ulcerosae dignior videtur. Oritur ex quavis blepharophthalmia genuina, quae vero neglecta, aut potius universali corporis labi adjuncta vetustate tantopere est confirmata atque habitualis facta, ut saepius summum ad sanationem restituendam artis auxilium requirat.

§. 430.

Sicuti cutis adfectio in toto corpore per varios etiam sese prodit oculorum morbos, qui praesertim in externis eorum membranis haerentes tantummodo cum cutis universalis malo una

sanantur, — ita etiam hoc in blepharophthalmia ulcerosa locum habet, quae ex singulari cutis morbo laborantis statu pendet, de cuius vero natura certiora nondum adferre licet. Si ex corporis totius refrigerio subortam videmus ophthalmiam catarrhalem aut rheumaticam propter causam ejus effectricem certiora de morbi universalis natura atque curatione adferre licet. Quamquam vero de cutis statu, blepharophthalmiam ulcerosam comitante certiora proferuntur, tamen neutiquam de ratione causaeque ejus mali certa quaedam adferri possunt, quae ambo nos latent.

§. 431.

Videmus blepharophthalmiam ulcerosam in hominibus, qui et primario malo et per consensum ex abdominis labe cute laborant. Non solum corporis munditiam negligunt, rarius illud aqua lavantes et indusia mutantes, sed etiam cibis utuntur singulares in cutem effectus edentibus, uti carne suilla, allio, cepis, multisque aliis, quorum noxios in cutem effectus mox uberior nobis demonstrabit experientia, — vino adusto saepius recreant corpus, et saepius corporis totius sudorem perpeffi recentia corpori integumenta neutiquam imponunt. Singularis praeterea in iis adest cutis glandularum atonia, quae multo muco sebove refertae distinctius cognoscuntur, et diathesin corporis produnt ad scrophularem maxime accedentem. Inde conjiciendum erit, etiam glandulas conjunctivae palpebrarum simili ratione adfectas esse, et sic morbum posse lubentius excipere.

§. 432.

In ejusmodi hominibus, si morbus fuit subortus oculi inflammatorius, v. g. ophthalmia catarrhalis sive rheumatica, sedem praecipue figere solet in glandulis oculi, ideoque blepharophthalmiae glandulosae observamus originem. Quae vero magis diuturna fit ex singulari isto cutis ejusque glandularum statu, eoque modo secretio abnormis tandem sub mali incremento in exulcerationem glandularum et cutis ipsas obtegentis abire solet,

quae si minus recte tractata aut neglecta fuerit, per longius durat temporis spatium, atque sic morbos producit secundarios, qui blepharophthalmiam graviores excipere solent. Qualis est tarfi corrugatio cum entropio et trichiasi juncta aut exulceratis palpebrarum angulis ectropium perfectum et insanabile, de quo malo in blepharophthalmiae idiopathicae descriptione mentio jam fuit injecta.

§. 433.

Decursus Blepharophthalmiae ulcerosae fere idem est cum Pforophthalmia, si symptomata quaedam exceperis. Etenim pustulae in pforophthalmiae initio in limbo palpebrarum prorumpentes, ex quibus deinde ulcera originem ducunt scabiosa, in blepharophthalmia desunt ulcerosa. Glandulas quidem observamus in ipsius initio turgidas et pustulis laudatis per similes. Attamen glandulae istae nequaquam rumpuntur, mucum modo fundunt purulentum et successu temporis demum in ipsis ulcera oriuntur, quae ipsarum superficiem et corpus cum cute super inducta exedunt. Conjiendum erit, sedem primae exulcerationis canaliculos esse glandularum excretorios, qui pedetentim in ipsa ulcera transmutantur.

§. 434.

Praeterea, si morbi actio in ipsam extenditur corneae conjunctivam, non tanta adferre solet pericula, quanta in pustulis pforicis corneam occupantibus observare solemus. Etenim conjunctiva bulbi leviter modo rubet sub ipso mali incremento, et muci separare incipit copiam, cum tumoris ejus augmento magis minusve insigni, quod mox leviora exhibet ophthalmoblenorrhoeae symptomata. Ulceribus corneae tali modo subortis simplici medemur medicamentorum apparatu, nec, si cura recte fuerit instituta, corneae destructio erit timenda.

§. 435.

Prognosis tali in casu ex morbi praesertim continuatione at-

que progressu erit derivanda. Pejor est prognos, si inflammatio ulcerum jam ad tarsum fuerit extensa et corrugationem ejus effecerit. Pejor prognos, si alia jam partium organicarum destructio ab illo morbo fuit adlata. Meliora adnuntiare licet, quando omnia haec defunt atque morbus non admodum diuturnus aut habitualis fuerit. Etenim sanatio recentioris mali melius procedit, et neutiquam ex ejus mali suppressione celeriori damni quidquam erit timendum. At ex nimis cita blepharophthalmiae jam diu continuatae oppressionem glaucomatis originem clari in arte viri observarunt.

§. 436.

Quod curam blepharophthalmiae attinet ulcerosae, duplici ea nititur indicatione, cum et localis et universalis esse debeat. Universalis medendi methodus posita sit in strenua cutis cura, quae partim in victu caute eligendo, partim in balneis et indufiorum mutatione est posita. Cibis utatur facile digerendis et bene nutrientibus, abstineat initio ab usu carnis assatae, abstineat penitus a carne suilla, a leguminibus non sine difficultate digerendis, ab allio et cepis, et a potu vini adusti. Si ipsi jam adfuetus fuerit, pedetentim ab illo removeatur, substituto in ejus locum, si fieri poterit, vino rubri coloris leviori. Balneis sub initio saponis aliquantulum addatur, deinde vero morbo ad finem properante decocta ex adstringentibus parata admiscenda erunt.

§. 437.

Hactenus de cura generali. Localis ipsi adjungenda erit, oculum si recte sanare velis. In vehementissimo mali gradu ulcera si magna copia palpebrarum limbum exedunt, aut si in hominibus sordidis pediculi occuparunt loca ulceribus adfecta, — quod morbi genus phthiriasin palpebrarum vocarunt, — unguentum citrinum Edinb. ter per diem illinatur. Vespere dein palpebris butyrum infusum aut aliud ejusmodi oleum admoveatur, ut concretio muci noctu ex parte impedita, morbi maturet sana-

tionem. Unguentum istud citrinum tam diu adhibeatur, donec ulcerum maxima ex parte peracta fuerit sanatio. In leviori morbi gradu ejus loco etiam aqua Conradina cum Laudano parata poterit adhiberi. — Dein superficies exulcerata perfecte in integrum restituetur solutione lapidis divini aut aqua aluminata vel vitriolata. Tylosin palpebrarum et maculas corneae ex ulceribus residuas unguento extinguimus, cum mercurio praecipitato rubro parato.

§. 438.

Causas jam ante exposuimus, quae tertiam pforophthalmiae speciem in infantibus impetigine capitis adfectis maturant. Impetigo tunc ad oculos extenditur, atque ibidem propter structuram conjunctivae effectus edit ab istis diversos, qui in reliqua cute impetiginis ope producuntur. Phaenomena non tam in exulceratione conjunctivae, quam potius in muci secretionem magis minusve insigni cum membranae istius tumore juncta nituntur. Itaque hic morbus modo blepharo - modo ophthalmoblenorrhoeae formam admittit.

§. 439.

Attamen a simplici ejusmodi malo discernitur haec pforophthalmia infantum impetiginosa, et praesentia impetiginis cujusvis in vicinia oculorum cutem obsidentis et pustulis impetiginosis externam palpebrae cutem ejusque limbum magis minusve occupantibus, et exulceratione cutis in limbo saltem conspicienda.

Prognosis in hocce morbo diversa erit secundum varium mali gradum. Si initio statim medicus accessit, interna palpebrarum superficie tantum adfecta, et si status aegri aptam admittit curam, magis fausta prognos erit. Quando autem blepharoblennorrhoea per longius jam continuata est temporis spatium, quando tumor palpebrarum tantus adest, ut ectropium jam effecerit, atque interna ejus superficies fieri fungosa coeperit, cura saltem diuturna opus erit usque ad perfectam mali extinctionem. Multo

pejorem prognosin medicus efformare cogitur, si inflammatio jam bulbum ipsum ejusque conjunctivam affecit, si jam vera adest ophthalmoblennorrhoea, et exulceratio in cornea locum habuit. Cum jam simplex ophthalmoblennorrhoea omnem exigat artis opem ad bulbum in integrum restituendum, atque saepius omnia eludat frustra suscepta medici conamina, — quanto magis hoc evenire debet in ophthalmia ab impetigine capitis universali nutrita. Saepissime tunc cornea ulceribus corrosa in staphyloma mutatur, cum perfecta et insanabili visus extinctione.

§. 440.

Periculofum istum mali gradum externus jam docet oculi adfecti adspectus. Palpebrae duriores, densae atque tali modo tumentes reperiuntur, ut bulbus ipse neutiquam cognosci queat. Magna praeterea muci purulenti copia effluit, certissimum istud blennorrhoeae oculi signum. Tali in statu saepius corneam corruptam, visumque amissum reperies, si vel tumorem ita imminueris, ut bulbi adspectum admittat. — Quando vero palpebrae molliores, cutis ipsarum rugosa, atque effluvii purulenti experta est, et limbi tantum mucro incrustato referti reperiuntur, quando palpebrarum tumor tam tenuis est, ut bulbum cognoscere valeamus, meliora praedicere licet, si reliqua ad perfectam sanationem pernecessaria adsunt.

§. 441.

Quod curam attinet hujus blepharophthalmiae infantum impetignosae, illa et localis et universalis adhiberi debet. Infans omni die semel aut bis balneum ingrediatur tepidum, et summa purgandi ejus corporis ratio habeatur. Abstineat a ciborum cuti noxiorum usu, abstineat a pinguiori acidove victu, nutrimentisque leviter digerendis beneque nutrientibus utatur. Interne exhibeatur ipsi bis per diem pauxillum liquoris C. C. succinati, aquae aromaticae admixtum, cujus usum tali in casu

saepius perutilem observavi. Pro potu ordinario exhibeatur ipsi infusum violae tricoloris, saccharo paullulum edulcatum, quod imprimis capiat sub ipsum balnei usum, et antequam aeger lectulum suum ingrediatur. Quodsi vero infusum violae tricoloris ad vomitandum irritaverit, nauseamve excitaverit, aegrotis tenuius ejus infusum conducet, donec ipsi magis adfuerint herbae.

§. 442.

Cutis pars impetigine tecta, sicut etiam oculi tali modo adfecti saepius in dies infuso lavandi erunt violae tricoloris fortiori. Illi infuso, cujus ope oculi eluantur, pauxillum Laudani et mucilaginis seminum Cydoniorum addendum erit. — Quodsi vera adlit ophthalmoblennorrhoea, una semel aut bis per diem Laudanum purum oculis illinatur, et calor siccis et aromaticus ope sacculorum discutientium iis admoveatur. Interne autem volatilia, imprimis liqu. C. C. succin. multo largiori exhibeantur copia.

§. 443.

Curatio per infusum violae tricoloris instituta semper urinae singulari exoritur mutatione, si ad sanationem adducit aegros. Eximia enim emittitur copia, insignem admittit foetorem, materia repletur calcaria, magnam sedimenti copiam deponente, — — — atque si omnia haecce signa adfuerint, una desquamatio impetiginis originem capit, quae etiam ophthalmiae maturat sanationem.

Quando vero hicce violae tricoloris usus medici spem nonnullis in casibus ulla ratione fefellit, plures latere possunt causae, ante curae initium bene respiciendae, felici si gaudere velis medicamenti effectui. Repetitum et assiduum balnei usum ante omnia medicus respicere debet tali in casu, cum Violae tricoloris effectum mirum quantum adjuvare soleat. Deinde rationem habeat medicamentorum volatilium, quibus apta dosi

ad desquamationis usque tempus aegri utantur. Cutis praeterea per totum sanationis tempus quoad functionem illaesa maneat. Aegrotus vestimentis bene tectus incedat, et summa cautione omnem fugiat refrigerii occasionem. Attamen tempestate serena, sole splendente aëreque non frigido non damnum, imo potius utilitatem adferet aegris, si in publicum producantur.

§. 444.

Desquamatione impetiginis exorta, et oculi inflammatione ad sanationis stadium properante, id quod ex secretionem abnormi ibidem desinente cognoscimus, licet oculi corroborare membranas, et systema lymphaticum ad majorem excitare efficaciam. Itaque non solum solutionem lapidis divini exhibeas cum laudano mixtam, sed etiam sacculi leviter aromatici oculis imponantur. Quibus continuandum est, donec oculi sanitas penitus restituatur.

Diatheſis serophulosa in ejusmodi infantibus sanata impetigine per aliquod temporis spatium restat. Apto ad ejus extinctionem opus est medicamentorum apparatus, qui vero hoc loco non uberius erit enumerandus.

§. 445.

Quarta denique et ultima morbi species olim sub falso Pterophthalmiae nomine comprehensa, quae vero, uti jam supra adnotavimus, melius sub nomine Blepharophthalmiae impetiginosae proprie sic dictae comprehenderetur, — nititur in herpete, aut in ulla alia impetiginis herpeticæ extensione ad oculum, seu potius ad palpebras facta. Rarissimum est malum, quod nec in clinico Beeriano nec inter meos aegros mihi observare contigit.

§. 446.

Diagnosis mali tamen facilius erit. Sub signis herpetis, praesertim farinosi aut miliaris in una alterave parte corporis,

praesertim ad caput, pone aures et ad faciem si impetigo prorupit, si deinde ad palpebras extensa in membrana ipsarum interna singulares edidit effectus, qui et balbum sic adficiunt, ut levis ejus suboriatur rubor, — blepharophthalmiam impetiginosam adesse conjicimus. Modo vesiculae minutae cum pruritus sensu in limbo palpebrarum et versus externam et internam ipsarum superficiem prorumpunt, atque deinde sine mucosi secretionis aut exulcerationis locali crustis tectae in desquamationem abeunt, — modo etiam vesiculae istae veram adducunt limbi palpebrarum exulcerationem, cum symptomatum grege in vera Pforophthalmia aut Blepharophthalmia ulcerosa observando.

§. 447.

Cura mali cum exulceratione juncti instituenda erit uti illa Blepharophthalmiae ulcerosae. Quando autem sola finitur desquamatione, adstringentibus jam inde ab initio morbi locus dabitur. Si denique interna medicamenta blepharophthalmiae ulcerosae consentanea, sanandae huic blepharophthalmiae herpeticae imparia fuerint, puto, herpetem tanquam localem cutis affectionem tractandum esse et tunc imprimis vesicatoria aut ipso herpetis loco, aut in vicinia ejus imposita et ad suppurationem diutius continuatam retracta summam spondere utilitatem.

LIBER DECIMUS NONUS.

De Ophthalmia scrophulosa.

§. 448.

Morbus oculi inflammatorius in homine scrophularum morbo adfecto locum habens, et sic decurrens, ut inflammationis symptomata stadiaque ex scrophulari morbo singulari ratione

immutentur, nec ullam perfectam admittant sanationem, nisi simul medicus ad universalem respiciat corporis labem, — sub ophthalmiae scrophulosaе nomine a nobis comprehenditur.

§. 449.

Universam scrophularum descriptionem nostra aetate tam clari in arte medica viri ediderunt, ut superfluum esset, si hacce occasione Iliadem post Homerum scribere atque longiorem ejus morbi explanationem huic capiti praemittere auderem. Pauca tantummodo de morbo universali eo quidem consilio adjiciam, ut doctrina de ophthalmia scrophulosa intellectu sit faciliior, et cura simul morbi universalis, quae tali in casu, uti saepius observare potui, minus recta iustaque inter plurimos artis cultores institui solet, magis adaequata locum habeat, — ne sine illa morbi oculorum sanatio multo difficilior reddatur.

§. 450.

Nulla fere aetas nobis morbi scrophulosi tam innumera exhibet exempla atque symptomata, quam ea est, qua nunc degimus vitam. Quamvis certum sit, veteres saepius non agnovisse et male dijudicasse huius morbi naturam, aut ejus symptomata ulli alii tribuisse morbo, qui tunc temporis saepius occurrebat, ideoque medicorum magis excitabat attentionem, — tamen vitae ratio tunc temporis a nostra admodum diversa, causarum corpus debilitantium multo minor copia, atque corporis, seu potius systematis in ipso irritabilis major exercitatio, et vis ipsius aucta inde redundans, et plurium incitamentorum absentia, quibus nostra aetate sensorium commune, atque systema corporis sensibile mirum quantum non sine insigni virium in irritabili systemate deperditione percellitur, — ea omnia scrophularum morbum inter veteres rarius excitabant. Aderat quidem inter ipsos etiam tempus, quo ob luxuriam, ob auctam animi culturam atque magis intentas ejus vires inter Graecos Romanosque corporis ad scrophulas dispositionem magis frequentem

observare potuissimus. Sed tunc cutis curandae magis ratio in vita communi habebatur, et perpetuus balneorum usus cum victu multo lautiore et vini magis generosi potu ad corporis dispositionem scrophulari morbo adcommodatam plane amovendam sufficiebat.

§. 451.

Dispositionis scrophulosae originem pendere videmus ex causis et in infantes et in parentes ipsorum suos effectus sic edentibus, ut in prole recens nata singularem istam adducant debilitatem, quae veram proximamque exhibet dispositionis scrophulosae causam. Infantibus scrophulosis semper ii parentes utebantur, qui natura sua debiliore ornati corpore, aut per ullam aliam causam debilitantem, manu supurationem, morbum francogallicum, vitam sedentariam, cum animi tristitia curis atque moerore et rerum inopia conjunctam, coitum nimium, aetatemve senilem debilitati, prima morbosae prolis in coitu deponunt elementa, aut qui nimis juvenili concumbunt vitae tempore, quo corpus ipsorum nondum firmum robur justamque magnitudinem adeptum est, aut in quibus morbus scrophularum jam aperte et cum omnibus suis malis adfuit, ut ita pro haereditaria labe sit habendus.

§. 452.

In infantibus denique, si vel vegeti et robusti ipsorum sint parentes, etiam morbus scrophularis acceleratur, si victu primis vitae temporibus minus apto nutriuntur, si lacte materno destituti non solum cibis crudis atque dyspeptis utuntur, et magis ex vegetabilium genere depromptis, qui vel homini seniori molestiam crearent, — si frequens inter ipsas est medicamentorum laxantium usus, quod communis medicorum tralatitiorum cura primis jam vitae suadet horis, — si syrupis denique lubricantibus miserorum infantum intestina replentur. — Quibus debilitas atque atonia totius inducitur corporis, quam vel sequentes vitae anni

neutiquam extinguere valent. Quando denique morbosa cutis adfectio, quae imprimis etiam huic morbo occasionem praebet, balneis neglectis atque immunditiae sublevatur, et leviora corporis integumenta frequentem refrigerii adferunt causam, — quando homines in cubiculis degunt angustis, sordidis, atque exhalatione impura atque foetida repletis, quando ciborum ratio, quae primis jam aderat vitae temporibus, etiam in sequentibus continuatur vitae annis, quando etiam inepto medicamentorum valide incitantium apparatu, opio et essentiis spirituosius vexantur, quando denique omnis negligitur corporis exercitatio, et contra animus infantis nimis cito ad res graviores studiose addiscendas instigatur, quid miraris, si scrophularem morbum multo frequentius oriri videris, quam inter nos jam reperitur. Si vel non initio adfit, mox tamen prorumpit, quando mutationes quaedam functionum organismi graviorum adfunt, quas corpus debile non peragere valet, nisi relicta simul ea virium exhaustionem quae morbum scrophularem adferre valebat. Atque tali modo ex dentitione, celeris corporis excrecentis incremento, ex morbis variis infantum praegressis, uti variolis, scarlatina, morbillis, atque ex pubertate incipiente scrophularum morbi originem medici observare potuerunt.

§. 453.

In hominibus juvenili aetate hoc morbo adfectis plerumque, si aetate profecti fuerint, arthritidis seu aliorum morborum, natura arthritica praedictorum, uti ulcerum pedis, haemorrhoidum symptomata sese manifestare solent, cum in perfecta scrophularum sanatione etiam tantus sit roborantium et tonicorum usus, — hoc etiam nos instigare deberet ad rectam arthritidis sanationem. Uti in capite de ophthalmia arthritica adnotavimus, multo saepius speranda foret perfecta arthritidis in aegrotis ea adfectis extinctio, si non tam antarthritica sola, quam potius tonicorum rectus usus et singulo aegroto adcommodatus ad ejusmodi mali adhiberetur sanationem.

§. 454.

Scrophularum morbo adfecti varias in classes dividuntur, quæ, cum hæc distinctio ad diagnosin et curam ophthalmiæ scrophulosaæ maxime necessaria habeatur, uberius erunt exponendæ.

Primum genus scrophulorum admodum irritabili gaudet systematis vasorum, præsertim arteriarum statu, cui vero energia seu magna virium ad sustinendas reactiones copia deest. Huc pertinent præsertim infantes ingenio sagace et vivido ornati, irritabiles, procera corporis statura et cute tenuiori et a vasīs laete rubente instructi, quorum corpus celeriter crescit, et ingenii dotes præmaturo acumine insignes reperiuntur. Omnis vehementior corporis incitatio ipsis magnopere molesta statum systematis totius sanguiferi vehementer commovet, atque sic celerrime defatigantur. Similem actionem systematis sanguiferi auctam in iis incitantium, vini, spirituosorum, reliquorum volatiliū usus excitat, et si non aliud symptoma, saltem sanguinis profluvium e naribus subortum animadvertitur. Quando ophthalmia corripiuntur ea plerumque formam ophthalmiæ externæ præ se fert cum ulceribus ichorosis conjunctæ.

§. 455.

Alterum genus scrophulorum contra corporis habitu laborat inertī, pastoso, et magis vegetari quam vivere videtur. Cutis ipsorum pallet, collum atque abdomen crassitudine gaudent insigni, maxilla ipsorum inferior insignem habet latitudinem, et plerumque impetiginibus obnoxii reperiuntur, caput aut aliam corporis partem obtegentibus. Proni sunt ejusmodi homines ad cachexias mucosas, frequentibus laborant blennorrhoeis, fluore albo, effluviis aurium ichorosis, et similibus excretionibus propter morbosam corporis debiliorem rationem subortis. Quapropter etiam tales homines præsertim ad oculi inflammationes sunt proclives, quæ cum blephar- et ophthalmoblennorrhoeis conjunctæ reperiuntur.

§. 456.

Sed non semper aegri tam distincte uni alterive scrophulorum generi adnumerandi sunt. Modo aeger symptomata exhibet utriusque generis junctim in ipso conspicua, modo unius magis quam alterius. Attamen semper adsunt. Frequens in juventute nostra morbus etiam ophthalmias infantum maxima ex parte scrophulosas efficit, — ut ita non solum Vindobonae ex viginti juniorum hominum ophthalmiis undeviginti sint scrophulosae naturae, sed etiam in illa regione, ubi ego ad hoc usque tempus praxin exercere medicam potui, eadem ophthalmiarum inter infantes ratio reperiatur.

§. 457.

Ad singulas nunc transeamus morbi formas, sub quibus ophthalmiae scrophulosae decursum observamus. Primo et quidem admodum frequenter haec formam blepharophthalmiae glandulosae admittit, cujus autem decursus varia et singularia prae se fert symptomata, cujus ope morbum a genuina et sincera palpebrarum inflammatione facilius dignoscere valemus.

Palpebrarum limbus sub morbi initio dolere incipit cum rubore magis minusve insigni, qui etiam ad ipsam bulbi conjunctivam paullulum extenditur. Adest una spasmus palpebrarum periodicus, — qui vel sine luminis oppositi sensu exoritur, et ab affectione consensuali musculi orbicularis pendere videtur, — photophobiae minor gradus atque dacryostagia. Celeriter muci incipit secretio in margine palpebrarum sic affecto, qui quidem aegro in tenebris versante crassior atque spissior reperitur, sub luminis vero oculum percellentis splendore atque photophobia inde orta multo tenuior atque magis fluidus ob lacrymarum profluvium ea ratione excitatum reperitur. Quapropter etiam noctis tempore margines palpebrarum firmiore mucositate inter se conglutinantur, mane demum aliquo modo a se invicem diducendi.

§. 458.

Insignem praeterea observarunt ophthalmiatri in ophthalmia scrophulosa partium inflammatarum ad indurationem proclivitatem. Habes exinde symptoma in hacce blepharophthalmia tralutitium, quod ipsa per majus minusve temporis spatium continuata aut saltem ad finem properante exoritur. Margo palpebrarum magis minusve indurescit, aut etiam noduli in ipso exsurgunt, sub nomine hordeolorum nobis omnibus noti, qui interdum tali marginem palpebrarum copia obsident, ut omnis ejus superficies nodosa atque inaequalis observetur. Tylosis igitur, uti istam limbi vocamus indurationem, aut hordeolum, aut utrumque simul semper in secundo exoriuntur blepharophthalmiae scrophulosaе stadio. Si morbo sanato haec vitia palpebrarum organica relinquuntur, varia exinde redundant damna. Etenim vi mechanica bulbum irritant, inflammationem ejus alunt continuam, atque inaequalem adeo reddere valent gemmae levigatae instar (*die Oberfläche wird facettirt*) corneae superficiem.

§. 459.

Saepius sub ipso mali incremento etiam transitum ejus ad saccum lacrymale observamus, et tunc plerumque blennorrhoea ejus suboritur scrophulosa, cum acrioris liquoris e naribus effluvio, alas nasi labiaque irritante, et ad tumorem cutisque excoziationem provocante. Quod quidem morbi genus in capite de sacci lacrymalis inflammationibus uberius est expositum.

§. 460.

Malo neglecto et male curato, aut in aegris ad tale quidquam praecipue dispositis, si praesertim ad alteram pertinuerint scrophulosoꝝ classem, — facillime simplex blepharophthalmia in blepharoblennorrhoeam et ophthalmoblennorrhoeam abire solet. Quod quidem malum, inprimis autem alterum et gravissimum et insigni cum periculo conjunctum erit, si hominem jam aetate provectum, maxima simul scrophularum labe adfectum, et

una exhaustum debilitatumque arripit. Etenim morbus in ipso minus celeriter procedit, et corneae tota superficies magis minusve destructa erit, antequam medicamenta et localia et universalia consuetam ferre opem potuerint.

§. 461.

Alium eumque minus faustum exitum habemus in blepharophthalmia scrophulosa, si inflammatio etiam ad tarsum usque extensa vitium ejus organicum, praesertim ipsius corrugationem cum entropio et trichiasi conjunctam attulerit. Tali in casu tristiore palliativum modo adfert auxilium ciliorum extractio, qua et irritatio oculi per limbum universum imminuitur, et ciliorum tandem, sub continuato extractionis usu, excrescentiam penitus opprimere et impedire valemus.

§. 462.

Quae omnia etiam prognosin medici paullo certiore reddere valebunt. Respiciat et ad morbi universalis gradum, et ad blepharophthalmiae rationem. Quae si simplex tantum adfuerit, meliora quoque sperare licebit. Pejora vero praedicanda sunt, si malum jam in ophthalmoblennorrhoeam transiit, aut si vitia attulit organica, quorum facilior aut plane impossibilis sanatio etiam medici definiat praedictionem. Quando praeterea universalis scrophularum morbus adest in homine jam adulto, aut quando in juvenili vel potius infantili corpore summus ejus reperitur gradus, maxima cum debilitate et solidorum atonia conjunctus, — saltem ex eo jam patet morbi oculorum progressum multo celeriorum magisque rapidum fore, atque non raro, praesertim in ophthalmoblennorrhoea ipsam superaturum esse artis opem.

§. 463.

Quod curam attinet mali universalem, ea ad ipsius morbi rationem gradumque est referenda. Aegri prioris ordinis lavacro utantur tepido, quod vero magis ad frigidum accedens sub per-

petuo ejus usu pedetentim frigidum reddatur, donec corpus frigori illud roboranti adfuefactum fuerit. Aegroti praeterea per paucum modo temporis spatium per duo aut quinque horae minuta in ejusmodi lavacro commorentur, atque ex illo exsurgentes statim et assidua manuum ope per linteola sic abstergeri deficiant, ut omnis refrigerii pereat metus. Deinde vestimentis bene tecti per aliquod obambulent temporis spatium. Ipsorum corpus praeterea saepius moveatur, vitato tamen vel minimo corporis ardore aut ejus irritatione. Vitent praeterea omnes animi affectus, et nimiam animi intentionem, omnem potum spirituosum, pauxillo vini excepto, praesertim si paucum alcohol et incitantis principii, major autem acidi copia ipsi inest. Vinum igitur tenue et acidum magnopere iis conducet. Abstineant praeterea a victu pinguiori acidoque, per longius dormiant temporis spatium, — eaque ratione pedetentim dispositionis scrophulosa extinctio expectanda erit.

§. 464.

In altero autem scrophulosofo genere, ubi morbum magis perfectum et in omni corpore dispersum habes, remediorum internorum usu indigemus, si sanatio scrophularum sit expectanda. Saepius non solum corpus in aëre puriori, praesertim calidiori ita quidem moveant, ut sudor ex cute prorumpat, — id quod aegrorum curationem magnopere sublevabit, — sed etiam omnem vitent corporis quietem, non per longum dormiant temporis spatium, atque e somno suscitati perpetuo negotiis sint occupati, modica vini generosi copia cibusque facile digerendis, carneque imprimis assata utantur, atque saepius balneum tepidum ingrediantur. Remedia praeterea capiant antiscrophulosa.

§. 465.

Attamen in ipsorum usu cauti sint medici. Non solum, uti jam alio monstravimus loco, tonicis jungenda erunt atque volatilibus, sed etiam in usu ipsorum per longius temporis spatium

continuandum erit. Etenim non solum organismus citius seriusve ipsis eo modo adfuescit, ut omni destituantur effectu, — quae sine dubio causa fuit, quare varia remedia a nonnullis omni utilitate destituta esse dicerentur, — verum etiam ipsorum, praesertim antimonialium et mercurialium, cicutae, aconiti, digitalis etc. magis diuturnus usus tractum eo modo debilitat intestinalem, ut mox graviora mala, scrophulis admodum similia, quae in summa organorum nutritioni destinatorum atonia nituntur, damnum irreparabile tanquam necessarios talis vitae rationis effectus adferant. Quando igitur usus ipsorum necessarius videtur, semper cum amaris jungantur, volatilibus atque balneo, et per paucum modo temporis spatium adhibeantur, donec effectum in systema lymphaticum, quo inprimis pollent, ediderint singularem. Tunc ab iis abstinendum, et solis modo tonicis confidendum, quae sola saepissime cum balneo juncta scrophulorum maturare valent sanationem.

§. 466.

Tantum de cura morbi universalis. Ad localem nunc transimus blepharophthalmiae glandulosae curam. Effluvium muci, quod sua semper percurrit stadia, ita maturandum erit, ut systematis praesertim lymphatici, in ophthalmiis scrophulosis inprimis adfecti, simul ratio habeatur. Solutio Sublimati in aqua destillata cum mucilagine et Laudano parata, si ipsa saepius oculos purgamus, huic consilio apta erit. Attamen tenuior sit (gr. j. in ꝑvj aquae), in aegris prioris ordinis, cum contra secundi ordinis scrophulosi paullo fortiorem ferant. Spasmus palpebrarum linteorum cum camphora impraegnatorum ope, aut per sacculos ex herbis aromaticis paratos sedetur, eoque sedato sola modo aqua mercurialis exhibeatur, donec morbi symptomata ex muci secretionem pendentia evanuerint. Versus finem morbi ad adstringentia, solutionem praesertim lapidis divini transeat aegrotus.

§. 467.

Tylosis si postea vel cum hordeolo vel sine eo ex hacce in-

flammatione relictæ fuerit, unguentis incitantibus amoveatur. Mercurius ruber hic apto loco adhibebitur. Unguentum cum ipso paratum semel aut bis per diem illinatur, ad perfectam usque Tyloseos extinctionem. Interdum et mercurii in unguento dosis augenda erit, si partes adfectæ minus sensibiles reperiantur.

§. 468.

Quando malum in blepharoblennorrhoeam transit, ab aquae Conradiæ usu abstinendum erit. Aqua exhibeatur simplex cum mucilagine et Laudano parata, et Laudanum semel in die conjunctivæ tumenti illinatur. Morbo sic oppresso reliquiae inflammationis adstringentibus erunt sedandæ. Ophthalmoblennorrhoea denique suborta, medendi methodus locum habeat jam supra allata, internus tonicorum cum volatilibus mixtorum usus, et externe aqua ophthalmica cum Laudano una cum Laudani inunctione et sacculis discutientibus adhibeatur. Sed Ophthalmoblennorrhoea in scrophulosis suborta pejorem semper exigit prognosin, exulceratione corneae tam celeriter aucta, ut aëgrotis vix ab ophthalmiatro auxilium possit parari.

§. 469.

Sæpius vero etiam ophthalmiam scrophulosam tanquam ophthalmiam externam observare potuimus, quæ in exterioribus oculi membranis hærens tam singularia exhibet signa, ut facillime cognoscatur. Conjunctiva bulbi rubore gaudet diffuso, qui in singulis vasorum fasciculis hæret, ex utroque oculi angulo ad corneam concurrentibus. Mox sub morbi initium in fine interiore cujuslibet fasciculi phlyctænula exsurgit, quæ diversa reperitur, et ex sede, quam occupavit, et ex hominis aegrotantis ratione. Conjunctivæ corneae inhaerentes admodum parvæ sunt, in illa scleroticæ vero insignem sæpius magnitudinem adipiscuntur, et ita varios auctores, præsertim Hegerum atque Spindlerum, ad opiniones deduxerunt, conjunctivam particulis adiposis, insignem sæpe pterygii similitudinem ostendantibus, conspici refertam.

§. 470.

Diversae praeterea phlyctenulae istae, si corneae inhaerent ex varia aegrotantis ratione reperiuntur. Etenim in aegrotis prioris ordinis referunt vesiculas aqua refertas, quae mox ruptae ulcera producunt ichorosa et serpentina, quorum margo minus distinctus et latior reperitur. Attamen vel nunquam vel paucis in aegris corneam tali modo exedunt, ut vel plane non; vel rarissime ab iis perforetur. In scrophulosis autem secundi ordinis pustulae sunt pure refertae, quibus ruptis ulcera oriuntur apertam puris generationem in ipsorum superficie visui monstrantia. Ulcera ejusmodi purulenta angustis quidem gaudent marginibus, sed admodum profunda sunt, et quasi infundibuli formam prae se ferunt. Quo modo fit, ut facillime cornea exedatur, eaque perforata et humoris aquei effluvium et iridis prolapsus ejusmodi laesionem sequantur. Ulcera si purulenta in externa bulbi superficie adsunt, plerumque etiam blepharophthalmia glandulosa malum comitatur. Rarius tale quid observamus in ophthalmia externa scrophulorum primi ordinis, et in ulceribus corneae ichorosis cum ea conjunctis.

§. 471.

Attamen gravius hoc malo affliguntur primi ordinis scrophulosi. Etenim in ipsis ob majorem vasorum sanguiferorum sensibilitatem etiam partes oculi magis ab ophthalmiae corripuntur vehementia. Photophobia in iis adest gravior, cum ab ea secundi ordinis scrophulosos plane liberos esse observetur. Iritis rarissime comes est et signum ophthalmiae scrophulosae, si vero ab inepta oculum tractandi methodo originem duxerit, semper fere eam in scrophulosis primi ordinis observamus. Celeritate quadam procedit inflammatio in iis, lente et cum segni quadam actione in secundi ordinis scrophulosis. In hisce unum aut alterum modo ulcus corneam occupat, in illis plura adesse possunt, quae vel in unum sat grande coalescunt. —

§. 472.

Exitus minus fausti ophthalmiae externae in scrophulosis ante omnia enumerandi erunt, antequam ad prognosin nos convertamus. Ulcera ichthiosa primi ordinis aegrorum male tractata magis minusve insignem exedunt conjunctivae et corneae exterioris superficiem, raro vel nunquam ipsam perforantes. Tali in casu minus fausto vel in margine ulceris universalis lobulos conjunctivae exesae adspicere vales. Si ulcera nunc sistantur, atque conjunctivam cum exteriori corneae lamina naturae vires neutiquam reparare potuerunt, — cornea debilior sub musculorum oculi actione humori aqueo non vires opponere valet necessarias, atque humor aqueus sic debiliorem corneae partem quasi protrudit, quae jam eminentiam format insolitam in oculi superficie, sub ceratocetes nomine inter recentiores ophthalmologos notam.

Aliis in aegris classis prioris ophthalmia externa saepissime abit in ophthalmoblennorrhoeam, praesertim si ineptis remediis, v. g. unguento cum mercurio rubro, ulcera oculi oppugnare fueris ausus. Consuetudo tunc decursu incedit malum atque cura necessaria erit eadem, cujus jam supra mentionem injecimus.

§. 473.

In secundi ordinis aegrotis ulcera corneae purulenta, si vel non ipsam perforaverint, facillime pus intra corneae lamina effundunt, atque sic ejus adferunt obscurationem. Hic habes causam erroris in diagnosi quae multorum aegrorum oculos destruxit. Etenim medici minus instructi ulcera talia pro simplicibus habebant corneae maculis, ulceratam obscurationis partem non adspicientes, atque sic remedia contra maculas, pulverem cum saccharo et bolo, aut unguentum cum mercurio praecipitato rubro praescribentes, inflammationis atque exulcerationis vehementiam ad oculi usque augebant destructionem.

Inflammationis vehementioris praesentia atque inaequalis

corneae obscuratae superficies, si illam a latere inde adspicere conatus sis, attentiores medicum a tam periculoso defendent in morbi diagnosi errore.

§. 474.

Aliud malum inter secundi ordinis scrophulosos ex panni origine redundat. Videmus in scrophulosis, uti jam supra adnotavimus, eximiam ad concretionem lymphae coagulabilis proclivitatem. Conjunctiva in aegrotis ophthalmia externa adfectis semper inflammatione correpta est insigniori. Character morbi tali in casu, — praesertim si medicaminum usu sublevatur, lymphae coagulationem augentium, quo imprimis saturnina referri merentur, — lymphae in valis atque cellulis conjunctivae stagnantis coagulationem adducit. Cum vero ejusmodi lymphae coagulatio semper albiditatem coloris ostendat, ideoque in corneae conjunctiva obscuracionis signum efformet, habes inde causam et rationem mali, quod sub panni nomine inter nos venit, quod ophthalmiam externam inter scrophulosos secundi ordinis diutius continuatam quam frequentissime sequi videmus, — et quod tamen etiam in aliis ophthalmiis externis, quae chronicae evaserunt, et cum conjunctivae bulbi affectione praesertim conjunctae sunt, uti in trichiasi, saepius observare potuimus.

§. 475.

Denique etiam in aegrotis secundi ordinis ulcera purulenta, si majori adfuerint copia, si corneam omnia fere perforaverint, et si hujus membranae structura valde turbata fuerit, staphylo-
ma ophthalmiae relinquunt praegressae effectum. Iris per ulcera penetrans prolapsionem membranae laudatae adfert, pupilla pristina saltem distrahitur, et interdum per ejus foramina lentem vidimus prorumpentem, si hypopion una sub finem morbi accedens capsulam lentis destruxerat. In omni tali casu etiam visus aboletur, et si vel oculi forma integra sit, corneae tamen

forma et perspicuitas tali modo est corrupta, ut nulla ratione in integrum restitui queat.

§. 476.

Quae de prognosi morbi universalis dicenda erant, jam supra attulimus. Quod ophthalmiae externae in scrophulosis attinet praedictionem, eam et aegrotantis natura et morbi ratio definire solet. Pejorem habemus, si multa jam ulcera corneam obfident, et e regione pupillae praesertim haerentia conspiciuntur, si haecce ulcera magis purulenta sunt, uti in scrophulosis secundi ordinis semper fere locum habere solent, et si obscuracionem aut vitia corneae organica jam adduxerant. Quod noxios morbi effectus attinet, in iis varia prognosis locum habebit, ex magis minusve inopi artis auxilio in iis sanandis praestito. Multo majus praeterea periculum adest in iis, quibus ophthalmobleennorrhoea adjungitur, multo majus in aegris, quorum cornea citius quoad formam et perspicuitatem laedi solet, i. e. in ordinis secundi scrophulosis.

§. 477.

Prognosis contra melior erit in iis, quorum morbus in primo versatur ophthalmiae stadio, ubi phlyctenulae et pustulae nondum fuerunt ruptae, ubi, si vel ulcera adfuerunt, non magna copia nec e regione pupillae haerentia adsunt, aut ipsorum natura non celeriores adducere solet corneae destructionem, uti in prioris ordinis scrophulosis observamus. Denique non prorsus infausta erit prognosis in iis ulceribus corneae purulentis, quae minore copia oculo inhaerentia a medico, antequam corneam perforaverint, recte tractantur, — cum multo minorem, adhuc sanabilem, aut plane nullam in oculo tunc corneae obscuracionem relinquunt.

§. 478.

Quod curam attinet localem, ophthalmiae externae inter

scrophulosos, ea ex aegroti hominis ratione, ex diverso phlyctaenularum atque ulcerum statu determinatur. Antequam phlyctaenulae ruptae in ulcera transierunt, abstinendum erit ab omni adstringentium usu, — etenim status oculi inflammatorius eo augebitur, impedita simul phlyctaenularum ruptura et, sicut experientia non docuit, volumine ipsarum aucto aut saltem indurato. Solutio Sublimati, vel aqua Conradina ophthalmica, ut vocant, tali in casu oculo conducet, cum incitante et absorptionem maturante sublimati virtute. Etiam membranularum pustulas illas involventium ruptura promoveatur, nec tamen incommoda ejus usum comitentur, quae vulgaris maturantium, uti vocantur, effectus in oculos prae se ferre solet. Attamen etiam in hujus aquae ophthalmicae usu cautus sit medicus secundum variam scrophulosi aegrotantis naturam et rationem.

§. 479.

Major si una adest oculi sensibilitas et gravius lacrymarum profluvium, oculus indiget caloris sicci aut etiam aromatici usu. Consueto more talis oculo ope sacculorum discutientium admoveatur, donec istud symptoma plane cessaverit. Attamen et in ipsorum usu cautus sit medicus, cum oculi quorundam scrophulorum calorem aromaticum non semper ferre soleant, quia dolor atque reliqua inflammationis symptomata ex ipso incrementum. Itaque calor siccus et leviter modo aromaticus oculo primum admoveatur, et deinde demum ad herbas camphorae perfimiles et ad camphoram ipsam transgrediendum erit.

§. 480.

Phlyctaenulis et pustulis apertis et in ulcuscula mutatis, uti ex foveola in ipsarum superficie haerente cognoscimus ad remedia transgrediendum erit, quae istam secretionem morbosam emendant, atque ulcerum sanationem eo modo promovent, ut perspicuitate neutiquam cornea adfecta orbetur. Ulcera icho-

rosa in primi ordinis scrophulosis locum habentia solutionis lapidis divini exigunt usum. Plerumque una symptomata aderunt, sacculorum discutientium usum exigentia. Ambo remedia tali in statu ad perfectam oculi sanationem sufficient.

§. 481.

Quando autem in secundi ordinis scrophulosis ulcera reperiuntur purulenta, quae alte penetrant, et corneae perforationem minantur, solutio lapidis divini etiam opem feret, sed sine aut sine multo saltem aceto lythargyrii magnaque Laudani copia parata. Abstinentum tali in casu erit ab omni saturninorum usu, cum obscuracionem in loco corneae ulcerato adducant.

§. 482.

Quando praeterea ulcus purulentum in cornea habes, semel in dies laudano penicilli ope corneam innugas, cum tali ratione ejus sanatio celerius procedat, et, si simul saturnina plane rejiciantur et paullulum lapidis divini in solutione diluta adhibeatur, sub laudani usu locali rarissime obscuratio corneae ex ulcere insanabilis atque gravior erit timenda.

§. 483.

Noxii effectus, qui ophthalmiam inter scrophulosos externam excipiunt, singulari deinde sanatione indigent. Ceratoceles, si fieri poterit, sanationem sub exiguo mali gradu promovebit unguenti mercurialis rubri inunctio. Maculae corneae ejusdem exigunt medicamenti usum. — Ophthalmoblennorrhoea, si una adfuerit, consueta et saepius jam laudata ratione sit sananda. — Puris infiltratio intra corneae lamina facta, si cum ulceribus praesentibus tractatur, localem modo exigit laudani usum, cujus admirandas in tali casu virtutes observavimus. Quando autem ulceribus sanatis et ophthalmia praetergressa adest, uti macula corneae consueta ratione tractetur.

§. 484.

Gravius malum atque difficiliorem sanationem in panno videmus. Tale malum semper erit timendum! in scrophulosis secundi ordinis ophthalmia externa correptis, quorum malum praefertim chronicum et membranae oculi jam debilitatae fuerunt. Tali in casu Laudanum modo semel aut bis in die inungatur. Quod in malo inveterato non merum, sed cum balsamo Peruviano vel de Copaiva mixtum, uti Schmidtius illud exhibuit, adhibeatur. Pergendum erit, donec pannus vel penitus vel ex parte evanuit.

§. 485.

Quaedam nunc mihi addenda videntur de unguenti mercurialis rubri in ophthalmiis scrophulosis usu. Abusus repetitus talis medicamenti fortioris et noxii effectus, tam saepe ex illa medicina infeliciore conspicui Beerium, quem honoris et reverentiae causa nomino, eo adduxerunt, ut omnem ejus in inflammato oculo usum in praelectionibus suis interdiceret, eumque solum ad obscurationes corneae sanandas adhiberet. Uti scio, plurimi ejus discipulorum huic regulae inhaerentes, praxin eo modo exercent, et ego etiam per aliquod temporis spatium huic dicto praeceptoris mei fidem adhibui. Attamen oblatis mihi sunt aegri, quorum oculi tam debiles, et morbus scrophularum tam inveteratus fuit, ut non solum posterioris sanatio longissimum exigeret temporis spatium, sed etiam ophthalmia optima quaque ratione sanata, ex levissimo errore et ex refrigerio praefertim rediret.

§. 486.

Cognoscere vales tales aegrotos ex habitu corporis scrophularum morbum graviolem, prioris praefertim ordinis prodente, ex oculo pristinam jam partis adfectionem per maculas ibi conspicuas indicante. Tali in casu solum unguentum mercuriale rubrum salutem adferet. Quo semel aut bis in dies oculus in-

ungatur. Effectus ex ejus usu hi erunt expectandi, ut oculus meliore statu uti incipiat, utque inflammationis chronicae reditus impediatur. Quae quidem observata me ad hanc deduxerunt opinionem, ut unguentum mercuriale rubrum pro optimo habeam tonico in singulari bulbi debilitate usum praestante. Attamen necessarium erit, ut cum opii aliquot granis ad sopiendos vehementiores ejus in oculum effectus misceatur.

LIBER VIGESIMUS.

De Ophthalmia syphilitica.

§. 487.

Inflammatorius oculi morbus in homine, qui morbo venereo laborat, et cujus ophthalmia ab hoc ipso malo varie immutatur, ut etiam symptomata singularia prae se ferat, et singularem habeat decursum, — sub ophthalmiae syphiliticae nomine comprehenditur. Varia ipsius extant genera, sicut etiam phaenomena in syphilitide diversa locum habere solent. Quae hucusque a medicis minus recte sejuncta, etiam diagnofin hujus mali inter ipsos sic turbarunt, ut plurimi medicorum distincta carere soleant ophthalmiae syphiliticae ratione, — uti et de reliquis ophthalmiae speciebus per saepe licet observare.

§. 488.

Contagium morbi gallici membranas oculi mucosas adficiens in plerisque casibus inflammationem ejus excitat, nimiam muci in ipsis secretionem produciens. Sub usu remediorum huc spectantium hocce muci purulenti profluvium tandem perit, ipsaque vehementi inflammationis concitatione in membrana ocu-

li continuata (reactione inflammatoria) venenum plerumque ex corpore amovetur, ut rarissime tali in morbo antisymphilitica ea-que interna necessaria esse videantur.

§. 489.

Blennorrhoea talis syphilitica prae caeteris membranas genitalium mucosas adiciens sub nomine gonorrhoeae inter nos est infamis. Quando mucus talis venereus oculum tangit inflammatio lat vehemens in membrana oculi externa, quae jure meritoque mucosis adnumeratur, exoritur, cum muci venerei excretionem, quae gonorrhoea oculi, seu ophthalmoblennorrhoea syphilitica vocatur. Simili modo haecce ophthalmia exoritur ex oppressione gonorrhoeae in partibus genitalibus ex ulla quadam causa suborta. Consensus enim inter oculum et partes genitales locum habet, cujus causa vix explicanda erit, et forte in eo consistit, quod utrumque organon sit sensibilitate insigni instructum, consensum talem constituyente. Quo fit, ut secretio morbosa in uno organo oppressa, in altero cum eodem per consensum juncto suboriatur.

Malum hocce primum genus ophthalmiae syphiliticae constituit, ab altero ipsius genere eadem ratione diversum, qua gonorrhoea simplex a lue francogallica eaque pleniore differt.

§. 490.

Alterum genus ophthalmiae venereae originem ducit ex syphilitide, quae totum hominis organismum infecit. Nos omnes scimus, luem cum toto corpore communicatam praesertim vi reproductiva abnormi et irregulari cognosci, cum non solum ulcera et maculas venereas, verum etiam varii generis excrescentiam, condylomata, tumores ossium, adeoque secundum factas recentiorum observationes excrescentias in corde polyposas producat, et hisce prolatis morbi effectibus vitae hominis periculum adferat. Simile quiddam fieri solet in altero hujus ophthalmiae syphiliticae genere, uti descriptio sequens nobis demonstrabit.

Jure meritoque igitur primum genus gonorrhoea oculi, secundum vero syphilis oculi vocari posset. Ambo, quod symptomata, decursus, curam atque prognosin attinet, penitus inter se diversa, distinctam quoque descriptionem requirunt. Prae caeteris igitur de gonorrhoea oculi agamus.

§. 491.

Aetiologia ophthalmiae gonorrhoeicae duplex erit. Etenim ex veneno oculis ipsis illato vel per consensum ex gonorrhoea suppressa exoritur. Causa prior locum habet in hominibus negligentibus et sordidis, qui manu illota, quacum antea genitalia muco venereo conspurcata tetigerunt, oculum unum alterumve terendo inficiunt. Crebram etiam contagionis causam exhibet opinio plebis et vetularum, quae oculos magis minusve aegros urina lavare jubet. Homines, qui gonorrhoea laborabant, et qui una oculum urina laverant, cui mucus venereus admixtum erat, sic ophthalmia gonorrhoeica adfectos vidi.

§. 492.

Altera causa gonorrhoeae oculi ex gonorrhoea genitalium suppressa originem ducit. Suppressio talis ex variis causis oriri solet. Modo interna medicamenta, admodum incitantia et in systema uriniferum una agentia, uti balsama varii generis, cantharides, etc. in primo et inflammatorio morbi stadio exhibita, — modo injectiones adstringentes et secretionem opprimentes, quibus imprimis saturnina admixta erant, primo gonorrhoeae tempore in urethram factae, — modo refrigeratio, quam partes genitales leviter tantummodo tectae propter temperaturam coeli vehementer mutatam subierant, et qua gonorrhoea praesens opprimebatur, — modo firma penis per fascias constrictio eam ob causam facta, ne muco effluente indusium conspurcetur et sic morbus prodatur, — ejusmodi oculorum inflammationi gonorrhoeicae praebent occasionem.

§. 493.

Ipse decursus morbi varius est. Si levissime adfecerit aegrotum, ophthalmiatri lippitudinem tantummodo simplicem observarunt. Sed in ejusmodi casibus faustis non aderat gonorrhoeae suppressio, sed levis tantummodo per contagionem oculo adnotata infectio. Homines praeterea non admodum proni ad morbum fuisse videntur, sicut interdum in pustula venerea observamus, quae ex locali infectione suborta rumpitur, nec ulcus relinquit venereum, sed nullo veneno in corpus humanum immisso sanatur. In tali casu organismus ad syphilitidem minus pronus infectionem per illam respuisse videtur.

§. 494.

Sed talis gonorrhoea oculi rarissime invenitur. Plerumque vehementem partium externarum inflammationem, ejusque tristes adducit effectus, et cum magna celeritate stadia sua percurrens, saepius conamina medici irrita reddit.

In corpore juvenili, robusto, et systemate irritabili sat valido gaudente, qui gonorrhoea laborans hancce suppresserat, rubor marginis palpebrae superioris aut etiam utriusque erysipelaceus exoritur, mox in tumorem sat validum assurgens, qui firmior factus totam in palpebram dispergitur.

§. 495.

Primo levis adest photophobia, pruritus palpebrarum et dacryostagia. Pruritus cum ruboris et tumoris augmento in dolorem transit magis magisque incrementem. Rubor et tumor totam quoque palpebrarum conjunctivam occupantes magis magisque incrementem, donec tandem pars ad enormem accreverit magnitudinem. Ectropium frequens nunc exoritur. Eodem tempore sub tumoris in palpebris incremento etiam conjunctiva bulbi adducitur. Primo rubescit, deinde vero sub celeri adfectionis incremento tumescere incipit, donec tandem valli rubicundi instar

supra corneam elevetur, eamque circumdet. Saepius vix corneae particula ob conjunctivam scleroticae sic tumidam et supra corneam emergentem poterit dignosci. Tali in casu conjunctiva vesicae sanguine refertae per similes extra palpebrarum prominet margines. Vehementissime simul rubet, et sub tactu vel levissimo summi oriuntur dolores.

§. 496.

Tumore palpebrarum quam maxime aucto summus una adest dolor in oculi totius ambitu, qui deinde per totum caput extenditur et in sensibilibus aegris delirium procreat. Aeger praetendit, se orbitam nimis parvam habere neque oculi admodatam magnitudini, qui pressus ex illa quasi prorumpere velit. Quod symptoma etiam adfectionem partium oculum in orbita circumdantium solet annuntiare. Non locale amplius adest malum, sed febris cum vi vitali in toto systemate corporis irritabili aucta observatur. Photophobia tunc maxima aegrotus laborat, et mali symptomata non solum ophthalmitidi, verum etiam phrenitidi similia videntur. Pulsus reperitur plenus, tensus, durus, imo ferratus, sitis ingens adest, lingua ficcior et muco albedo oblecta, cutis rubore leviori tincta et sicca. Sic primum decurrit hujus morbi stadium.

§. 497.

Alterum vero cum muci purulenti excretionem incipit, qui ferius citiusve a tumentibus palpebris secernitur. Flavescere gaudet colore, et vere venerei muci praedictus est natura, uti experimenta Beerii luculentius demonstrarunt, ut igitur muco vere gonorrhaico sit adnumerandus. Minori primum copia ex margine palpebrarum tantum per glandulas secernitur meibomianas. Mox vero multo majori copia prorumpit, non solum ex superficie marginis, verum etiam ex tota palpebrarum conjunctiva illaque bulbi ipsius. Multitudine ipsius pedetentim aucta extra palpebrarum margines profluens, omnem interdum gena-

rum superficiem inundat. Cum hacce frequenti muci secretionem simul paullulum dolores oculi et capitis imminuuntur, et febris una aegrotum adficientis impetus decrefcit.

§. 498.

Cui muci secretioni incerto temporis fpatio ipfa corneae obfcurationo adjungitur. Modo paucis poft primam muci secretionem horis, modo etiam in homine minus ad inflammationem proclivi oculoque faniore praedito aliquot diebus demum praeterlapfis hujus fymptomatis triftiffimi obfervamus originem. Cornea, uti nos omnes fcimus, compofita eft ex laminis, quarum interna fuperficies lymphæ tenui et aquofa tecta cernitur. Loco hujus lymphæ tenuioris et pellucidæ mucus nunc fecernitur purulentus atque ejusdem naturæ, cujus eft in externa conjunctivæ fuperficie. Una et conjunctiva corneae inflammatione correpta fimili modo mucum flavescentem excernit. Vides hinc defcriptionem fymptomatis hoc in morbo inprimis funefti, quod organon ad vifum perneceffarium adficit, et ftructuram ejus plerumque fic immutat, ut in perpetuum ad vifus functionem fiat inutile.

§. 499.

Haecce obfcurationo primo parva et ex parte facta plerumque celeriter augetur, ut vel aliquot horis praeterlapfis cornea veficae perfimilis fit pure refertae. Craffitudo corneae una ex pure intra laminas ipsius effufo augeri videtur, — quamvis hoc non re vera locum habeat, fed tantummodo laminarum diftentio ex pure facta confpiciatur. Hinc illam bis, imo tertia, quartave vice ophthalmiatri auctam viderunt.

§. 500.

Secretio illa muci purulenti, quamvis non in ulcere, fed in membranæ mucosæ locum habeat, tamen effectus exulcerationis edit per puris generationem productæ. Etenim laminae

exteriores corneae in uno alterove ipsius margine exeduntur, ibique ulcus quoddam conspicitur circulare, in cuius ambitu laminae corrosae in cornea distincte conspiciuntur. Ex qua superficie ulcerosa pus magna copia effunditur. Mox etiam laminae interiores corneae corroduntur, et iris per foramen sic apertum aqueo humore ex parte amisso procidit. Cum vero ulcera in pluribus corneae locis una fere penetrare soleant, etiam plures ejusmodi iridis prolapsiones locum habere debent, annuli sub forma mediam corneae partem circumdantes.

§. 501.

In media corneae parte quidem perspicua quaedam relinquitur regio, per quam lens nondum obscurata distingui et cujus ope per breve temporis spatium aegrotus objecta majora distinguere potest, pure inter corneae laminae haerente ex parte saltem per ulcera amisso. Sed hae miserae visus reliquiae etiam brevi tempore pereunt, cum lentis capsula rumpatur, eaque rupta lens cum parte humoris vitrei vel majore vel minore per corneae ulcera prodeat.

§. 502.

Quibus peractis et visu sic destructo morbi phaenomena quasi in progressu suo sanantur, et in oculi reliquiis inflammatio evanescit. Media corneae ulcera sanantur, variae iridis prolapsiones cum ipsa concrescunt, et cornea ulceribus sanatis in cicatricem abit planam et albido colore instructam, splendens, striisque brunis et caeruleatis tinctam. Aut prolapsione iridis non regrediente, sed amplius prominente staphyloma remanet racemosum. Utroque in casu visus penitus erit sublatus.

§. 503.

Nunc ad prognosin ophthalmiae gonorrhoeicae transgredendum erit, quae semper fere tristior et peior est ob oculum gravibus periculis expositum. Melior prognosis erit, si non ex

gonorrhoea suppressa, sed ex solo oculi tactu per partes mucos gonorrhoeico infectas morbus originem contraxit. Eadem praedicere valet medicus, quando sub initio morbi est accersitus, et primum modo extat morbi initium, nec cornea a muci purulenti excretionem est adfecta et omnino nondum talis muci secretio in oculo incepit. Prognosis porro magis fausta adest, si medicus sub initio mali accersitus gonorrhoeam suppressam citius poterat revocare, praesertim muci secretionem in oculo nondum incepta. Etenim citius tunc ophthalmia sanatur.

§. 504.

Pejora vero praedicenda erunt, si gonorrhoea suppressa in homine vegeto, robusto strictisque fibris praedito repentinam exhibuerit inflammationis oculorum causam, si medicus in secundo demum ejus stadio accersitus muci purulenti secretionem invenerit satis vehementem, oculi corneam jam ab ipsa correptam, aut adeo jam exulceratam et si gonorrhoea suppressa neutiquam possit revocari. In quibus omnibus, praesertim si postremo allata locum habuerint, pessima tantum praedicere valet medicus, et aegrotus de certa visus amissione in oculo adfecto quam primum certior erit faciendus.

§. 505.

Curā mali triplici omnino nititur indicatione, si recte et tuto medicus illud curare velit. Prima indicatio posita est in secretionis suppressae, quae morbum pepererat, restitutione, aut, si ex sola infectione malum pendebat, in cautione recte adhibita, quominus ex suborta oculi gonorrhoea illa genitalium supprimatur. Altera indicatio universalem corporis morbum ex gonorrhoea subortum sanare jubet. Tertia denique curam gerit topicam oculi adfecti, secundum stadia inflammationis quibus illam medicus accersitus continuatam invenerit.

§. 506.

Restitutio gonorrhoeae suppressae primum et maxime necessarium erit remedium ad hujus mali sanationem. Aptissime et ratione maxime secuta nova gonorrhoeae per mucum venereum infusione per cereolum, quem gonorrhaicus in urethra gesserat, facta hoc peragitur. Plurimi aegrorum, ab hacce methodo abhorrentes, cereolum admittere nolunt. Si vero medicus ulla ratione eos huc adducere possit, ut novam admittant infectionem, — optime res erit peracta, cum methodi sequentes saepius medicorum fallant expectationem et cum non tam cito saltem gonorrhoea per ipsas provocetur, id quod in hocce oculi morbo magnum parare potest detrimentum.

§. 507.

Si vero medicus cogatur gonorrhoeam suppressam ulla alia ratione revocare, varia huncce in usum suaserunt. Cereoli immixtio mercurio praecipitato rubro conspersi, aut solutione mercurii sublimati corrosivi vel lapidis infernalis in aqua facta tincti hanc ob causam praesertim commendantur. Si per aliquod horas in urethra jacuit, exinde oritur dolor, tumor et inflammatio illius partis, mucique crebra secretio, qua suborta gonorrhoea oculi et reliqua ejus symptomata imminuuntur. Praeterea hanc ob causam injectiones calidiores in urethram factae, balnea, crurum atque genitalium praesertim fomenta calida ex pulmento cum herba Cicutae et Hyoscyami mixto facta et perinaeo imposita, lavacra vaporosa, clysmata crebra emollientia et cucurbitulae siccae perinaeo admotae de meliori nota commendantur. Haecce omnia exhibeantur gonorrhoea suppressa, donec illa feliciter redierit.

§. 508.

Sed aliud extat gonorrhoeae oculi genus, jam supra laudatum, quod in homine gonorrhoea adfecto per infectionem oculi contagii ope exoritur, gonorrhaea vero et integra manente. Tunc

quidem suppressa gonorrhoea non revocanda erit, tamen quaedam ipsius ratio habenda. Etenim timendum erit, ne ex nimia oculi inflammatione et muci gonorrhoeici ibidem secretione gonorrhoea vera per consensum nisi opprimatur, paululum tamen imminuatur, non sine ingenti oculi adiecti noxa. Qua de causa prudentis medici erit, injectionibus emollientibus et leviter incitantibus fluxum gonorrhoeae ophthalmia adhuc continuata sustentare magisque promovere, quod oculo alias integro minime factum fuisset.

§. 509.

Qua ratione prima indicatio esset expleta, qua neglecta reliquae neutiquam cum felici successu erunt peragenda. Morbi universalis ex gonorrhoea sanatio alterum erit, quod medicus respiciat necesse est.

Plerumque statum incitatum totius corporis, aut adeo febrem vere sthenicam videmus. Tali in casu secundum aegroti corporis rationem erit agendum.

§. 510.

In homine robusto, vegeto, systemati irritabili admodum valido gaudente et pulsu vere inflammatorio urgente licet apparatus adhibere mere antiphlogisticum. Venaesectio una alterave sat larga atque sanguinis evacuationes topicae per hirudines et conjunctivae tumantis incisiones factae locum habeant. Interne simul aegrotus solutionem salitam cum pulpa aut oxymelle capiat. Victu simul utatur tenui et aquoso, in lecto decumbat stragulis levioribus obfectus et in cubiculo detineatur modice obscurato. Quae omnia adhibenda erunt, donec immutata mali natura alia et medicamenta requirat.

§. 511.

Quando vero malum corripit aegrotum corpore minus robusto et systemate irritabili non tam valido praeditum, cujus sensibile systema e contrario magis auctum fuit, quando homo go-

norrhoeica laborare incipit ophthalmia, qui jam antea varia ratione debilitabatur, — in eo methodus alia ad febris universalis sanationem requiretur. Morbus cum systematis sensibilis labe magis incedet, irritabile minus erit adfectum.

§. 512.

Hinc sanguinis evacuationes, universales praesertim, penitus omittendae. Locales tantummodo adhibeantur. Aegroto porrigatur decoctum mucilaginosum, cum acido quodam mixtum. Sensibilitas aucta una usum postulat sedativorum. Inde opii utilitas apparebit, cum calomel juncti. Omni trihorio ejusmodi aegris exhibeatur gr. j. Calomel cum gran. $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ Opii puri. Mercurium et in febre vere sydenhamica prioris generis summa cum utilitate medicus poterit exhibere. Sed sine opio. Evacuationibus sanguinis praegressis praecipue utile erit in isto casu mercurii dulcis usus, cum ipso systema vasorum absorbens majorem ad actionem ducatur, cujus ope nimia tollitur arteriarum in locum inflammatum actio, et sic inflammationis promovetur discussio.

§. 513.

Denique sub finem morbi ex statu aegroti universali medicus dijudicabit, utrum amplius debilitantia exhibeat, an non, utrum roborantibus, victu lautiore, volatilibus aeger indigeat. Praesertim hoc locum habebit morbo ad ophthalmoblennorrhoeam magis accedente. Aegrotus tamen semper ab usu eorum abstinere, quae systematis irritabilis actionem nimium adaugent, ab infusis aromaticis, a camphora, et opio interne sumto. Etenim timendum esset, ne inflammationis fervor ipsis citius revocaretur.

§. 514.

Haec de sanatione morbi universalis a locali producti. Nunc ad ea me convertito, quae ad oculi ipsius sanationem ordinanda erunt. Primo, praeter evacuationem sanguinis localem jam supra descriptam exhibeatur aqua ophthalmica cum Laudano et mucila-

gine parata, ut oculi sensibilitas, perpetuus ophthalmiae comes, hac ratione imminuatur, et sic secundum morbi stadium, cum muci incipiens secretionem, minus periculosum provocetur. Cujus aquae ophthalmicae ope una materia gonorrhoeica, quando jam secreta genas inundat et inter palpebras haeret, sedulo eluatur. Olim fomentum ex mica panis aut farina cum lacte et croco ad doloris diminutionem oculis adplicarunt. Verum enim vero celeriter tempus praeterit, quo hac in ophthalmia emollientia opem ferunt, — et ex abusu ipsorum semper summam in ophthalmiis noxam observarunt. Itaque ad consilium modo laudatum penitus et tuto exsequendum aqua ophthalmica cum Laudano et mucilagine parata sufficiet. Muci secretionem vehementi una semel vel bis quotidie Laudanum purum penicilli ope in oculum ingeratur.

§. 515.

Quibus omnibus recte exhibitis, restituto gonorrhoeico in urethra fluxu, morboque universali caute curato, et oculi inflammatione recte tractata, muci secretio in oculo pedetentim imminuitur, tumor conjunctivae evanescere incipit, et ulcera certis corneae locis, si adfuerint, a pure ipsis inhaerente magis magisque liberantur. Loco muci spissioris primum tenuior, deinde vero secum purum idque paucissimum emittitur. Conjunctiva oculi ad sanum fere rediit statum, exceptis vasis numerosis undique in ipsa sanguine rubicundo refertis.

§. 516.

Nunc ad aliam transire licet curam oculi localem. Aqua ophthalmica cum Laudano removeatur, et ejus loco solutio exhibeatur lapidis divini. Laudanum purum non amplius illinatur, sed sacculi discutientes aromatici oculo imponantur. Quorum usu mox omnis evanescit bulbi morbus. Debilitas tamen quaedam ipsius remanet, longa demum cura amovenda. Aegrotus per aliquod temporis spatium tegmen portet viride, abstineat a longo et continuato oculi usu, abstineat ab ejus usu tempore crepus-

culi atque in lumine splendente. Vitet celerem ex tenebris in lumen et ex lumine in tenebras transitum, vitet refrigerationem, membranas oculi mucosas semper nimium quantum adficiendam.

Saepius etiam ex ophthalmia gonorrhoeica feliciter sanata remanet iridis prolapsus per ulcus corneae aut ejus etiam cum cornea concretio sive ex parte sive ex toto facta, de quibus jam supra verba fecisse nos recordamur.

§. 517.

Beerius uno in loco scriptorum suorum ¹⁾ genus constituit ophthalmoblennorrhoeae gonorrhoeicae chronicum. Vidi illud. Locum habebat in hominibus per venerem et antisiphilicorum abusum emaciatis atque debilitatis. Sed non magnopere differebat ab simplici ophthalmoblennorrhoea, cujus jam supra mentionem injeci. Ideoque uberiores hujusmodi descriptionem, ipsa jam proposita, penitus nunc praetermittam.

§. 518.

Ad ophthalmiam nunc transeo in hominibus lue syphilitica adfectis locum habentem, quae sine membranae mucosae adfectione omnia luis in toto corpore symptomata in oculo exhibet. Vitia reproductionis primum atque vere genuinum symptoma habemus, quod luis praesentiam in toto corpore et simul in oculo indicat.

§. 519.

Causa mali praecedat semper in oculum agens, ibique oculi inflammationem efficiendo conspicua redditur. Primo igitur symptomata adfunt ophthalmiae rheumaticae aut catarrhalis, aut traumaticae, c. q. f. a. — Verum enim vero quodam temporis spatio vel majore vel minore praeterlapso symptomata ad ophthalm-

¹⁾ Beer *Auswahl aus dem Tagebuch eines praktischen Augenarztes* p. 6 sqq.
— Wien, 1800, 4to.

miam accedunt, quae syphiliticum ipsius characterem produnt. Quae nunc singula ad diagnoseos cognitionem proponenda erunt.

§. 520.

Iris inprimis in ophthalmia syphilitica adfectum est organon. Hinc prima ejus symptomata ibi discernuntur. Primo interior ipsius margo, quod colorem attinet, immutatur. In oculo caeruleo aut glauco viridis, — in oculo badio aut nigro rubicundior redditur. Simul exsudationes lymphaticae partem modo laudatam incipiunt occupare. Margo pupillaris crassior fit, lymphae coagulabilis fibrae undique partem hancce obtegere incipiunt, et hinc symptoma oritur ophthalmiae syphiliticae pathognomonicum, — cum margo fiat inaequalis et quasi in cameram posteriorem retroflectatur.

§. 521.

Simul pupilla paullulum versus angulum internum et superiorem distrahitur. Cum causa ejusmodi distractionum semper in nervis ciliaribus posita videatur, etiam in ophthalmia syphilitica tale quid locum habere potest. Sed cur hoc fiat, nondum satis potuit explicari.

§. 522.

Lymphae exsudationes totam nunc iridis superficiem sub mali incremento et sub doloris, paullo post describendi, accessione repetita obtegere incipiunt. Distincte observamus transitum filamentorum ex iride in cameram posteriorem. Tandem lymphaticae concretiones ad lentis capsulam usque extenduntur, eamque simili modo obscurare incipiunt. Una ex marginis interni latere uno ad alterum extenduntur, inter se concrescunt, et sic sub finem mali completam formant pupillae naturalis atresiam.

§. 523.

Simul et reliqua pars iridis simili adfectione corripitur. In

margine exteriori et in superficie ejus interiori paullo post apparent eminentiae exiguae rubicundiores, ex folis excrescentiis lymphaticis compositae. Magis magisque volumen ipsarum sub mali augmento accrescit, eodem semper colore ipsis proprio et tandem substantia ipsarum granulorum instar distincte observatur. Si morbus negligitur vel minus recte curatur, ad talem saepius accrescunt haecce condylomata, uti Beerius ipsa vocat, magnitudinem, ut omnem expleant camerae anterioris ambitum, adeoque tandem chirurgica indigeant manu, si ipsa amovere velis.

§. 524.

Similes exsudationes locum habent in superficie iridis posteriore. Concrevit ipsarum opere tota vel camera posterior. Earum praesentia cognoscitur praesertim ab immutatione marginis majoris et superficiei anterioris in iride. Si malum non amplius in margine interiori solo haeret et exterior et utraque superficies iridis simul corripuntur.

§. 525.

Talis erit semper decursus symptomatum ab ophthalmia syphilitica in iride productorum. Nunc ad immutationes transeo, quae malum in cornea et in humore aqueo producit.

Cornea leviter sub ipso mali initio, aut adeo ante illud, ante doloris accessus et ante immutationem marginis interioris in iride obscuratur. Ipsa obscuratio singularis est, et ab omni alia corneae adfectione facile distinguenda. Tota membrana vitro similis est sordido, viridiusculo et quasi sicciore pulvere consperso. Num crassitudo ipsius augeatur, nondum certis argumentis definitum habemus.

§. 526.

Humor aqueus eodem tempore morbo adficitur. Paullatim pellucidus esse definit. Causa sine dubio nititur in adfectione syphilitica organorum humorem aqueum parantium, quae ipsum

non amplius aequè pellucidum fecernunt. Obscuratio corneae hacce morboſa humoris aquei adfectione una augetur. Hinc liſ exorta fuit, utrum corneae an humori aqueo obſcurationis iſtius ſedes ſit aſſignanda. Verum enim vero Beerii experimentum huic liſi finem impoſuit. Levi corneae in homine ophthalmia ſyphilitica laborante incifione facta humorem aqueum emiſit. Obſcuratio paullulum eſt imminuta, ſed non penitus ceſſabat. Hinc concludendum erit, et humorem aqueum et corneam una ſedem obſcurationis inde continere. — Inde etiam pupillam ipſam ejusque margines non diſtincte adſpicere licet, aegrique omnia ipſis oppoſita nebula quadam tecta obſervant.

§. 527.

Sub morbi augmento etiam ulcera corneae venerea oriuntur, quae vero etiam caractere quodam ſingulari diſtincta ope ipſius et ſymptomatum concomitantium facilius ab omni alio corneae ulcere dignoſcuntur. Etenim non foveam exhibent infundibulo ſimilem, et ichore aut pure refertam, — ſed ulcera oblonga ſunt, impari profunditate praedita et laeſioni in oculo maxime ſimilia, quando hamuli ope particula corneae fuerat exciſſa. Sub morbi augmento etiam magis magisque accreſcunt, donec tandem penetrando effluxum humoris aquei et iridis prolapſionem efficiant.

§. 528.

Aliud ſummum atque certiffimum ſignum, quo diagnoſis ophthalmiae ſyphiliticae facilius redditur, in dolore eam comitante eſt poſitum. Non faciem, nec oculum, ſed tantummodo regionem offis frontis ſupraorbitalem occupat. Interdiu penitus fere abeſt. Veſperi hora ſexta ad octavam uſque ſuboritur, magis magisque augetur, calore lecti praefertim increſcit, et tanto ſaepe furore aegrotos occupare ſolet, ut interdum delirare incipiant. Media noctis parte praeterlapſa demum imminuitur, donec matutino tempore evaneſcat, atque aegroti placidum capere poſſunt ſomnum.

Cum quolibet hujus doloris nocturni accessu reliqua morbi symptomata augentur, increfcunt exsudationes praefertim lymphaticae circa iridis margines et superficiem et imminutio aut extinctio doloris etiam reliquam comitatur mali sanationem.

§. 529.

Rubor oculi porro ab illo reliquarum oculi inflammationum longediversus observatur. Quando ex catarrhali malum subortum fuit, uti plerumque observamus, rubor conjunctivae augetur, circa corneae praefertim margines. Sclerotica rosea esse videtur, supra ipsam decurrunt vasa conjunctivae sanguine referta. Concurfus vasorum sanguiferorum ad corneam tantopere augetur, ut circulum satis rubentem efforment, qui interdum in corneam ipsam vasa minora emittit. Sub ophthalmiae syphiliticae sanatione pedetentim etiam circulus iste rubicundus circa corneam imminuitur, donec tandem reliqui oculi rubore jam penitus extincto sub forma circuli caerulei per aliquod temporis spatium remaneat. Deinde quamquam etiam evanescit, redit tamen per aliquod temporis spatium, si lacrimatione, terfione aut ullo alio modo oculi fuerint paullulum incitati.

§. 530.

Doloris nocturni praesentia etiam photophobiam et dacryostagiam constituit praesentem. Etenim vel illam comitantur, vel antecedunt, atque deinde una adsunt. Dacryostagia semper vehemens et fluidum acre spargens observatur. Attamen solae glandulae lacrymales adfectae esse videntur, non autem organa mucus secernentia. Etenim solae eaeque puriores lacrymae nec mucum mixtae effluunt. — Quod porro photophobiam attinet, illa diversa erit secundum variam sensibilitatis in aegroto magnitudinem et secundum adfectionem retinae per inflammationem ortam. Attamen summus photophobiae gradus etiam summum dolorem nocturnum comitatur.

§. 531.

Quae sunt ophthalmiae syphiliticae symptomata, quae attente

observata neminem medicorum de natura morbi, ad cuius sanationem provocatus est, incertum relinquent. Saepius tamen viri alias periti veram huius mali naturam dignoscere nequiverunt, et hominis aegri coecitas ophthalmiae sic male tractatae debuit originem.

Prognosis enim in ophthalmia syphilitica est multo laetior, quam in multis aliis oculi inflammati affectionibus, et tunc demum minus fausta erit, si malum fuerit neglectum et male tractatum. Fausta prognosis optima quaeque sperare jubet, si medicus in primo morbi initio accersitur, rectamque adhibens curam exsudationes istas lymphaticas in iride una cum dolore nocturno ipsarum originem comitante opprimere valet, — si homo per se vegetus, non saepius lue laborans, non statum istum morbosum fuerat adeptus, qui crebrum sequitur antisiphiliticorum usum, — et si commixtio cum arthritica deest ophthalmia, cuius in sequentibus, in capite de ophthalmia arthritica mentio injicietur.

§. 532.

Minus fausta prognosis locum habebit, si morbus initio ab aegroto fuit neglectus aut a medico inepte tractatus, ut adeo symptomata ipsius celeri gressu aucta jam concretionem iridis cum capsula, posterioris obscurationem et iridis atresiam indicent subortam. Cura porro morbi difficilis et ejus sanatio ambigua erit, si aegrotus nimio medicaminum antisiphiliticorum usu debilitatus curam mali efficit paullo tardiores. Etenim tunc effectus remedii nimis tardus erit contra celerem morbi progressum et sub methodo adoptata vel morbus coecitatem parare poterit. — Morbus denique gravis, imo fere insanabilis erit in commixtione mali cum ophthalmia arthritica. Cura omnino difficilior atque prognosis dubia erit, si medicus tunc demum advocatur, dum exsudationes in oculo lymphaticae admodum auctae fuerunt. Etenim vel tempus ipsi deerit ad suppressendum ulteriorem mali progressum, qui vel proximo doloris accessu et proxima nocte coecitatem insanabilem parare potest.

boraverit, num saepius jam mercurialia acceperit, et quatenam ipsi sint exhibita, num ptyalismum sit perpeffus, et quae sunt alia. In morbo diuturno etiam cura erit longiore et cum maiore cautione opus, mercurialia exhibeantur gradatim fortiora et cum balneo et volatilibus juncta, — in homine jam mercurialium usu exhausto adhibeantur balneum et roborantia medicamina et mercuriale semper illo diversum, quod jam pridem acceperat, et si praesertim symptomata incipientis aut perfecti ptyalismi adfuerint, parca incipiatur mercurii dosi, quae gradatim tantummodo et caute erit augenda.

§. 540.

In homine antea nondum lue adfecto interne exhibeas bis quotidie gr. β mercurii solubilis Hahnemanni cum gr. $\frac{1}{4}$ Opii. Optime datur sub forma pulveris cum saccharo. Etenim experientia me docuit, sub trituratione massae pillularis mercurium solubilem ex parte ex oxydum in mercurium mutari vivum, et medicamentum exinde nos habere effectum penitus fere destitutum. — Pedetentim dosi ipsius augeatur ad gran. $\frac{3}{4}$ — j. Quater per septimanam simul aegrotus balneum ingrediatur, refrigerationem una diligenter vitet, corpus denique moveat in aëre calido et puriori, donec sudor ex corpore emittatur, et diaeta lautiori utatur, bene nutriente et simul facile digerenda, cum vino quodam generoso.

§. 541.

Cum omnibus hisce pergat, donec symptomata incipientis in ore ptyalismi apparuerint. Tunc statim mercurius minima dosi exhibeatur, et semel simul in die, et per aliquot dies ita pergendum, ut prima ptyalismi symptomata minime augeantur. Ptyalismo et inde aucto penitus abstinendum erit ab oxydi, mercurialis usu, ejusque loco pulveres dentur cum sulphure. Omnibus morbi phaenomenis tali modo extinctis, cortex atque extracta amara ad perfectam usque corporis conducent in in-

tegrum restitutionem. Simul balneo aegri utantur omni septimana repetito.

§. 542.

Mercurii sublimati usus tunc demum cum summa locum habebit utilitate, aegrum quando habueris saepius morbo correptum aut inveterato jam malo laborantem, qui simul fibrae laxitate atque corpore leucophlegmatico insignis reperitur, et qui nec organi nec systematis unius in corpore labe, nec diathesi ad scorbutum laborat. Remedium per se heroicum atque ingrato sapore praeditum optime in pillulis datur cum mica panis et saccharo paratis, quibus tamen opii quid erit addendum.

§. 543.

Haec sunt, quae de cura locali et universali syphilitidis in oculo monenda erant. Aegrotus praeterea oculum debilem fanato morbo caute tractet, abstineat a nimio ejus usu, a nocturno labore aut ab illo diluculi tempore suscepto, et caveat sibi a refrigeratione, donec pristinam virium copiam recuperaverit.

§. 544.

Addenda quaedam erunt circa curam morborum organicorum, qui ex ophthalmia syphilitica male tractata pendere solent. Sanato hocce malo saepius remanent exsudationes five majores five minores in margine pupillari ad lentis capsulam usque sese extendentes. Tunc unguentum mercuriale rubrum tali ratione adplicatum, uti istud contra maculas corneae exhibetur, aegrotum ab hocce malo liberabit. Absorptio exsudationum hac ratione promovetur, donec penitus vel ex parte pupilla liberata fuerit.

Simili modo macula corneae tractetur, ex ulcere ipsius venereo residua. Sed, uti jam supra persaepe adnotavimus, medicus ab unguento laudato abstineat, si ulla adhuc in maculis

istis exulceratio residua manserit. Etenim reditus inflammationis cum visus extinctione locum haberet.

§. 545.

Atresia pupillae completa artificialis pupillae formationem requirit, — si nempe haecce secundum oculi statum cum spe certa peragi poterit. De indicationibus ad istam videatur libellus meus ¹⁾, in quo omnia huc spectantia uberius exposita fuerunt. Ante omnia autem monendum erit, in iis, qui atresia pupillae ex ophthalmia syphilitica laborant, curam uniuersalem coretotomiae operationi antecedere debere, cum pupilla artificialis vel optime formata in syphilitico semper denuo concreseat.

LIBER VIGESIMUS PRIMUS.

De Ophthalmia arthritica.

§. 546.

Quando in hominibus arthritide adfectis aut saltem diathesi ad arthritidem praeditis oculi inflammatio exoritur et formam induit mox describendam, ophthalmiam arthriticam adesse iudicamus. Cujus diagnosin, genera et formas varie complicatas describere singulas in animo est paragraphorum sequentium argumento.

§. 547.

Arthritis morbus debilitati et praesertim aetate jam pro-
vecti hominis vitio quodam excretionum praesertim cognoscitur.
Quales sunt nimii pedum aut manuum sudores, vel cum vel sine

¹⁾ Libell. Auctoris, *De pupillae artificialis conformatione*, Lipsiae, 1810, 4.

locali dolore juncti, chiragra et podagra, calcarea concretio in offium articulis orta, ulcera pedum, concretio calculosa in hoc vel illo corporis organo secernente, sanguinis fluxiones per alvum effusae, et quae sunt alia. Simili modo etiam oculo arthritide correpto secretio abnormis ibidem producitur. Caeterum in omnibus istis secretionibus arthriticis vitium quoddam mixtionis observamus, quod quidem tantummodo in humoribus jam excretis locum habet, verum tamen partes corporis jam debilitati ad talem saltem mixtionis depravationem pronas extitisse aperte declarat.

§. 548.

Cura arthritidis multo gravior est cum omni alio morbo, cum causa ejus profundius lateat, et cum in intimis quasi haereat corporis humani penetralibus. Attamen medici paullo negligentius morbi hujus depellendi curam suscepisse videntur, qui tantummodo antarthriticis, ut vulgo vocantur, medicamentis morbi impetum compescere studuerunt, sed veram morbi causam amovere noluerunt. Quando impetu certis temporum intervallis repetito morbus exoritur, expectato talis impetus fine, si corporis aegroti status permiserit, aquae tepidae, vel etiam alcali minerali mixtae aut sulphuratae lavationem aegro pares. Continuato istius balnei usu vitia excretionum mox a cute suscepta, cujus exspiratio lavacro aucta est, finem habebunt. Interne nunc praeter dietam bene compositam et ordinatam, praeter summam animi quietem, corporis motum repetitum et magis magisque auctum, et cutis triturationem panno laneo quotidie peragendam, — per longum temporis spatium remedia exhibeas leniter roborantia et amara, quibus tamen salis quid addatur, ne alvus fiat stipata, et damnum inde redundet, quod ex pulveris istius Portlandici usu in organis abdominalibus observare licebat. Quibus omnibus debilitas ista in digestionis organis, summa ista arthritidis causarum pedetentim amovebitur.

§. 549.

Praeterea singularum etiam partium affectionum ratio erit habenda. Concretionibus in articulis ossium jam subortis, continuato usu vaporis ex aqua fervente diffusi cures, ut pedetentim ipsae absorbeantur. Ulcera pedum sub balnei universalis usu leniter adstringente et incitante medicamento certis in locis curentur, omnibus unguentis et emplastris emollientibus remotis. Infusum corticis ulmi aut quercus plus minusve dilutum cum pauxillo Opii huic consilio prae caeteris satisfaciet. Haemorrhoides, quando re vera arthriticae sunt originis, mox balnei et roborantium usu deficient, curamque eandem, uti arthritis ipsa, exposcunt. Dolores vagi in corpore ante omnia requirunt strenuum antiarthriticorum usum, praesertim Aconiti cum Guajaco et volatilibus mixti. Iis demum suppressis aeger ad roborantium transeat usum.

§. 550.

Quibus omnibus de cura arthritidis in universum dictis ad oculi arthritidem seu ophthalmiam arthriticam nos convertamus. Sicuti arthritis longam et assiduam curam et variorum medicamentorum usum requirit, ut vere sanari possit, ita etiam oculus particula corporis tenerrima arthritide correptus diuturnam poscit curam, et imprimis vitium secretionis in ipso jam subortum non facile opprimere finit. Vides inde, quam gravis et interdum sine ullo felici successu sit ophthalmiae arthriticae cura, inprimis si jam in interno oculi cavo secretionis vitium sub forma glaucomatis seu synchyseos sese exeruerit, ad quod amovendum semper frustra a medico auxilium fertur.

§. 551.

Variae omnino et magis minusve periculosae sunt morbi species, sub quibus ophthalmia arthritica oculum adficere solet. Maxima ex parte chronica et longa et gravi cura medicum vel

dexterrimum defatigat. De acutissimo illius morbi genere, seu de ophthalmoblennorrhoea arthritica primo dicendum erit.

§. 552.

Ophthalmoblennorrhoea arthritica nititur, uti reliqua ophthalmoblennorrhoeae genera in vehementissima externarum oculi partium, palpebrarum, conjunctivae et corneae inflammatione, cum insigni muci purulenti excretionem in iisdem partibus conspicua, et ulceribus corneae, quae mox illam penetrantes, prolapsionem iridis, adeoque lentis profluvium accelerant, et sic relictis excrefcentiis in cornea staphylomatosis et corneae cicatricibus hominem obcoecant. Suboritur vero semper ab excretionem arthritica alio in corporis loco suppressa, v. g. podagra frigida pedum lavatione aut ullo alio refrigerio, aut adstringentibus vel saturninis oppressa, aut ulcere pedis citius sanato. Cum podagra ipsum plerumque vegetum adhuc corpus atque ad morbos inflammatorios magis pronum soleat occupare, inde intelligimus, cum etiam inflammatio oculi a podagra suppressa multo sit vehementior atque celerius obcoecare soleat, quam ulla alia, quae a suppressa excretionem arthritica ducit originem. Id quod etiam experientia duce confirmatur.

§. 553.

Decursus morbi talis fere cernitur. Paucis post podagram suppressam horis pruritus occupat margines palpebrarum, cum pallida ipsius oculi rubedine. Magis magisque increfcit malum, tumor primo in margine tantum conspicuus mox omnem occupat palpebram, pruritus in dolorem flagrantem et lancinantem mutatur, et oculi bulbus a malo corripitur. Primo levis rubedo tingit ejus superficiem, ex vasis numerosis in conjunctiva serpentibus, quae vero magis magisque intensa una cum conjunctivae tumore augetur. Fluxus lacrymarum una adest acerrimus. Vesiculae ichore acri et flavescente refertae in margine palpebrarum et in interna ipsarum superficie assurgunt, iisque ruptis vi-

cinnae partes plus minusve arrosae inflammantur. Dolor summus et incertis temporibus vehementior totum occupat caput, ex palpebris et orbitae marginibus assurgens, totumque faciei latus, quo oculus est adfectus et deinde totum caput ad occiput usque corripit. Sic primum hujus morbi stadium percurritur.

§. 554.

Mox muci purulenti in palpebrarum superficie secretio oritur, deinde ad ipsius bulbi conjunctivam sese extendens. Ulcera exoriuntur pus secernentia primo in ipsius corneae margine, deinde etiam versus mediam ipsius partem. Mox et hypopion cameram oculi utramque pure refertam ostendit. Sed hoc rarius accidet in casu per se jam raro, cum puris secretio magis in externis partibus locum habens interiora potius integra relinquat. In casu infeliciori duplex omnino mali exitus animadvertitur. Sive exulcerationi corneae sero tantum finis imponitur, ulcera jam penetrarunt omnem adeo corneae superficiem obtegentia, iris per ulcera ista prolapsa est, et sanato malo vel staphyloma racemosum, vel adeo in uno alterove casu staphyloma totale, vel denique cornea in cicatricem ubique fere mutata remanebit. Sive puris secretio et in interno oculi cavo locum habens structuram ejus sic immutat, ut rupta cornea etiam partes oculi interiores suppuratione destruantur, oculus priorem amittat formam, et sic phthisi in oculo suborta pedetentim omne in orbita organon evanescat.

§. 555.

Prognosis in ophthalmoblennorrhoea arthritica admodum incerta est et ambigua. Pessima erit, quando medicus tunc demum aegrotum curae suae traditum videt, cum jam puris secretio et corneae exulceratio inceperint. Etenim in hocce mali genere ambo haec phaenomena multo majore celeritate procedunt, quam in simplici ophthalmoblennorrhoea, ut jam viginti quatuor horarum spatio ab initio secretionis abnormis jam cornea rupta,

lens prolapsa et oculus destructus esse possit. Melior erit prognos, quando simplex modo adest palpebrarum oculi inflammatio, aut saltem levi tantum rubedine tincta sit ipsius bulbi conjunctiva. Pejor erit, si ex podagra suppressa, quam si ex ulcere pedis importune sanato ortus sit morbus. Nam priori in casu malum multo majore celeritate stadia sua percurrens, saepius irrita reddit omnia medici conamina. Prognosis denique multo laetior locum habebit, si statim in ipso morbi initio licuerit morbosam secretionem, quae suppressa malum pepererat, revocare. Nisi jam oculi morbus tam vehementer accreverit, vel simplex haecce pristinae secretionis restitutio ad oculi labem supprimendam sufficiet.

§. 556.

Ad sanationem ophthalmoblennorrhoeae arthriticae duplex indicatio erit explenda. Primum revocanda erit secretio arthritica incaute suppressa, deinde vero morbus oculi lege artis sanandus.

§. 557.

Podagra suppressa sinapismis fortioribus eo pedum loco, quem pridem occupabat adplicatis et lavacris pedum calidis simul adjunctis revocabitur. Similia in sanatione nimis cita ulcerum in pedibus pristinam revocabunt secretionem. Vesicatoria minus utilia erunt oculo jam admodum inflammato aegroque incitamenti facile commovendo, et universo jam corpore per topicum malum nimis adfecto. Topica haecce irritamenta continuo et larga manu admoveantur, quando utilitatem ex ipsis sperare velis. Solus ipsorum usus variis in casibus morbum jam subortum citius opprimebat.

§. 558.

Quibus rite recteque adhibitis ad remedia in oculum topice agentia confugiendum erit. Reliqua ophthalmiae arthriticae

genera nunquam aquam, unguenta seu fomenta madida sufferunt. Sed in hacce ob mucī secretionem ejusque elutionem cum fructu medicus confugere poterit ad aquam ophthalmicam cum Laudano et mucilagine paratam, qua oculus saepius syphonis Auelianae ope purgetur. Praeterea adhibeas plantas aromaticas sub forma facculorum discutientium oculis impositas — et tinctura opii semel vel bis quotidie penicilli ope oculum tingas adfectum.

§. 559.

Quando jam revulsum erit malum suppressum, remedia modo laudata omnem opem ferre poterunt, nisi malum jam nimis increverit. Sub usu ipsorum mox secretio mucī in serosam transibit, tumor conjunctivae bulbi et palpebrarum magis magisque imminuetur, dolor capitis, faciei et oculi in dies decrescet, et adfectio totius corporis ex inflammato oculo suborta paulatim peribit. Quae quidem, si adfuerit, secundum statum morbi et corporis aegrotantis varie est tractanda. Pulsu pleno et duriore, uti sub initium talis ophthalmiae, quando muco nondum secreto vera inflammatio adesse videtur, interdum observare licet, non antiphlogistica quidem fortiora, sed decoctum quoddam mucilaginosum aceto aut pauxillo spiritus vitrioli mixtum cum abstinentia ab omni alio irritamento sufficient. Altero vero ophthalmiae stadio jam incipiente, mucī purulenti secretionem jam locum habente, non amplius licet incitatum corporis imminuere statum, cum plane nullus revera adsit. Itaque vel plane nihil praeter dietam vires reficientem vel infusum aromaticum aut amarum cum pauxillo liquoris anodyni aegroto exhibeatur, localibus remediis omnem curam absolvantibus. Symptomata morbum concomitantia, si periculosiora fuerint, artis lege simul compescenda erunt.

§. 560.

Oculo jam eo usque ad statum minus periculosum redacto ut et mucī purulenti secretio desierit, ejusque loco modo serum

secernatur, si tumor conjunctivae sat imminutus levem tantummodo bulbi et palpebrarum rubedinem exhibeat, et si ulcera corneae admodum imminuta sint, — abstineat medicus ab usu aquae ophthalmicae cum Laudano, ejusque loco solutionem exhibeat lapidis divini. Sacculi discutientes sine camphora et cum herbis minus aromaticis adhibeantur, ut magis solo calore sicco circa oculum detento agere videantur. Localem praeterea dimittat medicus tincturae opii usum. Oculo sic ad sanitatem magis magisque reducto et remotis denique omnibus medicamentis topicis aeger caveat sibi a nimio hujus organi usu, illudque pedetentim modo aëri luminique exponat.

§. 561.

In senibus arthriticis interdum Blepharophthalmiam arthriticam vidi. Interior superficies cum margine palpebrarum palide rubebat, conjunctiva bulbi ipsa laxa erat vasis numerosis atque pterygio incipiente oblecta, visus caeterum integer et nulla glaucomatis suspicio. Ardoris sensum jam aliquot abhinc mensibus accusabant modicum et continuum. Malum non arthriticis adnumerans, solutionem lapidis divini ipsis exhibui. Sed sine fructu, imo potius cum quodam mali augmento. Hinc inde attentior factus, et cognita arthritica morbi natura, a fluidis remediis abstinui, solosque sacculos discutientes imponere jussi. Quorum ope brevi temporis spatio, utut senium aegrotorum permittebat, oculorum sanitatem recuperarunt.

§. 562.

De ophthalmia arthritica proprie sic dicta nobis nunc erit dicendum. Malum istud, quod ipsam constituit, omnes simul occupat oculi partes, et externas et internas, et praeprimis hisce est infestum. Varia ratione suboritur. Partim alia ophthalmia, praesertim rheumatica antecedit, — aeger vero arthritide laborat, seu saltem diathesi ad huncce morbum. Qui rheumatica affectus est ophthalmia, praesertim si neglecta aut male

tractata fuerit, — mox arthriticae ophthalmiae prodit symptomata, et totus morbus brevi temporis spatio mere arthriticus evadit. De quibus omnibus, sicuti de complicatione arthriticae ophthalmiae cum syphilitica paullo infra verba facere conabimur. Nunc de decursu ophthalmiae ab initio mere arthriticae nobis erit dicendum.

§. 563.

Ophthalmiae vel ab initio mere arthriticae duplex exitus deprehenditur, quoad partem oculi interni plus minusve adfectam. Etenim modo corpus vitreum, modo iris magis effectum morbi perferunt. Utraque pars plus minusve adfecta, praesertim in secundo morbi stadio differentiam symptomatum constituit, et duplex ophthalmiae arthriticae genus.

§. 564.

Aegrotus primo perferunt sensum formicationis cum pruritu ingrato in regione superciliarum et in conjunctiva bulbi et palpebrarum. Corpora aliena oculum sub palpebris irritare ipsi videntur. Mox fluxus lacrymarum auctus una accedit, et formicatio tempore breviori vel longiori in dolorem transit mox totum oculum totamque orbitam occupantem. Dolor haeret imprimis in ossibus, mox in totum oculi adfecti in facie latus, et per totum caput ad occiput usque extenditur. Sub initio morbi imprimis per longius temporis intervallum abest. Paullo post autem ille dolor diutius perferuntur. Nunc immittitur, nunc augetur, praesertim sub celeri temperiei mutatione, ubi ad furorē aegroti usque accrescit. Simili modo doloris augmentum perferunt aegrotus ex calore lecti, — id quod medicum minus in diagnosi ophthalmiarum exercitatum saepius in hunc errorem inducit, ut morbum pro syphilitico habeat, nec sine summo aegroti damno remediis antisiphiliticis utatur.

§. 565.

Dolor iste, si morbus negligitur aut male tractatur, nocte dieque magis magisque increfcit, intervalla ipsius pedetentim imminuuntur, tandem continuus fit, donec suborto morbo oculi fecundario, glaucomate, cataractaque viridi et atrophia oculi pedetentim cum ipso oculo evanescat. Etenim tunc demum, nisi antea medicamentorum ope suppressus fuerit, cum ipsius oculi structura atque forma dolor cessat. Caeterum, quo magis in morbi decursu dolor increfcit, eo magis etiam effectus arthritidis in oculo infelicissimi apparent. Quare in ipso morbi initio sub cita doloris suppressione saepius etiam sanationem morbi et oculi integram conservationem licet observare. Prima igitur et exoptatissima indicatio in ophthalmia arthritica doloris semper erit suppressio.

§. 566.

Una cum doloribus dacryostagia et photophobia adfunt, — quae ambo symptomata morbi transgressum in partes oculi internas et ad retinam usque et ad telam cellulofam partesque bulbum quasi investientes adnuntiant. Lucis averfatio praesertim in casu graviore multo vehementior adest, et certum exhibet glaucomatis subsequenter signum.

§. 567.

Doloribus subortis etiam paullo post adparet externum inflammationis in oculo signum, rubedo ipsius bulbi. Sclerotia leviter tantum tincta est, conjunctiva autem ipsum vestiens oculi bulbum multo magis rubet, ob vasa numerosa non solum sanguine tincta, verum etiam varicosa. Sub initio morbi haecce laxitas vasorum oculi minus apparet, verum magis magisque sub doloris et sub morbi incremento augetur. Concludere inde licet laxitatem fibrarum et vasorum oculi, seu systematis ipsius irritabilis jacturam prae caeteris gravissimum in ophthalmia arthritica constituere malum.

§. 568.

Verum enim vero non solum varicosa vasa rubedinem ophthalmiae arthriticae indicare solent, sed etiam ipsius rubedinis forma. Vasa densiora fiunt in circulo conjunctivae corneae marginem ambiente et circulum sic in oculo rubicundiorum circa corneam formant. Sed circulus albidus et caeruleus distincte separat hanc coronam rubicundam a cornea, ut ita, nisi ulcera adfuerint corneae, nullum vasorum in corneae superficiem usque extendatur.

§. 569.

Causa hujus phaenomeni in adfectione latere videtur corporis et orbiculi ciliaris per morbum facta, cujus vero rationem nondum definire valemus cum de usu, structura et consensu partium laudatarum certiora proferre vires nostratum superet medicorum. Sicuti corpus ciliare inter partes oculi ad systema irritabile pertinentes primum obtinet locum et haec est ratio morbi, ut potissimum systema oculi irritabile adficiat — ita etiam hoc prae caeteris in corpore ciliari et in partibus consensu quodam cum ipso conjunctis locum habebit.

§. 570.

Rubedinem in ophthalmia arthritica interdum dolores oculi et faciei antecessisse adfirmant. Verum pace istorum virorum dicam, — ophthalmia sine dubio rheumatica adfuit rubedinem formans, quae deinde in arthriticam mutata cum doloribus conjuncta fuit arthriticis. Rubedinem igitur minus recte adspicientes oculi inflammationem sub initio rheumaticam pro arthritica habuerunt. Rubedo oculi arthritica et ophthalmia arthritica in universum sine doloribus adesse nequeunt.

§. 571.

Sub ipsius doloris decursu aliae apparent internae oculi mutationes, quae saepissime tristem hujus inflammationis exitum

portendunt. Etenim aut iris vel sola vel cum humore vitreo aut solus humor vitreus sub morbi decursu immutatur.

§. 572.

In aegrotis majore praeditis sensibilitate, ubi corpus minus bene nutritum et gracile observatur, saepius sub iritidis forma morbus procedit. Iris admodum extensa pupillam reddit angustiores. Color marginis ejus et interni et externi immutatur, uti in iritide fieri solet, et exsudationes lymphaticae marginem interiorem occupantes pupillae formam ex rotundiore in angulatam mutant. Attamen semper mediam obtinet bulbi partem pupilla sic adfecta, nec, sicuti in ophthalmia venerea observamus angulo oculi interno appropinquat. Sub ipsius doloris decursu et augmento concretiones istae magis magisque augentur, donec tandem pupilla penitus vel ex parte saltem concreverit.

§. 573.

Humoris vitrei immutatio in iritide arthritica pluribus in aegrotis una accedere solet. Sed rarius obscuratio ipsius seu glaucoma oritur, saepius synchysis, seu humoris vitrei dissolutio. Cognoscitur malum propriis quibusdam signis, mollitie oculi multo majore immutata bulbi forma et majore marginis in iride interioris mobilitate, quae in dissoluto oculi vitro quasi fluctuatur. Peracta synchysi et suborta atresia pupillae magis minusve completa dolores hucusque grandiores desinunt. Atrophia bulbi non semper in oculo tali dolores excipit, praesertim si mutatio humoris vitrei vel plane non, vel admodum parva adesse solet. Quando autem morbus structuram oculi admodum immutavit, etiam atrophia sequitur, praesertim si inflammatione recens orta vires oculi exhaustae sint. Visus facultas ex hacce iritide reliqua solum ex mutationum pendet ratione ab ipsa productarum. Pupilla penitus concreta ipsam tollit, ut luminis modo sensus aegrotis relictus sit. Synchysis vero, si vel completa fuerit, visum modo habetat, non tollit.

§. 574.

Multo peior autem erit exitus in iis aegrotis, in quibus Glaucoma, seu humoris vitrei obscuratio hunc sequitur morbum. Sub ipso doloris augmento varices in iride observantur secundum decursum vasorum iridis a margine ejus majore ad minorem sese extendentes. Eodem tempore extensio varicosa in choroidea adesse videtur, et morbus ipsius choroideae, morbum humoris vitrei organicum sibi adjungens. Ex incipiente vitri obscuratione color pupillae non totus niger, sed canescens seu pallidior apparet.

§. 575.

Color iste pupillae cum mali augmento magis magisque accrescit, donec tandem in viridiorem mutetur, seu viride-canum. Hinc quoque nomen habes mali glaucoma. Visus tali in statu vario modo laesus reperitur. Etenim vel ex parte ita restat, ut aegroti modo objecta majora dignoscere valeant, modo etiam visum a latere ostendant, ut objecta e regione sita plane non distinguant, ista vero a latere posita observare possint. Vel videnti facultas tota abest, ut aegrotis vel luminis tantum sensus relictus sit, vel etiam hoc sint destituti. Causa hujus visus depravationis cum glaucomate conjunctae non tam ex mechanica radiorum retentione per vitrum obscuratum facta, quam potius ex functione retinae laesa pendere videtur. Si vel retinae functio per se a morbi effectibus non sit oppressa, id quod facile conjici potest, hoc tamen per vasa varicosa fieri solet, undique per choroideam et retinam in glaucomate dispersa, quae mechanico modo nervulorum ramos prementia eosdem visus facultate destituunt.

§. 576.

Sed signum restat pathognomonicum, cujus ope vel incipiens glaucoma a simplici amaurosi dignoscere vales. Forma nempe

pupillae immutata. Quae non, uti in iritide contracta est, verum potius versus angulos oculi dilatata.

Sub primo morbi initio iritidem leviozem semper adesse nemo facile inficiabitur. Etiam semper colorem iridis ullo in loco aut ullo in margine sub initio ophthalmiae arthriticae paullulum immutatum reperies. Tunc demum oriuntur varices in iride, quae effectus morbi in oculum internum extensos esse demonstrant. Varicibus in iride subortis et morbo humoris vitrei sese manifestante pupilla sic dilatari incipit, ut margo ejus superior, et inferior integer maneat, lateralis vero versus angulos oculi extendatur, et pupilla oblonga fiat, uti in ruminantibus animalibus ipsam observamus. Quod signum verum atque sincerum semper glaucomatis prodet praesentiam.

§. 577.

Causa hujus phaenomeni latet admodum obscura. Probabilem tamen invenisse mihi videor aliud symptomata adspiciens, quod interdum ex laesione nervorum ciliarium per contusionem aut vulnus oculi observamus. Etenim iris illo in loco, quo nervuli laesio adest, versus corpus ciliare retrahitur, ut ita pupillae margo impar esse soleat. Illo in loco, quo retrahitur iris, margo ejus interior paullulum reflexus versus cameram spectat oculi interioriorem. Laesio nervi five major five minor majorem etiam aut minorem iridis versus orbiculum ciliarem retractionem efficit, ut adeo in gravioribus quibusdam casibus illo in loco penitus fere evanuisse videatur.

§. 578.

Nonne igitur haec mutatio pupillae universalis in glaucomate ex functione totius corporis ciliaris et omnium nervorum ciliarium laesa pendet. Iris ex laesione ipsorum partiali in parte adfecta retrahitur. Nonne simile quid locum habebit in adfectione nervorum laudatorum universali? — Leges mechanices facilius nobis monstrabunt causam, cur circulus membranae, qui universam extensio-

nem subire debet, in duobus tantummodo lateribus extendatur, et cur in hoc casu universalis in iride ad extensionem nifus tantummodo in ambobus pupillae lateribus observetur.

§. 579.

Arctissime cohaeret lens crystallina ejusque capsula cum humore vitreo, et quamvis non structura ipsius eadem sit, tamen vasa ipsius ex parte hyaloideae proveniunt, et in capsulae partem penetrant posteriorem. Hinc vitia mixtionis in corpore vitreo citius tardiusve ad lentem progrediuntur. Synchysis tandem, si exorta fuerit, etiam consumptionem lentis adducit, ut frequens nobis demonstrat experientia. Eadem igitur ex glaucomate suborto provenire debent.

§. 580.

Morbus inde exoritur cataractae perfimilis, olim sub cataractae viridis nomine descriptus. Lens magis magisque suffunditur, ad perfectam usque obscuracionem, et totam visus, si ejus reliquiae adsuerint, abolitionem. Colore jam malum a vera et sincera cataracta dignoscere vales. Etenim partim viridis et simul albescens esse, aut saloris colorem referre aut plane viridis esse videtur. Una volumen lentis suffusae magis magisque augeatur, donec tandem per cameram oculi posteriorem in pupillam ipsam, aut denique per illam in cameram anteriorem emergat. Margine lentis sic ante pupillae margines posito iris magis magisque reprimatur, margine ejus interiori simul inverso. Quando malum hac ratione quam maxime est auctum, iris vix dignoscenda erit, cum cataracta omnem cameram expleverit anteriorem. — Hujus cataractae operationem veteres medici jam senio vetuerunt.

§. 581.

Nisi auxilio medici hocce tempore dolores opprimantur, eaque ratione morbi progressus saltem sistatur, dolor magis magisque augetur, et omni lucido intervallo destitutus est. Morbi sympto-

mata augentur, varicum numerus magis magisque accrescit, et atrophia tandem oculi suboritur, quae dolorum demum furori finem imponit. Sub atrophiae progressu etiam forma oculi evanescit, cornea non amplius erit distinguenda et tandem ex oculo pristino nil relictum est, corpusculo in fundo orbitae excepto, carnis crudae colorem habente. Dolor perit et palpebrae concavam admittentes superficiem orbitae osium obtegunt.

§. 582.

Uno tandem oculo hac ratione tantum adfecto altero autem adhuc integro hic citius seriusve ophthalmia etiam corripitur arthritica, et nisi in tempore aptum a medico dexteriore auxilium feratur, eodem modo peribit.

§. 583.

Haec igitur de diagnosi ophthalmiae arthriticae erant monenda. Nunc ad aetiologiam ejus transgrediamur. Duplex omnino causa requiritur ad hujus mali originem. Altera universalis, quae arthritidem adfert, altera localis seu singularis, quae in oculum effectus exferit illumque ad ophthalmiam reddit proclivem.

§. 584.

Ad priorem causam pertinent omnia, quae arthritidem in homine provocare valent. Quae omnia eo spectare videntur, ut vim vitalem systematis irritabilis in toto corpore, praesertim autem in abdomine deprimant, et sic origini arthritidis primam exhibeant occasionem. Qualia sunt: debilitas abdominis e diaeta inordinata et regulis certis minus adcommodata, nimio veneris usu, et per consensum ex quadam cutis adfectione producta, animus anxius et curae plenus, qui prae caeteris abdomini infensus erit, cita et frequens temperiei mutatio, insignem cuti noxam inferens, habitatio in cubiculis angustis, liberoque aëris accessu destitutis, exhalatione noxia refertis et mucidis propter multorum

hominum frequentiam, parca corporis per cibos minus consuetos nutritio etc. —

§. 585.

Quae omnia eo certius arthritidem veram producent, si homo jam per se ad morbum pronus hinc noxae uberiores praebuerit morbi occasionem. Etenim diathesin quandam haereditate acquisitam in arthriticis saepe adesse experientia duce luculenter demonstratur. Hinc etiam adparet, cur incitamenta morbi modo laudata morbum in quibusdam nullo modo producere valeant, quibus natura benigna corpus ad hocce malum minus pronum non denegavit.

§. 586.

Sed si vel non arthritis vera ab istis incitamentis producat, debilitas tamen quaedam totius organismi ab ipsis relinquitur, quam interdum diathesin ad arthritidem acquisitam vocarunt. Num autem re vera talis in iis locum habeat, nondum certius definire valemus. Attamen in hisce praesertim aegrotis ophthalmiae arthriticae origo observatur, eodem decursu incedens et iisdem effectibus praedita, qui in hominibus vere arthriticis tali ophthalmia laborantibus conspiciuntur. Hinc patet utramque ophthalmiam unam eandemque esse, eadem indigere cura, iisdem remediis sanari, si vel sola fibrarum ex vi vitali debilitata laxitas et vitium excretionis inde ortum, non autem singulare morbi contagium causa mali sit habenda.

§. 587.

Altera morbi causa, est illa, quae oculi inflammationem adfert. Inde omnes causae ophthalmiae simplicis, adfectio oculi ex causa rheumatica, nimia visus tempore minus opportuno intentio, et laesio oculi mechanica seu chemica in hominibus ad arthritidem propensis ophthalmiam arthriticam producant.

Bis vidi ex cataractae depreffione per agyrtam et inficium

facta ophthalmiam arthriticam cum glaucomate gravissimo subortam. Homines erant seniores, tamen non admodum ad arthritidem proni. Laesio telae cellulosae in systemate ciliari aut etiam choroideae per operationem facta in causa fuisse videtur, ut malum non sub simplicis iritidis forma, sed potius per partium laudatarum, quae prae caeteris ophthalmiae arthriticae sedem constituunt, decurreret adfectionem.

§. 588.

Praesertim ophthalmiae arthriticae locum habebunt, si causae et arthritidis et ophthalmiae uno eodemque tempore in hominem egerint. Hinc Beerius vidit foeminam uno eodemque temporis momento hoc malo correptam, quae in vicinia fornacis ferrei ejusque calidioris laborem foeminis proprium peragens oculum admodum intenderat, et quidem labore per longius temporis spatium continuato. Repente autem vehementi frigori exposita, maxima cum celeritate ophthalmia sat vehementi, cum ipsius visus amissione incipiente est correpta. Beerius paullo post ad aegram vocatus, omnia ophthalmiae ejus generis completae signa vidit, dolorem summum, humorem vitreum obscuratum, pupillam ad angulos dilatatam, varicesque in oculo.

§. 589.

Quapropter etiam facilius intelligi poterit, cur ophthalmia arthritica praesertim locum habeat intra pmoeria urbium capitalium, in angustiis et sordidis pauperum habitaculis, et cur homines praesertim adficiat, qui male nutriti, curis atque animi angoribus obnoxii, crebram temperiei mutationem subire coguntur. Qui, si vel non sint arthritici aut ad arthritidem propensi, laxitate tamen fibrarum laborare incipiunt, quae interdum sola ad ophthalmiae arthriticae sufficit originem.

§. 590.

Nunc prognosis mali exponenda erit, quae multo tristior,

quam in omni alia ophthalmia differentias tamen quasdam admittit, quae uberiores explicationem merentur. Prognosis multo laetior, si sub ipso mali initio medicus advocatur. Etenim certius tunc auxilium ferri poterit. Prognosis porro magis fausta erit, si malum non sub initio arthriticum evadit, sed si pedetentim tantum ex rheumatica aut catarrhali arthriticam vitiositatem admittit. Inde enim concludendum erit, vim vitalem systematis in oculo irritabilis non tantopere depravatam esse, et morbum non tam rapido gressu incessurum, ut non in tempore aptum ferri auxilium possit.

§. 591.

Prognosis porro laetior erit, si sub initio mali jam doloris arthritici impetus remediis opprimi possunt huc spectantibus. Etenim sub ipsa doloris accessione morbi effectus augentur et progrediuntur, ipsoque sublato desinunt, et ophthalmia saltem ex parte arthriticae signa amittere videtur. Laetior deinde erit prognosis, si varia, quae arthriticam in homine alunt corporis constitutionem, amoveri possunt. Hinc inde omnem fere sanationem respuit malum intra pauperum tabernas gliscens, — meliora autem erunt praedicenda in aegro divite. Denique etiam fausti aliquid sperare licet, si commixtio cum lue francogallica non detegitur. Quae periculosissima est. Quare de ejus decursu et sanatione in fine capitis aliquid erit adjiciendum.

§. 592.

Hactenus de prognosi in secundo morbi stadio. Secundum ophthalmiae arthriticae stadium, si jam increverit, multo minus de visus recuperatione nobis exhibet spei. Etenim vel iritis adest, cum vel sine vitri adfectione, aut per synchysin aut per glaucoma locum habente, — vel glaucoma perfectum formatur. In utroque casu aut visus turbatur aut perit. Spes tali in casu in eo nititur, ut remediis aptis dolores isti morbum comitantes opprimantur. Etenim tunc secretionis abnormis in oculo pro-

gressus impeditur et glaucoma saltem perfectum poterit evitari. Spes porro laetior, si corpore vitreo adhuc integro sola iridis adest adfectio. Homo enim oculo in reliquis partibus sano et retina adhuc integra, — si vel atresia pupillae fuerit suborta, per pupillam artificiosam visum poterit recuperare. Morbus autem humoris vitrei, si vere subortus fuerit, neutiquam poterit sanari, et ophthalmiater ejus sanationem peragere studens, hominum mendacium vulgo adnumeratur.

§. 593.

Quod curam ophthalmiae attinet arthriticae, haecce ex triplici indicatione erit peragenda. Prae caeteris dolor erit sopiendus, morbi perpetuus iste comes, summumque periculum adducens. Deinde discutientibus seu potius incitantibus remediis tonus vasorum augendus, et reactio oculi inflammatoria auferenda. Denique etiam secretionis morbosae in oculo augmentum, quantum fieri potuerit, erit impediendum.

§. 594.

Priori indicationi aptissime satisfieri poterit inunctionibus ex opio puro cum saliva aegroti in regione superciliorum factis. Aptissime scrupulus unus opii cum totidem aut cum dimidia parte croci in decem partes dividitur aequales. Transacto duarum horarum spatio aegrotus talem particulum misceat in vola manu cum saliva et deinde assidua trituratione linimentum sic factum inungat.

Una et interne opiatum poterit purum et sine volatili medicamento mixtum. Nam dolorem adhuc furore vehementi remanentem volatilia augerent.

§. 595.

Altera indicatio in eo nititur, ut discutientium et incitantium ope et tonus vasorum oculi restituatur, et ejus reactio cesset inflammatoria. Prae caeteris monendum erit, ut cane pejus

et angue medicus omnia remedia vitet fluida, omnesque aquas ophthalmicas, unguenta ophthalmica, et fomentationes madidis remediis factas. Oculus ophthalmia arthritica adfectus nunquam fert liquida remedia. Sub ipforum usu semper accrescit malum et multo celeriori decursu sua stadia perfolvit. Solo igitur calore sicco et aromatico medicus tali in casu utatur.

§. 596.

Medicus igitur plantas commendet aromaticas, quae cum farina quadam, et si fortius sit agendum, cum pauxillo camphorae misceantur, et deinde in sacculis, qui fascia super fronte colligata retinentur, oculo imponantur.

Sed etiam in ipforum usu cauta manu medicus agat. Dolore oculi admodum vehementi satius erit, solo linteolo fasciae frontalis ope oculo imposito calorem sicco ipsi admove, — et tunc demum, quando dolores oculi jam sint imminuti, aut in lucido ipforum intervallo calorem oculo aromaticum exhibeat.

§. 597.

Tertiae indicationi, nempe oppressioni secretionis in oculo morbosae ex parte tantum satisfacere valebit medicus. Etenim vitium mixtionis in oculo jam subortum non poterit auferri, ipsius autem progressus impediri. Eam ob causam velicatorium perpetuum ponendum erit in utroque capitis latere ad processum mastoideum, — qui locus ob vasorum consensum peropportunos erit ad secretionem impediendam, quae jam in oculo incipiebat. Ulcus artificiosum hoc modo formatum per longum temporis spatium retineatur apertum et tunc demum sanetur, si non solum oculus ipse integer fuerit factus, sed etiam arthritica dispositio ex parte saltem in homine extincta.

§. 598.

Quando tali in casu indicationes recte sunt expletae, morbi initium modo adest, homo adhuc satis viget et causae arthriti-

dem nūtrientes amoveri potuerunt, mox dolores arthritici, primum istud mali initium atque signum cum insigni hominis levamine desinent. Rubor vasorum oculi pedetentim evanescet, seu saltem dispositio ipsorum ad varices efformandas prona vasorum tono remediis incitantibus aucto. Obscuratio humoris vitrei incompleta, si jam adfuerit, non amplius augebitur.

§. 599.

Si morbi vis ita fuerit fracta, ad remedia antiarthritica confugiendum erit, quae sub ipso morbi initio et in primo ejus furore, si vehemens febris una adjuncta fuerit, non solum nil auxilii adferrent, sed etiam feбри et oculi inflammatione aucta ipsius destructionem et visus per glaucoma amissionem maturarent. Omni feбри, omni oculi et faciei dolore cum photophobia sublato ad antiarthritica demum medicus confugiat. Primo exhibendum erit. Resina Guajaci cum volatili quodam medicamento mixta. — V. g. R Resin. Guajaci ℥j, Opii purissimi gr. ij., ff. alb. ℥jv. M. Divid. in viij. part. aequal. Cujus particulam omni bihorio unam capiat aegrotus. — R R. Guajaci volatil. ʒiij. Aqua menth. piperrit. ʒiij., Naphth. vitriol. ʒβ, Laudani liquid. Syd. ℥j. M. Capiat aegrotus omni trihorio cochlear majus. —

§. 600.

Una vero cum hisce continuentur remedia in oculum agentia, excepta opii inunctione, quae, nisi dolores adhuc reliqui ipsius usum requirunt, non amplius instituantur. Pergat aeger in usu caloris sicci et aromatici, pergat in derivantium usu. Deinde vero transeat ad remediorum usum arthritidem valide extirpantium, quorum jam supra mentionem injeci, — vitet simul omnia, quae arthritidis reditum maturare possunt, vitet praesertim ophthalmiae recursus per cautum oculi usum, et remediis simul utatur internas oculi partes valide roborantibus, qualia sunt inunctiones spirituosae in regione supra oculi orbitam factae et

continuatus derivantium usus. Quibus omnibus et arthritidis in toto corpore reditus et adfectio oculi per illam evitabuntur.

§. 601.

Nunc ad commixtionem mali transgrediendum erit. Quando ex simplici catarrhali vel rheumatica ophthalmia arthritici mali signa prodire incipiunt, id quod dolores oculi et faciei incipientes vasorum extenuationes subortae et dispositio aegroti corporis conjicere nos jubent, — a remediis statim fluidis et ab aqua ophthalmica abstineat aeger et solis sacculis discutientibus cum opii inunctione utatur. Omnis haec cura nunc ophthalmiae arthriticae esse debet.

§. 602.

Altera commixtio cum morbo syphilitico multo periculosior existit, multisque in casibus aegri destruit visum. Etenim remedia ad luis venereae quam maxime necessaria, i. e. mercurialia, in arthritide summopere nocent. Hinc gravissima est mali cura, praesertim si ophthalmia celeriter progrediatur, et si reliqua adsint signa, infaustam quae prognosin medico suppeditant.

§. 603.

Ophthalmia talis arthritico - syphilitica sub initio, uti plerumque solet, formam ophthalmiae induit rheumaticae seu catarrhalis. Rarius ab initio malum sub vera imagine incedit. Plerumque homines syphiliticos infestat longo mercurii usu debilitatos, eoque magis jam arthritide infectos, homines, qui jam antea oculi inflammationibus, aut adeo ophthalmia gallica laboraverant. In hisce morbus multo majori cum vehementia procedet, brevique oculum per se jam debilem visu privabit.

§. 604.

Quo facilior vero diagnosi ophthalmiae talis complicatae sit, ante omnia respicienda sunt signa pathognomonica utriusque

ophthalmiae et partes ab iis praesertim adfectae. Arthritica haeret praesertim in systemate oculi irritabili, cum omnia ejus vasa laxiora sint et vi efficaci destituta. Venerea autem labes organa obtinet oculi reproductiva, nec laxas monstrat vasorum oculi fibras, sed tantummodo errorem seu vitium in reproductione lymphae plasticae, praesertim in iis oculi partibus, quae utramque oculi cameram cingunt, Ophthalmia igitur venereo-arthritica et vitium in reproductione et actionem vasorum et membranarum vasculosarum amissam esse demonstrabit.

§. 605.

Exinde pendent signa hujus mali. Mutatus adest calor marginis interni in iride cum reproductione ibidem abnormi, sub forma exsudationum lymphaticarum locum habens, uti in ophthalmia venerea observamus. Sed una adest circulus iste albidus et caeruleus, corneam in ophthalmia arthritica a sclerotica separans, et a circulo isto vasorum rubicundo cinctus, qui in ophthalmia syphilitica corneam arcte includit. Cornea non suam perspicuitatem integram retinet, uti in ophthalmia arthritica semper observatur, sed illa imminuitur, et cornea vitrum viride et impurum, quod signum ophthalmiae syphiliticae pathognomonicum est. Varices una adfunt superficiem saltem bulbi aut iridis adeo obtegentes, qui in mere venereo malo nunquam occurrunt. Doloris varia est natura. Etenim marginem modo supra orbitam obtinet, ut in ophthalmia syphilitica, modo etiam super tota facie et toto capite ex doloris arthritici ratione diffunditur.

§. 606.

Mutatio interni oculi in tali casu obvia praesertim memoratu digna videtur. Sub ipso mali progressu obscuratio humoris vitrei cum plena accedit visus amissione. Sed una exsudationes adfunt in margine iridis interno, quae ex parte ipsam iridem cum capsula lentis magis minusve jungunt, nequiquam tamen impediunt, quin pupilla, quin in tali casu nunquam plane concre-

scit, veram admittat in glaucomate formam, et paullulum modo ad angulos oculi extendatur.

Vidi in tali casu omnis visus amissionem ex glaucomate oculum obtinente. Pupilla vero per exsudationes angulosa extiterat, et striae obscuratae capsulam lentis anteriorem obtinebant. Malum hocce ex ophthalmia venereo - arthritica fuerat subortum.

§. 607.

Cura hujus mali sat gravis atque ambigua erit. Tamen cum exempla adsint, ut etiam et tali in statu oculi aegrorum conservarentur, nunquam medicus, quod mali gravioris attinet curam, tarditatis sit reus.

Prae caeteris ob doloris accessionem inunctiones cum opio et pauxillo unguenti neapolitani in regione supra oculi orbitam exhibeantur. Sacculi discutientes cum camphora oculis admoveantur. Semel in die tepidum ingrediatur lavacrum, si reliquus organismi status tale quiddam permittit. Imminutis ophthalmiae arthriticae signis ad ipsam luis venereae curam medicus transgrediatur, quae cum perpetuo respectu ad diathesin arthriticam, ad aegroti vires et ad sanitatem oculi magis minusve imminutam erit suscipienda.

LIBER VIGESIMUS SECUNDUS.

De Ophthalmia scorbutica.

§. 608.

Inter omnes ophthalmias hucusque descriptas ophthalmia arthritica erat illa, quae cum maxima vis vitalis jactura in oculo et cum efficacia vasorum amissa conjuncta esse videbatur. Verum nunc ad aliud genus transeamus, quod multo magis timendum

et quia fere sanari non potest, infaustis medicorum phaenomenis adnumerandum erit. Ad ophthalmiam nempe scorbuticam.

Symptomata, quae in hocce morbi genere locum habent, summam adnuntiant vasorum oculi paralyfin, quae diuturno tantum remediorum usu compescenda, et in morbo celerrime decurrente fere insanabilis ad pessimam prognosin sibi colligendam medicis prudentioribus semper occasionem suppeditabit.

§. 609.

Duplicem habemus hujus ophthalmiae decursum. Etenim vel ophthalmia externa vel interna existit. Prioris decursus haec est ratio.

Homines in juventute scrophulosi et in virili aetate noxis expositi, quae scorbutum vel saltem diathesin ad istam proferebant, ophthalmia corripuntur ex una aliave causa suborta. Primum ipsius stadium, quod scorbutici mali signa prae se fert, tam celerriter praeterit, ut medicus rarissime illud conspiciere, ideoque minus illud sanare possit. Nunc ophthalmoblennorrhoeae symptomata suboriuntur. Conjunctiva bulbi et palpebrarum intumescere incipit cum colore violaceo et caeruleato, qui quidem ex summa vasorum ejus extensione oritur, quae omnia in varices mutata sunt. Dolor omnis abest, nec ullus renisus inflammatorius oculum obtinere videtur.

§. 610.

Mucus ex tumida conjunctiva eodem fere tempore emissus omnem fere muci bene cocti et albescentis naturam amisit. Aqueus est, quod ejus cohaerentiam attinet, nec admodum tinctus, et tanta copia prorumpit, ut genae hominis omni fere tempore ab ipso sint irroratae. Celerrime pus in omni externa oculi superficie generatur, et ulcera pessimae naturae suborta visus facultatem et oculi formam destruunt.

§. 611.

Morbus totius organismi una observatur perfectum scorbutum

adnuntians. Paralyſis in ſyſtemate irritabili adest, petechiae ſive majores ſive minores cutem obtegunt. in una praefertim corporis ſuperficie, i. e. in pedibus, per ſe jam minore vaſorum efficacia praeditis, — et gingivae ſub leviffimo tactu ſanguinem emittunt.

§. 612.

Quando vero malum una ſub ophthalmiae internae forma procedit, quae plerumque cum externa eſt una conjuncta, talis animadvertitur morbi decurſus. Dolor, ſi vel ſub initio per breviffimum temporis ſpatium adſuerit, paullo poſt pedetentim evaneſcit. Varicoſa ſunt vaſa conjunctivae bulbi et violacei coloris, tota ſclerotica caeruleata caneſcit, cornea perſpicuitate ſua magis magisque deſtituitur, adeoque humor aqueus non amplius, ſicut antea pellucidus conſpicitur, id quod ex ſanguinis diſſoluti particulis ipſi admixtis pendere videtur. Quapropter de internis oculi particulis fere nil erit diſtinguendum. Attamen ad marginem corneae detegi poterunt fasciculi varicum ſat numeroſi in iridem ſeſe diſpergentes, id quod et internis oculi membranis accidiſſe non ſine cauſa conjicitur.

§. 613.

Viſus facultas tali in ſtatu periit. Interdum tamen quendam luminis ſenſum per parvum temporis ſpatium retinet aeger, ut quali vitrum rubicundum ipſi obverſari videatur. Praeterea de repentino luminis queritur fulgure ipſius oculo obverſante, id quod ex adfectione pendet retinae per varices corruptae. Sub finem mali ſponte ſanguis ex oculo effundi ſolet, corneaque nigrum fere colorem admittit. Atrophia oculi paullo poſt morbo omnem medici opem reſpuenti finem imponit.

§. 614.

Aetiologia morbi non admodum varia eſt. Leviffima cauſa oculum adficiens, repentina aëris aut coeli temperiei mutatio,

quæ alias catarrhalem corporis et oculi adfectionem, aut blepharophthalmiam glandulosam vel lippitudinem efficeret, morbo tam crudeli originem præbet in homine morbo universali penitus adfecto, qui sub scorbuti nomine inter nos animadvertitur.

§. 615.

Attamen Scorbutus nostræ terræ ab illo, qui nautas longo itinere detentos et incolas oræ maritimæ infestat, longe diversus esse videtur. Qui posterior omni aëris et vitæ mutationi, solis adeo cibis recentioribus, fructibus acidulis variisque herbis, cochleariæ præsertim aliisque cedit. Prior autem hisce omnibus rarissime curatur. Causa ipsius multo profundior latet in corpore, cujus vis in systemate irritabili vitalis multo magis depravata est, quam in secundi generis scorbuto. Labor certe utilissimus et laude dignissimus a medico prudentiore susciperetur, qui utrumque morbum sæpius ad lectulos aegrotantium observabat, — si differentias utriusque generis, quod ejus diagnosis et curam attinet, luculentius atque distincte proponeret.

§. 616.

Prognosis in ophthalmia scorbutica semper pessima erit. Nisi medico concessum fuerit, aegrotis ab hoc malo vel ante ejus initium præcavere, plane nihil de iis sperare licebit. Sine morbi universalis sanatione etiam oculus nunquam sanari poterit. Sed uti jam supra monui, cura ipsius tam diu est continuanda, ut omnis interea oculus pereat.

§. 617.

In omni igitur scorbutico homine morbi totius, qui corpus adfecit, cura ante omnia attentionem nostram meretur. Acida præ caeteris utilitatem in ipsa exhibebunt. Hinc Spiritus Vitrioli vel Acidum Halleri in infuso Corticis Peruviani, aut unius alteriusve medicamenti, cortici interdum substituti, cui et amaræ et adstringentes partes insunt, exhibeatur. Accipiat de illo quo-

tidie saepius parcam in ipso curae initio dosin, quae vero pedetentim augeatur. Cibi ipsius sint facili negotio digerendi, qui tamen stomachum ad novam irritent actionem, ut caro assata vitulina vel vervecina sine adipe, aut etiam gallinacea, cum pauxillo citri succo acidulata. Saepius die lingulo illa fruatur, sed parva in dosi. Pro potu exhibeatur ipsi infusum amarum cum acido, cujus jam supra mentionem injeci. Interdum et cochlear unum vini rhenani veteris et generosi effectus medicaminum modo laudatorum maturabit.

Si gingivae haemorrhagia laborent, pro gargarismate ipsi infusum exhibeatur corticis cujusdam valide adstringentis cum alumine, quo saepius interdiu utatur.

§. 618.

Hisce rite peractis et corpore ad aliquam saltem firmitatem feliciter redacto, et si organon unum non reliqua quoad vim vitalem vasorum ipsius antecedit, lavacrum aegrotus frigidum ingrediatur, sed tali modo, ut utilitas inde speranda sit, i. e. nova vis vitalis in toto systemate irritabili incitatio in lavacro frigido facta. Hinc lavacrum ingressus illud statim relinquat commotione universi corporis per frigus facta, cutis madida panno teratur sicco, et aegrotus dein corpus leviter in aëre moveat priori. Quod lavacrum quolibet die repeti poterit per totum aegroti curandi tempus. Interna medicamenta una continuentur, donec omnis scorbuti, si fieri poterit, maturaverint extinctionem.

§. 619.

Oculi labes tali in statu modo cautione ipsius averti, minime autem curari poterit. Homo omnem fere vitet oculi usum visus vehementi actione factum, vitet luminis sensum per candelas auctum, vitet omnia, quae ophthalmiam rheumaticam seu catarrhalem excitare valent. Vitet propterea etiam nimiam aëris et temperiei mutationem, tanquam crebram hujus mali causam. In hisce sola nititur ophthalmiae scorbuticae cura.

---

 §. 620.

Qua autem suborta omnis cura medici irrita erit. Oculus nec aquas ophthalmicas nec sicca medicamenta, nec incitantia fert omnis generis. Oculus perit, si vel omnem operam adhibueris. Calor siccus, nec tamen aromaticus unicum erit remedium, quo aegroti labem modo levare, non autem exitum infelicem praevertere valebis.

 LIBER VIGESIMUS TERTIUS.

De Ophthalmia Carcinomatosa seu de Carcinomate Oculi.

§. 621.

Sub ophthalmiae carcinomatosae nomine morbum comprehendimus oculi inflammatorium, qui statum excipit, quem oculi scirrhum medici vocarunt, et cujus descriptio paullo post erit exhibenda. Quando in scirrholo bulbo symptomata accedunt phlegmones, quando dolet, et dolor iste continuus magis magisque augetur, quando simul rubor bulbi scirrholi augetur, vasaque ipsius varicosa et lividi coloris apparent, quando ex utroque hoc symptomate secretio simul accedit canceri pathognomonica, quae ulcus exhibet rodens et simul saniem fundens, ophthalmiae exinde concludimus cancerosae praesentiam.

§. 622.

Scirrhus bulbi ophthalmia suborta magis magisque, quod ejus ambitum attinet, augetur, vasa varicosa magis ampliantur, et tanta doloris accedit vehementia, ut bulbus vix mitissimum ferat attactum, et aegri penitus fere somni beneficio destituantur. Media, aut ulla alia tumoris pars ulcus mox ostendit, quod in

interiora tumoris penetrans saniem fundit cum sanguine mixtam. Etenim vasa varicosa ab ulcere corrota sanguinem sat larga copia fundunt. Palpebra simul superior rubet tumetque. Ulcus modo descriptum mox tali ratione accrescit, ut totam tumoris superficiem obteget, et ad ipsas adeo palpebras, et nisi citius vita finiatur ad frontem, genas, et ad orbitae transcendat ossa, donec aeger et malo locali et morbo universali exinde pendente consumtus pereat.

§. 623.

Etenim haemorrhagiae frequentes ex bulbi varicibus tantam continuo sanguinis copiam fundunt, ut, licet spissus sit atque nigrescat, summa tamen virium exinde oriatur debilitas. Dolor continuus nec sub morbi finem amplius narcoticis suppressendus una adest. Homine iis omnibus malis exhausto febris accedit lenta, quae citius seriusve aegrotos interimit.

§. 624.

Hactenus de diagnosi ophthalmiae tam funestae. Quod prognosin attinet, ista semper in omni aegro pessima erit. Ophthalmia carcinomatosa jam suborta nullam omnino sanitatis recuperationem sperare licet. Salus tantummodo in nonnullis aegrotorum speranda erit, in quibus non malum ipsum, sed ipsius tantummodo causa, scirrhus oculi, nonnullis sub conditionibus adest. Quae ut rectius exponantur, ad ipsam mali aetiologiam nos convertamus.

§. 625.

Semper antecedere debet tumor oculi scirrhus. Exoritur ex ophthalmia praegressa, quae in scrophulosis minus recte sanata tale nutrimenti vitium producit, ut omnes oculi membranae crassiores evadant, ambitu suo augeantur, et morbo tandem continuato concrecant. Quando in ophthalmitide praegressa, uti saepe fit, rupta fuit cornea, et humores oculi per foramen

istud effunduntur, tunc ista in scirrhum transmutatio accedere solet. Cornea vero integra superstitē omnium etiam oculi membranarum in scirrhum transitus locum habere solet, si humores in oculo superstitēs fuerint, qui deinde pedetentim resorbentur, eoque modo oculi in tumorem continuum et duriusculum transmutationem maturant.

§. 626.

Habes hic exitum ophthalmidis minus feliciter sanatae, qui cum nutrimenti totius bulbi vitio adparet. In aliis bulbi succedit atrophia, cum ipsius nutrimenti defectu conjuncta, quae mox oculum destructum adspectui subtrahit, — in aliis hydrophthalmia, in aliis denique scirrhus. Utrumque posterius phaenomenon sibi invicem per simile deprehenditur, cum utriusque summum adhaereat in oculo nutrimenti vitium, et hydrophthalmia per saepe, si inepte tractata fuerit, bulbi ipsius in scirrhum transmutationem adducat.

§. 627.

Attamen in scirrho oculi, quando certiore efformare voveris prognosin, simul ad mali respiciendum erit gradum, num bulbus solus ab ipso correptus sit, an glandula lacrymalis cum musculis atque tela cellulosa orbitae una sit in tumoris scirrhosi ambitum transmutata.

Utrumque facile poterit distingui. Bulbo tantum scirrholo mobilitas ipsius integra reperitur, cum musculi in orbita libere moveri valeant. Glandula vero jam labe simili adfecta bulbus ad interiorem angulum quasi repressus reperitur, mobilitas ipsius jam varia ratione turbata adest, et tumorem magis minusve insignem illa in regione marginis orbitae detegere valemus, ubi glandula adest lacrymalis. Tela denique orbitae cellulosa cum musculis jam in scirrhum mutata omnis perit bulbi mobilitas, et per saepe in uno alterove orbitae loco aut in toto adeo orbi-

tae ambitu tumor scirrhus tam firmiter ossibus adhaerens reperitur, ut vel digiti attactu non amplius moveri queat.

§. 628.

Quod igitur prognosin attinet scirrhi in oculo, ista ex gradu mali et ex ipsius diuturnitate diversa erit. Quod mali gradum attinet, per operationem paullo post describendam, successu felici poterit amoveri tumor, si ex solo tantum bulbo compositus integram reliquit et glandulam lacrymalem et orbitam cum tela et musculis in ipsius ambitu contentis. Contra pessima quaeque per operationem speranda erunt, ubi et glandula lacrymalis et orbita una sedes mali cernitur. —

§. 629.

Quando glandula quoad ambitum aucta atque indurata adest, ex dispositione corporis singulari ad scirrhum haecce organi pendet immutatio, quae nimis profunde latet, quam ut ab externo incitamento talem indurationem tollente tangi queat. Ut vero regula jubet, omnis scirrhusa glandularum induratio ex causa interna pendens, intacta erit relinquenda, cum alias citius in alio induratio organo exoritur, novumque et multo celerius in carcinoma tendentem morbum adducat. Talem regulam et de glandula lacrymali valere, in exemplo isto, quod Himly adfert, recentioris etiam aevi experientia comprobavit¹⁾. Omnis igitur operatio tali in casu omittenda erit, ne gravius ipsa adducatur malum, et contra aegrotus, nisi mercurii, balnei, et belladonnae cum rheo mixtae usus opem ferat, fato suo tradatur.

§. 630.

Eadem locum habebunt in homine, cui praeter bulbum scirrholum etiam partes orbitae, musculi, atque tela cellulosa

¹⁾ *Ophthalmologische Bibliothek, von Schmidt und Himly, 3 B. 3 St. p. 159, sq.*

adeo induratae sunt, ut saepissime ipsis orbitae ossibus adhaerentes conspiciantur. Eaedem causae, quae paragrapho antecedenti exhibitae sunt, etiam tunc operationis usum interdicunt. Ipsa praeterea operatio admodum difficilis erit. Licet enim dexterimus chirurgus bulbum induratum amovere potuerit, licet etiam partes telae induratae forfice separaverit, tamen hoc non sine periorbitae laesione locum habebit. Cum vero tam arcta periorbitae deprehendatur cum cerebri meningibus et cum ipso cerebro cohaerentia, vix ac ne vix quidem phrenitidis gravissimae ex operatione symptomata poterunt evitari. Quando praeterea periorbita cum ossibus subjacentibus per telam indurata ei adhaerentem ista ratione morbi particeps fuerit facta, non solum phrenitis, verum et pejora symptomata, quae novi ulceris cancrofi in orbitae fundo aut in ipso adeo cerebro originem indicant, inevitabilem adducent aegri mortem.

§. 631.

Quodsi autem in solo bulbo morbi sedes reperitur, et glandula cum tela orbitae adhuc est integra, vix tamen felix operationis exitus sperandus erit, quando in aliis corporis organis indurationes persimiles adsunt ex causa interna pendentes, et quando diathesin in homine adesse videmus, quae ejusmodi causae internae praesentiam declarat. Quando praeterea homo scirrhus oculi adfectus debilis reperitur, pallida cute, spasmis, abdominis debilitate, anorexia, etc. laborans, quando simul indurationes detegi possunt in hepate aut mesenterio, aut tussis sicca atque continua et noctu etiam accedens conjecturae praebent occasionem, istas in pulmonum parenchymate simul adesse indurationes, omnis operationis spes erit abjicienda.

§. 632.

Omnibus igitur istis, quae ad prognosin minus faustam medicos invitabant, nondum animadversis ad operationis periculum transgrediendum erit. Attamen, in hoc etiam casu prognosi me-

dicus utatur non plane certa, cum opus sit grave, cum insigni dolore atque sanguinis disperditiōe conjunctum, cum organon ipso amoveatur admodum sensibile et cum vicino cerebro arcta conjunctum copulatione, et cum semper in hominibus suscipienda sit operatio, qui corpore infirmi debiliore reperiuntur. — Praeterea sub initio mali, ubi scirrhi primum habes stadium, topicis etiam remediis atque operatione malum extinguere valebis. Sed infra de hisce plura dicenda erunt.

§. 633.

Operatio ipsa hac ratione instituenda erit. Capite aegri uti in cataractae operatione per adiutorem chirurgum firmato et palpebra superiore unco Richteriano elevata, — qui quidem hocce unico in casu admittendus erit, cum in omni alia operatione ophthalmiatrica necessariam vix ferat opem, — alius adiutor palpebram detrahit inferiorem. Scirrhus oculi sic ad spectui exposito chirurgus scalpello simplici aut inter superiorem aut inter inferiorem palpebram et scirrhum, ubi hoc optime peragi poterit, incisionem tali modo peragit, ut in exteriori parte tumor a palpebra separetur. Quo facto uncum duplici hamulo instructum atque acutum in anteriorem tumoris superficiem sic immitit, ut tumorem eo firmare atque in unum alterumve latus distrahere possit. Quo peracto per primam incisionem forcicem aduncam a Ludovico (Louis) primo inventam sic immitit, ut forcicis flexura adaequata sit superficiei bulbi rotundae atque excavatae, — et ipsa bulbum ubique a tela cellulosa adhaerente sectione repetita amovere tentat.

§. 634.

Attamen cautio duplex in ista tumoris per forcicem separatione adhibenda erit, quando et dolorem majorem vitare et exitum felicem accelerare velis. Primo ne ante nervi optici per forcicem dissectionem bulbum unco distahas immisso. Etenim nervi dissectio dolorem tam grandem non excitat, qualem ex ipsius ten-

sione per bulbi distractionem oriri videmus. Bulbum tunc demum ad exteriora admodum distrahere licet, quando nervus jam dissectus est, et tunc etiam ista bulbi distractio perutilis erit ad perficiendam scirrhi ex orbita amotionem. Exinde jam alia pendet regula, ut forfice immissa quam primum nervi tentes dissectionem, nec longius in vicinae moreris telae dissectione. Quapropter et filum loco unci per tumorem tractum inutile erit, cum et majores concitet dolores, et bulbi distractio non aequae commoda, quam unco in bulbum immisso fieri possit.

§. 635.

Altera cautio in eo posita erit, ut quaevis periorbitae laesio sollertissime vitetur. Etenim, uti jam supra monuimus, arcta periorbitae cum meninge copulatio et ex ipsius laesione facillime phrenitidis pericula parat, et in aegrotis ad haec mala dispositis vulneris retardat sanationem, aut etiam ulceris maligni reditum valet accelerare. Exinde etiam intelligi poterit, cur cultri incurvati eam ob causam de meliori nota commendati ut extirpatio bulbi ipsorum ope peragatur, vix admittendi sint. Nam eorum usus facillime periorbitae laesionem adducit, quae ab incurvatae forficis Ludoviciana obtuso acumine vix timenda erit. Isti igitur cultri incurvi quos Illustris *Graefe* amicus conjunctissimus, non sine successu felici adhibuit, vix in oculi extirpatione opem ferent, si vel faber cultellarius tam aptus sit atque sollers, et opus arduum ita feliciter peragat, ut cultrum incurvum recta et aequali acie instruere possit.

§. 636.

Bulbo sic extirpato primum erit, ut sanguinis sedetur profluvium. Quod, licet per se non periculosum fuerit, reliqua tamen ipsius impedit operationis momenta. Itaque spongia aquae frigidae plena jam in orbitam vacuum immittatur, et ejus ope sanguinis retineatur profluvium. Interdum etiam ipsius loco aqua Thedeniana cum spiritu vitrioli parata utendum erit. Haemorrha-

gia sic finita medicus digitum in orbitam immittat, omniaque, quae ex induratione relidua fuerint, sedulo detecta amoveat. Prae caeteris glandula lacrymalis, si vel sana et integra fuerit, erit amovenda. Etenim ex sequenti inflammatione nova et gravior ipsius timenda esset induratio. Quibus omnibus rite recteque peractis orbita floccis lintei carpti repleatur, qui sub initio ficci et absque unguento inferuntur, super imposita istis fascia, quae circa caput alligatur. Aeger tractandus erit, uti omnes illi ex gravi operatione aegrotantes, et vulnus simplicis vulneris per suppurationem exortam sanandi curam requirit, donec orbita penitus carne nova et integra fuerit referta. Et si indicatio ad operationem recte fuerit suscepta, vix timendum erit, ne operatio a morbo denuo suborto effectu suo destituatur, et phrenitidis symptomata cum puris collectione ad thalamum nervorum opticorum facta, uti interdum fieri solet, aut nova telae cellulosae in orbita induratio citius aegrotum interimant.

§. 637.

Alius nunc curae hac operatione descripta mentio injicienda erit, quae bulbum scirrhosum non cultro, sed atrophia ipsa in tumore suborta destruit, et sic vitam aegroti servat. Inter Beerii aegrotos tale exemplum vidi, et fato felici ductus etiam in meae experientiae tramite duplicem exophthalmiae casum successu operato observavi ornatum.

Peragitur hoc medicamento simplici discutiente et sensibilitatem imminuente, seu, ut melius dicam, aqua ophthalmica simplici cum Laudano parata, cui inunctiones cum Laudano puro bis vel semel in diem factae adjungantur. Sub repetitio hujus remedii usu, cui interna volatilia cum tonicis mixta erunt adjicienda, tumoris ambitus imminuitur, durities ipsius decrescit, et mox perfectam observabis atrophiam, bulbum pedetentim consummentem. Atrophia jam suborta et scirrhusa bulbi natura feliciter extincta, a remediis abstinendum erit modo laudatis, cum atro-

phia per se jam rite succedat, nec ipsa vere suborta amplius aliquid periculi sit vitae timendum.

§. 638.

Attamen cum non omnis oculi scirrhus talem oculi admittat per atrophiam sanationem, cum in aliis mali casibus hacce methodo morbi in carcinoma transitum maturaremus, fines erunt describendi, sub quibus ista tantum agendi ratio quadrat. Spes affulget sanationis per istam futurae, morbum quando animadverteris recentem et in ipso initio positum, quando ex inflammatione praegressa, quae ipsius genitrix esse videbatur, statum relictum habes in oculo inflammatorium, qui absque carcinomatis suspicionem reactionem cum inflammatione conjunctam adferebat, ad talem bulbi atrophiam plane necessariam. Quando autem scirrhus inveteratus, et absque inflammatione reperitur, non solum hac ratione malum neutiquam sanabis, verum etiam aegrotos transitu tumoris ad carcinoma facto vita citius privabis.

§. 639.

Contra vero haecce methodus sub initio mali recte adhibita in aegris de meliori nota commendanda erit, qui vix alia ratione sanationem sperare possent. Admittenda erit etiam haec sanatio in iis, quorum glandulam lacrymalem et ipsius orbitae telam ex parte vel penitus induratum habes, ubi — sicut experientia docet — nullum de meliori nota commendandum erit operationis nomen, — admittenda porro erit in aegris debilioribus et tali corporis constitutione instructis, ut operationem, si vel oculi status ipsam admitteret, absque vitae periculo ferre non possent. Attamen semper primum adesse debet morbi stadium, et cum inflammationis praegressae reliquiis conjunctum.

§. 640.

Sub finem libri quaedam adjicienda erunt ad mali diagnosin pernecessaria. Scirrhus oculi, in infantibus ex ophthalmide

minus recte sanata ortus, symptomata singularia exhibet, quae licet malum sub iisdem indicationibus aequè insanabile reperitur, a consueto morbi tramite magnopere abhorrent. Ejusmodi exempla nobis exhibuit Schmidtus ²⁾. Nimia vis in infanti corpore reproductiva tumoris scirrholi ambitum mirum quantum augeat, ut magnitudinem adipiscatur in omni alio oculi scirrho penitus insuetam. Caustica adplicata ipsius tumoris ambitum non solum non destruere, verum etiam augere solent. Febri hectica aegrotos sic adfectos corripiente etiam tumor imminui coepit et cum ipsa exstinguitur aegroti vita.

§. 641.

Alius nunc mali mentio injicienda erit, quod cum scirrho oculi saepe et facile commixtum longo laetiores tamen prognosin admittere solet. Beerius primo illud detexit, et ipsius naturam et sanationem auditoribus suis distincte proposuit. Vocabat illud Exophthalmiam fungosam. Cum vero bulbus ipse non prolapsus sit, ideoque etiam non genuina adsit Exophthalmia, nomine Ophthalmiae externae fungosae, seu potius fungi conjunctivae magis dignum videtur hoc malum.

§. 642.

Oritur morbus ex ophthalmiis externis in hominibus scrophulosis male sanatis. Cum scrophularum morbus, uti jam supra adnotavimus ad vitia nutritionis atque reproductionis praesertim tendat, laxa membrana bulbi externa, i. e. conjunctiva hac ratione afficitur, et excrescentia ibidem suboriri incipit fungosa, quae naturam fungosam eo declarare solet, ut et citius augeatur, et sanguinem ex laxioribus ipsius vasis fundat. Cum malum neglectum fuerit, fungus saepissime tantopere augeri solet, ut per rimam palpebrarum promineat, et lobulis sic formatis corneae adeo ipsam obtegat superficiem, eoque modo aegrotos visu

²⁾ *Ophthalmologische Bibliothek*, 2 Band, 1 Stück, p. 58 lqq.

soleat privare. Cum jam tumor eo usque auctus aëris accessui expositus sit, ipsius superficies nunc crustam adipiscitur duriusculam, imparem, et sanguinem ex fungo subjacente fundentem, ut scirrhus oculi carcinomatoso per similes appareat morbus.

§. 643.

Attamen plura sunt, quae attentum percontatorem ad meliorem adducere poterunt diagnosin. Primo omnis dolor fere abest, qui aegrotos vero oculi scirrhus eoque carcinomatoso adfectos mirum in modum excruciat, et sub morbi finem vix narcoticis cedit. Deinde etiam singularis illa debilitas ex parte saltem desideratur, quae alias in carcinomatosis primo jam sese prodit aspectu. Denique, si tumoris superficiem attente observare et crusta ista per aquam tepidam amota, — id quod semper vehementius parat sanguinis profluvium, — tumoris lobulos inquirere velis, mox corneam deteges vel integram, vel si gravius fuerit malum et ophthalmia vehementior antecesserit, panno tectam, et aegrotus lobulis a cornea reclinatis statim visus facultatem recuperabit.

§. 644.

Interdum vero non solum huncce conjunctivae fungum observare licet, verum et ipse oculi scirrhus una adest. Qualem morbi complicationem cognoscere licet ex ophthalmide non solum externa, verum et interna praegressa, cum reliquis, quae antecesserunt phaenomenis, ex majore doloris vehementia, debilitate et habitu aegrotantis, ex perfecta corneae, si lobulos fungi levaveris, obscuracione, omnis luminis sensus extinctione et scirrhoso tumoris per corneam attactu. Tunc in fungo oculi eadem quoad indicationem et prognosin proferenda erunt, quae in vero oculi scirrhus.

§. 645.

Quando autem fungus solus adfuerit, prognosis est bona et

eo melior, quo minus corneae perspicuitas panno suborto fuerit turbata. Indicatio nititur in eo, ut fungosa conjunctivae excre-
scentia cultri et forficis ope amoveatur. Opus, quamvis diutur-
num fuerit, et cum insigni sanguinis ex fungo disperditi-
one con-
junctum, vix tamen tam arduum erit, ut certis artis regulis ad-
stringatur. Fungo rite amoto suppuratio per aliquot dies aqua
ophthalmica cum Laudano nutriatur, donec ipsa rite suborta ad
adstringentia liceat transire, atque his oculus penitus in integrum
fuerit restitutus.

Pannus conjunctivae in cornea, si una adfuerit, artis lege
erit sanandus. — Caeterum morbus iste, quem modo descripsi-
mus, rarius est. Nunquam talem vidi, et ex solo Beerii collo-
quio, qui talem et observare et sanare potuerat aegrum, diagno-
sin constitui, quae quidem talis erit, ut aegro ante oculos posito,
vix erroris vestigium accedere possit.

ADDITAMENTUM

DE

REMEDIORUM QUORUNDAM OPHTHALMICORUM USU.

1.

De calore sicco et aromatico.

Status oculi solam discutientem hujus remedii virtutem po-
fcens ab omni aqua ophthalmica, ab omni fomento ipsa irrigato
pejor existeret. Quando una aquam ophthalmicam adhibere
coactus es, ista vel adstringens, vel sedativum vel mercuriale in
se continet medicamentum, quod reliquus simul oculi status prae-
ter calorem siccum vel aromaticum postulare videbatur. Ubi
aroma, ubi calor siccus oculo conducunt, qui ambo uni indica-
tioni, sed gradu tamen diverso satisfacere solent, non fluida eidem

inserviunt scopo. Siccitatis usum non madidis fomentis, calorem non frigoris usu alere valemus. Aut sacculi herbis ficcis aut aromaticis referti, aut linteum simplex complicatum, atque, si morbus poscit, camphora impraegnatum caloris laudati in oculi vicinia causam efficiunt. — Herbae ad sacculos istos discutientes tali modo comparantur:

Nro. I.

℞. *Flor. Chamomill.**Farin. secalin. vel fabarum* āā ʒβ,*Flor. Sambuci* ʒvj.

M.

Nro. II.

℞. *Flor. Chamomill.*— *Sambuc.* āā ʒvj*Farin. secalin. vel fabarum* ʒβ,*Camphor. ras.* ʒβ.

M.

Nro. III.

℞. *Elor. Chamomill.*— *Sambuc.* āā ʒvj.*Farin. secalin. v. fabarum* ʒβ.*Herb. menth. criop. vel piperit.* ʒij.*Camphor. ras.* ʒβ—j.

M.

Quando adhibenda sunt ista medicamenta, in sacculos ex linteo molli tali magnitudine paratos, ut quartam faciei aegrotantis obtegant partem, — immittuntur. Sacculis oculo impositis ipsorum situs fascia firmetur supra frontem adplicata. Quando interior sacci superficies per mucum aut lacrymas effluentes conspurcata fuerit, externa paries sacculo inverso oculis imponatur, et hacce denuo immunda novus oculo saccus imponatur.

Quando igitur ophthalmiam habueris cum multo muci et

materiei puriformis effluvio junctam isti facculi minus apti erunt, et ipsorum loco linteolum quadruplex aut simplex aut camphora tritum oculo imponatur.

In sacculorum praeterea usu cautus sit medicus. Nro. I. calorem modo siccum oculo admovebit, cum pauxillum ipsi insit principii volatilis. Nro. II et III. vero plus minusve aromaticum et discutiens continet medicamentum. Cum vero in hominibus nonnullis cutis vix ista camphorata ferat, in ipsis tantum Nro. I utendum erit, si morbum leviozem, nec cum singulari vasorum atonia junctum habueris. Quo majorem inflammationis genus vasorum monstrat atoniam, eo magis fortiora discutientia, aromatica et camphorata conducunt. Attamen et tunc methodo paullo cautiore aegrotus Nro. I utatur, et citius seriusve demum ad Nro. II et III transcendat, ut incitamentorum augmentum, quod inprimis etiam in oculi necessarium erit sanatione, et hac locum habeat occasione. Etenim fortiori medicamento jam sub initio exhibito facillime palpebrarum et faciei erysipelas originem capere posset.

Linteii complicati usus talis erit. Vel purum, vel camphorae particulis trituratione facta impraegnatum tali modo oculis imponitur adfectis, ut fascia sit firmatum frontali, eodemque modo oculum tangat, uti linteolum post cataractae operationem.

2.

De Adstringentibus medicamentis.

Adstringentium usum capita libelli praegressi permultis exemplis firmatum de meliori nota commendarunt, ut de ipsorum usu praeter formulas nunc nil adjiciendum nobis videatur. Inter adstringentia lapis eminet *divinus*, singulari tamen ratione comparatur, quando summam istam utilitatem inde volumus expectare. Etenim vitriolum caeruleum, quod vulgo ad ipsius compositionem adhibetur, rarissime ab oculis fertur inflammatis. Compositio igitur lapidis divini melior a *Beerio* praescripta talis est. ℞. Aluminis crudi, Nitri depurati, Aeruginis aa ʒj. Liquefiant

in balneo arenae, ita quidem, ut nitri detonatio follicita vitetur manu. Sub finem adde Camphorae rasae $\text{ʒij}\beta$. — Cujus lapidis solutio deinde talis fiat:

Nro. IV.

R. Lapid. divini gr. viij - xvj.

Solve in

Ve destillat. ʒβ.

Deinde add.

Aceti lithargyr. gutt. xij - xxiv,

Laudan. liquid. Syd. gutt. xxiv - ʒj

Ve commun. ʒiv.

Quod solutionis genus in ophthalmia praesertim catarrhali et in blepharophthalmiis conducit. Minor vero ejus usus in istis erit ophthalmiae generibus ubi ulcera corneae cum muci purulenti profluvio adfunt. Quando igitur in leviori ejus mali genere lapidis solutionem velis adhibere, minorem astringentis remedii copiam, vel plane nullum vel paucissimum acetum lithargyri et uberiores Laudani dosin contineat. Sequenti igitur ratione comparata sit:

Nro. V.

R. Lapid. divin. gr. iv - vj.

Solv. in

Ve destillat. ʒiv

Add.

Laudan. liquid. Syd. ʒj - ij.

Nro. VI.

R. Lapid. divin. gr. iv - vj.

Solv. in

Ve destillat. ʒβ.

Add.

Acet. lithargyr. gutt. iv.

Laudan. liquid. Syd. ʒj - ij

Ve commun. ʒiv.

Interdum autem lapis divinus noxam quandam in palpebrarum cute in singulis producit aegris, ex nimia hujus organi sensibilitate pendentem. Nititur illud damnum a me interdum observatum in pustularum prurptione in cute facta. Quando tale quid in aegro observatur, adstringentium usum adhuc poscente, solutionem vitrioli albi seu aluminis lapidi substituas divino.

Nro. VII.

℞. *Vitriol. alb.* gr. vj - xij.

Solv. in

℥e *destillat.* ℥iv.

Add.

Laudan. liquid. Syd. ʒβ - j.

Nro. VIII.

℞. *Aluminis crudi* gr. viij - xij.

Solv. in

℥e *destillat.* ℥iv.

Add.

Laud. liquid. Syd. ʒβ - j.

3.

De Sedativis atque de Opio.

Cum oculus organon sit sensibilitate eximia instructum, cum omnes fere ipsius morbi cum aucta sensibilitate juncti reperiantur, inde etiam summus sedativorum usus in oculi inflammationibus apparet. Quapropter etiam facili negotio explicandum nobis erit, cur in omni ophthalmia sedativa, interdum pura interdum cum alio medicamento mixta requirantur.

Opium vero non purum aut in aqua solutum sed in solutione per spiritum vini facta necessarios in oculum edit effectus. Recentiora saltem experimenta tale quid probare videntur. Et inter ista opii solutionis genera imprimis Tinctura eminet opii crocata, seu Laudanum purum, quod ex opio puro atque croco per spiritum vini paratur. Etenim croci effectus isti opii per similes adeoque mitiores in causa subesse videntur.

Nro. IX.

℞. *Laudan. liquid. Syd.* 3β - j.
Ve destillat. 3jv.
Mucilag. Semin. Cydon. 3ij.
 M.

Nro. X.

℞. *Laudan. liqu. Syd.*
Tincturae Croci aa 3β - j.
Ve destillat. 3jv,
Mucilag. Semin. Cydon. 3ij.
 M.

Nro. XI.

℞. *Laudan. liquid. Syd.* 3β - j.
Ve destillat. 3iv.
Mucilag. Semin. Cydon. 3ij.
Spirit. vin. camphor. gutt. viij - xij.
 M.

4.

De Mercurialibus.

Triplex in ophthalmiatria mercurialium genus adhiberi solet, Mercurius nempe sublimatus corrosivus, qui in solutione tantum aquosa conducit, Mercurius praecipitatus ruber atque albus, ex quibus uterque sub unguenti tantum forma solet adplicari. In singulis praeterea morbi speciebus, jam supra uberrime expositis, haecce unguenta mercurialia cum adstringentibus summa cum utilitate conjunguntur. Mercurialia ophthalmica tali fere ratione componuntur.

Nro. XII.

℞. *Mercur. sublimat. corros.* gr. j.
Solv. in Ve destillat. 3vj.
 Ex qua solutione sumas 3iij,
 et add.

Mucilag. Semin. Cydon. 3ij.

Laudan. liquid. Syd. 3β - j.

Nro. XIII.

℞. *Mercur. praecipit. rubr. gr. viij - xvj,*

Butyr. recent. insulf. 3β.

M. exactissim.

Nro. XIV.

℞. *Cerae flavae 3j.*

Butyr. recent. insulf. 3iij.

Liquef. Add. exactissim. miscendo

Mercur. praecipit. rubr. gr. viij - xvj.

Nro. XV.

℞. *Mercur. praecipit. rubr. gr. viij.*

Acerugin. gr. vj,

Tutiae ꝑꝑtae

Bol. alb. āā 9j.

Butyr. recent. insulf. 3β.

M. exactissim.

Nro. XVI.

℞. *Mercur. praecipit. alb. gr. xij - xxiv.*

Bol. alb.

Tut. ꝑꝑtae āā 9j - 9iij,

Axungiae porcin. mundat. 3β.

M. exactissim.

